This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

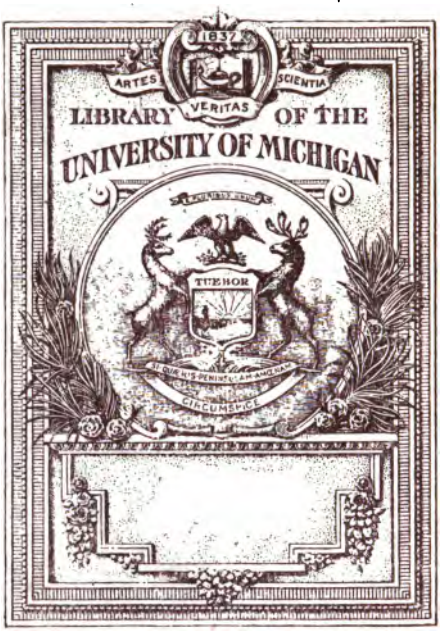
1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

DJ
107
W14
1788
V43

VADERLANDSCHE
HISTORIE,
DRIE EN VEERTIGSTE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

ZINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers, en egte Gedenkſtukken, zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

DRIE EN VEERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART.

MDCCCIX.

HISTORIEN.

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD VIJF EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Stoffe deezes Boeks. Wyze van bewerking. Wegens de geſteldheid der Burgerwapening. Agterlykheid veeler Grondvergaderingen om drie Man te leveren. Voorſtel om dien eisch in twee Man te veranderen. Ter Eerſte Kamer omhelsd en ter Tweede bekragtigd. Voorgeſtelde verzagting, ten opzigte van die zich aan den dienst onttrokken. Inſchiklykheid omtrent de Landlieden. Wegneming van ongelegenheden in de Registratie der Burgeren tot den Wapendienst. Toevoeginge aan het Reglement voor de Gewapende Burgermagt. Een Inſpecteur Generaal over de Gewapende Burgermagt aangeſteld. Lastbrief aan den Franſchen Generaal AUGEREAU. *Het voorgevallene over de Bevordering van* MARTUSCHEWITZ *door den Generaal* BRUNE. *Geſchillen over de Bezolding van* MARTU-

CXXV. BOEK. SCHEWITZ. *Het voorgevallene met anderen door den Generaal* BRUNE *in rang verhoogden. Verzoekschrift door hun ingediend. Door het Uitvoerend Bewind afgeslaagen. Hier op uitgebragt Verslag. Wat des verder voorviel. Beloonings van Krygsdapperheid en Straffen om Pligtverzuim te Lande. Aangestelde Zeekrygsraad. Hoe het zich met den Zeecapitein* C. DE JONG *toedroeg. Eisch en Vonnis tegen hem. Verzoekschrift van* DE JONG. *Hoe men daar mede te werk ging. Gunstig Verslag hier op uitgebragt. 't Zelve afgeweezen, het veroordeelend Vonnis omhelsd, en 't zelve aan hem volvoerd. Verzoeken eeniger Zeeofficieren, wegens de over hun gestreeke Vonnissen. 't Verzoek der Herzieninge afgeslaagen. De Vonnissen over verscheide Zeeofficieren en Vlooteliugen. Het, ten deszen Jaare, voorgevallene ten opzigte van den Schout bynagt* J. A. BLOIS VAN TRESLONG. *Opgave van een door hem uitgegeeven Bericht. Voorstel van* LINTHORST *deswegen. Uitgebragt Verslag daar over.* LINTHORSTS *aanmerkingen deswegen. Vrugtlooze afloop zyner poogingen. Gunstig besluit ten opzigte van de in Engeland gevangene Vlooteliugen. Voorslag ten opzigte van den Vice-Admiraal* DE WINTER. *Handelingen deswegen. Door de meerderheid verworpen. Verdere Voorslagen des Uitvoerenden Bewinds ten opzigte der Zeeofficieren. Handelingen deswegen. Uitslag deezer zaake. Het gehandelde over eene*

eene Nood-haven te Hellevoet. Toegestaan. Volvoering diens werks. Het verval der Waterschepen roept om herstel. Handelingen deswegen. Nadere aandrang en Verslag. 't Zelve verworpen. Die zaak, op nieuw, aangebonden. Afloop deezer handelingen. Het voorgevallene omtrent den Uitvoer van Muntspecien. Bepalingen, wegens den Uitvoer van Zeildoek. Voorstellen wegens den Graanhandel. Aanmerkingen tegen de Vergunning. Voorstellen deswegen. Handelingen daar over. Voordragt van VAN HALL. Besluit tot Uitvoer. 't Zelve volgehouden. Voorstel tot het neemen van Voorzorgen des betreffende. Dit stuk nader aangedrongen. Besluit tot het bepaalen des Uitvoers. De Raadslag door het Uitvoerend Bewind tegen het verbieden des Uitvoers vol sterke trekken. Dezelve voor vervallen verklaard. Voorstel om den Uitvoer van veele andere Leevensmiddelen te verbieden. Verzoekschriften wegens den Uitvoer van de hand geweezen ter Eerste Kamer. Door de Tweede Kamer niet bekragtigd. Hoe de zaak gevonden. Handelingen den Uitvoer van Aardappelen betreffende. Het verzoek der Groningerlanderen ten deezen opzigte afgeslaagen. Voorstel ter opgave van den staat der Gronden en des Landbouws. Deeze komt zeer gebrekkig in. De Huishoudelyke Genootschappen vergeefs door den Agent aangeschreeven. Voorstel des Agents, tot het doen eener reize in den Lande, goedgekeurd. Der

CXXV. BOEK.

Agents bericht deswegen. Verbaazende menigte Meykeveren, ten deezen Jaare. Wat men des van wegen den Lande deedt. Eenige ruimte aan den Invoer gegeeven. De invoer van Slaapmutzen ter Eerſte Kamer toegeſtaan, ter Tweede gewraakt. Scherpe aanmerkingen tegen de Voorſtanders des Invoers. Afgeweezen. Handelingen over de Zuiderzeeſche Haring. Over de Regelen en Vaſtſtellingen de Haringvangst betreffende. Handelingen over het Beheer der Aſiatiſche Bezittingen. Byzonder over het bepaalen van eenige Steden tot den Oost-Indiſchen Handel. Wat 'er, wegens het Beheer der West-Indiſche Volkplantingen, voorviel. Het toegeſtaane aan den Levantſchen Handel. Wat men bepaalde omtrent de Landspapieren voor de Nationaale Bibliotheek. Nadere Voorſtellen die Bibliotheek betreffende. Voorſtel, wegens het Staatencollegie te Leyden. Handelingen over de Univerſiteits Vierſchaare. Voorſtellen tot verbetering van het Schoolweezen in 't algemeen. Handelingen deswegen. Beſluit daar op. Vereeniging van drie Taal- en Dichtkundige Genootſchappen. Leevensverſlag van L. P. VAN DE SPIEGEL.

1800. Stoffe deezes Boeks.

De zo vreemde als geduchte; doch gelukkig afgeweerde Aanval der *Engelſchen* en *Ruſſen*, op het Noorderdeel van *Hollands* Grondgebied, met de wyderſtrekkende Vyandlykheden op de weder-

zyd-

zydſche Kusten der *Zuiderzee*, gepaard met gelukkig geſtuitte woelingen aan de landzyde, te werk geſteld door Aanhangeren van het *Oranjehuis*, om, ware het mogelyk, de nu ingevoerde en aangenomene Orde van Zaaken om verre te werpen, en het oude Regeeringſtelzel op nieuw in te voeren, de afhanglykheid van *Groot-Brittanje* weder daar te ſtellen, en der *Franſchen* invloed te weeren, hadt alles eene buitengewoone krygszugtige gedaante doen aanneemen. Het volduuren des Krygs deedt die ongelukkige ſtaat der dingen ſtand houden. De maatregelen en ſchikkingen beantwoordden aan deezen loop der zaaken. Onmiddelyk waren daar mede verbonden de Geldheffingen, om 's Lands veelal ledige Kas met Penningen, de zenuw des Oorlogs, te ſtyven, waar van wy, in ons voorgaande Boek, by den aanvange, in 't breede ſpraaken. Ons ſtaat tegenwoordig te bezien, welke werkzaamheden en inrichtingen daar mede-gepaard gingen, zo ten aanziene van de Gewapende Burgermagt, als van de anders bezoldigde Krygslieden te Lande, en van de Zeemagt, in zo verre dezelve zeer verzwakt, en by de voorige dagen niet noemenswaardig, nog beſtondt. Bedryven alle, die, hoe zeer in die maate vreemd en hoogst onaangenaam in een Land, 't welk den Vrede zo zeer tot zynen bloei behoeft, thans van eene onvermydbaare noodwendigheid geworden waren.

CXXV. BOEK. 1800.

CXXV. BOEK. —— 1800.

Wyze van bewerking.

Wy zullen, deeze ſtoffe verwerkende, niet weinig ontmoeten, 't geen, ten tyde des bedryfs, een vreemd opzien baarde, en waar over de Naaneef, ons Geſchiedblad leezende, zich zal verwonderen, en ſtoffe in overvloed vinden voor zeer wyd verſchillende aandoeningen, ſchoon wy, den eenvoudigen ſtyl der Geſchiedenisſe voerende, ons niet toeleggen om dezelve op te wekken en gaande te maaken. In verre de meeste gevallen ſpreeken de daaden zelve, in andere zullen wy de Hoofdbedryvers en mindere hooren. Dit alles was, ten deezen dage, met geen ondoordringbaaren ſluier van geheimzinnige Staatkunde omzwagteld; de eigenlyke roerzels van zommiger bedryven mogten in het hart verborgen liggen, terwyl [illegible] door zommiger [illegible] lieten hooren. Over deeze laatstgemelde ſtaat den Geſchiedboeker niet te oordeelen; alleen mag hy, wanneer volgende daaden, voorgaande betuigingen logenſtraffen, die veinzery of dat bedrog, in den wel verdienden vollen dag zetten. Dan verwylen wy niet met den draad onzer Geſchiedenisſe op te vatten.

Wegens de geſteldheid der Burgerwapening.

Het Plan eener algemeen Gewapende Burgermagt, waar over men zo veele Ontwerpen, zints den tyd der Omwentelinge, beraamde, en afkeurde, was eindlyk, in den voorleden Jaare tot ſtand gekomen (*); dan op verre na niet ten vol-

(*) Zie onze *Vad. Hiſt.* XLI. D. bl. 42—104.

vollen in werking gebragt. Zo veel echter als 'er aan gedaan was, diende niet weinig om, by den vyandlyken aanval, eenigzins gereede middelen, zo ter afweeringe en wederſtand, als ter beteugeling van Tegenomwentelingsgezinden, by de hand te hebben, ſchoon de dringende nood, ten aanziene van de Burgerwapening, nadere en ſterker maatregelen deedt gebooren worden (*). CXXV. BOEK. 1800.

Onder deeze ſterke maatregelen behoorde het beſluit, om drie Manſchappen te vorderen van elke Grondvergadering in alle Plaatzen, welke door de toen aan de Kusten gelande Vyanden niet waren bezet. Op ſommige Plaatzen was zulks, ſchoon meest overal met veel bezwaars, volbragt, andere waren gedeeltlyk, of geheel, in gebreke gebleeven. Het Uitvoerend Bewind deedt, met den aanvange deezes Jaars, een Voorſtel, om de laatstgemelden het voldoen aan deezen eisch, binnen een zeer kort tydsbeſtek, af te vorderen. Agterlykheid veeler Grondvergaderingen om drie Man te leveren.

By het overwegen van deezen Voorſlag bragt men, ter Eerſte Kamer, in 't midden, om den eisch van *drie* Man uit elke Grondvergadering in dien van *twee* Man te veranderen, met de noodige ſchikkingen omtrent de Gemeenten, welke reeds gedeeltlyk aan dien eisch voldaan hadden, en nadere bepalingen, wegens Voorſtel om dit in den eisch van twee Man te veranderen.

(*) Zie onze *Ved. Hist.* XLI. D. bl. 141. 145.

BOEK. gens den aart dier Wervinge. Tegenspraak ontmoette die Voorslag, en teffens aandrang om de wet der levering van drie 1800. Man ten uitvoer te brengen, daar dezelve was vastgesteld, en door eenige Municipaliteiten, niet dan met veel moeite, onaangenaamheid en kosten volbragt; terwyl andere genoegzaam stilgezeten of zich vergenoegd hadden, door vertooning te maaken met het roeren van de Trom, met Bekendmaakingen in de Nieuwspapieren; doch niets over hadden, om eenig geld te besteeden, ten einde het oogmerk des Wetgeevers te bereiken. Ja, zommige Municipaliteiten werden van tegenwerking verdagt gehouden, althans verzekerde men, dat eenige haar genoegen betoond hadden, om dat zy zo haastig niet geweest waren als anderen, waar door zy veel gelds voor haare Ingezetenen hadden gespaard. Men wilde zelfs, dat zommige Departementaale Bestuuren aan eenige Municipaliteiten, die niet voldaan hadden, eene aanschryving deeden, by welke zy dezelve bedankten; „ daar 't „ hun duidelyk was gebleeken, dat de „ Municipaliteiten, op alle mogelyke „ wyzen, hadden getragt het bepaalde „ getal van Manschappen te leveren: en „ dat alleen omstandigheden, die buiten „ haar bereik waren, haar geheel, of „ gedeeltlyk, belet hadden; en dat, daar „ het aan de Departementaale Bestuuren „ was overgelaaten om, in dit geval, „ haar van de verdere uitvoering des

„ De-

„ Decreets te verſchoonen, deeze Aan- CXXV.
„ ſchryving ſtrekte om die Municipaliteï- BOEK.
„ ten, uit dien hoofde, met betuiging
„ van genoegen over derzelver welmee- 1800.
„ nenden yver, van de verdere uitvoe-
„ ring volkomen te ontſlaan." — Iets
't geen hier verſlaauwing en elders vol-
ſtrekte werkloosheid ten gevolge hadt.
Zo dat de laſt aankwam op den welmee-
nenden Vaderlander, die uit zuivere be-
ginzelen, vuurig en gereed tot het alge-
meen geluk medewerkte; terwyl ande-
ren, die den naam van Patriotten droe-
gen, yskoud waren, wanneer het op
werkzaamheid en in de beurstasten aan-
kwam.

Byval bejegende een Voordragt op dien Ter Eer-
toon geſtemd, dooch ook tegenſpraak liet ſte Kamer
zich hooren, uit den mond der Voor- omhelsd.
ſtanderen des Verſlags. Eenige Leden
werd, naa de aanneeming van 't zelve in
't algemeen, het nader onderzoek deezer
zaake, onder inwagting van de toelich-
tende bedenkingen, opgedraagen. Weinige
veranderingen bragt dit te voorſchyn;
met het blyven der groote hoofdzaak,
de vermindering van 't getal der gevor-
derde Manſchappen. Ingang vondt zulks;
doch teffens aandrang op eene, zo ſpoe-
dig mogelyke, volvoering: onder ande-
ren om reden, dat de *Bataafſche* Armée
thans werd aangevuld met de aanwerving
van de ergſte uitvaagzels, zelfs tot kryge-
gevangene *Engelſchen* en *Ruſſen*.

Geen gereeden ingang vondt dit voor-

CXXV. BOEK. 1800.

gestaagene ter Tweede Kamer. Een der Leden wilde die geheele leevering der Manschappen, door de Municipaliteiten, ten tyde des aanvals, noodzaaklyk, daar die gebiedende noodzaaklykheid hadt opgehouden, gestaakt hebben: uit hoofde dat de Battaillons Wervingen, welke door derzelver eigene Onderofficieren of Manschappen geschiedden, beter waren en uit derzelver aart beter zyn moesten, dan wanneer de Recruten door de Municipaliteiten, of vreemde Wervers, geleverd werden, voornaamlyk, wanneer door de laatstgemelden zulke verbaazend hooge handgelden gegeeven werden, dat meestal slegte knaapen, niet uit zugt om het Vaderland te dienen; maar alleen om die uitlokkende handgelden te bekomen, dienst namen; doch van de eerste gelegenheid zich bedienden om met deezen buit door te gaan: waar van honderden voorbeelden ten bewyze strekten. — Daarenboven moest die aanbrenging van twee Man uit elke Grondvergadering, aan veele Municipaliteiten ten ondraaglyken last verstrekken; terwyl deeze, by mangel van levering, binnen den bepaalden tyd, volgens het tegenwoordig voorgedraagen Plan, uit de Gemeentekas, tien Dukaaten zou moeten betaalen. Iets, 't geen de last om het Municipaliteitschap te bekleeden, uit andere hoofden reeds bezwaarlyk, nog onaangenaamer maakte. Hy vondt byval. Dan anderen oordeelden, dat door de vermindering der gevorderde Manschappen

Ter Tweede Kamer bekragtigd.

en

en de verdere ſchikkingen, een middenweg was ingeſlagen, in de tegenwoordige omſtandigheden verkieslyk. Dit gevoelen verkreeg de meerderheid der ſtemmen, en dus volgde de bekragtiging van het beſluit der Eerſte Kamer (*). CXXV. BOEK. 1800.

By de opeiſching ten Wapendienst, zo uitgeſtrekt en algemeen als dezelve, ten voorleden Jaare, gevorderd werd (†), hadden gewis veelen, uit verſchillende oorzaaken, zich daar aan onttrokken, en dus onderhevig gemaakt aan de daar op geſtelde ſtraffen. Ter Eerſte Kamer was een beſluit genomen tot het volmagtigen van het Uitvoerend Bewind, om, in zekere gevallen, gunſtig te beſchikken op verzoek van Burgers, die, ter goeder trouwe, zich aan den Wapendienst onttrokken hadden. Een gunſtig Verſlag daar op hoorde men ter Tweede Kamer uitbrengen; doch liet tevens eene heftige tegenkanting zich hooren, die alle verzagting afſloeg, en aan het Uitvoerend Bewind die magt niet wilde verleenen: bewerende, dat zulks aan dit Bewind de magt gaf om willekeurig te handelen; eene magt, die de Vergadering noch mogt, noch kon verleenen; keurende eene algemeene Vergiffenis door het Uitvoerend Bewind boven zulk eene Onregtvaardigheid. Voorgeſtelde verzagting ten opzigte van die zich aan den Wapendienst onttrokken hadden.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 68. 74. 146. 173. 188. 240—242.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XLI. D. bl. 101.

HEXXIV. BOEK. 1800.

heid. Terwyl anderen de ſtrengheid der Wapenvordering, en de wyze waar op men dezelve, hier en elders, volvoerde, ten hoogſten wraakten. Heftig was de ſtryd. Dan dezelve eindigde: daar eene meerderheid van zestien tegen negen ſtemmen de bekragtiging des Beſluits der Eerſte Kamer vaſtſtelde (*). — Daadlyk bevonden 'er zich niet weinigen, die, uit hoofde van ongehoorzaamheid aan de Wet op de Burgerwapening, naar inhoud van dezelve gevat, vervoerd en in verſchillende Battaillons ingeſtooken waren. Eenigen deezer vervoegden zich met ſmeekſchriften ter Vergadering. Dit werd ter beſchikking aan het Uitvoerend Bewind gelaaten (†).

Inſchiklykheid omtrent de Landlieden.

De Wapendienst viel inzonderheid zwaar voor den Landman, wiens Knegten hun onttrokken werden. Van daar de verzoeken om eenige ſchikking tot verligting ten deezen opzigte, of het daarſtellen van eene maatige ſomme tot afkoop. Verzoeken met des te meer gronds gedaan, daar, op eenige plaatzen, de jonge manſchappen, in dienst der Landlieden, tot de wapenen werden opgeroepen, en zulks elders geen plaats vondt: waar uit een verloop der Landwerklieden uit de plaatzen der ſtrenge vordering na die, waar men zagter handelde, voortvloei-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw.* VIII. D. bl. 8—13.
(†) *Ald.* bl. 198.

vloeide. Het Uitvoerend Bewind werd aanbevolen om, in die gevallen, naar bevind van zaaken, en zo veel mogelyk, op eenen eenpaarigen voet, te handelen (*). Met te meerder toegeevenheids kon 't zelve te werk gaan, naa het wyken des gevaarvollen Aanvals. CXXV. BOEK 1800.

De inval der *Engelſche* en *Ruſſiſche* Legerbenden, die in veele zaaken, behalven het daadlyk daar door bewrogte leed, veelvuldige ſtremming te wege gebragt hadt, deedt zulks ook in de Organiſatie der Gewapende Burgermagt, en veroorzaakte, dat het geheele Lichaam der Conſtitutioneele Gewapende Burgermagt in Slachtmaand des verſtreeken woeligen Jaars, niet kon daargeſteld zyn. Gevolglyk hadden de Gemeente-Beſtuuren de Jaarlykſche Regiſteratie, overeenkomſtig met de des gemaakte bepaalingen by het Reglement voor de Gewapende Burgermagt, niet by vernieuwing kunnen daarſtellen, en het Jaar dienſt gerekend moest worden met den laatſten van Wintermaand te eindigen, en den eerſten van Louwmaand aan te vangen. Het Uitvoerend Bewind had eene Voordragt gedaan, om de ongelegenheden, uit deeze ſchikking ontſtaande, weg te neemen. Een daar uitgebragte raadſlag droeg de goedkeuring der Vergaderinge weg (†). Wegneeming van ongelegenheden in de Regiſteratie der Gewapende Burgeren.

Hoe

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 26 en 32.
(†) *Akt.* IX. D. bl. 21—26.

CXXV. BOEK. 1800.

Toevoegingen aan het Reglement voor de Gewapende Burgermagt.

Hoe breedvoerig het Reglement voor de *Bataafsche* Gewapende Burgermagt mogt weezen, hoe veele bepaalingen daar in voorkwamen, leerde echter de ondervinding, maar het oordeel van den Colonel en verdere Stafofficieren der Gewapende Burgeren in het Departement van den *Amstel*, dat 'er veranderingen in hetzelve moesten gemaakt worden, strekkende tot eene meerdere magtsverleening aan de Officieren. Een daar op uitgebragte raadslag oordeelde, dat de voorgestelde veranderingen, in plaats van verbeteringen voor de *Bataafsche* Burgermagt in 't algemeen te bevatten, veele Burgerplaageryen van zommige Officieren zouden kunnen ten gevolge hebben; dan erkende teffens, dat het belang der Krygstugt eenige verbreeding vorderde, en het noodig was zorg te draagen, dat alle de misdryven door de Leden der Gewapende Burgermagt, buiten daadlyken dienst zynde, tegen hunne Meerderen begaan, ter kennisneeming der Raaden van Discipline zouden worden gesteld, om alzo voor te komen, dat de Politieke Regter niet anders, dan wanneer zulks door den beledigden werd gevorderd, of de beleediger zich tegen de Burgerlyke Wetten mogt vergreepen hebben, daar van kennis name. — Als mede dat 'er eenige meerdere zorg diende gedraagen te worden tegen zulke Leden der Gewapende Burgermagt, die zich willekeurig, en buiten volstrekte noodzaaklykheid, aan den daadlyken dienst ontrok-

stokken. Bepaalingen daar toe strekkende werden opgegeeven en goedgekeurd. — Schoon het ter Tweede Kamer eenige wederspraak ontmoette, volgde de bekragtiging (*).

CXXV. BOEK. 1800.

De vaststelling der Eerste Kamer van eenen Inspecteur Generaal der Gewapende Burgermagt, en de bepaalingen omtrent den voet, waar op het Bureau, aan die Post verbonden, zou worden ingericht, vondt ter Tweede Kamer bedenkingen, bezwaaren en tegenstand, en was het slegts de meerderheid van één stem, die het besluit tot aanstelling eens *Inspecteur Generaals* over de Gewapende Burgermagt, gekoozen uit de Generaals in dienst van ons Gemeenebest, deedt doorgaan (†).

Een Inspecteur Generaal der Gewapende Burgermagt, vastgesteld.

De *Instructie* voor den Generaal BRUNE oordeelde men te onbepaald. Het Uitvoerend Bewind werd te raade, een andere te vervaardigen voor den *Fransschen* Generaal AUGEREAU, tot Bevelhebber benoemd over dat gedeelte der *Bataafsche* Armée, te velde, 't welk, by eenen vyandlyken aanval, gezamenlyk met de *Fransschen* den Kryg zou voeren. Hoofdzaaklyk kwamen de bepaalingen hier op neder. Dat het Gezag van den Generaal en Chef zich alleen zou uitstrekken tot het geen de Militaire Operatien betrof; dat hy zich niet zou

Lastbrief aan den *Fransschen* Generaal AUGEREAU.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 772. X. D. bl. 580. 805. en 842.

(†) *Ald.* X. D. bl. 723. 779—781.

BOEK. XXV. 1800.

zou mengen in het Huishoudelyke der *Bataafsche* Troepen; dat hy geene Militaire Promotien zou doen; geene *Bataafsche* Militairen afzetten; dat de *Bataafsche* Troepen, volgens den gebruiklyken styl en wetten zouden worden gestraft. Alleen zou het hem vrystaan Officieren, die zich schuldig maakten, in hunnen dienst te schorten; hy zou zich niet bemoeijen met de werkzaamheden aan de Geconstitueerde Magten des Gemeenebest toevertrouwd; geene verandering in de stelling der *Bataafsche* Armée mogen maaken, zonder voorkennis en toestemming van den Agent van Oorlog, uitgezonderd in onvoorziene en spoed eischende gevallen, blyvende in deeze laatstgemelde daar voor verantwoordelyk. — Wyders zou hy geene *Bataafsche* Troepen buiten het Grondgebied der Republiek doen trekken, en de orders van het Uitvoerend Bewind en den Agent van Oorlog eerbiedigen; en met den laatstgemelden Briefwisseling houden. — Ook behieldt het Uitvoerend Bewind aan zich het onmiddelyk Bevel over het Guarnisoen in den *Haage*. — Onverwyld werd dit Stuk ter Eerste Kamer vastgesteld, en draalde de bekragtiging van de Tweede Kamer niet lange (*). Men hadt geleerd tot welke onaangenaamheden de niet genoeg beperkte magtverleening aanleiding gaf; wyslyk zogt men zulks te voorkomen.

Het

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vert. gouw. Lichaam* VII. D. bl. 635. 639. 641. 647.

R. Vinkeles, sculp.

Het zo bepaald en nadruklyk ontzeggen aan den *Franſchen* Generaal AUGEREAU, om *Militaire Promotien te doen*, keurde men waarſchynlyk noodig, uit hoofde van het voorgevallene, ten opzigte van den Luitenant Colonel MARTUSCHEWITZ, die zich door een by uitſtek ſchrander beſtuur der Artillerie, tegen de *Engelſchen* en *Ruſſen*, op het voordeeligst gekweeten, en wel byzonder door het heldhaftig aanvoeren der Krygsbenden, op den negentienden van Herfstmaand laatstleden, ter verovering van *Schoorldam*, waar de vyand zich zeer verſterkt hadt, wel het voornaamſte toegebragt hadt tot de zo gelukkige uitkomst van dien beroemden Veldſlag. De Generaal en Chef BRUNE hadt, om die verdienſten te beloonen, daadlyk op het Stryдveld, hem tot *Chef de Brigade* benoemd, en als zodanig aan het Leger voorgeſteld; in het vuur van zynen yver uit het oog verliezende, dat de hem toevertrouwde magt zich ſlegts tot de bloote voordragt en aanbeveeling bepaalde.

CXXV. BOEK. 1800.

Het voorgevallene over de Bevordering van MARTUSCHEWITZ.

Schoon het Uitvoerend Bewind en het Wetgeevend Lichaam deeze te verregaande gezagsaanmaatiging des algemeenen Opperkrygsbevelhebbers, overeenkomſtig met hunne pligtsbetrekking, op zich zelf van geene kragt of waarde kon houden, betoonden zy door hun voordragt en daar op genomen beſluit, niet min yverig te zyn, om zelve de daadlyke blyken van uitſteekende Heldendienſten te beloonen.

CXXV. BOEK. 1800.

Dit deedt de *Bataafſche* Oppermagt, toen held MARTUSCHEWITZ, nevens anderen, de drie Zegetekens, ten gemelden dage des ſtryds, op den Vyand veroverd, uit *Frankryk* herwaards gebragt, plegtſtaatlyk overhandigde (*). Hy werd van Luitenant Colonel, tot Effectief Colonel by de Artillerie bevorderd, met de Jaarwedde daar toe ſtaande.

Geſchillen over diens Beſolding.

Het Uitvoerend Bewind hadt, vervolgens, de Vergadering verzogt, ſtellig te mogen onderrigt worden, hoedanig de Jaarwedde was dien Held toegelegd. Een daar op ingediend Verſlag bepaalde hetzelve op 4500 Guldens. Dit wekte veeler misnoegen: daar zommigen beweerden, dat de Burger MARTUSCHEWITZ, even als de Colonel der Artillerie, 7000 Guldens moest genieten. Het bekorten van die Somme oordeelden zy onovereenkomſtig met billykheid en regtvaardigheid en zeer onedelmoedig; en dat men door dien geest van berekenen en knibbelen den yver onder de Militairen geheel verdoofde. Zo ſpraken HUBER, BANNIER en VAN HALL. — De Indiener des Verſlags, POMPE VAN MEERDERVOORT, gaf daar op te verſtaan, dat het voorgedragen Beſluit niet op onedelmoedigheid noch op een geest van berekening gegrond was; doch dat het Uitvoerend Bewind, by nader inzien, zich voor den geest gebragt hadt, en dit ook was door de

(*) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XLI. D. bl. 228.

de Gelastigden in overweging genomen, dat 'er by de Artillerie geen rang van *Colonel* plaats hadt, terwyl 'er een Chef over het geheele Corps was, die het beheer over de geheele Artillerie in handen hadt. Dat de Vergadering door drift een Rang geschaapen hadt, welke niet bestondt. Hadt men dit by tyds bedagt, men zou de tegenwoordige onaangenaamheden voorkomen hebben. Hy vondt byval; een voorgeslaagen middenweg, om MARTUSCHEWITZ 5000 Guldens toe te leggen, behaagde niet, en de meerderheid stemde met het Verslag. CXXV. BOEK. 1800.

Dit Besluit oordeelde de Tweede Kamer aan veel bedenkens onderhevig te zyn, en werd het nader inzien deezer zaake eenige Leden aanbevolen. De uitgebragte Raadslag hoorde de stem der wederspreeking, boven al uit den mond des Burgers BACOT; doch de Burger KRIEGER verdeedigde het ingediend Verslag ter bekragtiging met veel klems; dan kon geen overtuiging der Tegenstanderen bewerken, en even min behaagde 'er een voorgeslaagen middenweg. De beslissende stem der meerderheid deedt egter bekragtiging gebooren worden (*).

De Oppergeneraal BRUNE hadt, den twee en twintigsten van Wynmaand, by eenen Brieve, JAMES NICOLSON Luitenant Het voorgevallene met anderen

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 843. 844. 885. VII. D. bl. 148—151.

CXXV. BOEK. 1800.

nant Colonel, tot Colonel, GIDEON LEONARDUS VAN DEN BERG Major, tot Luitenant Colonel, en JOANNES GODEFROY Capitein, tot Major aangeſteld, van wegen de Militaire kunde en aan den dag gelegde dapperheid. De Luitenant Generaal DAENDELS hadt hun deeze bevorderende aanſtelling bekend gemaakt, en zy dienſvolgens hunne nieuwe Posten aanvaard, vertrouwende dat de Actens van aanſtelling hun, by de terugkomst uit het voormaalige *Noord-holland*, zouden geworden. Zulks was tot in het afloopen van Wintermaand nog niet geſchied: waarom zy oordeelden zich by het Uitvoerend Bewind te moeten vervoegen. By den Burger ERMERINS ten gehoor toegelaaten, werden zy, een verhaal van die aanſtelling zullende doen, daar in onmiddelyk geſtuit door de vraage diens Directeurs, of zy ingevolge van die aanſtelling *gedecoreerd* waren? Dit met *Ja* beantwoord zynde hadt de Burger ERMERINS zich onttrokken, zeggende, met hun in geen verdere onderhandeling te kunnen treeden.

door BRUNE in rang verhoogden.

Verzoekſchrift door hun ingediend.

Hier op vervoegden zy zich by het Uitvoerend Bewind, met verzoek, dat de Actens, voor die Aanſtelling noodig, aan hun mogten worden uitgereikt. De Luitenant Generaal DAENDELS kreeg hier op aanſchryven, om, ingevolge eens Beſluits van het Uitvoerend Bewind, de noodige orders te ſtellen, dat geene Officieren zyner Diviſie, zich zouden veroorlo-

ven

ven eenig ander Costuum van hoogeren Rang aan te neemen, dan die, welke verknogt was aan den Rang by hun bekleed, en door het Gouvernement erkend. — In deeze onaangenaame en verdrietige omstandigheid verzogten zy, het Besluit genomen tot het niet aanvullen der opengevallene plaatzen by de eerste en tweede halve Brigade, door de aanstelling van de Colonels Rietveld en Bruce (*) te vernietigen, en de eerstgemelde post door Nicolson, als daar toe alzins geregtigd, te doen vervullen, en voorts omtrent de twee anderen te beschikken, of te voorzien, zo als de Vergadering zou vermeenen te behooren. CXXV. BOEK. 1800.

Onverwyld werd dit Verzoekschrift in handen des Uitvoerenden Bewinds overgegeeven. By eenen Brieve verstendigde het de Vergadering, dat het gestelde in het Verzoekschrift overeenkomstig met de waarheid was; doch dat in het gedaane Verzoek niet kon getreeden worden: dewyl daar toe vereischt zou worden eene volstrekte intrekking van het Decreet des Vertegenwoordigenden Lichaams, 't welk het Uitvoerend Bewind volmagtigde om den Burger Martuschewitz tot Colonel der Artillerie, en de Colonels Rietveld en Bruce tot Generaal Majors by de *Bataafsche* Armée aan te stellen; met dien verstande, dat daar door geene nieuwe open- Door het Uitvoerend Bewind afgeslagen.

(*) Men zie van deeze bevordering onze *Vad. Hist.* XLI. D. bl. 229.

CXXV. BOEK. 1800.

openvallende plaatzen zouden gebooren worden; mits deeze Burgers by voorraad, en tot dat zy ieder zouden invallen, als Colonels, en Luitenant Colonel by hunne Corpſen zouden dienen. — Dat de Generaal BRUNE, aan wien dit Staatsbeſluit niet onbekend was, geene benoeming hadt te doen tot deezen Luitenant Colonel en Colonels plaatzen, vermids die niet openſtonden. — Dat daar door de Generaal Majors RIETVELD en BRUCE, effective Generaal Majors wordende, zouden toekomen zodanige Staven, als aan de Generaal Majors by het Reglement van Organiſatie waren toegeſtaan. —, Dat eindelyk door de intrekking van het laatſte gedeelte desgemelden Decreets, by de tweede Halve Brigade een Colonel, en by het Corps Artillerie een Luitenant Colonelsplaats zou open vallen, welke alsdan ook zouden dienen vervuld te worden.

Hier op uitgebragt Verſlag.

Naa eenige aanmerkingen op het gedrag des Opperbevelhebbers BRUNE en den Staf der Divifie in deezen gehouden, vaart het Verſlag voort, laaten wy hier de eigene woorden bezigen: „ Het is aan „ niemand, die hier geen vreemdeling „ is, onbekend, hoe zeer het Nationaal „ Character onzer Landgenooten afkeerig is van aanmaaniging van Magt. Men „ moge in andere Landen, onder brillante Krygstropheen, den Overwinnaar „ zyn Gezag zien uitbreiden, en zulks,

„ in

„ in enkele gevallen, gedoogen, naar CXXV.
„ maate de omvang der werkzaamheden BOEK.
„ te groot is, om alles te beſtuuren naar
„ de regelen van Orde, (zo die al zyn 1800.
„ gelimiteerd) de afſtand der Legers van
„ hun, die, in naam van het Volk, met
„ het Algemeen Beſtuur zyn belast, kan
„ zulks *alhaar* noodzaaklyk maaken. —
„ Dan, van hoe veel waardy het Mili-
„ taire Weezen ook hier te Lande moet
„ worden beſchouwd; hoe zeer geene
„ Beloóningen, geene Eerbewyzingen
„ aan hun moeten worden onthouden,
„ die den dienst aan hun Vaderland
„ trouwhartig volbrengen, en den prys
„ der Overwinning dikmaals zo duur
„ kunnen behaalen, zo kan echter de na-
„ *leeving der* Wet, in een Land van wei-
„ nig bevolking en kleine uitgeſtrekt-
„ heid, ~~niet te zeer van 't zelve~~ (van
„ den eerſten Rang tot den laagſten toe)
„ worden gevorderd: naardien de minſte
„ willekeurige ſtap van een Leger te
„ velde, ongemerkt voorbygegaan, in
„ zyne gevolgen niet is te berekenen."

Meerdere aanſtellingen en bevorderingen van dien aart, merkte men op, waren 'er, ten dien tyde, by het Leger te velde geſchied, ſchoon zy derzelver beſlag niet verkreegen hadden: van deezer geval verſchilden dat der Verzoekeren alleen daarin, dat zy, in den bevorderden graad, niet in 't openbaar aan derderzelver Corpſen waren voorgeſteld, en niet als zodanig gekend geweest.

CXXV. BOEK. 1800.

Men zou niet onderzoeken, welke Onkosten het den Lande zou veroorzaaken de beide Generaal Majors, RIETVELD en BRUCE, als daadlyk in die rangen te bevorderen: naardien aan dezelven alsdan ieder een Staf als Generaal Major toekwam; en daar boven die twee Colonelsplaatzen zouden moeten vervuld worden, nu door deezen te gelyk waargenomen. De Wet hadt zulks anders bepaald, en de Wetgeever zou, wanneer 's Lands bekrompene Finantieele omſtandigheden, geene meerdere ingetogenheid, in het beloonen der verdienſten, gevorderd hadden, in de eerſte oogenblikken, zo even naa eene voor de *Bataafſche* Krygsmagt zo roemryk behaalde Overwinning, geene zo omheinde blyken van de erkentenis der Natie aan deszelfs dappere Krygslieden hebben uitgedeeld. — Daar dan de Wet bepaald hadt, dat 'er geene plaatzen zouden openvallen door de Bevorderingen van de Colonels RIETVELD en BRUCE tot Generaal Majors, zo konden de Verzoekers daar op geen eisch maaken; voornaal, daar deeze Bevorderingen niet door Lieden, volgens de Wet bevoegd, waren geſchied. — Daar nu 's Lands Finantieele omſtandigheden, voor als nog, alle mogelyke bezuiniging geboden, zouden de Verſlagdoeners niet aanraaden, om het Beſluit, ten opzigte van de mits, waar op de Generaal Majors RIETVELD en BRUCE als zodanig waren aangeſteld, in

te

te trekken; maar moesten als hun raadslag uitbrengen, om de gedaane Verzoeken van de hand te wyzen. CXXV. BOEK.

Gaarne hadden de Verslagdoeners gewenscht een gunstiger te kunnen uitbrengen; aangezien het braaf gedrag der Verzoekeren en de diensten den Vaderlande beweezen. Zy konden niet voorby de billyke grieven der Verzoekeren te erkennen, wanneer, ten gevolge hier van, de Order tot den bevorderden graad, als eene belooning voor verdiensten, waar in zy openbaar waren voorgesteld, weder werd ingetrokken: zodanig iets was waarlyk hard voor een Officier van Eer, die zich niets hadt te verwyten. „Was het," dus drukten zy zich uit, „aan de eene „zyde de pligt van een wys Bestuur om „eene Wet te handhaaven, en door on„gepaste *zwakheid de overtreedingen*, „zo wel van verzuim als van opzet, niet „te doen vermenigvuldigen; zo vorder„de daarentegen de Staatkunde, dat de „zugt tot Eer, vooral by den Militairen „Stand, niet uitgedoofd; maar in tegen„deel, zo veel mogelyk, aangewakkerd „worde." 1800.

Uit deezen hoofde keurden zy het billyk, ja noodzaaklyk, dat zonder krenking van de Wet, welker intrekking verzogt werd, met inagtneeming der gedaane diensten, de grieven geleenigd en hunne Eer bevestigd wierd, op dat de Armée erkende, dat verdiensten by het *Bataafsche*

DERV. BOEK. 1800.

Volk alles verwonnen. — Welk middel het gepaste was, wilden zy aan het Uitvoerend Bewind aanbevolen laaten.

Wat des voorviel.

By de voordragt van dit Verslag in deeze onaangenaame zaak, vielen eenige overweegingen, hoofdzaaklyk strekkende om te doen opmerken, dat, schoon 'er op de vorm der Aanstellinge zeer veel te zeggen viel, de oorzaak daar van niet moest gezogt worden by deeze Officieren; maar de misslag alleen te zoeken en te vinden was by hem, die in deezer-voege die Aanstellingen gedaan hadt. — Daartegen werd, en niet zonder grond, aangemerkt, dat het Besluit van het Vertegenwoordigend Lichaam, betrekkelyk de magt tot het doen van Bevorderingen gegeeven, ter kennisse der Legers was gebragt, en de Verzoekers dus hadden kunnen weeten, dat hunne Aanstelling daar mede niet strookte. Zy waren dus door de weigering des Uitvoerenden Bewinds, om hun in dien Graad te erkennen, volstrekt niet benadeeld. Dan deeze bedenking diende niet om hun te beschuldigen. „Zy hadden," sprak de Voorsteller APPELIUS, „bewustheid hunner „braafheid en van hun voorbeeldig ge„drag; zy zagen hetzelve beloond; zy „verheugden zich daar over, en in die „vreugde gevoel ik zeer wel, dat zy „niet koel redeneerden."

De Voorzitter VAN DER BRAAK vertrouwde, dat het Uitvoerend Bewind met een voordragt in deezen aan het verlangen

gen der geheele Vergadering voldoen zou, en omhelsde men het Verflag (*).

Was in deezer voege de hand der Belooninge voor Krygsdapperheid geopend en uitgeſtrekt, zo veel 's Lands bekrompene Geldmiddelen gedoogden, en de vastgeſtelde Krygswetten zulks toelieten. De ſtraffende hand hief zich op tegen de Verzaakers van hun pligt. Wy zagen hoe dit, omtrent het Krygsvolk te Lande, plaats greep ten opzigte van de zodanigen, die by de Veldſlagen, naa de Landing voorgevallen, aan Eed en Pligt ongetrouw, of onverwyld des ſtraffe leden of weggeleid werden om dezelve te ondergaan — Dit brengt ons tot het vermelden van de Vonniſen over de Zeeofficieren, die aan de Overgave van 's Lands Vloot en Pligtverzuim ſchuldig verklaard werden.

1800. Beloonningen van Krygsdapperheid en Straffen van Pligtverzuim te Lande.

Door het Uitvoerend Bewind waren tot den Hoogen Zee-Krygsraad benoemd de Vice-admiraal E. RADERS; de Schoutbynagt J. VAN WOENSEL; de Capiteins A. SCHIERHOUT, C. VERDOORN, J. ZOETEMAN, TH. LANCASTER; de Capitein Luitenant J. J. MELVILL; Mr. H. MALECOTIUS bekleedde de post van Fiscaal, en Mr. P. P. DU CLOUX die van Secretaris (†).

Aangeſtelde Zee-krygsraad.

Eeni-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 781—786.

(†) Beſluit des Uitvoerenden Bewinds van 8 Oct. 1799.

CXXV. BOEK. 1800.

Eenigen der Vlootvoogden, onder deezen de Vice-admirnal STORY, als mede de Capitein C. DE JONG, waren na *Engeland* gevoerd, anderen hier gebleeven, en in bewaaring genomen. Allerbyzonderst droeg zich het geval toe met den Zeecapitein DE JONG. Als Krygsgevangene uit *Engeland* spoedig terug gekeerd, op *Texel* zich eenigen tyd onthoudende, kreeg hy aldaar kundschap, dat de Overgave der Vloote in 't algemeen, en by het Landsbestuur, zeer euvel werd opgenomen; dat eenige der gecommandeerd, hebbende Officieren in hunne Huizen gevat en in eene zeer strenge bewaaring gesteld waren, ten einde door eene Hoogen Zee-krygsraad, ten onderzoek van hun gedrag, te worden overgeleverd. Gereed zou het hem gevallen hebben zich [illegible], en van *Texel*, toen nog door *Engelsch* Krygsvolk bezet, de wyk te nemen; dan hy gaf den Agent der Marine, by eenen Brieve, te verstaan bereid te zyn om zyne zaak aan het onderzoek van den Krygsraad te onderwerpen. Dit deedt hy. Dan ras werd DE JONG ontwaar, dat zyn gedrag, by de Overgave der Vloot, door den Fiscaal en den Hoogen Zee-krygsraad met een vry ongunstiger oog werd beschouwd, dan dat van veele andere Officieren. De Bewaaring in het Provoosthuis in 's *Gravenhaage*, werd in eene Crimineele Vastzetting veranderd, waar hy het grootste gedeelte van den tyd zon-

Hoe het zich met den Capitein C. DE JONG toedroeg.

zonder toegang zat, en voorts een zeer bepaalde hem vergund werd. CXXV. BOEK.

In deezen ſtaat zich vleiende, dat geen ongunſtiger lot dan anderen, die, met hem, in de Overgave der Vloote geſtemd hadden, hem over het hoofd hing, vernam hy den eisch des Fiscaals: „ Dat „ C. DE JONG, by Vonnisſe van den Hoo „ gen Zee-krygsraad, uit 's Lands dienst „ ter Zee zou worden gecasſeerd, en „ onbekwaam verklaard om den Lande „ immer te dienen, en voorts gecondemneerd om, geduurende den tyd van „ twintig agter een volgende Jaaren, in „ het Provoosthuis der Marine, of eene „ andere bekwaame plaats, te worden „ gedetineerd; of tot zodanige andere „ ſtraffe, als de Hooge Zee-krygsraad, „ in goede Juſtitie, zou vermeenen te „ behooren, met verwyzing in de kosten." — Het Vonnis klonk veel harder. Volgens 't zelve „ was het den „ Hoogen Zee-krygsraad blykbaar voorgekomen, dat CORNELIS DE JONG, wel „ verre van zich overeenkomſtig zyn Eed „ en Pligt te hebben gedraagen, in tegendeel zich hadt ſchuldig gemaakt aan „ lafhartig Pligtverzuim, het welk hy „ listiglyk met eenen algemeenen opſtand „ van het Scheepsvolk, tot welks demping hy, op zyn eigen bodem, geene „ behoorelyke middelen, overeenkomſtig „ met zyn pligt als Officier, hadt aangewend, getrágt hadt te verbloemen, en „ mitsdien hem verklaarde vervallen te „ zyn

1800. Eisch en Vonnis tegen hem.

XXV. BOEK. 1800.

„ zyn van alle zyne Charges, waar mede
„ hy was bekleed geweest; en wyders
„ gecondemneerd, om gebragt te worden
„ aan boord van een van 's Lands Sche-
„ pen van Oorlog, en aldaar met het
„ Zwaard over 't hoofd door een der
„ Provoosten te worden geſtraft, en
„ voorts, ter zyner koste, te worden ge-
„ confineerd tot naa den Vrede: en daar
„ naa, geduurende zyn leeven lang, bui-
„ ten de *Bataafſche* Republiek te wor-
„ den gebannen, als mede in de kosten en
„ miſen van Juſtitie en in de kosten van
„ den Proceſe."

Verzoekſchrift van DE JONG.

DE JONG kreeg de kundſchap niet van dit over hem geſlaagen Vonnis, of hy vervoegde zich met een Verzoekſchrift ter Vergaderinge des Landbeſtuurs. By het ophaalen van zynen omtrent vier en twintigjaarigen *Zeedienst*, met lof volvoerd, en het vermelden van de toedragt der zaake, hoe hy zich vrywillig in gevangenis begeeven hadt, en beklag over het zoo zwaar en hem ſchandvlekkend Vonnis, verzogt hy, dat het der Vergaderinge behaagen mogt, hem de vryheid te verleenen van dit Vonnis, naa dat het zou zyn uitgeſprooken, te nemen in Reviſie, op zodanig eene wyze, als de Vergadering zou oordeelen te behooren — Of zo de Vergadering dit Verzoek mogt afſlaan, alsdan zodanig eene voorziening, waar door hy zou worden bevryd van het grief en bezwaar hem boven zyne Medebroeders toegebragt. — Teffens opſchorting verzoe-

zoekende van het volvoeren des geſlaagen Vonnis.

Binnen weinige dagen ſtondt dit Vonnis, naa het indienen deezes Verzoekſchrifts, uitgevoerd te worden. Dit deedt hetzelve aan de Hooge Zee-krygsraad verzenden, om, 's volgenden daags, de Vergadering van bericht te dienen. De Leden des Hoogen Zee-krygsraads lieten het toekomen aan den Advocaat Fiscaal, die, ten opzigte van de gevraagde Reviſie, een gunſtigen raadſlag uitbragt. Huiverig verklaarden zich de Leden des Hoogen Zee-krygsraads om, als Militaire Regters, hun gevoelen te bepaalen; doch deelden den raadſlag des Fiscaals der Vergaderinge mede. Men verwonderde zich over het zeer gunſtig bericht des Advocaat Fiscaals, en verneemende, dat de volvoering der Straffe langer zou verwylen, dan eerst vermeend was, werd het Stuk in handen eeniger Leden geſteld (*).

Hoe men daarmede te werk ging.

Het verzoek om uitſtel der Strafoefening verleenden de beide Kamers (†). Het ingediend Verſlag hieldt in, dat aan DE JONG vergund zou worden om van het Vonnis, tegen hem geveld, na de uitbrenging daar van, in Reviſie te komen, en daar toe zodanige ſtappen te doen, als hy noodig zou oordeelen; dat voorts de ter deezer zaake ingekomen Stuk-

Gunſtig Verſlag hier op uitgebragt.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 440 448. 583. 584.
(†) *Ald.* bl. 611. 612. 618.

CXXV. BOEK. 1800.

Stukken in handen des Uitvoerenden Bewinds zouden geſteld worden, om deszelfs raadſlag in te neemen, ten opzigte van het inſtellen dier Herziening, zo nopens de Leden, welke dezelve zouden behooren uit te oefenen, als anderzins. Overeenkomſtig viel, naa eenige tusſchenbedenkingen, het beſluit (*).

Afgeweezen en het veroordeelend Vonnis omhelsd.

De Raadſlag des Uitvoerenden Bewinds ſtrekte om het Verzoek der Herziening van de hand te wyzen. Hier ſtonden tegen elkander het voor DE JONG gunſtig Verſlag der Commisſie, en het ongunſtig des Uitvoerenden Bewinds. — De Voorzitter VERBEEK herhaalde voor de Vergadering den loop van het verhandelde ter Eerſte Kamer, in deeze zaak. Hy gaf in overweeging om, ter vermyding van alle verdere raadpleegingen deswegen, by hoofdlyke ſtemming, te bepaalen, welk van beiden de Vergadering omhelsde. — De Burger HUBER, die het gunſtig Verſlag ter tafel gebragt hadt, vroeg of deeze zaak zo eenvoudig, by hoofdlyke ſtemming, zou worden afgedaan? Wanneer de Voorzitter hem daar op het woord gaf, indien hy meende eenige opheldering aan de Vergadering te kunnen geeven, antwoordde HUBER: „Ik voor my ben overtuigd, dat 'er gegronde aanmerkingen „tegen het Advys des Uitvoerenden Bewinds

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 702—705. Waar de Stukken volledig voorkomen.

„ winds te maaken zyn: doch, als de CXXV.
„ Vergadering daaromtrent geene ophel- BOEK.
„ deringen begeert, zal ik my vergenoe- ——
„ gen met, by de hoofdlyke ſtemming, 1800.
„ my daar tegen te verklaaren. — Niemand verzogt verder in deezen het woord. De hoofdlyke ſtemming wees uit, dat dertig Stemmen zich voor de weigering des Uitvoerenden Bewinds verklaarden; terwyl ſlegts tien het tegenovergeſtelde omhelsden, en werd des het Verzoek van DE JONG afgeweezen (*).

Ingevolge hier van werd het geſlaagene Vonnis over DE JONG, den dertienden van Wynmaand, ter Reede van *Hellevoetſluis*, aan boord van 's Lands Fregat *Eendragt*, ten overſtaan der Capiteinen A. SCHIERHOUT en J. ZOETMAN, als Commisſarisſen uit den Hoogen Zee-krygsraad daar toe benoemd, volvoerd (†). 't Zelve volvoerd.

Het

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 41—44.

(†) Beknopt Verſlag van eenige Sententien door den Hoogen Krygsraad geſlaagen; in de Bylagen op L. C. VONK's *Geſchiedenis der Landing*, bl. 49. — De Heer DE JONG hadt, in eene andere Voorreden van zyne, naa dien tyd, uitgegeeven *Reizen*, zich ten hoogſten, en op een ſcherpen toon, beklaagd over de handelwyze met hem gehouden, en het Vonnis over hem uitgeſprooken en aan hem volvoerd; byzonder in die men vindt voor het III. Deel zyner *Reize na de Kaap de Goede Hoop*, 1803, te *Haarlem* by F. BOHN; wanneer het laatſte gedeelte van het Vonnis, zyne Verbanning uit den Lande, zyn volle beſlag kreeg. In deeze beloofde hy eene *Verdeediging*, niet beſtaande in eene enkele Me-

CXXV. BOEK. 1800.

Het was DE JONG alleen niet, die zich over het Vonnis over hem geſtreeken, beklaagde. Zeven Zee-officieren, met naa-

Verzoeken eeniger Zee-officieren.

morie; maar vergezeld van alle de Stukken, die tot zyn Regtsgeding betrekking gehad hadden; ten einde een ieder, naa zich met alle Stukken volkomen bekend gemaakt te hebben, zelve de gronden beoordeelen mogt, waar op het harde en ſtrenge, en voor hem toen nog onbegryplyk, Vonnis berustte. Die *Verantwoording* en *Verdeediging* verſcheen ten Jaare 1804 en 1805 in drie Boekdeelen. By gemelden Boekhandelaar.

Intuſſchen gaf SAMUEL STORY, tegen wien, op den 16 Jan. 1804, de Crimineele Sententie was uitgeſprooken, by welke hy Eer en Leeven verklaard werd, verbeurd te hebben, in 't licht eene *Verantwoording, wegens zyn gehouden gedrag als Commandant van 's Lands Esquader op en naa den 30 Aug. 1799. Nevens zyne Wederlegging van de tegen hem uitgeſprooke Crimineele Sententie.* Te *Amſt.* by J. ALLART. — De *Verantwoordingen* deezer twee Mannen, die in het Treurſpel beiden hoofdrollen ſpeelden, zou men veelligt denken, dat ons, als Geſchiedſchryver van dit Tydvak, in een en ander opzigt, licht zouden kunnen geeven en in ſtaat ſtellen, om, door vergelyking van ſtrydige berichten, de waarheid te agterhaalen van eene Gebeurtenis, die, hoe kort geleden, aan den Noordlyken uithoek onzes Lands voorgevallen, ondanks al het daar over geſchreevene, nog zeer veel duisters hadt, en dat de ſluier, die de geheele Geſchiedenis deezer noodlottige dagen bedekte, misſchien door de hand des Tyds eens zou weggerold worden. — Dan wy moeten bekennen, dat die ſluier, in ſtede van door deeze Verantwoordingen opgeligt te worden, veel eer met nog eene kreuk wordt toegevouwen. Althans DE JONG, het laatſte Deel zyner Verantwoording in 't licht gevende, hadt de in dien tusſchentyd uitgekomene *Verantwoording van* STORY geleezen, en geeft in een *Aanhangſel* eenige Aanmerkingen op plaatzen, waar in STORY hem niet malsch be-

aan-

naame J. Huys, J. J. Droop, J. Rivery, W. H. van Senden, Jacob Diederik Schutter, Johannes Floren Eilbrecht en du Rock, gingen de Vergadering aan met Verzoekschriften, dat de tegen hun door den Hoogen Krygsraad vastgestelde en binnen kort uit te spreekene Vonnissen, gedeeltlyk vergezeld van *Infamie*, wegens hun gedrag by de Overgaave der Vloot aan de *Engelschen*, mogten worden vernietigd: dewyl zy geene Verdeediging gehad hadden, teffens Opschorting verzoekende. De meerderheid wilde die Verzoekschriften aan het Uitvoe- CHRV. BOEK. 1800.

handelt. Wel hadt de Jong, zo hy betuigt, gewenscht de Verantwoording zyns Chefs ongemoeid te kunnen laaten berusten, deszelfs gedaane Voordragten en Opgaven met stilzwygen te kunnen laaten *voorbygaan*, en zyne daar op rustende Verdeediging niet te moeten verzwakken door tegenspreekingen. Doch daar Story hem, op eene en andere plaats, regelregt aantastte, *oordeelde* hy noch voor zyne Landgenooten, noch voor zyne Vrienden, noch voor zyne Bloedverwanten, een zwygen te kunnen verantwoorden, daar het spreeken noodzaaklyk was geworden. De Jong bepaalt zich eensdeels alleen tot het geen enkel zyn Persoon betreft; maar ook anderdeels wil hy niet bloot tegenspreeken: waar door de Leezer tusschen *Ja* en *Neen* in twyfel gehouden wordt; maar hy stelt zich voor, met Regterlyke bewyzen te betoogen en te doen zien, dat de *onvoorzigtige Man* hem, om zyns zelfs wille, niet in deeze noodzaaklykheid moest gebragt hebben. Alles is, ingevolge hier van, in dit Aanhangzel persooneel en betreft byzonderheden van een en ander geval, waar in de Jong betrokken was, en die, zyne oordeels *fautif*, *abusif* worden opgegeeven.

CXXV. BOEK. 1800.

voerend Bewind verzonden hebben, om tydig te dienen van bericht; doch geen uitſtelverleening aan de Verzoekers. —

Wat des voorviel.

De raadſlag des Uitvoerenden Bewinds luidde, om die Verzoeken van de hand te wyzen. Vry langduurige woordwisſelingen vielen 'er op dit weigerend woord. De Burger HUBER inzonderheid, betoonde zich een Voorſtander om de Beſchuldigden gelegenheid ter Verdeediging te verleenen, en hadt STEYN PARVÉ en anderen tot Medeſtanders. By hoofdlyke ſtemming kreeg dit gevoelen de meerderheid, en werd de Raadſlag des Uitvoerenden Bewinds verworpen.

Verzoek om Herziening der Vonnisſen afgeſlagen.

Vyf van het bovengemelde zevental Zeeofficieren (*) verzogten het Vertegenwoordigend Lichaam, dat hun verleend mogt worden Herziening van de Vonnisſen door den Hoogen Krygsraad tegen hun vastgeſteld; en, hangende de Raadpleeging, opſchorting tegen den voortgang der uitbrenging van de Sententien, welke ten dien eigen dage ſtondt te geſchieden (†). Het laatſte werd van de hand geweezen; en het Verzoek om Herziening in beraadſlaging gehouden tot dat de Vergadering een Beſluit zou genomen hebben op het al of niet verleenen van de-

(*) DROOP en RIVERY vinden wy onder de Indieneren niet genoemd.

(†) De buitengewoone Vergadering was den 29 Sept. 's morgens ten acht uuren byeen gekomen.

dezelve aan den Zee-capitein DE JONG.— De bewoordingen, waarin de Verzoekschriften deezer Zee-officieren waren opgesteld, misbaagden dermaate, dat de Voorzitter VERHOYZEN het benoemen van eenige Leden voorsloeg tot het voordraagen van maatregelen, welke zouden behooren te worden vastgesteld, tot handhaaving van de waardigheid der Vergaderinge, in zodanige gevallen, waar in de Inleveraars van Verzoekschriften zich veroorloofden dezelve in beledigende bewoordingen aan te spreeken. — Daar het Verzoek om Herziening te beantwoorden uitgesteld was, tot dat de Vergadering deswegen, in het geval van den Zeecapitein DE JONG, uitspraak zou gedaan hebben, volgde, naa het afwyzen van diens Verzoek (*), ook de verwerping van het Verzoek door deezen gedaan (†).

Naa het mislukken deezer poogingen om Strafbevryding voor men voort met de Vonnisfen over hen en anderen te slaan en te volvoeren. HUYS, SCHUTTER, VAN SENDEN, EILBRACHT, WALDECK, RIVERY en DROOP, werden uit 's Lands Zeedienst weggezonden, en onbekwaam verklaard den Lande immer weder te kunnen dienen. H. KOLFF, die uit de gevangenis hadt weten te ontkomen, werd vervallen verklaard van alle Militaire Bedieningen im-

Vonnisfen over verscheide Zee-officieren.

(*) Zie hier boven bl. 32.
(†) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 895. 902. 906. X. D. bl. 44.

1800.

immer in dienst der Republiek bekleed, en dat hy, weder in handen des Gerechts geraakende, gebragt zou worden aan boord van een van 's Lands Schepen, om aldaar met kruid en lood van 't leeven te worden beroofd. — ABRAHAM VAN DER THIEN, Sergeant, werd gevonnisd om gebragt te worden aan boord van een der 's Lands Schepen van Oorlog, en daar met de koorde ter dood gestraft te worden. — De Capitein Luitenant NICOLAAS CONIO leedt, aan Scheepsboord, de doodstraffe met kruid en lood. — GERRIT VERMEULEN, Matroos, werd met de koorde te Scheep gestraft. — Anderen leeden mindere straffen, zo werd JOHAN PHILIP EILBRACHT, eerste Luitenant, verweezen, om, geduurende den tyd van twaalf maanden, onder een Onderofficier op een Schip of Vaartuig te dienen, mits op geen Vlaggeschip. De Cadet GEORGE ENGEL vondt zich geheel uit 's Lands Zeedienst geweerd. — De Capitein Luitenant ANTONY VAN ESCH werd verlaagd tot jongsten eersten Luitenant, om van die post allengskens op te klimmen, en voor den tyd van vier jaaren geschortst om eenig Bevelhebberschap te voeren. — N. GLYM, Constapel Major, mogt nimmer als Officier weder den Lande dienen. Eenige Onderofficieren kwamen 'er af met de bedreiging, dat een tweede dwaaling in 's Lands dienst, van gelyken aart als zy, in het tegenwoordig geval, begaan hadden, hun voor altoos onwaardige Persoonen voor 's Lands

's Lands dienst zou doen worden. Anderen werden ernstig onderhouden over hunne nalaatigheid. Allen werden zy verweezen ter betaalinge der Regtskosten (*). CXXV. BOEK. 1800.

Wy hebben ons schuldenaars by belofte gemaakt, om van de zaak des Schoutbynagts J. A. BLOIS VAN TRESLONG nader te spreeken (†). Deeze plaats dunkt ons de voeglykste, en te meer past het ons thans daar van te gewaagen: dewyl, ten deezen Jaare, in 's Lands Hooge Vergadering niet weinig voorviel deezen gevonnisden en veroordeelden Zeeofficier betreffende. Aanleiding hier toe gaf een door hem in 't licht gegeeven *Voorloopig Bericht tot wederlegging der Beschuldigingen tegen hem ingebragt, by de Sententie van den Hoogen Zee-krygsaad* (§). Wy moesten, om 't geen thans deswegen voorviel regt te doen begrypen, den hoofdinhoud van dit Stuk opgeeven. Het thans voorgevallene omtrent J. A. BLOIS VAN TRESLONG.

Het

(*) Men vindt dit alles breeder, met de opgave der redenen van de hun aangedane straffen, in het *Beknopt Verslag van eenige Sententien, gestaagen by den Hoogen Zee-krygsraad.* Bylage G. agter VONK's *Geschiedenis der Landing*, bl. 39—58.

(†) Zie onze *Vad. Hist.* XXXVIII. D. bl. 172 enz.

(§) Getyteld: *Voorloopig Bericht van den geweezen Schoutbynagt* J. A. BLOIS VAN TRESLONG *aan de Bataafsche Natie, tot wederlegging der Beschuldigingen, tegen hem ingebragt by Sententie van den Hoogen Zee-krygsraad, in dato 30 Oct., wegens zyn gedrag voor, in, en naa den Zeeslag van 11 October 1797 gehouden;* en *Betoog van de Onbestaanbaarheid der Procedures tegen hem gevoerd.* Te *Leyden* by A. en J. HONKOOP, 1799.

CXXV. BOEK. 1800.

Opgave van een door hem uitgegeeven Bericht.

Het geval, waar in hy zich bevondt, geeft hy met deeze woorden op: „ Afkomſtig van eenen Stam, die, zedert „ de eerſte oprichting der Republiek, „ ſteeds aan het Vaderland heeft opgeleverd een reeks van Verdeedigers, welke hun leeven en vermogens aan den „ dienst ter Zee gewyd hebben, en waar „ van nimmer één éénige de minſte kwerzing in zyn Eer ondergaan heeft — „ zelfs, van zyne vroegſte jeugd af, den „ Lande meer dan zeven en twintig jaaren ter Zee, gediend hebbende, zonder „ ooit eenig verwyt van pligtverzuim gehoord of eenige Correctie ontvangen „ te hebben, nu wederom, in den noodlottigen Zeeſlag van den elfden October „ 1797, al wat in [illegible] was „ aangewend hebbende om den roem der [illegible] Vlag te handhaaven — van „ daar terug gekeerd, ongelukkig genoeg „ door eene Verminking, waar van de „ gevolgen hem nog folteren, en zyn leeven in gevaar houden; doch nog gelukkig boven anderen zyner Medebevelhebberen, welke hunne Schepen aan „ den Vyand hebben moeten overgeeven, en daar hy het zyne, hoe zeer „ dan gehavend, echter, met deszelfs „ overgebleevene manſchap, nog heeft „ kunnen behouden en in veilige haven „ brengen; — vertrouwd hebbende door „ zyn gedrag eenige aanſpraak, zo niet „ op de erkentenis, ten minſten op de „ goedkeuring der Natie te hebben; doch

„ in

J. A. VAN BLOIS VAN TRESLONG
L. Moritz, ad viv. del.
R. Vinkeles, fculps.

„ in tegendeel bejegend met eene Be- „ schuldiging als of hy den Vyand nog „ geene afbreuk genoeg gedaan hadt, ja „ zelfs door Pligtverzuim, de eerſte en „ voornaamſte oorzaak van den ongeluk- „ kigen uitſlag der Actie geweest zou „ zyn. — Op die Beſchuldiging gevon- „ nisd, zonder die volledige Defenſie ge- „ nooten te hebben, welke het Regt aan „ hem toekende — zonder die, in weer- „ wil van alle aangewende en gepaste „ middelen van Verzoeken en Smeek- „ ſchriften, te hebben kunnen beko- „ men — vervallen verklaard van alle „ Militaire Charges, door hem ten dien- „ ſte van deeze Landen bekleed — ontzet „ van alle Regterlyke Hulpmiddelen, tot „ herſtel zyner Bezwaaren, of van de ge- „ legenheid om als nog eene volledige „ en genoegzaame Defenſie, langs den „ weg van Regten, te kunnen doen."

De Hoofdzaaken door den veroordeel- den *Zeevoogd*, wiens geval wy dus, met zyne eigene woorden, voordroegen, in dit *Voorloopig Bericht* bepaalen zich om te bewyzen, dat hy, in de Procedures, zo- danig als zy tegen hem gevoerd waren, niet genooten hadt die Verdeediging, waar op hy, naar Regten aanſpraak oordeelde te hebben; — dat hy, om die te genie- ten, wel alle gepaste poogingen hadt aan- gewend; doch zonder vrugt; als mede dat zyn verzoek om Mandement van Ap- pel of Reviſie door de Eerſte Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam des

CXXV. BOEK. 1800.

Bataafſchen Volks, hem alle verdere gelegenheid benomen hadt om die Verdediging als nog, langs wegen van Regten, te kunnen doen gelden. — Byzonder loopt, in het eerſte gedeelte, in 't oogc het onderzoek wat 'er zy van het voorgeeven, dat de Hooge Zee-krygsraad, in het geval van den Veroordeelden, voorzien zou geweest zyn van een Beſluit van het Vertegenwoordigend Lichaam des *Bataafſchen* Volks, waar by aan denzelven ſpeciaal vergund werd, ook buiten Bekentenis des Beſchuldigden, in dit Buitengewoon Proces, te mogen vonniſſen.

Hieromtrent was van achteren gebleeken, dat, in Oogstmaand des Jaars MDCCXCVIII, door den Hoogen Zeekrygsraad, op voorſtel van den Advocaat Fiscaal, een Adres was gedaan by de Eerſte Kamer van het Vertegenwoordigend Lichaam des *Bataafſchen* Volks, hetwelk by die Kamer deeze *Secrete Reſolutie* ten gevolge hadt, waar by beſlooten werd, „ den Hoogen Zee-krygsraad, „ ter zaake van het Voorſtel in de Misſive „ vervat, te renvoyeeren tot de Manier „ van Procedeeren by ſpeciaal gedelegueerde Zee-krygsraaden voorheen ge„ obſerveerd geweest zynde, met ver„ klaaring, dat mitsdien en dienvolgende „ de Advocaat Fiscaal van den Hoogen „ Zee-krygsraad zou mogen Eisch doen, „ en de Hooge Zee-krygsraad Regt ſpreeken, op ten lasten van den Beſchuldigden voorhanden zynde ſtukken, en

„ be-

„ bewyzen, *voor zoo verre 'er geene,* HOOFD-
„ *of geene volledige Confessie zou mogen* STUK.
„ *existeeren.*"

Dit Secreet Besluit der Eerste Kamer bleek nimmer in eene openbaare Vergadering vastgesteld, of aan de Tweede Kamer ter bekragtiging gezonden te zyn, althans daar nimmer bekragtigd te weezen; uit welken hoofde daar aan de kragt, volgens den eisch der Staatsregeling (*), ontbrak. Des niettegenstaande hadt de Hooge Zee-krygsraad, uit kragte van dat Secreet Besluit gehandeld, en het Vonnis van Veroordeeling over BLOIS VAN TRESLONG uitgesprooken (†). 1800.

In het ander gedeelte deeges Berichts, droeg BLOIS VAN TRESLONG voor de Punten van *Beschuldiging*, welke den grond der Veroordeeling hadden uitgemaakt; met

(*) ART. 67 en 68.

(†) Volgens bekend geworden omstandigheden, hadden van de zes Regters, met een President aan 't hoofd, waar uit de Hooge Krygsraad bestondt, de drie Oudsten (zynde de twee eerste Vice-Admiraalen en derde oudste Capiteinen in de Republiek) voor eene volkomene Vryspraak van den Schoutbynagt; doch de drie Jongsten (jonge Capiteinen) voor de Veroordeeling gestemd: waar by zich de Voorzitter voegde. Dus bekwam hy door één enkele stem, in plaats eener eerlyke Vryspraak, een onteerend Vonnis. — Ook hadt men grond om, wegens de wyze, op welke de stemmen uitgebragt waren, vast te stellen, dat de drie oudste Leden hunne stem afzonderlyk en schriftlyk zouden hebben uitgebragt; daar de drie jongste te zamen een vereenigd Advys inleverden.

CXXIV. BOEK. 1800.

met byvoeging van 't geen hy vermeende daar tegen, te zyner verdeediginge, te kunnen aanvoeren: ten einde ieder in ſtaat te ſtellen om te beſliſſen, of hy waarlyk ſchuldig ſtondt aan de hem aangetygde misdaaden van Pligtverzuim, en oorzaak zou geweest hebben van den ongelukkigen uitſlag deezes Zeeſlags, dan niet, en of de zaak zelve al of niet verdiend hadt, een nader en meer volledig Onderzoek door den Veroordeelden verzogt.

Voorſtel van LINTHORST deswegen.

Dit openbaar uitgegeeven Verdeedingſchrift werd ſterk gezogt, vlytig geleezen, en onderſcheiden beoordeeld: dan het bleef niet berusten by de gevoelens deswegen in gezelſchappen geuit, waar die Zeeſlag en byzonder het lot den Schoutbynagt BLOIS VAN TRESLONG betrof, door 't zelve op nieuw aan de orde van den dag kwam. Geſprekken, die niet zelden in morren en misnoegen over de Uitſpraak des Hoogen Krygsraads eindigden. De Repreſentant LINTHORST deedt deswegen, ter Tweede Kamer, een zeer nadruklyk Voorſtel. Hy begeerde, dat die Kamer van de Eerſte een Affchrift zou vraagen van den Brief door het Uitvoerend Bewind aan de Eerſte Kamer, in 't geval des Schoutbynagts, als mede van het daar op gevallene Secreete Beſluit. Schoon dit Voorſtel, met warmte aangevoerd, terſtond tegenſpraak leedt, inzonderheid van den Repreſentant KRIEGER, wien LINTHORST niets ſchuldig bleef, daar zyn Wederſpreeker van de zaak des Ge-

wee-

weezen Schoutbynagts niet alleen als geheel afgedaan ſprak; maar het ingediend Bericht als een gemeen gedrukt Boekje zeer laag ſtelde. — De Voorzitter SIDERIUS hadt een voorloopigen Raadſlag uitgebragt, om het Voorſtel aan eenige Leden in handen te geeven; en ſchoon de gemelde ſterke Wederſpreeker van LINTHORST niet verder in dit Voorſtel wilde komen, dan om te onderzoeken, of het gedaane Voorſtel een Onderwerp van Raadpleeging voor de Tweede Kamer zyn kon, ging echter dat om het eene Commisſie in handen te geeven door (*).

Hoe-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VI. D. bl. 535—539. — Terwyl wy dit ſchryven ontvangen wy, ten opzigte van deezen Schoutbynagt, een bericht, 't geen zyne Eerherſtelling inhoudt. Wy ſchryven het af en deelen het hier, als iet zeer belangryks, mede. — „ De Schoutbynagt J. A. BLOYS VAN TRESLONG, „ in den Zeeſlag van den 11 October 1797 het „ Schip *Brutus* gecommandeerd hebbende: by „ welke gelegenheid hy zich door zyne perſoo„ neele dapperheid gedistingueerd, en, door het „ vyandlyke vuur, een zyner Armen verlooren „ had, werd echter, voor den Hoogen Zee„ krygsraad, belast met het onderzoek naar het „ gedrag der Officieren, welke in deeze Bataille „ hadden gecommandeerd, ter verantwoording „ geroepen, en, by deszelfs Sententie, ver„ klaard, incapabel, om in 't vervolg, in eenige „ Militaire Charge, den Staat te dienen. — De „ Heer BLOYS, zich door deeze Sententie be„ zwaard agtende, wendde alle poogingen aan, „ om de vlek weg te neemen, welke hier uit, zo „ voor hem zelven als voor zyn Geſlacht, zinta

„ meer

CXXV. BOEK.

1800.

Hoewel deeze ter handstelling den laatsten van Wynmaand des verstreeken Jaars ge-

Uitgebragt Verslag over die zaak.

„ meer dan twee Eeuwen, in 's Lands Zeedienst
„ beroemd, zou kunnen gebooren worden, en
„ addresseerde zich, ten dien einde, aan zyne
„ Majesteit, zo dra Hoogstdezelve den troon
„ beklommen hadt."

„ Deeze, zo veel gerugts gemaakt hebbende
„ zaak is eindelyk door een Decreet van zyne
„ Majesteit, van den eersten October 1803, ge-
„ termineerd: waar by het Hoogstdenzelven be-
„ haagd heeft, gratieuslyk te aboleeren en te
„ niet te doen al hetgeen aan denzelven Schout-
„ bynagt BLOYS VAN TRESLONG, by Sententie
„ van den Hoogen Zee-krygsraad, in dato den
„ 30 October 1798, tot Delicte is geimputeerd;
„ mitsgaders mede te aboleeren dezelve Senten-
„ tie, en den voornoemden J. A. BLOYS VAN
„ TRESLONG te restitueeren tot zynen goeden
„ naam en faam, en in den staat, waar in hy
„ was vóór de Pronuntiatie van voornoemde Sen-
„ tentie, en dat alles, volgens den inhoud van
„ het Decreet, uit aanmerking van het loffe-
„ lyke gedrag door den Schoutbynagt, J. A.
„ BLOYS VAN TRESLONG in 's Lands Zeedienst
„ gehouden, waar door hy zich in dien dienst,
„ geduurende vier en dertig Jaaren, als een Man
„ van Eer en Bravoure heeft gedistingueerd, en
„ in verschillende rencontres met den Vyand,
„ niet alleen de Reputatie van zyn Geslacht
„ heeft staande gehouden; maar ook bepaaldlyk
„ in den Zeeslag van den 11den October 1797 de
„ blyken van zyn betoonde trouw en dapper-
„ heid, in zyn doornageld Schip en de menigte
„ van dooden en gekwetsten aan zyn boord en
„ in de verminking zyner eigen leden, zonder
„ voor den Vyand te bukken, aan het Vaderland
„ heeft overgebragt.

„ Hebbende zyne Majesteit daar naa aan den
„ Heer BLOYS den Rang van Schoutbynagt der
„ Koninglyke Marine weder gegeeven, en hem
„ tot Ridder der Orde van de Unie benoemd."

Koninglyke Courant van 14 Nov. 1808.

geſchiede, leedt het tot in Sprokkelmaand deezes Jaars eer de Gelastigden met een raadſlag in gereedheid waren. De tusſchenſpraak, daar toe noodig, verſchoonde dit verwyl. Het Verſlag, ſchoon klaagende over duisterheid in het Beſluit der Eerſte Kamer, beſchouwde 't zelve als eene terugwyzing na de te vooren in agt genomene manier van Procedeeren, by expresſelyk gedelegueerde Hooge Zee-krygsraaden; zo dat alle verdere bedenkingen, uit het XVII Artykel der Snaatsregeling afgeleid, ten aanziene van het anderzins vereischte om iets de kragt van een wet te geeven, hier niet klemde. Eene gevolgtrekking, waar toe de Commisſie te meer overhelde, om dat zy geen reden vondt, *noch* zich ook kon verbeelden, waarom de Eerſte Kamer een oogenblik in twyfel zou gehangen hebben, om dit Beſluit ter bekragtiging aan de Tweede Kamer te zenden, indien zy in begrip geſtaan hadt, dat het alzo behoorde te geſchieden: en het, in tegendeel, niet hadt beſchouwd als een bloot Renvoy, dat der Bekragtiging niet behoefde. — Hier in berusten de Verſlagdoeners veel liever, dan dat zy, op eene zydelingſche wyze, zelfs den ſchyn zouden willen geeven, van te vermoeden, dat de Eerſte Kamer den wil zou hebben gehad, om, door eene zogenoemde *Onderhandſche Wet, den Hoogen Zee-krygsraad tot het Vonniſſen des Schoutbynagts* J. A. Blois van Treslong *in ſtaat te ſtellen.*

CXXV. BOEK. 1800.

De

CXXV. BOEK. 1800.

De Verſlagdoeners konden zich ook niet verbeelden, dat de Eerſte Kamer, van het inzenden ter bekragtiging aan de Tweede Kamer, zou zyn teruggehouden door de vrees, dat dezelve niet zou volgen: waar voor zy geen grond konden vinden, noch eenige redenen uitdenken, waarom de Tweede Kamer zou hebben willen afwyken van die manier van Procedeeren, tot hier toe by dergelyke Hooge Zee-krygsraaden in omafgebrooken gebruik geweest, en zonder dat, in deezen, eene bepaalde Inſtructie of andere vaste Wet beſtondt. — De Verſlagdoeners betuigden terug te deinzen op het enkel denkbeeld van vermoeden, dat een Regtbank, door de Hoogſte Magt daargeſteld, en die onder haar oog [illegible]ſpreeken, het helſche denkbeeld in haaren boezem zou kunnen laaten vermagten, veel min koesteren, om eenen Beſchuldigden *als hunnen Vyand te doemen, en hunne waardigheid op eene veragtlyke en hoogſtſtrafbaare wyze verbreekende, tegen geweeten en kundſchap aan, hem te veroordeelen.*

De Verſlagdoeners vonden zich verpligt als hun raadſlag uit te brengen, „om met „ berusting in de Conſideratien der Per„ ſoneele Commisſie, omtrent meer voor„ ſchreeven Beſluit der Eerſte Kamer *het „ ſubjecte point van deliberatie te houden „ voor getermineerd.*"

LINTHORSTS

Intusſchen hadt de Burger LINTHORST, wel verwagtende, dat een dusdanige raadſlag

slag zou gebooren worden, zich ter tegenspraake toegerust, en hieldt een lang vertoog, strekkende tot het beweeren deezer drie stellingen — Dat het Secreete Besluit geen bloot Renvoy was; maar een Voorschrift — dat de Schoutbynagt BLOIS VAN TRESLONG in zyn Regt verkort was — en dat dit door de Hoogste Magt behoorde te worden hersteld. Zeer wydluftig en dikwyls zeer sterk liet hy zich over deeze drie hoofdpunten uit, en wilde, op die gronden, dat de Tweede Kamer aan de Eerste zou voorstellen, het intrekken van het Secreet Besluit van den achtsten Augustus MDCCXCVIII, in antwoord aan deszelfs Schryver gegeven — dat 'er voorts eene Commissie mogt worden benoemd, om zich daadlyk onledig te houden tot het vervaardigen van dergelyk eene ontbreekende Instructie, in zich bevattende eene Manier van Procedeeren voor zodanig een buitengewoone Regtbank. — Als mede dat den Gevonnisden, voor den Hoogen Zeekrygsraad, naa het ontvangen van dat Besluit gevonnisd, daadlyk zou worden gegeeven regt van Beklag.

CXXV. BOEK. 1800.

Aanmerkingen daar op.

Onder zeer verschillende aandoeningen hadt de Vergadering den Spreeker gehoord. Hy vondt een Medestander in CRAMER, die zich in gemoede, en wegens aangevoerde redenen, verpligt vondt om het Verslag te verwerpen, en de zaak nader in handen te stellen. QUESNEL was met hem eenstemmig. BUSCH, de Inleveraar

Vrugtlooze afloop zijner poogingen.

des Verſlags verdeedigde 't zelve, zo ook DE LEEUW. PLOOS VAN AMSTEL met HOITSMA mogten 'er zich tegen verzetten, en LINTHORST nog eene pooging aanwenden. Anderen lieten 'er zich voor hooren, en allerſterkst KRIEGER, die, van den aanvange af, zeer ongunſtig voor BLOIS VAN TRESLONG hadt geſprooken. By hoofdlyke ſtemming bleeken vyftien Leden tegen acht voor het Verſlag te zyn, en daar mede was de zaak beſlist (*).

Gunſtig beſluit omtrent de in *Engeland* krygsgevangene Schepelingen.

Gingen niet weinigen der by de overgave onzer Vloote by *Texel*, in *Engeland* Krygsgevangenen, door eigen zugt gedreeven, of door ſlegte behandeling mismoedig gemaakt, in *Groot-Brittanniſchen* Zeedienst over, van eenigen ontving het Uitvoerend Bewind de lofwaardigſte getuigenisſen, wegens hun gedrag, geduurende hun Krygsgevangenſchap. Hier uit ontſproot de kennisgeeving diens Bewinds, dat de noodige bevelen gegeeven waren om de braaven en den Lande getrouwen de noodige kleeding en gelden toe te ſchikken, op gelyken voet als omtrent andere Krygsgevangenen plaats hadt, en dat zy, onder de uit te wisſelen Krygsgevangenen, zouden begreepen worden. Eene kennisgeeving door goedkeuring des Vertegenwoordigenden Lichaams gevolgd (†).

Een

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 414. 418. 427—430. 444. 465—468.

(†) *Ald.* bl. 493.

CXXV. BOEK. 1800.

Een herhaalde voordragt van het Uitvoerend Bewind, ſtrekkende om den Vice-Admiraal DE WINTER, aan welken dat Bewind voorneemens was het algemeen Bevelhebberſchap over 's Lands Zeemagt op te draagen, en boven de vaste Jaarwedde toe te leggen voor Tafelgelden 1000, en voor het gemis van de voordeelen der Schaffing 2000 Guldens, zo als deeze toelaage in den Jaare MDCCLXXX door den Vice-Admiraal HARTZINK, en naa de Omwenteling door den Vice-Admiraal DE WINTER was genooten, baarde veel overweegings. — De Leden, in wier handen deeze Voordragten geſteld waren, in overweging genomen hebbende, dat het Tractement eens Generaalen Opperbevelhebbers over 's Lands geheele Zeemagt, op de noodzaaklykheid van welke post het Uitvoerend Bewind hadt aangedrongen, geëvenredigd moest weezen aan de moeilykheid en verantwoordelykheid van eene zo gewigtige, en de waardigheid van eene zo aanzienlyke post; — dat de dienſten door den Admiraal DE WINTER, in onderſcheidene betrekkingen, aan de Republiek beweezen, en het loflyk getuigenis door het Uitvoerend Bewind aan diens bekwaamheid, dapperheid en yverig Patriottisme gegeeven; — dat, volgens het vastgeſtelde der geweezene Nationaale Vergadering in Lentemaand des Jaars MDCCXCVIII, de voordeelen der Schaffing niet langer mogten genooten wor-

Voorſlagen ten opzigte van den Vice-Admiraal DE WINTER.

CXXV. BOEK. 1800.

den, dan tot den acht en twintigsten van de thans loopende Lentemaand, en dat overzulks de Vice-Admiraal DE WINTER van die voordeelen, van welker genot hy ook bevoorens, door een zamenloop van omstandigheden, was verstooken gebleeven, niet kon trekken — en dat de billykheid alzins vorderde, dien Vice-Admiraal, wegens het eventueel gemis dier voordeelen, geduurende den tyd van het Opperbevelhebberschap over 's Lands Vloot, 't geen aan denzelven door het Uitvoerend Bewind stondt opgedragen te worden, schadeloos te stellen.— Op alle deeze gronden stelden die Leden voor, dat aan den Vice-Admiraal DE WINTER, wanneer hy tot Bevelhebber van 's Lands Zeemagt zou zyn aangesteld, zou toegelegd worden 1000 Guldens 's maandlyks voor Tafelgelden, en 1500 Guldens 's maands voor het gemis der voordeelen, uit de bezorging der Schaffing aan het Zeevolk ontstaande, beide in te gaan met den dag dat hy deszelfs Vlag op een van 's Lands Oorlogschepen zou hebben opgeheesen; en dat daar mede zoude vervallen alle andere vorderingen; voorts met dien verstande, dat de toelaage der gemelde Somme, van geen gevolg zou zyn tot andere Bevelhebbers van 's Lands Vlooten of Esquaders.

Handelingen deswegen: door de

Geen der Leden, die over deeze zaak het woord voerde, of hy sprak met alle hoogachting over DE WINTER en diens Zeebevelhebbers verdienſten; maar eenigen brag-

bragten, uit hoofde van de ſchraale geſteldheid van 's Lands Kaſſe, bezwaaren in tegen de grootheid dier Jaarwedde, en ſchoon het Verſlag, in den Vertegenwoordiger VAN ROYEN, een ſterke voorſpraak aantrof, werd het met meerderheid van ſtemmen verworpen, en beſlooten dat in deezen gehandeld zou worden naar de des vastgeſtelde Wet (*).

meerderheid verworpen.

De Vergadering voldoende reden gevonden hebbende, om de buitengewoone toelaage, door het Uitvoerend Bewind voorgeſlaagen, aan den Vice-Admiraal DE WINTER niet toe te ſtaan, gaf dit Bewind vervolgens te kennen, dat DE WINTER, zwaarigheid maakende om het *Commandement* op den voet der Organiſatie van Lentemaand des Jaars MDCCXCVII, aan te neemen, tevens zynen dienst, op de edelmoedigſte wyze, hadt aangeboden. Hier op was door het Bewind beſlooten, geen Commandant en Chef aan te ſtellen; maar dat Bevelhebberſchap aan den Agent van Marine over te laaten, en byzondere Commandanten over ieder der beide Vleugels te benoemen. Dit was geſchied; doch ging gepaard met zwaarigheden, die het onaanneemelyk maakten; althans de Schoutbynagt MEURER hadt gehuiverd het te aanvaarden op den nadeeligen voet der Organiſatie van den Jaare MDCCXCVII, welke de Tafelgel-

Verdere Voorſlagen des Uitvoerenden Bewinds ten opzigte der Zee-officieren.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 679. 727—735.

1800.

gelden voor eenen Schoutbynagt op 60 Guldens minder in iedere maand bepaalt, dan daar voor was vastgesteld by de algemeene Order op den dienst der Zee van den Jaare MDCCXCV, wanneer hy de Schaffing niet hadt.

Om aan dit blyvend bezwaar te gemoet te komen, stelde het Uitvoerend Bewind voor, het Zee-tractement van een Vice-Admiraal te brengen van 200 tot 1200 Guldens 's maands, en dat van den Schoutbynagt van 150 tot 1000 Guldens in de maand; of wel aan het Bewind de vryheid te laaten, om aan de Vlag-officieren, met afwyking van den voet der Organisatie des Jaars MDCCXCVII, de voordeelen der Schaffing te laaten genieten; welk laatste het egter voor den dienst van den Lande min verkieslyk keurde.

Handelingen deswegen.

Veelvuldige overweegingen baarden een Voorslag, om, met verandering van de algemeene Order op 's Lands dienst ter Zee, een Vice-Admiraal, boven het bepaalde Zee-tractement van 200 Guldens 's maands, voor Tafelgelden en het gemis der Schaffing te laaten genieten 2000 Guldens 's maands, en een Schoutbynagt, boven zyn Zee-tractement van 150 Guldens 's maands, voor Tafelgelden en het gemis der Schaffing 1200 Guldens in de maand. Alles met dien verstande, dat deeze vergunning niet langer plaats zou hebben, dan geduurende de tegenwoordige Oorlog.

Aan

Aan niet weinig tegenſpraaks was dit Voorſtel onderworpen, uit hoofde van de meerdere kosten voor den Lande. Daar werd beweerd, dat men, als 't ware, 'er zich op ſcheen toe te leggen om de zaaken kostbaar te maaken, en dat, daar de Ingezetenen zo veele drukkende Lasten moesten opbrengen, het ongeraaden was tot eene meerdere Uitgave de ſtem te geeven, zo lang men van de volſtrekte noodzaaklykheid zich niet volkomen overtuigd vondt, 't welk in dit geval geen plaats greep. — Dit ontmoette tegenſpraak der Voorſtanderen van het Verſlag; en een zeggen, 't welk deeze inrichting beſtempelde met den naam, dat men alles zo kostbaar als mogelyk wilde maaken, werd euvel geduid en toegeſchreeven aan een begrip om verwarringen te veroorzaaken. Van die zyde werd in 't midden gebragt, hoe veel meer de Marine, ten tyde der Stadhouders, den Lande te ſtaan kwam, en dat de Vlag-officieren, in die dagen, nog ruimer bezoldigd werden dan thans was voorgeſteld. Doch dit ontging de aanmerking niet, dat het meer dan tyd was om de verkwisting van die tyden te doen eindigen; dat de Nationaale Vergadering dit reeds zeer wel hadt begreepen, en daar van een wet op die betaalingen, in volgende tyden, hadt gemaakt; voorts dat geene omſtandigheden geboden thans daar van af te wyken. Dit vondt meer en meer ingangs, en het Verſlag werd

CXXV. BOEK. 1800. Uitſlag deezer zaake.

CXXV. BOEK. 1800.

door de meerderheid verworpen, met bepaaling, dat de Vlag-officieren de voordeelen der Schaffing, geduurende den tegenwoordigen Oorlog zouden blyven genieten. Waar mede de Tweede Kamer inſtemde (*).

Het gehandelde over eene Noodhaven by *Hellevoet*.

Ter gelegenheid van het onder handen genomene herſtel aan de groote Sluis te *Hellevoet* en het verbreeden van 's Lands dok aldaar, hadt het Uitvoerend Bewind een Voordragt gedaan, wegens het aanleggen eener Nood-haven tot een tydlyke bergplaats voor 's Lands Schepen, als mede van Koopvaardyvaarders. Met een afwyzend Verſlag hadt de Eerſte Kamer ingeſtemd. Dan het Committé van Koophandel en Zeevaard te *Rotterdam* nam deeze zaak zodanig ter harte, dat het, in twee Verzoekſchriften, de Vergadering aanging, in 't midden brengende, dat deeze zaak, voor het belang des Handels, van veel gewigts, een nader onderwerp van raadpleeging mogt uitmaaken. Zulks werd ondersteund door een tweede Voordragt van het Uitvoerend Bewind, in 't breede vermeldende, wat aanleiding gegeeven hadt tot het denkbeeld, om de, door de vereischt wordende herſtelling aan de Sluis- en Dokwerken te *Hellevoet*, noodzaaklyk gewordene gegraavene uitwatering voor het Land van *Voorn*, zo veel

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam.* VIII. D. bl. 414—419, 459 en 503.

veel te verbreeden en te verdiepen, dat die tevens tot eene bewaarplaats voor 's Lands en andere Schepen, zou kunnen dienen, met wederlegging der redenen, op welke het afgeweezen Verflag gegrond geweest was. CXXV. BOEK. 1800.

Eene zaak van dat aanbelang werd eener nadere overweeging waardig geoordeeld. De Leden, die het Stuk in handen kreegen, beklaagden zich eenigermaate over de duisterheid der eerfte Voordragt. Thans meerder lichts gekregen en verftaan hebbende, dat 's Lands dierbaare belangen deeze voorziening vorderden, en dat de daar toe aan te wendene kosten minder zouden beloopen, dan indien aan 's Lands Schepen eene andere *Legplaats* werd aangeweezen, en de daar by belang hebbende Koophandel zich bereid toonde, door het betaalen van een maatig Haven-geld, de inftandhouding van dat werk te gemoet te komen, vonden zy geene vryheid, om het aanleggen dier voorgeflaagene Nood-haven langer van de hand te wyzen; maar zich verpligt eenen raadflag uit te brengen, om de noodige volmagt daar toe aan het Uitvoerend Bewind te verleenen. Den Agent der Marine eene, zo veel mogelyk naauwkeurige, opgave van de kosten gevraagd en verftaan hebbende, dat het op Zeventig duizend Guldens was begroot, droegen zy dit ter goedkeuring aan de Ver- Toegeftaan.

CXXV. BOEK. 1800.

gadering voor. Deeze volgde, als mede de bekragtiging der Tweede Kamer (*).

Volvoering deezes werks.

De hand werd onverwyld aan dit werk geſlaagen. In Slagtmaand hadden reeds verſcheide Koopvaardyſchepen van deeze nieuwe Nood-haven gebruik gemaakt, en bevonden 'er zich eerlang eenige van 's Lands Schepen, zo van Linie als Fregatten. Vervolgens ſprak men over de lasten tot goedmaaking der kosten en van een Havenmeester; en ſtelde daarby voor, dat de Schepen aan Ingezetenen der Republiek toebehoorende, 't zy dezelve *Bataafſche* Vlaggen of die van onzydige Mogenheden voerden, zo tot verligting van de Ingezetenen, als tot bevordering des Handels, een vierde minder zouden betaalen, dan de Koopvaardyſchepen en Vaartuigen van Vreemden (†).

Was, naa lang en veel overwegens, *Medemblik* in *Noord-holland* ter Bergplaats van 's Lands Schepen beſtemd en in gereedheid gebragt (§), in *Hollandsch* Zuiderdeel greep dan ook dus eene verbetering plaats. Groot zeker waren de kosten aan beide beſteed; doch het vooruitzigt van beſtendigen dienst voor 's Lands Zeemagt aan den eenen, en de baate, die de

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 708. VIII. D. bl. 341. 346. 505. 780. IX. D bl. 51.

(†) *Ald.* XI. D. bl. 416.

(§) Zie onze *Vaderl. Histor.* XXXVII. D. bl. 204—209. XXXVIII. D. bl. 254 enz.

de Koophandel en Zeevaard in 't algemeen, aan den anderen kant, daar van zou kunnen trekken, deeden de te maakene groote kosten, ondanks de by aanhoudenheid schraalen toestand van 's Lands Geldmiddelen, over 't hoofd zien, in de blyde verwagting, dat wy, in weerwille van de herhaalde zwaare slagen, 's Lands *Zeemagt* toegebragt, eenmaal weder onder de Zeemogenheden eenen rang zouden bekleeden, en dat, de Vrede, naa zo veel Krygs, opdaagende, onze Koopvaardyschepen, als voorheen, den vryen Oceaan zouden bevaaren en welvaard in de onderscheide Havenen des Lands invoeren.

De vervalle staat der Waterschepen roept om herstel.

Dan, ten aanziene van 's Lands Oorlogschepen, Oostindievaarders, en andere zwaare en diepgaande Koopvaardyschepen, die, van *Amsterdam* na *Texel* over het drooge *Pampus* en de ondiepten van de *Zuiderzee*, de hulp van die bodems sleepende Vaartuigen noodig hadden, deedt zich geene geringe zwaarigheid op, ten aanziene van de Vaartuigen onder den naam van *Waterschepen* bekend, tot dat einde verre weg de geschiktste en zints lange daar toe, met vrugt, gebruikte. Door de herhaalde diep treffende slagen 's Lands Vloot toegebragt, en het stilstaan der *Oostindische* Vaart, als mede de zo geweldige vermindering der Koopvaardyschepen, inzonderheid dieptreedende, in 't algemeen, was de toestand dier Waterschepen, op het Eiland *Marken* t'huis behoorende, in een zo diep verval geraakt,

CXXV. BOEK. 1800.

raakt, dat, in Lentemaand des voorleden Jaars, het Uitvoerend Bewind een Voorſtel deedt, om 50,000 Guldens ter zyner beſchikking, tot het herſtellen en maaken dier Waterſchepen. Thans gaven zy te verſtaan, dat die ſom tot op 76,000 Guldens zou dienen te worden gebragt.

Wat des verhandeld werd.

Ten verſtreeken Jaare beſloot de Eerſte Kamer, dat op het Voorſtel in dien Brief, voor als nog, niet volſtrekt kon worden beſchikt; maar het Uitvoerend Bewind zou aangeſchreeven worden, om, naa dat de Commisſie van Superintendentie over de Waterſchepen, door het Provintiaal Beſtuur van het voormaalig Gewest *Holland* aangeſteld, van hun gehouden beſtuur behoorelyke rekening en verantwoording zou hebben gedaan, eene zodanige en meer uitgewerkte Voordragt zou worden ingediend, met betrekking tot den voet en wyze, op welke de aanbouw van drie nieuwe, en de herſtellingen aan de oude Waterſchepen dienſ Eilands, onder het opzigt des Agents van Marine, zou worden gedaan, en welk regt het Land daar door op dezelve zou verkrygen. Men oordeelde de toenmaalige Voordragt des Uitvoerenden Bewinds te onvolledig, om de gevraagde ſom van 50,000 Guldens toe te ſtaan, of de volmagt tot de wedergave van de door *Amſterdam* voorgeſchootene 34,000 Guldens te verleenen: dewyl, zo lang 'er door hun, die het beheer over deeze Waterſchepen op zich genomen hadden, geene

ſlot-

ſlotrekening gedaan was, de rekening tusſchen het Land en de Stad *Amſterdam*, over dit uitſchot, nog openſtaande, niet wel opgemaakt en geſlooten kon worden. — Men hieldt het daar voor, dat dit ſtuk niet dringend was, zo van wegen het meerendeels ſtilſtaan des Zeehandels, en dat 's Lands Schepen, des noods, door een groot getal andere Vaartuigen zouden kunnen geholpen worden; als mede dat 's Lands omſtandigheden ſcheenen aan te raaden, dat het Beſtuur alle Uitgaven, welke niet volſtrekt noodzaaklyk en, om zo te ſpreeken, onontbeerelyk waren, zorgvuldig behoorde te vermyden. CXXV. BOEK. 1800.

By eene nieuwe voordragt kwam het den *Gelastigden* op dit ſtuk voor, dat de ſtaat der zaake nog bykans in den zelfden ſtand was. De gevraagde Rekening en Verantwoording der Superintendenten van het voormaalig *Holland*, was tot nog toe niet geſchied; men was nog even in het onzekere wat *Amſterdam* van den Lande te vorderen hadt; omtrent den voet en wyze van aanbouw en herſtel, was niets bepaald, en even min het regt, 't welk het Land, door het vernieuwen en herſtellen dier Waterſchepen, zou verkrygen. — De Zeevaard, ſchoon eenigzins aanwakkerende, bleef nog in eenen kwynenden ſtaat, en 's Lands Finantieele omſtandigheden waren, althans, niet verbeterd, zints den tyd des voorig uitgebragten Verſlags. Nadere aandrang en Verſlag.

Al-

Alles ſcheen dus aan te raaden, om een Verſlag op gelyken voet der Vergaderinge mede te deelen, en voor te ſtellen om by het voorige beſluit te volharden, of een gelykſoortig te neemen. Daar toe zouden de Gelastigden gekomen zyn, zo niet het gebeurde, in Herfstmaand laatstleden, eene aanmerkelyke verandering ten deezen aanziene hadt te wege gebragt. — Toen werden de Eigenaars dier Vaartuigen, op voordragt van het Uitvoerend Bewind, gelast, dezelve in 's Lands Dok te brengen, niet alleen om ze uit 's Vyands handen te houden, die toen, in de *Zuiderzee*, goeddeels meester was; maar ook op die Zee te doen dienen, ten welken einde zy geene geringe verandering ondergingen, om 't geſchut te planten, manſchap, krygs- en leevensvoorraad te bergen. In dien ten Oorlog herſchaapen ſtaat, die de Waterſchepen bykans onkenbaar maakte, hadden zy den Lande gedient de geheele Wynmaand en een gedeelte van Slagtmaand. Veranderingen, die ten gevolge zouden hebben, dat, by de wedergave aan de Eigenaaren in den voorigen ſtaat, 't geen de billykheid vorderde, een ſom van tuſſchen de tien en twaalf duizend Guldens zou noodig weezen, om het daar in gemaakte weder uit te ſloopen.

Het Land hadt dus, als 't ware, die Waterſchepen aan zich getrokken, en de Zeevaard van de nog voorhanden zynde, die misſchien genoegzaam zouden weezen voor

voor den kwynenden ſtaat, waar in de- CXXV.
zelve zich thans bevondt, beroofd. Regt- BOEK.
vaardigheid en billykheid vorderde, dat ——
het Land, indien deeze Waterſchepen 1800.
voor deszelfs Navaale Magt al konden gemist worden, de Zeevaard daar van niet geheel verſtooken te laaten; maar te zorgen, dat 'er, en wel ten ſpoedigſten, een genoegzaam aantal van zodanige Schepen in gereedheid werden gebragt, ten geryf des Koophandels, zonder dat men wagtte na die vorderingen, welke voorheen uitſtel baarden.

De groote zaak was, hoe het Land zich van deeze verpligting, ten meesten nutte van zichzelven, en tevens van den Handel, zou kwyten. Naa verſcheide overweegingen, des betreffende, luidde de raadſlag, dat het Vertegenwoordigend Lichaam, vooreerst, eene ſom van vyftig duizend Guldens, ter beſchikking des Uitvoerenden Bewinds zou ſtellen, om daar uit de thans nog voorhanden zynde Waterſchepen te hermaaken, en zo veele nieuwe aan te bouwen als die penningen verder ſtrekten. — Voorts wilden de Uitbrengers van dit Verſlag, dat het Uitvoerend Bewind zou verzogt worden, aan het Vertegenwoordigend Lichaam een Voordragt te doen, wegens de wyze, waar op, door de Eigenaars dier Waterſchepen, aan den Lande zouden worden wedergegeeven de penningen, die bevonden zouden worden meerder te zyn uitgeſchooten, dan aan hun, voor ſcha-

ver-

CXXV. BOEK. 1800.

vergoeding wegens het gebruik, in 's Lands dienst, zou blyken toe te komen. Nevens andere bedenkingen over de inſtandhouding dier Waterſchepen, en het des noodige toevoorzigt des Agents van de Marine.

't Zelve verworpen.

Dit Verſlag ontmoette tegen- en voorſpraak en gaf ſtoffe tot veelvuldige bedenkingen, die tot het verwerpen van 't zelve, by eene groote meerderheid van ſtemmen, uitliepen als mede op het ſchryven aan het Uitvoerend Bewind, om, wegens deeze zaak, een nadere voordragt te doen (*).

Die zaak weder aangebonden.

By eenen naderen aandrang des Uitvoerenden Bewinds op deeze zaake, verſcheen 'er ter Vergaderinge een Verſlag, inhoudende 's Lands verpligting om in dit ſtuk, den Handel van zo naby betreffende, voorzieninge te doen. Men haalde op hoe, kort naa de Omwenteling, ten baate des Koophandels der Stad *Rotterdam*, eene aanzienlyke toelaage uit 's Lands Kas verſtrekt was, terwyl die Koopſtad voor een derde in die kosten deelde, en dat die van *Amſterdam* by het herſtel der Waterſchepen het hoogst belang hadt en ook 's Lands Zeemagt, daar in aanmerklyk deelde. Op deeze gronden ſtelde men voor, dat het Uitvoerend Bewind gevolmagtigd zou worden om, ter beſchikking van den Agent van de Marine, de ſom van 75,000 Guldens te ſtellen, welke pen-

(*) *Dagverk. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 509—515.

penningen door eene Commisſie van vyf Perſoonen, waar van den Agent twee, de Raad der *Aſiatiſche Bezittingen* één, en de Municipaliteit van *Amſterdam* twee Perſoonen zouden benoemen, die, uit liefde tot het Vaderland, den last op zich zouden neemen de nog bruikbaare Waterſchepen te herſtellen, en zo veele nieuwe aan te bouwen als uit die toegeſtaane Somme kon geſchieden. — Deeze Waterſchepen zouden aan die van het Eiland *Marken* worden overgegeeven als een vry eigen goed, onder bepaaling, dat zy dezelve, ten genoegen der gemelde Commisſie, in behoorelyken ſtaat moesten houden, en ten allen tyde gereed zouden zyn om, voor een behoorelyk ſleeploon, 's Lands Schepen en de Koopvaarders te gerieven. — Dan dit Voorſtel geſchiedde onder voorwaarde, dat die van *Amſterdam* zouden afzien van de gedaane Voorſchotten, in den Jaare MDCCXCVI tot herſtel deezer Waterſchepen gedaan. CXXV. BOEK. 1800.

Afloop deezer Handelingen.

Geen gering opzien baarde deeze nieuwe Voordragt, zo uit hoofde van de geheele overgave dier Schepen aan de *Markenaaren*, als de meerdere vyf en twintig duizend Guldens, thans gevorderd. De Voorzitter VAN FOREEST, Steller van het Verſlag, merkte hier op aan, dat, by de raadpleegingen op een voorig, de Vergadering getoond hadt van begrip te zyn, dat deeze Waterſchepen geene eigendommen van den Lande behoorden te weezen,

BOEK. XXXV.

1800.

zen, en wat de vermeerdering der Geldsomme betrof, deeze was veroorzaakt door het lang verwyl der zaake (*), die de kosten tot herstel noodwendig vermeerderde, daarenboven waren 'er twee Waterschepen gezonken, voor welke noodwendig nieuwe zouden moeten worden aangebouwd. Naa deeze opheldering viel het Besluit daar mede overeenkomstig. — Schoon het, ter Tweede Kamer, voorspraak vondt, werd een afkeurend Verslag, daar op gegrond, dat die Penningen niet als een geschenk aan die van *Marken* behoorden weggegeeven te worden, onbekragtigd verworpen (†).

Het voorgevallene omtrent den Uitvoer van Goud en Zilver.

Hoe zeer 's Lands Koophandel en Zeevaard, over 't algemeen, aan 't ebben bleef, zullen wy, een getrouw tafereel van de Lotgevallen des Gemeenebests ophangende, daar van het een en ander moeten vermelden. De handel in Muntstoffen, inzonderheid Goud, waar over reeds zo veel was voorgevallen, en, naar men dagt, de noodige voorzieninge en bepaalingen, ter voorkominge van misdaadig uitvoeren, gemaakt waren (§), gaf op nieuw stoffe tot overweeging. Aanleidelyk daar toe was de vergunning, op gronden

(*) Het was in Louwmaand des Jaars 1801, dat dit Verslag ter Kamere kwam.

(†) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 162—165. *Ald.* bl. 414. 461. 484.

(§) Zie onze *Vad. Hist.* XXXVII. D. bl. 24—30.

den van die bepaalingen, door de Eerſte Kamer toegeſtaan, om den Uitvoer van 80,000, die van 200,000, en van 50,000 Dukaaten, aan drie onderſcheide Handelkantooren, toe te ſtaan. Een daaromtrent huiverend Verſlag ter Tweede Kamer uitgebragt, gaf ſtoffe om over dien handel in Muntmaterialen en den Uitvoer van Gemunt Geld, nader te ſpreeken; het voor en tegen te wikken en te weegen, met het gevolg, dat eene groote meerderheid het Verſlag verwierp, en de vergunning, op den voet des Eerſten Kamers, bekragtigde (*). Andere Verzoeken van dergelyken aart werden toegeſtaan; en ook zeer aanzienlyke van Rykſdaalders, door eene en andere Kamer vergund, ondanks daar tegen, by wylen, ingebragte aanmerkingen (†).

XXXI. BOEK. 1800.

Een en anderwerf hadt de Uitvoer van Zeildoek, na buiten 's lands, ſtoffe tot raadpleegingen en bepaalingen opgeleverd (§). Dit Stuk kwam weder aan de orde van den dag. Een Committé Generaal hier over aangelegd, bragt een' raadſlag uit, die de voorheen des gemaakte bepaalingen veranderde, en den uitvoer van die buiten 's Lands zo zeer gezogte Scheepsbehoefte na alle onzydige Havens vryliet, met dien verſtande, dat het Uitvoer

Bepaalingen op den Uitvoer van Zeildoek.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 94—108.
(†) *Ald.* IX. D. bl. 54. 98. 104.
(§) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVII. D. bl. 51.

HOOFDSTUK. XXV.

1800.

voerend Bewind gevolmagtigd en gelast wierd, alle die voorzorgen te neemen, welke het noodig mogt vinden om te verhoeden, dat in de *Bataafſche* Republiek, door dien Uitvoer, geen gebrek ontſtondt, of eenige misdaadige handel met den vyand plaats greep. — Om den handel met *Engeland* te weeren, de groote zaak waarom het te doen was, werd voorgeſlaagen, dat ieder Ingezeten der *Bataafſche* Republiek, wie ook, die bevonden en overtuigd mogt worden *Hollandsch* Zeildoek na *Engeland* vervoerd, of met *Engelſche* Ingezetenen daarin eenigen handel gedreeven te hebben, zou aangemerkt worden als een heuler met den Vyand, en onder verbeurte der Goederen, als den Vaderlandſchen grond onwaardig, met Bannisſement zou worden geſtraft. Zonder eenige wederſpraak ging deeze raadſlag in beide de Kamers door (*).

Voorſtellen wegens den Graanhandel.

Het uitgevaardigd verbod wegens den Uitvoer van Graanen, tot op den eerſten van Lentemaand deezes Jaars zich uitſtrekkende, deedt de Eerſte Kamer raadzaam keuren, om zulks te verlengen tot den laatſten van Oogstmaand; Onverwyld bekragtigde de tweede Kamer dit voorſtel (†). Handelſtremming verwekt, wanneer de noodzaaklykheid daar voor niet dringend pleit, altoos misnoegen en geeft ge-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 183. en 200.
(†) *Ald.* bl. 571.

gelegenheid tot verzoeken en klagten. Thans was derzelver menigte groot en onderscheiden gewyzigd. — 'Er was een voorstel door den Volksvertegenwoordiger LEWE gedaan, om door het Uitvoerend Bewind te doen onderzoeken, of en in hoe verre, het verbod tegen den Uitvoer van Graanen zou kunnen en behooren te worden ingetrokken. — Een groot aantal Kooplieden en Landlieden in het voormaalig Gewest *Stad en Lande*, leverde een Verzoekschrift in, dat het verbod des Uitvoers van Graanen, byzonder van Haver en Tarwe, mogt vernietigd worden. — De gezamenlyke Peldegarstmaakers in de Banne van *Oost-* en *Westzaandam* en *Nieuwendam*, waren de Vergadering aan om het intrekken des verbods van Uitvoer van Garst, gemaalen of ongemaalen, gepeld of ongepeld, en in 't algemeen alles wat van Garst gemaalen of gemaakt wordt. — Teffens kwam in overweging een Brief des Uitvoerenden Bewinds, inhoudende, het verzoek om zekere hoeveelheid Erweten en Boonen te mogen uitvoeren. — Het Uitvoerend Bewind stelde, ter deezer gelegenheid, der Vergaderinge voor, om het Verbod des Uitvoers van Erweten en Boonen in te trekken. — Een hier op uitgebragt Verslag hieldt in, om dat gedeelte der Publikatie, wegens het Verbod van Uitvoer van Graanen, in te trekken, waar by de Uitvoer van Haver en Garst,

CXXV. BOEK. 1800.

CXXV. BOEK.

als mede van Erweten, en Boonen, was verboden.

1800.

Aanmerkingen daar tegen.

De Voorzitter DE KANTER ſtelde voor om een Beſluit overeenkomſtig die Voordragt te neemen. De Volksvertegenwoordiger DA COSTA ATHIAS bragt hier tegen als bezwaaren in, dat zulk een Beſluit, wegens den Uitvoer van Graanen, zou ſtrekken om te bewerken, dat al de voorraad, die zich in 't Land bevondt, binnen een zeer kort tydperk, na *Engeland* zou worden vervoerd, waar de verbaazende en voorbeeldelooze pryzen duidelyk aankondigden, dat ſchaarſchheid en gemis van deeze noodwendigheden aldaar plaats greepen. Hy gaf zyne vrees te kennen, dat wy in dezelfde bekrompene omſtandigheden, ten aanziene van de Graanen, zouden kunnen vervallen, waar in onze onverzoenlyke Vyand zich thans bevondt; dat, wanneer wy, den Graanhandel ten gevalle, hem in zyne behoeftens voorzagen, ten koste en nadeele van onze eigene Ingezetenen, wy ons zelven niet alleen van deeze behoeftens zouden berooven, maar ook den Vyand volkomen geryven met hetgeen hem nu ontbrak en hy onmogelyk ontbeeren kon. Dit oordeelde hy niet alleen ſtrydig met de belangen van ons Land, maar teffens onſtaatkundig. — Doch, in gevalle de Vergadering mogt beſluiten, om het Verbod van Uitvoer, 't zy in gevalle van den Koophandel, 't zy ter begunſtiging van den Landbouw, te willen intrek-

trekken; dan ſtelde hy voor, om den Uitvoer onder zodanig eene Belasting te vergunnen, dat dezelve ten voordeele van den Lande ſtrekte. Daar onder wilde hy de Boter en de Kaas mede begreepen hebben, en wel voornaamelyk de Boter, welke, in dit Jaargetyde (*), tot een zoo ongehoorde prys was opgevoerd, door de groote en onbepaalde verzendingen na *Engeland*, dat dezelve bykans onverkrygbaar werd voor de minvermogende Lands Ingezetenen. Daarom wilde hy, in gevalle van een Beſluit voor den vryen Uitvoer, voor een bepaalden tyd, of tot weder opzeggens toe, een geldſomme voor uitgaande Regten doen betaalen. — Die nieuwe Belasting by den Uitvoer, wilde hy, by voorbeeld op vyftig Guldens van ieder Last Haver, van andere Veld- en Graangewaſen naar evenredigheid; van ieder vierde Ton Boter op zes en de honderd Ponden Kaas op drie Guldens, wilde geſteld hebben. Zulks zou geen bezwaar voor 's Lands Ingezetenen zyn; maar alleen gedraagen worden door Buitenlanders, die zich van deeze behoeftens noodwendig moesten voorzien: waar door een aanzienlyk voordeel in 's Lands Kas zou worden geſtort, zonder eenigen hinder te doen aan Koophandel en Landbouw. Onder deeze bepaaling alleen verklaar-

CXXV. BOEK. 1800.

(*) Dit Voorſtel geſchiedde den 19 van Zomermaand.

CXXV. BOEK. 1800.

klaarde hy in het uitgebragt Verslag te kunnen toestemmen.

Voorstellen deswegen.

Schoon de Voorzitter aanmerkte, dat deeze zaak in een Committé Generaal was afgehandeld, en 'er dus, naar zyn inzien, geene verdere beraadslagingen te pasſe kwamen, in eene openbaare Vergadering, vondt het Voorstel van DA COSTA ATHIAS den byval van veele Leden. Anderen ondersteunden het Verslag, noch anderen wilden de gemaakte bedenkingen in handen eener Commissie stellen, of verder in een Committé Generaal afdoen. Veelen drongen aan op een onmiddelyk besluit, ter opene Vergadering. Voor dit laatste was de meerderheid met dagsbepaaling.

Handelingen daarover.

De bestemde dag verscheen, en op denzelven werd een Verslag, deeze zaak betreffende, voorgeleezen, 't welk hier op neder kwam. Het is de pligt eens Wetgeevers, om alle verbiedende wetten, en belemmeringen in den vryen Handel, terstond in te trekken en te doen ophouden, wanneer, door veranderde omstandigheden, of andere oorzaaken, dezelve niet langer van die volstrekte noodzaaklykheid zyn: daar nu de beweegredenen, die het Vertegenwoordigend Lichaam bewoogen hadden, om den Uitvoer van Garst, Haver, Erweten en Boonen, te verbieden, geheellyk of ten grootsten deele, ophielden, stelde men voor, dat, onder de Voorzieningen by onderscheidene Lande-

Landsplakaaten omtrent den Uitvoer van Leevensmiddelen na den Vyand, het Verbod, wegens den Uitvoer van gemelde Landvoortbrengzelen, mitsgaders van Garst, zou worden ingetrokken, blyvende de Publikatie van den vier en twintigſten van Sprokkelmaand laatstleden voor het overige in volle kragt. CXXV. BOEK 1800.

De raadpleegingen over dit Verſlag, mogten aangemerkt worden als een gevolg der geſtaakte en uitgeſtelde handelingen, dit onderwerp betreffende. Ten dage des Voorſtels van den Volksvertegenwoordiger DA COSTA ATHIAS, hadt het Medelid VAN HALL daar tegen reeds eenige bedenkingen in 't midden gebragt. Hy erkende thans, dat het beſtryden diens Verſlags alle kenmerken droeg van den Vaderlandſchen yver des Spreekers, en die met hem eenpaarig over dit ſtuk dagten; doch dat de merktekens van het welbegreepen belang van den Landbouw en Koophandel onzes Gemeenebests, daar aan ontbraken. Hy herinnerde de Vergadering aan eene aanmerking, die, reeds dikwerf gebezigd, egter nimmer genoeg kon herhaald worden, dat een Staatsbeſtuur, hetwelk zich te veel met de takken van openbaare welvaard, met den Koophandel, Landbouw en Fabrieken bemoeit, kwalyk handelt, en voornaamlyk dan het verwyt der Burgeren verdient, wanneer het daar aan, buiten noodzaake, belemmeringen toebrengt. Dit paste hy Voordragt van VAN HALL.

CXXV. BOEK. 1800.

boven al op den Graan- en Koornhandel, in 't algemeen, en byzonder in het tegenwoordige geval toe. Geheel zyn Vertoog ſtrekte tot het beweeren der ſtelling van HUME: „ Laaten de Boeren hun koorn „ brengen daar zy 't met het meeste voor„ deel verkoopen kunnen, en zy zullen, „ met een verdubbelden yver, ploegen, „ om het volgend Jaar een eens zo groo„ ten voorraad daar van te winnen"(*). — Al het des beredeneerde op ons Land, in de tegenwoordige geſteltenis, overgebragt hebbende, beſloot hy met de taal van FILANGIERI: „ Eene dwaaling, uit eene val„ ſche onderſtelling geboren, heeft zom„ mige Gouvernementen doen gelooven, „ dat de natuurlyke werking van den Han„ del den Staat konde berooven van dat „ geen zelfs, hetgeen tot Binnenlands ge„ bruik noodzaaklyk was. Om zich van „ dien ydelen ſchrik te ontdoen, heeft „ men de Havens voor den Uitvoer ge„ ſlooten; de Grenzen met Wagten om„ ringd; de ſtrengſte Straffen vastgeſteld „ tegen hun, die ter ſluik eenige Koop„ waaren, tot leevensonderhoud nood„ zaaklyk, durfden uitvoeren. Dan dit „ was altyd een noodlottig hulpmiddel; „ het beeft den Eigendom vernield; den „ Landbouw verwoest; den Koophandel „ vernietigd; de Velden verarmd; de Staa„ ten ontvolkt, en het gebrek in de meeste „ dee-

(*) HUME, Wysgeerige en Staatkundige Proeven. bl. 134.

„ deelen van *Europa* vermeerderd. — Wanneer gy daarenboven by eenig Volk ziet, dat het Staatsbeſtuur zich te veel met zaaken van den Koophandel bemoeit; wanneer gy alle deszelfs handelonderneemingen ziet regelen door eene byzondere Wet; wanneer gy den Koopman door de menigte dier Wetten genoodzaakt ziet, om zyne Operatien te regelen met het Tarif der Contrabanden in de hand — zoekt dan geene andere kentekenen; gy kunt, zonder vrees van u te bedriegen, zeggen, dat de Koophandel van dat Volk in een allerelendigſten ſtaat is (*)".

CXXV. BOEK. 1800.

Van Hall's uitgewerkt Vertoog vondt veel byvals, en ſchoon zommige Leden, ook op een andere leest geſchoeide aanmerkingen, dat kieſche Stuk betreffende, bybragten, beriepen de meesten zich op het woord door dien eerſten Spreeker in dit geval gevoerd. De Voorzitter de Kanter mogt met regt zeggen: „Daar zo „ veele Leden, op eene zo cierlyke als „ intereſſante wyze, zich voor het Rap„ port uitgelaaten hebben, zo vraag ik „ nu de toeſtemming der Vergadering om „ overeenkomſtig het Verſlag te beſlui„ ten." — Dit geſchiedde. — In den tyd des Uitſtels, om deeze zaak openbaar ter voorwerp van beraadſlaaginge te ſtellen, waren twee Verzoekſchriften van Koop-

Beſluit ter Uitvoering.

(*) Filangieri *la Science de la Legislation*, Tom. II. Chap. 11 & 12.

CXXV. BOEK. 1800.

Kooplieden te *Dordrecht*, een van Kooplieden van *Amsterdam* en *Rotterdam*, en het laatste door eene aanzienlyke Bezending, den Voorzitter ter hand gesteld, alle strekkende tot het zelfde doel, de Intrekking van het Verbod des Uitvoers van Haver en Garst. Deeze zo zeer ingericht om de algemeene begeerte van verandering in deezen te toonen, hadden, naa dit gevallen Besluit, geene overweeging noodig (*).

't Zelve volgehouden.

Het mangelde echter niet aan de zodanigen in den Lande, die zich des bezwaard oordeelden, en, by het steigeren der Pryzen, hunne klagten by het Landsbestuur lieten hooren. Dit was, de Garst betreffende, het geval van Bierbrouwers te *Rotterdam* en *Gouda* (†). — De Verzoekschriften vermenigvuldigden niet alleen; maar begeerden dat, behalven den Uitvoer van Garst, ook die van Tarwe, Rogge, Boekweit, Haver, Erweten, Boonen, Ryst en Vleesch mogt verboden worden. Een deswegen by het Committé Generaal uitgebragt Verslag strekte om by het laatst genomen Besluit te volharden, en geen nieuw Verbod daar te stellen; met veele redenen was het ook, tegen de meer by deeze Verzoeken vermeldde Eetbaare Waaren, omkleed. Tegenspraak liet zich hooren, en waren de gevoelens zo verdeeld,

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 652. 684—693.
(†) *Ald.* IX. D. bl. 882.

deeld, dat ſlegts de meerderheid van ééne ſtem het ſtand houden des Verbods bepaalde (*).

1800. Voorſtel, het neemen van Voorzorgen betreffende.

Zulks hadt egter ten gevolge een Voorſtel, betreffende de voorzorgen omtrent den Uitvoer van Graanen, en de Duurte der Leevensmiddelen. Men wilde van het Uitvoerend Bewind een bericht gevraagd hebben, wegens de daar zynde Wetten tegen den Uitvoer van Leevensmiddelen na den Vyand, en teffens de Vergadering met deszelfs raadſlag te dienen, welke Wetten, om dien ſchandvollen handel tegen te gaan, zouden behooren te worden uitgevaardigd. Voorts *of*, en zo *ja*, welke eene Belasting op den Uitvoer van Graanen zou worden gelegd, en of het ook dienſtig zou weezen eene Belooning op den Invoer te ſtellen? Dit vondt gereeden ingang (†).

Dit ſtuk aangedrongen.

Met ongeduld zag de Vergadering de beantwoording deezer Voorſtellen te gemoete. Intuſſchen droeg DE SONNAVILLE de Vergadering voor, dat het neemen van eenige maatregelen, van dag tot dag, meer dringend en noodzaaklyk wierd. Echte berichten, van alle kanten, hielden in, dat de pryzen der Graanen en andere noodwendige Leevensbehoeftens, dagelyks, in groote maate, ſteegen; dat men weinig of geen Invoer meer te wagten hadt; dat daar-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 464—480.

(†) *Ald.* bl. 502.

daarenboven, 't geen nog werklyk aanweezig was, of nog wel werd ingevoerd, dagelyks, met aanzienlyke partyen, zo uit *Amsterdam*, *Rotterdam* en andere plaatzen, na het zogenoemd *Groot* of *Nieuw Embden*, of beter gezegd na *Engeland*, werd uitgevoerd; 't geen de Ingezetenen de behoeftens van de eerste noodzaaklykheid uit den mond rukte, om 'er den Vyand mede te spyzen: waar uit niet anders dan misnoegen en gebrek te voorzien was. De hier op gegronde aandrang, om het Uitvoerend Bewind aan te schryven tot het bespoedigen van het verzogte Antwoord, werd welhaast omhelsd (*).

Besluit tot het bepaalen des Uitvoers.

Inmiddels nam men, in een Committé Generaal, een voorloopig Besluit, waar by, tot den eersten naastkomenden Bloeimaand, tegen allen Uitvoer van Graanen een Verbod kwam; met uitzondering van zodanige Schepen, welke vóór de afkondiging deezer Wet reeds waren uitgeklaard en met de volle laading het laatste Lands Kantoor voorby gevaaren. Zulks verwierf, schoon niet zonder wederspraak, de bekragtiging der beide Kameren (†).

De Raadslag des Uitvoerenden Bewinds overwogen.

De Brief des Uitvoerenden Bewinds, dit onderwerp betreffende, was in beraadslaging gehouden; dan werd, weinig dagen naa het even vermeld Besluit, in over-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 560.

(†) *Ald.* bl. 605 enz. Dit viel voor in eene buitengewoone Avondzitting den 29 Nov.

overweeging gebragt. Dit ſtuk was den drie en twintigſten van Slachtmaand gedagtekend, en ten tyde der uitgevaardigde Publikatie des Verbods van Uitvoer overal bekend. Het was vry breedvoerig en ſtrekte om aan te toonen, dat 'er geene middelen van Wetgeeving waren om de Duurte der Leevensmiddelen te verminderen. Sterk was de taal doorgaande in dit Stuk gevoerd. Ten ſlot konden zy niet nalaaten der Vergadering in bedenking te geeven, „ dat, in eene zo belangryke zaak als de tegenwoordige, „ welke van dien aart was, dat één eenige verkeerde, hoewel met de beste „ inzigten der wereld, genomene meſure, het Land onherroepelyk zou doen „ ten gronde gaan; hoe gevaarlyk, in dit „ tydſtip, alle meſures zyn konden, en „ misſchien daadlyk waren, die den vryen „ Handel eenigzins belemmerden. — Een „ vrye Handel, waar by deeze Republiek „ zich altoos zo uitneemend wel hadt „ bevonden, waar aan zy verſchuldigd „ was, dat, op die zelfde tyden, dat, „ in andere Landen, enkel om dat de „ Regeering zich met het Commercieele „ hadt willen bemoeijen, en de Commercie door Wetten dwingen of wyzigen, „ gebrek plaats gehad hadt, men hier te „ Lande, nimmer weezenlyk *gebrek*, maar „ alleen *duurte* hadt ondervonden."

CXXV. BOEK. 1800.

Het Uitvoerend Bewind eindigt met deeze beduiging: „ Een wys Wetgeever „ en Bewindsman bekommert zich niet „ over

CXXV. BOEK. 1800.

„ over een ydel en overgedreeven ge-
„ ſchreeuw, en neemt, als 't ware, om
„ het Volk te behagen en te gemoet te
„ komen, geene maatregels, die hy voor-
„ ziet dat het zelfde Volk in onheilen zal
„ ſtorten. — Hy onderſcheidt onder de
„ klagten, die hy hoort, die, welke uit
„ gebrek aan doorzigt, en ydele vrees,
„ voortkomen, en die, welke ſlegts op-
„ geheven worden om byzondere belan-
„ gen te voldoen, of het Volk tot wan-
„ daaden te doen overſlaan; ten einde
„ daar door misdaadige oogmerken, ware
„ het mogelyk, te bereiken. — Hy maakt
„ de Ingezetenen niet diets, dat de Han-
„ del in Leevensmiddelen de duurte ver-
„ oorzaakt; dat die Handel gebrek doet
„ gebooren worden; dat men Handel
„ dryft om aan de Ingezetenen het noo-
„ dige te beneemen, en dat aan den Vy-
„ and te brengen. — Hy weet te wel,
„ dat zonder Handel, zonder vryen Han-
„ del, geene Leevensmiddelen, althans
„ geene genoegzaame hoeveelheid Graa-
„ nen, by ons aanweezig zyn kunnen. —
„ Hy neemt niet alle mogelyke gelegen-
„ heden waar, om vrees voor aanſtaand
„ gebrek te verwekken. — Hy weet,
„ dat die vrees zelve nadeelig is, en ſtrekt
„ om de duurte te vermeerderen. — Noo-
„ pen hem de omſtandigheden, om over
„ zulke gewigtige ontwerpen te raadplee-
„ gen, hy houdt zyne raadplegingen zo
„ geheim als immer mogelyk is; ten einde
„ door dezelve geen agterdogt, geene

„ be-

„ bekommering, geene vrees, te doen gebooren worden. — Deeze zyn onze gevoelens, welke wy ons gedrongen zien om Ulieden, met gepasten eerbied, doch in volle kragt, onder het oog te brengen. — Wy zyn niet bekommerd voor gebrek, zo lang men den Handel onbelemmerd zal laaten voortgaan: wy beeven voor de onheilen, die 'er kunnen gebooren worden met meſures te neemen, die, hoe heilzaam ze ook oppervlakkig mogen ſchynen, zeer gemaklyk onberekenbaare gevolgen naa zich kunnen ſleepen."

CXXV. BOEK. 1800.

Naa het voorleezen deezes Briefs ſtelde de Voorzitter STEYN PARVÉ voor, om denzelven, van wegen het genomen Beſluit des Verbods, voor verval len te houden. Hy bekragtigde dit met den hamerſlag. — AMMENT, getroffen door den Brief, zoo rechtſtreeks aangekant tegen het genomen Beſluit, wenschte, dat de hoogstnoodige eensgezindheid tusſchen de Wetgeevende en Uitvoerende Magten der Republiek mogt bewaard blyven, en betuigde tevens wel verlangd te hebben, dat dit ſchryven bondiger geweest waare en geſteld in bewoordingen met de waardigheid der Vergadering meer overeenkomſtig. — LEEMANS verzogt het woord om zyne gedagten over dien Brief te zeggen. De Voorzitter betuigde, dat de Hamer reeds vóór

Dezelve voor vervallen verklaard.

CXXV. BOEK. 1800.

het vraagen des woords gevallen was. Verſcheide woordwiſſelingen, by den aandrang van LEEMANS, weezen de geraaktheid der Vergaderinge uit, over de uitdrukkingen in dit ſchryven gebezigd: dan de Voorzitter wees al het aanhouden, om des in breeder beraadſlagingen te treeden, van de hand, en werd de Brief voor vervallen verklaard (*).

Voorſtel om den Uitvoer van veele Leevensmiddelen te verbieden.

Leevensmiddelen den Vyand toe te voeren, was by Plakaten van den Lande verboden; dan daar de tegenwoordig hoogſtygende Pryzen van eenige benoodigdheden des leevens, voornaamlyk, zo niet alleen, naar veeler gevoelen, toe te ſchryven was aan den menigvuldigen Uitvoer, welke, zints eenigen tyd, hadt plaats gegreepen, en dagelyks in gevolge der onbepaalde lastgeevingen tot opkoop vermeerderde, oordeelde men, in een Committé Generaal, dat 'er geen ander geſchikt middel overbleef om in deezen te voorzien, en de Markten op een gemaatigden prys, ter vervulling van de behoeften der Ingezetenen, terug te brengen, dan een Verbod daar te ſtellen tegen allen Uitvoer van Boter, Kaas, Spek, Reuzel, Vet, Smout en Aardappelen. Dit ſtrekte zich uit tot de zodanigen, die, zulks voorneemens zynde, niet daadlyk, naa de Aankondiging, bevelen ten tegendeele gegeeven hadden.

Een

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 613.

Een aantal Verzoekſchriften van onderſcheiden aart, kwamen hier op in, en vorderden de overweeging des Wetgeevenden Lichaams, die op het van de hand wyzen uitliepen. Andere Verzoekſchriften hielden in, dat het geoorlofd mogt weezen, van de verbodene Goederen, die niet alleen vóór het Verbod waren ingeladen geweest, maar reeds te ſcheep afgezonden, en door tegenwind genoodzaakt terug te keeren, uit te voeren, afwyzend was de raadſlag. — Het Committé Generaal, vergaderd om te handelen over verſcheide Brieven van het Uitvoerend Bewind en de Verzoekſchriften van Kooplieden, voornaamlyk den Uitvoer van Boter en Kaas betreffende, bleef volharden by de weigerende beſluiten; met uitzondering egter van die Schepen, welke vóór of op den vier en twintigſten van Herfstmaand, den dag der Publikatie, waren uitgeklaard. Dit ging ter Eerſte Kamer, naa eenige wederſpraak, door.

Verzoekſchriften afgeweezen ter Eerſte Kamer.

Het ontmoette ter Tweede Kamer zo veele bedenkingen, dat eene Commisſie benoemd werd, om, ſtaande de Vergadering, een Verſlag uit te brengen. 't Zelve kwam hier op neder, dat, in gevalle de uitzondering zich alleen zou moeten bepaalen tot Uitgeklaarde Schepen, zulks noch aan de billykheid, noch aan eene gezonde Staatkunde, noch aan de dierbaarſte belangen van den Handel onzes Vaderlands, zou worden genoeg gedaan: en dat een zodanige bepaalde uitzondering,

Door de Tweede niet bekragtigd.

CXXV. BOEK. 1800.

ring, in haare gevolgen, inzonderheid tot eene onregelmaatigheid en ongelykheid in de behandeling der belanghebbenden, aanleiding zou geeven, waar door de raadflag tot het niet bekragtigen uitliep: en een daar mede overeenkomstig Besluit volgde.

Hoe de zaak gevonden.

Niet weinig gaf zulks ter Eerste Kamer te doen; hevige geschillen reezen 'er, die uitliepen om te berusten in de reden van weigering; dan niet zonder het benoemen eeniger Leden, om hunnen raadflag, binnen kort, over het Besluit ter Tweede Kamer in te dienen. Deeze voldeedt niet, en even min eene nadere. De Voorzitter VAN LEYDEN verklaarde, naa al dit verwerpen, niet meer te weeten, wat aan de Vergadering voor te stellen.

POMPE VAN MEERDERVOORT gaf daar op in bedenking om te bepaalen, dat alleen die Schepen, welke op bekomen Paspoort, den vier en twintigsten September, den Dag van het geeven der Wet, volladen geweest waren, zouden mogen vertrekken. Niet zonder tegenspraak bleef dit Voorstel; doch, by hoofdlyke stemming, ging het door. En vondt, schoon huiverende, ingang ter Tweede Kamer (*). Welke ook laater haare bekragtiging gaf aan een Besluit der Eerste om het Uitvoerend Be-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 883. 914. 920. X. D. bl. 175, 189. 192. 194. 220. 234. 443. 256. 259.

Bewind te volmagtigen tot het verleenen van verlof, om zodanige Schepen, welke met gemelde verboden Goederen waren volgelaaden geweest, op nieuw in te laaden, en deeze Goederen uit te voeren, mits het Bewind de noodige voorzorgen name, dat deeze Schepen, geene andere of meerdere waaren uitvoerden, dan zy, ten *tyde* der bekendmaaking der Publikatie, aan boord hadden (*). CXXV. BOEK. 1800.

Het Voorſtel en 't Beſluit om ook de Aardappelen in dit Verbod des Uitvoers te begrypen, een voortbrengzel van 's Lands grond, 't welk met regt *gezegend* mag heeten: dewyl zonder hetzelve, in de laatſte Jaaren, daadlyk gebrek by den behoeftigen zou ontſtaan weezen, drukte die *Gewesten*, waar in de Aardappelenteelt geen gering gedeelte des beſtaans geworden was, en waar men in dit Grondvoortbrengzel ſterken handel dreef. Dit deedt eenige Landlieden in *Groningen* een Verzoekſchrift indienen, dat 'er verandering mogt gemaakt worden, ten aanziene van het Verbod op dit Artykel. Handelingen het Verbod van den Uitvoer der Aardappelen betreffende.

Een Volksvertegenwoordiger uit dat Gewest, de Burger LEWE, ondersteunde dit Verzoek, en gaf, te dier gelegenheid, eene inlichting, wegens de Aardappelenteelt in dien oord. Niet onvoegzaam keuren wy, te deezer gelegenheid, dit kortlyk te vermelden. Het was, merkte hy Het Verzoek der *Groningerlanderen* afgeslaagen.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 627.

CXXV. BOEK. 1800,

hy op, overvloedig bekend, dat, naar maate de woeste hooge Veenlanden waren afgegraaven, en dier overblyvende poelen en ondergrond, gewoonlyk *Dallen* genaamd, door zwaaren arbeid en met veele kosten, herschapen waren in volkryke en bloeijende Colonien, ook, naar die maate, de Aardappelen-teelt, zo wel als het vertier van dit zo gezegend en thans onontbeerelyk voortbrengzel des gronds, niet alleen binnen; maar ook op veele plaatzen buiten 's Lands, waren verbeterd en vermeerderd; maar dat boven al, door de groote sommen Gelds, welke daar door in dit Land waren gebragt, en die alwederom gestrekt hadden tot het aanleggen en toemaaken van nieuwe Landen, de aankweeking zodanig was toegenomen, dat de hoeveelheid, welke uit deeze Colonien, mitsgaders *Veendam*, *Wildervank* en de *Pekel-A*, voor deezen naa *Hamburg* pleeg uitgevoerd te worden, gewoonlyk op 200,000 zakken 's Jaarlyks begroot werd. — Dit, met veel voordeels teelen van Aardappelen, hadt stand gehouden tot dat een Verbod des Uitvoers (in den Jaare MDCCLXXI) daar aan een zwaaren slag toebragt. De Planters bezigden wegens den laagen prys, den grond tot hun meer voordeels geevende Gewassen. Van deezen slag was dezelve wel eenigzins bekomen; doch haalde niet by den voorigen tyd. Dan stondt zulks, door dit nieuw Verbod des Uitvoers, weder-

derom met snelle schreeden, agterwaards te zullen loopen, tot groot nadeel dier Landbewooneren. — Op deezen grond drong LEWE, die, by het vaststellen des Verbods, niet ter Vergaderinge tegenwoordig geweest was, het verzoek der *Groninger* Landlieden aan; dan werd het, om aangevoerde redenen, van de hand geweezen (*).

Schoon dus een byzondere tak des Land- en Akkerbouws in de opbrengst der verwagte voordeelen moest lyden, trok dezelve echter, van eenen anderen kant, ten deezen Jaare, reeds vroeg de aandagt des Landbestuurs. Immers de Agent der Nationaale Oeconomie, GOLDBERG, deedt door onderscheidene Departementaale Bestuuren, in geheel het Gemeenebest verzenden vier Tabellen, ter bekoming van opgave, wegens den staat der woeste Gronden en verdere zaaken, den Vaderlandschen Landbouw betreffende, ten einde door eene volkomene kennis van zaaken en byzonderheden den Vaderlandschen Landbouw, als een der weldaadigste bronnen van welvaard voor de Maatschappy in 't algemeen, tot geluk en voorspoed van den Landman in 't byzonder, met al zyn vermogen, door de meestgepaste middelen, in alle oorden en gedeelten der Republiek, naar vereisch der plaatslyke omstan-

Voorstel om Opgave van den staat der Gronden en des Landbouws.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 558.

XXV. BOEK. 1800.

ſtandigheden, te bevorderen. — Het onderzoek na alle die zaaken, in de Tabellen opgegeeven, zou den Agent den zekerſten weg baanen, en op de beſte wyze in ſtaat ſtellen om alle middelen aan te wenden tot bevordering des Landbouws over geheel de Republiek (*).

Deeze komt zeer gebrekkig in.

Dan, met hoe veel aandrangs op het invullen dier Tabellen de aanſchryving geſchiedde, ondervondt de Agent, den tyd der Inzendinge verſtreeken zynde, eene volſtrekte teleurſtelling en mislukking: daar de weinige opgaven, hem ter hand gekomen, of zeer oppervlakkig en onvolledig, of geheel onverſtaanbaar waren: daar veelen de moeite ontzagen, of de vereischte bekwaamheden derfden, om de zaak in dat daglicht voor te ſtellen; waar door alles, tot het beoogde einde, hoogst gebrekkig was (†).

De Huishoudelyke Genootſchappen vergeefs aangeſchreeven.

By eenen rondgaanden Brieve vervoegde zich die Agent aan alle Huishoudkundige Genootſchappen in ons Vaderland, dezelve uitnoodigende tot het openen eener geregelde Briefwisſeling, in welke hy van dezelve verwagtte zodanige voorſtellen en denkbeelden, door welke, naar hunlieder inzien, het Huishoudelyk belang der Republiek, in de onderſcheidene vakken, waar toe zich hunne werkzaame poogingen uitbreidden, op het meest en kragt-

(*) *Algem. Kunst- en Letterbode* voor 1800, I. Stuk, bl. 27.
(†) *Ald.* bl. 196.

kragtdaadigst zou worden bevorderd; mits- CXXV.
gaders zodanige belangryke opgaven, wel- BOEK.
ke hem konden en zouden kunnen in ſtaat
ſtellen, om, door hunne medewerking on- 1800.
derſteund, den Vaderlande en deszelfs al-
gemeen welweezen bevorderlyk te zyn (*).
— De aanſchryving aan deeze Genoot-
ſchappen, over de woeste Gronden, en
andere belangryke zaaken, het nut van
den Landbouw bedoelende, hadt de ge-
wenschte gevolgen niet, en ſtaafde by
hem de onaangenaame zekerheid eener
ſchoorvoetende medewerking (†).

Voorſtel des Agents van Oeconomie tot eene reize goedgekeurd.

Eene en andere teleurſtelling deedt den Agent bedagt weezen op een ſpoediger en zekerder werkend middel, om den Landbouw, en teffens de Fabrieken en Trafieken, in den Lande te bevorderen. Ten deezen einde ſtelde hy het Uitvoerend Bewind voor het doen eener Reize binnen deeze Republiek, en daar toe, vergezeld van de noodige Perſoonen te zyner hulpe, drie maanden te beſteeden, onder daar toe van hem geſtelde voorwaarde de Reis- en Teerkosten betreffende. — Het Uitvoerend Bewind nam hier in genoegen (§).

's Agents bericht deswegen.

De Reis duurde meer dan vier maanden. By zyne wederkomst betuigde de Agent openlyk zynen dank aan alle Be-

ſtuur-

(*) *Algem. Kunst- en Letterbode* voor 1800, I. Stuk, bl. 185.
(†) *Ald.* bl. 197.
§) *Ald.* bl. 195.

CXXV. BOEK. 1800.

ſtuuren en byzondere Perſoonen, welke met zo veel welwillendheids en yvers getragt hadden aan het groot oogmerk zyner onderneeming, door het geeven van de gevraagde toelichtingen, behulpzaam te zyn. Hy voorſpelde zich daar uit, zo in het ſpoedig ontvangen der Stukken, welker overzending aangenomen en by het Agentſchap nog niet ingekomen waren, als in de beantwoording der Vraagen aan Beſtuurders en byzondere Perſoonen, van zynen wege gedaan of nog te doen, alles goeds. — Dan, ſchoon een groot getal plaatzen aangedaan hebbende, hadt hy zich in alle Gemeenten niet kunnen begeeven; deswegen verzogt hy met de overzending van de Stukken, daar toe behoorende, vereerd te mogen worden, om, door dit alles in ſtaat geſteld, het Hooge Beſtuur des Lands, in het voorſtaan dier teedere belangen, volgens een welberekenden en onwrikbaaren maatſtaf, van zynen raad te dienen (*). — Niet tegenſtaande dit algemeen bericht eener gunſtige bejegening, weeten wy dat deeze, op alle plaatzen, die gevalligheid niet gehad hebben.

Verbaazende menigte van Meikeveren ten deezen Jaare.

In een en ander oord onzes Vaderlands, doch bovenal in het Departement van den *Rhyn*, was de menigte der *Meikeveren* zo groot, en waren de verwoestingen daar door aangericht zo ſterk, dat de Agent der

(*) *Algem. Kunst- en Letterbode* voor 1800, 1ſte Stuk, bl. 146.

der Nationaale Oeconomie zich deswegen aan het Uitvoerend Bewind vervoegde, met voordragt van de Natuurlyke Historie van dit Ongedierte, hem opgegeeven door den Hoogleeraar BRUGMANS. — Vrugtloos hadt men zich, tot hier toe, bezig gehouden met het uitdenken van voldoende middelen, om dit *ſchadelyk* Ongedierte uit te rooijen. Terwyl men zich onledig hieldt met iets, uit den aart en leevenswyze der Meikeveren afgeleid, te bedenken, 't geen ter verdelging zou ſtrekken, diende 'er iets onmiddelyk werkend, en 't geen, in dit Saiſoen, baat zou aanbrengen, daargeſteld, en vermeende het Uitvoerend Bewind met den Agent der Oeconomie, dat *dit beſtondt* in het uitlooven van één Stuiver voor elken Wateremmer, welke met dit *Inſect* gevuld aan de Gemeente-Beſtuuren werd overgeleverd, welke Stuiver onmiddelyk zou worden betaald, met de voorzorge, om daadlyk al de gevangen en overgeleeverde Meikevers te doen verbranden (*). — De verzogte volmagt, om die belooning uit te looven, volgde on-

CXXV. BOEK. 1800.

Wat men des van 's Lands wege deedt.

(*) Tot dit middel kregen zy aanleiding door een bericht uit het voormaalig *Gelderland*, waar het aantal der Meikeveren, in dit Jaar, zo verbaazend groot was, dat de Eigenaar van eene Landhoeve aldaar, op deeze zyne Buitenplaats, binnen den tyd van vyf dagen, 500 groote Wateremmers, met deeze Inſecten vervuld, hadt doen opzamelen en verdelgen.

CXXV. BOEK. 1800.

onverwyld. Teffens werd in handen eenige Leden geſteld, om op andere middelen, dan dit, bedagt te weezen. Zwaarigheden deeden zich op, welke zy der Vergadering mededeelden, om als nog eenige algemeene middelen daar te ſtellen (*).

Eenige ruimte aan den Invoer gegeeven.

By zoo veele bepaalingen en verboden op den Uitvoer van Goederen, van onderſcheiden aart, als wy hier boven vermeld hebben (†), bleef het ſtuk des Invoers niet ongemoeid. Het drukkend ſtrenge der herhaalde Publikatien, den Invoer betreffende, daargeſteld om dien van *Groot-Brittanje* te weeren (§), hadt een Voorſtel doen gebooren worden, om des eenige verzagting te bewerken. Volgens een voordragt deswegen zou het Uitvoerend Bewind gevolmagtigd worden, om toeſtemming te mogen verleenen tot den Invoer van zodanige Goederen, voor welke aan 't zelve, boven allen twyfel, kwam te blyken, dat dezelve geene *Britſche* Koopmanſchappen, of Voort-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 17 enz. *Algem. Kunst en Letterbode* voor 1800, I. D. bl. 193. In dit Weekblad ſchonk de Heer OTHMAR TEN CATE, uit *Enſchede*, eene *Natuurlyke Hiſtorie van den Meikever, met aanwyzing der middelen ter verdelging van dat ſchadelyk Inſect.* Een zeer leezenswaardig Stuk, met eene Afbeelding opgehelderd. *Ald.* 1800, II. D. bl. 99 enz.

(†) Zie hier boven bl. 66 enz.

(§) Zie onze *Vad. Hist.* XL. D. bl. 240.

Voortbrengzelen waren, en welker Invoer de aanmoediging der Fabrieken en Trafieken binnen ons Vaderland niet kon benadeelen — als mede van zodanige Artykelen, van welk eenen oorſprong ook, wier gebruik in de Vaderlandſche Fabrieken of Trafieken volſtrekt vereischt wordt, en welke dus alleen, uit hoofde dat dezelve zouden kunnen geagt worden onder eenige der by de vroegere Publikatie opgenoemde ſoorten van Goederen te behooren, in de termen der Wet vallen zouden. Dit in een Committé Generaal genomen Beſluit ging onverwyld door (*). CXXV. BOEK. 1800.

Een Verzoek, tot Invoer van Tweehonderd Wollen Slaapmutzen, tot kleeding der nieuw aangeworvenen by de Armée, uit de Fabriek in 't Armenhuis te *Breemen*, hadt, op een gunſtigen raadſlag des Uitvoerenden Bewinds, ter Eerſte Kamer, een verlofgeevend Beſluit ten gevolge Dan ter Tweede Kamer, werd dit Stuk, ſchoon op zich zelve eene kleinigheid, in zeer ernſtige overweeging genomen, en een uitgebragt Verſlag wraakte zulks, als ſtrydig met het Verbod van den Invoer van vreemde Manufacturen, en aanloopende tegen de verpligting, om tot Kleeding van 's Lands Krygsvolk, Inlandſche Goederen te gebruiken. In 't zelve werd niet alleen verzekerd, dat 'er binnen 's Lands kwynende Fabrieken van die be-

De Invoer van Slaapmutzen ter Tweede Kamer gewraakt.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenwd Lichaam* VIII. D. bl. 284.

CXXV. BOEK. 1800.

behoefte beſtonden; maar dat, zelfs weinige dagen geleden, aldaar zodanige Mutzen beſteld waren door het *Franſche* Commisſariaat, ten dienſte der *Troepen* in ſoldy deezer Republiek.

Scherpe Aanmerking tegen de Voorſtanders des Invoers.

Uit het ſlot deezes Verſlags mogen wy een trek ontleenen, die de Stellers zo zeer tot eere als anderen in den Lande, ten dien dage, tot ſchande ſtrekt. VAN DE KASTEELE, de Uitbrenger deezes Verſlags, ſprak op deezen, zeker voor eenigen niet aangenaamen, trant: „ Men „ heeft, zints eenigen tyd, door het te „ gronde gaan van Inlandſche Fabrieken, „ die te vooren een groot deel van hun „ beſtaan hadden uit het fabriceeren van „ Monteerings-ſtoffen voor 's Lands Militie als anderzins, argwaan opgevat of „ niet, omtrent de Kleeding der Troepes, eenige heimlyke Operatien plaats „ hadden. Dan, gelyk men aan de beginzelen van argwaan niet ligtlyk moet „ toegeeven, heeft zulks, tot hier toe, „ geen byzonder gevolg gehad. Maar „ thans hebben wy voor ons oog, als een „ onderwerp van Deliberatie, een Adres, „ uit welks geheelen inhoud duidelyk „ blykt, dat men op het gebruik van „ Inlandſche Manufacturen, niet de allerminſte attentie vestigt. — Die gewigtige verpligting ſchynt (zo verre is „ het reeds gekomen) geheel uit het oog „ verlooren te zyn. — Een gering Object van Twee honderd Slaapmutzen was „ geſchikt om de attentie niet na zich te „ trek-

„ trekken. En dit is juist het bedenke- CXXV.
„ lyke deezer zaak. Indien wy ons door BOEK.
„ de kleinigheid van dit Object lieten te
„ rug houden, dan zou 'er eene erken- 1800.
„ tenis zyn van den Wetgeever, dat het
„ geoorlofd is Buitenlandſche Manufac-
„ tuuren voor de Militie van deezen Staat
„ te gebruiken. En dus zou deeze, in
„ ſchyn geringe zaak, tot grooter over-
„ treedingen aanmoedigen. — Hier te-
„ gen zal gewisſelyk de *Bataafſche* Wet-
„ geever waaken, en niet alleen van nood-
„ looze Dispenſatien zich onthouden; maar
„ ook, het zy door ouder inrichtingen
„ te doen herleeven, het zy door nieuwe
„ te beraamen, efficacieuslyk zorgen, dat
„ de heilzaamſte bedoelingen, door geen
„ byzonder belang, of kwaade oogmer-
„ ken, verydeld worden. — Althans uwe
„ Gecommitteerden verblyden zich gele-
„ genheid gehad te hebben, om hier op
„ de attentie van het Oppergezag te ves-
„ tigen, en vertrouwen redenen genoeg
„ gegeeven te hebben, om dit Beſluit
„ der Eerſte Kamer niet te bekragtigen."

De redenen van weigering kwamen de Leden der Eerſte Kamer, die dit Stuk in handen gekreegen hadden, zo volwigtig voor, dat zy 'er zich mede vereenigden, en gevolglyk het verzoek oordeelden van de hand te moeten wyzen. Deeze raadſlag ontmoette geen wederſpraak (*). Afgeweezen.

De

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 212 en 507.

eXXV. BOEK. 1800.

De ſtremming der Groote Viſchery, of de Haringvangst, door den Oorlog hadt ten gevolge, dat men op middelen bedagt was, om het mangel aan Haring aan te vullen, door de zogenaamde Panharing, in de *Zuiderzee* gevangen, op de wyze der *Noordzeeſche* Haring te kaaken, in te zouten en te verkoopen. Verzoekſchriften daar tegen ingediend, ſtrekkende om de eer der *Hollandſche* Haring by den Buitenlander op te houden, als welke men oordeelde dat door deeze veel mindere Haring zou lyden, kwamen ter Vergaderinge. Verzoekſchriften ten tegendeele, door hun, die beſtaan en belang vonden in het bezigen deezer hulpmiddelen, zo lang die Vischvangst in de *Noordzee* door den Oorlog belet bleef, werden ingediend. Terwyl anderen vreemde Haring invoerden, die alhier werd gehavend, gewaſſen, overgepakt en opgehoogd.

Handelingen over de *Zuiderzeeſche* Haring.

Ter Vergaderinge, die zich deeze zaak moest aantrekken, hoorde men een Verſlag, tot afkeuring van 't een en ander ſtrekkende; 't welk, naa eenige overweegingen, doorging, en de voorgeſtelde beletmiddelen daar tegen teffens.

Geen onverwylden ingang vondt dit ter Tweede Kamer. Veel bedenkens viel op 't een en ander. Gedeeltlyke weigering was het gevolg Dan ook het indienen van een nader Verſlag, 't welk ſtrekte tot het meest raadzaam keuren om

in

in de bekragtiging te ſtemmen: gelyk by meerderheid geſchiedde (*).

Ten allen tyde, zints het Landsbeſtuur de Haringvangst als een voorwerp van dringend aanbelang voor den Lande beſchouwd hadt; waren 'er Regelen en Vaſtſtellingen geweest, ten opzigte van de Groote Viſſchery. Met tyds- en omſtandigheidsveranderingen, hadt men daar in verſchikkingen noodig gekeurd en daargeſteld. Reeds, ten Jaare MDCCXCVIII, viel het Beſluit om een algemeen Plakaat en Ordonnantie aan de Hooge Lands-Vergadering in te dienen. Het Uitvoerend Bewind deedt zulks in Oogstmaand deezes Jaars, en droeg het de goedkeuring der Eerſte Kamer weg. Dan dit Stuk, ter Tweede Kamer, in handen eeniger Leden geſteld zynde, hoorde men daar een Verſlag, dat zy met het Uitvoerend Bewind en de Eerſte Kamer ten vollen inſtemden, dat het, voor het algemeen belang, dienſtig en noodzaaklyk was, om, in tyds, bedagt te zyn op zulke maatregelen, als, by eenen gewenschten Vrede, aan dit Gemeenebest alle de voordeelen van deeze belangryke Viſſchery en Handeltak kunnen doen herkrygen, vooral wanneer dezelve aan wyze bepaalingen waren onderworpen, en die

CXXV. BOEK. 1800. Over de Regelen en Vaſtſtellingen de Haringvangst betreffende.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 572. 682. 855. 902—906: VIII. 176. 292. 405. 478. 479.

CXXV. BOEK. die verordeningen ſtiptlyk werden gehandhaafd.

1800. De Verſlagdoeners voegden 'er by, dat de Voorzieningen, in de nieuw ontworpen Ordonnantie vervat, veelal waren overgenomen uit de Wetten, in vroegeren tyde, vastgeſteld, en welker heilzaame uitwerking, tot de bevordering van de Nationaale welvaard, by ondervinding gebleeken was. Zy erkenden, dat de Inrichtingen van het Beſtuur der zaaken, zo als hetzelve, onder het toevoorzigt van den Agent van Nationaale Oeconomie, door Burgers by de Haringvaart belang hebbende, zou worden uitgeoefend, en by het Ontwerp was voorgeſteld, volgens hunne gedagten, zeer geſchikt waren om de bedoelde heilzaame eindens, onder den Godlyken zegen, te bereiken. Weshalven zy geene zwaarigheid zouden maaken, om zich met het Ontwerp eener Algemeene Wet, en daarby gevoegde Formulieren van Eeden te vereenigen. Dan hun waren, ten opzigte van een en ander Artykel, bedenkingen voorgekomen, welke het aanneemen ontraadden. Deeze in 't breede voorgeſteld zynde, ontmoette weinige aanmerkingen; doch konden het voorgedraagene Beſluit ter Verwerpinge niet weeren, en was dit de afloop dier zaake ter Tweede Kamer (*).

De

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 239. 388. X. D. bl. 63—72.

De Staatsregeling ſchreef voor: „ Het „ Uitvoerend Bewind heeft de Beheering „ van alle de Goederen en Bezittingen „ der Republiek, gelyk mede over haare „ Buitenlandſche Etabliſſementen en Co- „ lonien en derzelver inwendig Beſtuur; „ het draagt zorg, dat de Jaarlykſche „ Inkomſten van alle dezelve verzekerd „ en in de Nationaale Kas geſtort wor- „ den. In geen geval kan het Uitvoe- „ rend Bewind die Goederen, Bezittin- „ gen, Etabliſſementen, of Colonien af- „ ſtaan, vervreemden of bezwaaren (*)."— Over het Beheer der *Oost-indiſche* Maatſchappye, en de verkooping der Goederen waren onaangenaame geſchillen gereezen (†), en 'er was tot nog geen nieuw Plan van het Beheer der *Aſiatiſche* Bezittingen ingediend. — Het Uitvoerend Bewind leverde, met den aanvange deezes Jaars, eene Concept-Inſtructie in voor den Raad der *Aſiatiſche* Colonien en Bezittingen. — De Vergaderings Leden, in wier handen dit ſtuk geſteld was, dienden een uitvoerig Verſlag in. By hetzelve konden zy niet nalaaten te gewaagen van den ongunſtigen ſtaat, waarin de *Oost-indiſche* zaaken zich bevonden, zo ten aanziene van de verliezen door den Oorlog met *Engeland* geleden, en de opoffe- ringen, welke het Vaderland had moeten doen,

CXXV. BOEK 1800. Handelingen over het Beheer der *Aſiatiſche* Bezittingen.

(*) *Art.* 129. *der Staatsregeling.*
(†) Zie onze *Vaderl. Histor.* XXXVIII. Deel. bl. 291—293.

CXXV. BOEK. 1800.

doen, wanneer de laatſte *Franſche* Koning, door zynen afzonderlyken Vrede, ons buiten ſtaat ſtelde het magtig *Albion* te beſtryden. — Zy konden niet afzyn te ſpreeken van het veelvuldig onaangenaame, ten aanziene van dat Beheer, hier te Lande voorgevallen. Doch thans was de Staatsregeling het richtſnoer, naar 't welk alle bepaalingen moesten geregeld worden.

Aangezien het Uitvoerend Bewind zelfs het Beſtuur niet kon hebben, en 't zelve niet wel opgedraagen kon worden aan een der Agenten, wier werkzaamheden talryk genoeg waren, bepaalde de Staatsregeling, dat het Beſtuur zou worden toevertrouwd aan twee afzonderlyke Raaden, overeenkomſtig de Staatsregeling aan het Uitvoerend Bewind verantwoordelyk en ondergeſchikt (*).

De Verſlagdoeners werkten drie hoofddenkbeelden uit: — betreffende de noodzaaklykheid om aan de Regeering in *Indien* dien klem te geeven, zonder welken zy buiten ſtaat zou zyn iets goeds te verrigten; — om aan het Beſtuur in *Europa* die kracht te verleenen, zonder welke het niet nuttig zyn zou; — als mede dat het Oppertoevoorzigt over de Handelingen van den Raad aan het Uitvoerend Bewind werd opgedraagen, aan 't welk de Raad ondergeſchikt en verantwoordelyk was; uitweidende over deeze wederzydſche

(*) *Art.* 233. *der Staatsregeling.*

ſche werkzaamheden zodanig, dat ze geen belemmering; maar wederzydſche ondersteuning te wege bragten.

1800.

Hoe zeer *Zeeland* zich, by alle de veranderingen, zints de Omwenteling, ten aanziene der *Oost-indiſche* zaaken, bevlytigd en beyverd hadt, om de voordeelen diens Handels voor dit Gewest te behouden, blykt uit alles wat wy des, zints den Jaare MDCCXCV, te boek ſtelden. Dit trok, byzonder, de aandagt der Verſlagdoeneren, en bragt hun tot de Verklaaring, dat, uit hoofde der Staatsregeling, en eene daar mede overeenkomſtige Inrichting, geene Kooplieden konden worden geoordeeld geregtigd te zyn om zeker aandeel in den Handel te blyven houden. — Eenige van de veelvuldige Artykelen werden aangenomen, anderen eenigzins veranderd, genen verworpen. De beraadſlagingen over dit Verſlag waren veelvuldig.

Byzondere opmerking trok het belang der Steden *Middelburg*, *Hoorn* en *Enkhuizen*. Met meerderheid van ſtemmen was beſlooten, dat geene Steden in de Inſtructie zouden worden uitgedrukt. By de overweeging van de nadere opgaven eeniger te veranderen Artykelen, kwam iets daar toe betrekkelyk ter baane, en onder anderen het Voorſtel, dat by de gemaakte verandering zou gevoegd worden. „Zonder dat daar door wordt verſtaan, „dat alle de werkzaamheden en voor-

Byzonder over het bepaalen van eenige Steden tot den *Oost-indiſchen* Handel.

1800. „ deelen van den Handel zich zullen „ moeten bepaalen te *Amſterdam*, zul- „ lende in tegendeel de Raad verpligt „ zyn, te zorgen, dat de Handel, zo veel „ mogelyk, worde verſpreid; en dat die „ Plaatzen, binnen welken de *Oost-indi- ſche* Handel en Navigatie is gevestigd „ geweest, door geene plaatslyke veran- „ dering van die Directie, van die directe „ voordeelen worden beroofd; maar de- „ zelve in zo verre blyven genieten, als „ het algemeen belang zulks gedoogt." — Ingekomene Verzoekſchriften van *Mid- delburg* en *Enkhuizen*, daar op gegronde Vertoogen ten voordeele dier Steden, hadden niet weinig uitwerkings gebaard, en werd, naa veelvuldig tegenſtreeven, by hoofdlyke ſtemming, met vyf en der- tig tegen vyftien ſtemmen, tot dit By- voegzel beſlooten.

Het Stuk met de veranderingen werd ter Tweede Kamer ingediend. De Raad der Gemeente te *Middelburg* hadt, by eenen Brieve, de Vergadering verzogt, dat dezelve, by haare raadpleegingen over het Beſluit, omtrent de Inſtructie voor den *Aſiatiſchen* Raad, de belangen en oude Regten dier Stad op de *Oost-indi- ſche* Compagnie, niet uit het oog ge- liefde te verliezen. Dit ſchryven bleef buiten beraadſlaaging. Een gunſtig uit- gebragt Verſlag, ſtrekkende tot het be- kragtigen van het Beſluit der Eerſte Ka-

mer

mer op de Inſtructie, werd voldoende gekeurd (*).

Hoe veel 'er ook, ten aanzien van het Committé des Beheers van de zaaken in de *West-indien*, was voorgevallen (†), bleef het dus lange ſtand houden. Ten deezen Jaare diende het Uitvoerend Bewind aan het Vertegenwoordigend Lichaam een Concept-Inſtructie voor den Raad der *Americaanſche* Colonien en Bezittingen in. De ſtaat, in welken deeze zich grootendeels, door der *Engelſchen* vermeesteringen, bevonden, deedt het, uit verſcheiden hoofde, bovenal uit aanmerking van het verband deezer zaake met het Charter der Volkplantingen, de Gelastigden, om dit Stuk te onderzoeken, hoogst bezwaarlyk, ja onmogelyk, voorkomen der Vergadering een Inſtructie aan te bieden, welke hun voldeedt. Liever zonden zy, uit dien hoofde, de zaak nog eenigen tyd hebben laaten rusten, ware het niet, dat het langer aanblyven van het tans beſtaande Committé een aanmerkelyk bezwaar voor 's Lands Geldmiddelen zou doen voortduuren. Wel was dit Committé, 't geen, volgens de oorſpronglyke inrichting, uit één en twintig Le-

Wat 'er wegens het Beheer der *West-indiſche* Volkplantingen voorviel.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 214. 219. 509—517. 524. 534. 557. 560. 624. 646. VIII. D. bl. 11.

(†) Zie onze *Vaderl. Historie* XXXVIII. D. bl. 298—301.

CXXV. BOEK. 1800.

Leden moest beſtaan (*), door verſcheide omſtandigheden, op omtrent de helft verſmolten; doch de dertien overgeblevenen waren nog veel talryker dan vereischt werd voor de geringe werkzaamheden, die, zelfs naa de wedergave der Volkplantingen, door vyf Perſoonen, zouden kunnen verrigt worden.

Op deezen grond gaven zy in overweeging, eenen middenweg in te ſlaan, en het Uitvoerend Bewind te volmagtigen tot het benoemen van eenen *Americaanſchen Raad*, doch die werkzaam zoude zyn op de wyze als thans het *Committé van de West*, in Wynmaand des Jaars MDCCXCV aangeſteld: met uitzondering alleen van de verdeeling in drie Departementen, welke verdeeling wegvallende, daadlyk een groot getal van aan dit Committé dienstbaaren zou doen onnoodig worden, 't welk eene aanmerkelyke bezuiniging zou daarſtellen. Deeze vyf bekwaame, en, volgens de Staatsregeling, bevoegde Perſoonen zouden den Raad uitmaaken der *Americaanſche* Colonien, in den *Haage* zitten, het voorig Committé vervangen, en de werkzaamheden waarneemen, daar aan, ten gemelden Jaare, opgedraagen, alles overeenkomſtig met het toen genomen Beſluit, voor zo verre, door de Staatsregeling, daar in geene verandering gemaakt was. —

Over

(*) Zie onze *Vad. Hiſt.* XXXIII. D. bl. 201—211.

Over deeze ſchikking zou de Raad, met het geen daar aan onmiddelyk verbonden mogt weezen, met het Uitvoerend Bewind handelen. Alles voor zo lange, by het Vertegenwoordigend Lichaam, door het vaſtſtellen eener volkomene Inſtructie, of anderzins, nadere voorzieningen zouden zyn gedaan. Terwyl het Uitvoerend Bewind omtrent dit alles het noodige zou te werk ſtellen, zo wat de Ontbinding des ouden Committés, als de inſtelling van deezen Nieuwen Raad betrof. — Naa weinig overweegings volgde een daar mede overeenkomſtig Beſluit (*). CXXV. BOEK. 1800.

Niet zo vlot ging zulks ter Tweede Kamer. Een zeer uitgewerkt Verſlag, daar door Gelastigden ingebragt, hieldt ten ſlot in, dat het der Commisſie ontegenzeggelyk voorkwam, dat, zo wel de belangen van het Moederland als van de Volkplantingen, dringend vorderden den aanſtaanden Raad, zo dra mogelyk, in de gelegenheid te ſtellen om deszelfs gewigtige bezigheden, hoe eerder hoe liever, te kunnen aanvaarden: waarom zy op eene onverwylde bekragtiging aandrongen. — Uit verſcheide hoeken liet zich de ſtem der wederſpraake hooren. Deezen beweerden, dat het uitwinnen in de kosten zo veel niet zou betekenen. Genen hadden tegen de plaatzing in den *Haa-*

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* I. D. bl. 245. 246.

CXXV. BOEK. 1800.

Haage. Anderen ontleenden grond des bezwaars uit den tegenwoordigen toeſtand dier Volkplantingen. De Verſlagdoeners verdeedigden hun ſtuk, en was het ſlegts de meerderheid van ééne ſtem, die de bekragtiging der Tweede Kamer daarſtelde (*).

Wat aan den *Levantſchen* Handel werd toegeſtaan.

Geen tegenſtand vondt de gunſtige Raadſlag des Uitvoerenden Bewinds op het Verzoekſchrift der Directeuren van den *Levantſchen* Handel en Scheepvaart op de *Middellandſche* Zee, om, voor den tyd van zes Jaaren, de verlenging te verwerven der Heffing van een half ten honderd van de opgegeevene Koopmanſchappen, welke uit de *Levant* hier te Lande werden ingevoerd. De Tweede Kamer was eenſtemmig in het bekragtigen (†).

Wat men bepaalde omtrent Landspapieren enz. ter Nationaale Bibliotheek.

Weinig werd, ten deezen Jaare, van 's Lands wege, in het vak der Letteren gedaan. De ten verſtreeken Jaare gemaakte ſchikkingen op de Nationaale Bibliotheek (§), hadden een en ander Voorſtel, daar toe betrekkelyk, ten gevolge, als daar was het Verzoek des Opzigters der Bibliotheek VERBEEK, dat het Uitvoerend Bewind mogt worden gelast, aan de Commisſie van Politie af te geeven alle Tractaaten tusſchen deeze Republiek en vreemde Mogendheden geſlooten, met der-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 677. 683—686.
(†) *Ald.* VII. D. bl. 663. 821.
(§) Zie onze *Vad. Hist.* XLII. D. bl. 75.

derzelver Gouden en Zilveren Doozen; als mede de onder het Agentſchap van Oorlog berustende Unie van *Utrecht:* ten einde in de Nationaale Bibliotheek te worden overgebragt. De toeſtemming der Eerſte Kamer volgde terſtond; zo onverwyld niet die der Tweede; ſchoon dezelve niet agterbleef (*).

CXXV. BOEK. 1800.

Van wydſtrekkender en der Landsgeſchiedenisſe hoogst heilzaame bedoeling was een, door duchtige reden, aangedrongen Voorſtel van dien zelfden Opzigter der Nationaale Bibliotheek, tot het benoemen van Mannen uit de Vergadering, om een Concept-decreet voor de Eerſte Kamer te ontwerpen van aanſchryving aan het Uitvoerend Bewind, tot het doen byéén en in orde brengen van alle zodanige authentique Charters, Stukken en Beſcheiden, voormaals berust hebbende by de onderſcheidene *Algemeene Gewestlyke* of Quartierlyke Collegien van Beſtuur of Beheer binnen ons Vaderland, die betrekking hadden tot de *Geſchiedenis*, *Huishouding*, *Regeering*, *Wetten*, *Ordonnantien*, en *Statuten* deezes Lands: ten einde dezelve onder behoorelyk op- en toevoorzigt zouden kunnen dienen ten nutte van het *Bataafſche* Volk in het algemeen, en ten dienſte byzonderlyk van de Beminnaaren onzer Vaderlandſche Geſchiedenis, die zouden mo-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 508. 702. 901.

CXXV. BOEK. 1800.

mogen verlangen daar van een gepast gebruik te maaken. — Dit Voorſtel werd aan Commisſarisſen tot de Nationaale Bibliotheek aanbevolen en hun, ten deezen aanziene, toegevoegd den Burger Repreſentant VAN LEYDEN (*).

Nadere Voorſtellen de Nationaale Boekery betreffende.

By het uit een gaan der Geregtshoven, vielen 'er ſchikkingen te beraamen omtrent de Bibliotheeken en Gelden, welke dezelve zouden mogen bezitten. Een hier op ingebragt Verſlag hieldt, behalven de ſchikkingen op Gelden en andere Goederen by dezelve voorhanden, ten aanziene der Bibliotheeken in, dat de Bibliotheek des Hofs van het voormaalig Gewest *Friesland* zou overgaan in het Departementaal Geregtshof van de *Eems*, — die der voormaalige Gewesten *Holland* en *Zeeland*, naa dat door de Commisſarisſen der Nationaale Bibliotheek, uit dezelve waren overgenomen zodanige Boeken, als in de Bibliotheek zouden worden geplaatst, zou worden overgelaaten aan de Leden van gemelde Hof, ten einde te bepaalen aan welke der Departementaale Geregtshoven van den *Amſtel*, *Texel*, de *Delf* of *Schelde* en *Maas* dezelve zou overgaan of onder die worden verdeeld. — Het Departementaal Geregtshof van den *Ouden Yſel* zou de Bibliotheek van het voormaalig Gewest *Gelderland* bekomen. — Dat van den *Rhyn*, die van het voormaa-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 813—815.

maalig Gewest *Utrecht* verkrygen; en zo ook het Departementaal Geregtshof van de *Dommel*, die van het voormaalig *Bataafsch Brabant* deelagtig worden. CXXV. BOEK. 1800.

Gemelde yverige Voorſtander der Nationaale Bibliotheek betuigde, by de overweeging van dit Verſlag, niet te zien, waarom de voorgedraagene bepaaling alleen zou plaats hebben, omtrent de Boekery van *Holland* en *Zeeland*, en niet worden uitgeſtrekt tot alle de Boekeryen der Hoven in de overige Gewesten. Zyns inziens behoorden alle de Hoven, die in de voormaalige Gewesten beſtaan hadden, aangeſchreeven te worden om ter Vergadering in te zenden eene Naamlyst van alle de Werken by dezelve voorhanden, op dat de Commisſie der Nationaale Bibliotheek daar door in ſtaat geſteld mogt worden, om te zien, welke Boeken, uit die Bibliotheeken, in de Nationaale Boekery zouden dienen te worden overgebragt. — Luidde de raadſlag der Commisſie om het Fonds by het Hof over de voormaalige Gewesten van *Holland* en *Zeeland* in de Nationaale Schatkist te ſtorten: hier tegen wilde hy zich niet verzetten; doch voor de Vergadering niet verbergen, dat, wanneer dit Fonds (*), even gelyk dat van den Hoogen Raad, aan de Nationaale Bibliotheek was overge-

(*) In nominaale waarde aan Obligatien ten laste van de Generaliteit, de Marine en het voormaalig *Holland*, was dit Fonds groot *f* 49,560.

DEEL. XXV. BOEK. 1800.

gegeeven geworden, hy een voorneemen hadt der Vergadering voor te ſtellen, om, voor een gedeelte van dat Fonds, te doen vervaardigen eene Nationaale Medaille, ten einde daar mede, by gelegenheid, zodanige Burgers te beſchenken, welke zich, op de eene of de andere wyze, aan het Vaderland verdienſtlyk gemaakt hadden, — hoedanig eene Eeremunt tot heden ontbrak: en zou de Commisſie, in allen geval, verzoeken, dat een gedeelte van dit Fonds tot zulk een nuttig einde mogt worden afgezonderd; aangezien dit, buiten ſchade van den Lande, op deeze wyze, het gevoeglykst zou kunnen geſchieden.

HUBER verklaarde zich, ten ſterkſten, tegen die vryheid der Boekenkeuze voor de Nationaale Bibliotheek, en ſchreef dien Voorſlag toe aan eene zekere voorkeuze van gehegtheid aan de Nationaale Bibliotheek. — Dan VERBEEK, hier op het woord vattende, betuigde, dat niet alleen eene voorkeus *van*, en gehegtheid *aan* de Nationaale Bibliotheek, de Commisſie aanſpoorde, om die Boekery zoo uitgebreid en luiſterryk te maaken, als mogelyk was; doch het was tevens de wil van het Vertegenwoordigend Lichaam, welke beſlooten hadt, dat de Nationaale Bibliotheek zou beſtaan uit die van den Vorst van *Nasſau*, en voorts van die Collegien, welke, door de veranderde Orde van zaaken, kwamen te verval-

vallen. Tot het eerſte gedeelte deezes Verſlags werd beſlooten, en het tweede bleef, tot nader overweeging, in handen gefteld (*). CXXV. BOEK. 1800.

's Lands Hooge Schoolen bieden weinig te vermelden aan. De afſcheiding van Kerk en Staat hadt ten gevolge, dat Curatoren van 's Lands Univerſiteit te *Leyden* aan het Uitvoerend Bewind den Voorſlag deeden, ter vernietiging van het Gefticht, 't welk, onder den naam van *Staaten Collegie*, of *Collegium Theologicum*, zints twee Eeuwen, beſtaan hadt, en hetzelve te doen vervangen door de uitgiften van particuliere Beurzen, ter bevordering der Letteroefeningen van zodanige verdienſtlyke Jongelingen, wier omſtandigheden hun niet toelieten, zonder dergelyk een onderſtand, aan hunne beſtemming ter beoefening der Letteren en Weetenſchappen te voldoen. Het ſtuk werd in handen gefteld van de Leden belast met het vervaardigen eener Inſtructie voor den Agent der Nationaale Opvoeding (†). Voorſtel wegens het Staaten Collegie te *Leyden*.

Ten opzigte van de Univerſiteits Vierſchaaren, was de vraag gedaan, of deeze zouden worden afgeſchaft? en zo ja, wel ke bepaalingen alsdan zouden behooren gemaakt te worden, in 't byzonder wat minderjaarige Studenten betrof? Het Uitvoe- Handelingen over de Univerſiteits Vierſchaaren.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 708. XI. D. bl. 374—378.
(†) *Ald.* IX. D. bl. 790. X. D. bl. 810.

CXXV. BOEK. 1800.

voerend Bewind hadt eenen Raadslag voor het niet afschaffen ingediend: dewyl de Staatsregeling die Afschaffing niet vorderde, en dat dezelve, voor als nog, niet nuttig zou weezen. De Leden, in wier handen dit stuk gesteld was, dien Raadslag overweegende, kwamen tot het voordraagen van het Besluit, dat alle thans in kragt zynde Wetten, houdende de Inrichting en het Gezag van eenige Universiteits Vierschaaren, zouden blyven in volle kragt, niet tegenstaande de invoering van de Manier van Procedeeren en de Constitutioneele Regterlyke Magt: zodanig echter, dat derzelver Judicatuure zich alleen zou uitstrekken over de zodanigen, welke hunne Naamen in de Academische Rolle, ter voortzetting hunner Letteroefeningen, hadden laaten inschryven, en de Lessen der Hoogleeraaren waarnamen: wordende de overige Lidmaaten der Universiteit, het zy Hoogleeraars, of anderen, aan den gewoonen Regter onderworpen; en overzulks vernietigd alle Statuten, welke aan anderen, dan eigenlyke Studenten, eene byzondere Regtbank aanweezen. — Dat voor zo verre die Vierschaaren ook mogten zyn zamengesteld uit andere Leden dan die der Universiteit, een gelyk getal der Leden van de Burgerlyke Regtbank der plaats, alwaar dezelve gevestigd was, zou vervangen de Leden van het, by het invoeren der Constitutioneele Regtbanken, vernietigd wordend Col-

Collegie van Juſtitie en de Leden, welke te vooren mogten zyn benoemd door eenige Vergadering de Souverainiteit uitoefenende, door het Vertegenwoordigend Lichaam op gelyke wyze zouden worden aangeſteld. — Dat by die Vierſchaaren dezelfde Manier van Procedeeren zou blyven, als thans by dezelve in gebruik was, en regt gevraagd worden door den zelfden Perſoon, of zo deszelfs Ampt zou komen te vervallen, door hem, die dezelfde functie by de nieuwe Regtbank zou waarneemen.

CXXV. BOEK. 1800.

Schoon deeze Voordragt by zommige Leden gedeeltlyk toeſtemming vondt, en verdeedigers aantrof, was der zwaarigheden opwerpende en dat der tegenſpreekeren menigte zo groot, dat de verwerping van 't zelve volgde, en de Commisſie verzogt werd des eene nadere Voordragt te doen (*).

Dit hadt ten gevolge een Voorſtel, om van het Uitvoerend Bewind een Raadſlag te vraagen, wegens de tuſſchen beiden te maaken ſchikkingen naa het vernietigen der Univerſiteits Vierſchaaren. — Hier op volgde het op nieuw doen van den zelfden Voorſlag, welke by de voorige gelegenheid de goedkeuring der Vergadering niet hadt mogen wegdraagen. Aan tegenſpraak ontbrak het andermaal geenzins; dan een in 't midden gebragt Voor-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VII. D. bl. 295—302.

CXXV. BOEK. 1800.

Voorſtel, om de Regtſpraake dier Vierſchaaren alleen tot *Minderjaarigen* te bepaalen, als wordende daardoor het weezenlyk nut der Jongelingſchap bereikt, en te gelyk gezorgd, dat geen anderen daar van misbruik konden maaken, of van voordeelen, welke hun niet toekwamen, genot trekken, vondt zo veel ingangs, dat met die invoeging de meerderheid thans het Voorſtel omhelsde. Een breedvoerig Verſlag ter Tweede Kamer baarde aldaar de bekragtiging (*).

Voorſtellen tot verbetering van het Schoolweezen.

Betwist kon het niet worden, of de loflyke Maatſchappy *Tot nut van 't Algemeen*, van den aanvange haars beſtaans af, zich byzonder toeleggende op de verbetering van het Schoolweezen, hadt eenige van de geſtrooide zaaden, hier en daar, zien kiemen, en aanſchouwde, van tyd tot tyd, vrugten van haaren veelvuldigen arbeid; dan dit alles was het werk eens Lichaams, beſtaande uit byzondere Perſoonen, zonder eenig gezag: 't kwam alleen aan op werkzaamheden, ingevolge van goede raadgeevingen, aangevangen en voortgezet.

Thans trok zich het Landsbeſtuur deeze zaak meer byzonder aan. De Agent der Nationaale Opvoeding deedt een Voordragt betrekkelyk de verbetering van het Schoolwezen in 't algemeen, en in 't by-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* VIII. D. bl. 650. IX. D. bl. 794 enz. X. D. bl. 178.

byzonder tot het vormen van bekwaame Onderwyzers. — Het Uitvoerend Bewind dien Voordragt ter Eerſte Kamer gezonden hebbende, bragten de Leden, tot die zaak benoemd, een Verſlag uit, by 't welk zy, in den aanvange, met grond, aanmerkten: „ Het is met een „ waar genoegen, dat wy onzen Land„ genooten het regt doen wedervaaren, „ dat zy, boven verſcheide andere Vol„ ken, uitmunten, door eene meer al„ gemeene gehegtheid aan de voorſchrif„ ten eener goede Zedekunde, welke de „ beste ſteun is eener welingerichte Volks„ regeering, en tevens best door eene „ welingerichte Volksregeering wordt ge„ waarborgd. Doch ook die bewustheid „ moet ons, met des te grooter yver, „ doen nafpooren langs welke wegen „ men het Nationaal Onderwys kan ver„ beteren, om de goede zaaden, welke „ nog, in eene ruime maate, by ons zyn „ overgebleeven, nog meer heilryke vrug„ ten te doen draagen.

„ Met die voornemens de ſchoone Ver„ handeling van den Agent der Nationaa„ le Opvoeding opvattende, hebben wy „ met hem gemeend, dat men in deezen „ minder na eene Theoretiſche volko„ menheid moet zoeken, dan wel de „ middelen uitdenken, door welke men „ trapswyze het goede kan daarſtellen; „ de vooroordeelen allengskens uitrooi„ jen, zonder hun, die met dezelve be-

CXXV. „ hebt zyn, voor het hoofd te ſtooten. —
BOEK. „ De natuur moge wel eens, zo wel in
——— „ het *moreele* als in het *phyſique*, ſchok-
1800. „ ken noodig hebben, om het behoore-
„ lyk evenwigt te herſtellen, in de meeste
„ gevallen, is eene zagte leiding, hoe-
„ wel minder ſchielyk werkende, te ver-
„ kiezen boven eene plotslyke verande-
„ ring. — Indien de omſtandigheden
„ minder drukkend waren, indien het
„ Vertegenwoordigend Lichaam niet het
„ pynlyk gevoel gehad hadt, van, door
„ den nood derzelver gedrongen, zwaare
„ Lasten op het *Bataafſche* Volk te moe-
„ ten leggen, om grooter onheilen voor
„ te komen, dan zou men zommige In-
„ richtingen, daadlyk, tot eene meerdere
„ volkomenheid, kunnen brengen; dan
„ het is door den Agent begreepen, dat
„ alle Uitgaven, die niet volſtrekt nood-
„ zaaklyk waren, moesten worden ver-
„ myd. Onze Landaart zondigt zeker
„ meer door eene te groote gehegtheid
„ aan het *oude*, dan door eene overdree-
„ vene zugt tot het *nieuwe*, en het is
„ daarom, dat zy liefst het haare tot ver-
„ beteringen bydraagt, wanneer de on-
„ dervinding het nut derzelven boven
„ alle bedenking heeft geſteld."

In het uitgewerkt Vertoog beantwoord-den de Verſlagdoeners de Vraagen, welke Schoolen 'er zyn zouden? — Wie op dezelve Onderwys zouden genieten? — Welke Leerwyze zou worden gevolgd? —

Op

Op welke wyze de Schoolen zouden worden bekostigd? — Welke Perſoonen over dezelven toezigt zouden hebben, en welke werkzaamheden aan die Perſoonen zouden worden toevertrouwd? en wordt ten ſlotte gehandeld over het Schoolfonds en deszelfs gebruik. CXXV. BOEK. 1800.

Te wagten was het, dat, by de beraadſlaaging van dit Stuk, zoo veele en zo gewigtige zaaken bevattende, niet weinig overweegings zou vallen. Eene groote zaak was, van waar de Gelden te vinden? — Het hier op ingebragt Verſlag hieldt in, dat deeze nieuwe Inrichting geene Uitgaven van 's Lands Kas zou vorderen, en wilde, om alle bedenking, welke, by vervolg van tyd, mogt opkomen, weg te nemen, de Artykelen, tot dit gedeelte behoorende, in deezer voege geſteld hebben. — Het Uitvoerend Bewind zal zorg draagen, dat 'er Nationaale Schoolen worden aangelegd, of de plaatshebbende Armen-Schoolen, tot Nationaale Schoolen worden ingericht op die plaatzen, alwaar zulks voordeeliger is voor het algemeen Armenfonds, dan het zenden der Armenkinderen op de Gemeentlyke Schoolen. — Dat de kosten der Nationaale Schoolen zouden worden gedraagen, door het Algemeen Armen-Fonds, zonder, op eenigerlei wyze, ten laste van 's Lands Kas te kunnen komen; ten ware voor het oprichten derzelven, eenige Gelden door het Vertegenwoordigend Lichaam Handelingen deswegen.

XXV. BOEK. 1800.

waren toegeſtaan, by eenigen onderſtand, die aan het Armen-Fonds mogt worden gegeeven.

Beſluit daar op.

Voorſtanders en Verdeedigers lieten zich hooren; doch de ſtem der Wederſpraake was voornaamlyk daar op gegrond, dat de zaak van het Armen-Fonds, waar toe men wees, nog, op verre na, niet afgedaan was. De raadſlag des Repreſentants VAN GALEN kwam, by hoofdlyke ſtemming, tot ſtand; naamlyk, dat men de Artykelen, die tot het oprichten van nieuwe en het vernietigen der thans beſtaande Schoolen betrekking hadden, in beraad zou houden, tot dat de daar toe benoodigde Fondſen voorhanden zouden weezen; en alleen te beſluiten die Artykelen, die tot het algemeene toevoorzigt der thans beſtaande Schoolen, het Onderwys der Jeugd, het beroepen en onderzoeken der Schoolmeesteren en derzelver verpligtingen, betrekking hadden. En werd de Commisſie verzogt een nadere Voordragt, in gevolge van dat Beſluit, te doen (*). Verder liepen de beraadſlagingen en bepaalingen, ten deezen Jaare, niet.

Vereeniging van drie Taal- en Dichtkundige

Wel verre van gebrek te hebben aan Taal- en Dichtkundige Genootſchappen in ons Vaderland, was derzelver menigte groot. Veele waren ontſtaan doch verouderd,

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* X. D. bl. 629. 637. 646. XI. D. bl. 116. 122. 124.

derd, veele ſtierven kort naa de geboorte, of hielden althans niet lang genoeg ſtand, om eenigen uitſteekenden naam te verwerven. Zints veele Jaaren beſtonden te *Leyden*, te *Rotterdam* en te *Amſterdam*, Taal- en Dichtlievende Genootſchappen afzonderlyk. Derzelver overeenſtemming, zo in bedoelingen als in werkzaamheden, deedt eenige Leden, zo in een als ander dier Genootſchappen bedagt weezen op eene naauwere en onderlinge verbintenis, geſchikt om den verflaauwden yver der Kunstbeoefenaaren op te wakkeren, te doen herleeven, en om, met vereende kragten, zamen te werken, ter bereiking van het algemeen oogmerk dier verſchillende Stichtingen.

CXXV. BOEK. 1800. Genootſchappen.

Eenige vrugtlooze poogingen deeden bykans aan eenen by veelen gewenschten uitflag wanhoopen. Nader kwam men, om dit doel te bereiken, tot het benoemen eeniger Perſoonen, die het ontwerp van dusdanig eene Vereeniging beraamden. Het gelukte deezen, naa veelvuldigen en langduurigen arbeid, een Plan te vervaardigen, met algemeen genoegen ontvangen, en door de drie Genootſchappen, met vernietiging van derzelver voorig beſtaan, aangenomen tot een grondflag der zo zeer gewenschte Vereeniging tot éene Letterkundige Stichting, verdeeld in drie Departementen, te *Leyden*, te *Rotterdam* en te *Amſterdam* gevestigd.

In Herfstmaand deezes Jaars hielden de

XXV. BOEK. 1800.

nu vereenigde Genootschappen eene Algemeene Vergadering te *Leyden*, en nam die nieuwe Stichting den naam aan van *Bataafsche Maatschappy van Taal- en Dichtkunde.* Zy stelde vast, twee Gouden Medailles als eerepryzen op te hangen, één voor het goedgekeurde en schoonste Dichtstuk op eenig voorgesteld Onderwerp, en één voor de beste en voldoende Verhandeling over eenige Theoretische of Taalkundige Stoffe; als mede, in beide de vakken, nog eene Zilveren Gedenkpenning, van gelyke grootte als de Gouden, voor het Dichtstuk en de Verhandeling, welke desgelyks goedgekeurd en geoordeeld mogten worden, de bekroonde stukken het naast by te komen. M. SIEGENBEEK, Hoogleeraar in de *Nederduitsche Letterkunde* aan 's Lands Universiteit te *Leyden*, werd tot eersten algemeenen Voorzitter verkoozen (*).

Leevensverslag van L. P. VAN DE SPIEGEL.

De groote rol, welke LAURENS PIETER VAN DE SPIEGEL, eerst Raadpensionaris van *Zeeland*, en daar naa van *Holland*, op het Staatstooneel deezes Lands speelde, in den aanvange met zo veel glans en invloeds, en naderhand des geheel beroofd, in bewaaringe gesteld, doch ook daar uit ontslaagen, verpligt ons, daar hy, in het laatste Jaar deezer Eeuwe, 't geen wy thans beschryven, overleedt, byzonder van hem te gewaagen.

Vroe-

(*) *Nieuwe Algem. Kunst- en Letterbode* voor 1800, Tweede Deel, bl. 90 en 114.

Vroeger Deelen onzer *Vaderlandſche Hiſtorie* vermelden veelvuldig den naam en bedryven van deezen Staatsman. Alleen willen wy hier eenige voornaame trekken, zyne Werkzaamheden en Character betreffende, byeenvoegen. *Goes* was, ten Jaare MDCCXXXVII, zyne Geboorteſtad. Vroeg ontluikende bekwaamheden, gepaard met vlytige beoefening der Weetenſchappen, baande hem ſpoedig den weg tot Amptén; langs dien van Secretaris en Burgemeester zyner Geboorteſtad en Secretaris van *Zeeland*, ſteeg hy tot de waardigheid van Raadpenſionaris, en betoonde zich een man van groote bedryven. CXXV. BOEK. 1800.

De veelvuldige Stads- en Staatsbezigheden verhinderden hem niet zyne ſtappen, in het oefenperk der Letteren, aanhoudend voort te zetten. Niemand heeft immer zyne zeldzaame en wyduitgeſtrekte kundigheden, in de *Nederduitſche* Taal, de Oudheden, de Geſchiedenis en Regtsgeleerdheid, in twyfel getrokken. Tfouwens, zyne nagelaatene Schriften draagen des getuigenis. Als Geſchiedſchryver vestigde hy zynen roem door een Geſchiedkundig Werk, zyne Geboorteſtad betreffende. De Vaderlands- en Vryheidsmin, daar in doorſtraalende, maakte het by alle rechtſchaape Vaderlanders dierbaar (*).

's Lands

(*) *Hiſtorie van de Satisfactie, waar mede de Stad Goes en het Eiland van Zuid-Beveland zich*

CXXV. BOEK. 1800.

's Lands Geſchiedenis van de Omwenteling in ons Vaderland, ten Jaare MDCCLXXXVII, wyst uit, hoe aan zyn beleid voornaamlyk is toe te ſchryven, dat *Zeeland*, in Zomermaand des gemelden Jaars, de zyde des Stadhouders toeviel, en de Omwenteling aldaar zo veel vroeger dan elders plaats greep (*). — Eene Omwenteling, met zo veel oproers, plunderings en mishandelings gepaard als wy boekten, en waar in zommige *Zeeuwſche* Regenten, zich van meer dan nalaatigheid hoogst verdagt maakten. Onder de des verdagten en beſchuldigden vindt men den toenmaaligen *Zeeuwſchen* Raadpenſionaris geteld (†), ſchoon anderen hem des vry kennen (§). Wat

begeeven hebben onder het Stadhouderſchap van Prins WILLEM VAN ORANJE, *in het Jaar* 1577, *uit veele oorſpronkelyke Gedenkſtukken zamengeſteld. Beneffens eenige Verhandelingen, betrekkelyk de Regeeringsform van dien tyd.* Te *Goes*, *by* J. HUYSMAN, 1777.

(*) Hoe dit toeging en in hoe onderſcheiden licht VAN DE SPIEGEL, wegens zyne gedraagingen ter Staatsvergaderinge van zommige Staatsleden beſchouwd werd, hebben wy, in onze *Vaderl. Hist.* XIII. D. bl. 250 enz. XVIII. D. bl. 211. 224—243. 278—286. 294. 308. opgeteekend, en met onwraakbaare Stukken, uit de getrouw gehoudene Notulen van *Zeeland*, beweezen. Notulen, waar in veel, zyns ondanks, geplaatst bleef.

(†) Men leeze de Geſchiedenis der *Zeeuwſche* Stedeplunderingen in onze *Vad. Hist.* XVIII. D. bl. 310—432.

(§) CAILLARD, *Leevensbeſchryving van* FRED. WILLEM II. *Koning van Pruiſſen*, 1. D. bl. 333.

Wat daar van zy, verdienstlyk genoeg hadt VAN DE SPIEGEL zich, door veelvuldige bedryven in *Zeeland*, ten voordeele van 's Prinsen Party gemaakt, om, by BLEISWYKS aftreeden van het Raadpensionarisschap van *Holland*, op zeer aanzienlyke en geldige voorwaarden, diens Opvolger te worden (*). VAN DE SPIEGEL was niet aan den *Persoon* van WILLEM DE V. maar aan het *Stadhouderschap* gehegt (†). CXXV. BOEK. 1800.

Doorzettende onvermoeide werkzaamheid was een der doorsteekende Charactertrekken van dien Raadpensionaris. Van hier het groot aandeel, 't welk hy hadt in de voornaamste Gebeurtenissen van die dagen, strekkende om het Stadhouderlyk Bewind te styven en te schraagen. Geen wonder, dat VAN DE SPIEGEL, den tyd van het vyfjaarig Raadpensionarisschap ten einde loopende, by het nederleggen van dit Ampt, in den schoot van Hun Ed. Groot Mogenden, ten sterkste en met toestaan van de voor hem gunstigste gemaakte bedingen, weder die gewigtige Post aanvaardde (§). Werkzaam was hy, in eene geheime Onderhandeling tot het voorkomen des Oorlogs ten dien zelfden Jaare MDCCXCIII, met den *Engelschen* Afgezant Lord AUCKLAND en den *Franschen*

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XX. D. bl. 308 enz. XXII. D. bl. 153 — 267.
(†) *Ald.* XX. D. bl. 155. 317.
(§) *Ald.* XXV. D. bl. 192 enz.

CXXV. BOEK. 1800.

schen Minister MAULDE, die vrugtloos afliep, en de ontzettende Oorlogsverklaaring van *Frankryk* aan den Koning van *Engeland* ten gevolge hadt (*). Aanraader betoonde hy zich om deel in den Kryg te neemen (†), en Medewerker in de aangegaane Verbintenis tusschen onzen Staat met *Engeland* en *Pruisſen*, om den Kryg tegen *Frankryk* door te zetten (§). Een Oorlog, die door de Overwinnende Wapenen der *Franſchen*, het Vaderland, en *Holland* in 't byzonder, in den hachlykſten toeſtand bragt, door den Raadpenſionaris met de treffendſte kleuren geſchilderd (**). Meer en meer vondt hy zich in netelige omſtandigheden ingewikkeld (††), en eindelyk van alle zyne Posten ontſlaagen (§§).

Voorbeeldlyk kloek hadt VAN DE SPIEGEL zich tot het laatſte gedraagen, de verwondering zelfs by zyne Tegenparty verwekt. In 't einde oordeelde hy met CICERO te mogen zeggen: „Nu wordt ik „ gedwongen het Schip te verlaaten; niet „ om dat ik het Roer uit de handen heb „ gegeeven; maar het is my ontrukt, nu „ kan ik de Schipbreuk van anderen van „ den wal aanſchouwen." — By lange eg-

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XXV. D. bl. 322—327.
(†) *Ald.* XXVI. D. bl. 119.
(§) *Ald.* XXVII. D. bl. 20.
(**) *Ald.* bl. 408.
(††) *Ald.* XXVIII. D. bl. 18 enz.
(§§) *Ald.* XXIX. D. bl. 265.

egter mogt het hem niet gebeuren, een vry en gerust gezigt te hebben van 't geen 's Lands geslingerde Staatshulk overkwam. Hy werd in hechtenis genomen. Na 't *Huis in 't Bosch* overgebragt. De *Pruisische* Gezant HARDENBERG trok zich zyns aan. Dan, by het Besluit tot een Regterlyk Onderzoek, moest hy het *Huis in 't Bosch* met de *Voorpoorte van den Hove* verwisselen. Zyn bedaard antwoord, te dier gelegenheid, luidde: *Ik ben in* GODS *hand!* — Het Advys van den Fiscaal VALCKENAER hadt ten gevolge, dat hy in beslootene Bewaaring na het Kasteel van *Woerden* werd overgebragt (*). CXXV. BOEK. 1800.

Het leedt tot den Jaare MDCCXCVIII, dat hy uit de Gevangenis geslaakt werd. Een ontslag, 't geen hy niet aannam, dan met een deftig Protest, van door het gebruik maaken van de gegeevene Amnestie, het regt om hem in hechtenis te neemen en te houden, niet te hebben erkend. — De Letteroefeningen, die, in vroeger leeftyd de veraangenaaming zyns leevens uitmaakten, strekten hem nu ter vertroosting: terwyl hy, behalven het gemis der vryheid en het onaangenaame zyns lots, volgens zyn eigen betuiging, aan die uit het Bestuur van *Holland*, van tyd tot tyd, hemwaards afgevaardigd werden, om te zien hoe het met de Staatsgevangenen gesteld was, en of zy iets ver-

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XXXI. D. bl. 321—339.

CXXV. BOEK. verlangden; 't geen hun toegeſtaan kon worden, verklaarde over de behandeling wel voldaan te weezen (*).

1800. *Yſelſtein* koos hy, op vrye voeten geſteld, ter woonplaatze met zyn talryk Gezin, 't welk zich, in 't herkrygen van Man en Vader, te regt verheugde. — Met den Zomer des Jaars MDCCXCIX trok hy na *Lingen*, waar zich, ten dien dage, de Erfprins van ORANJE en veele Uitgeweekenen bevonden. — Hoe verre hy woord gehouden hebbe om, gelyk men wil dat hy eens verklaarde, zich voortaan met geene Staatszaaken te zullen bemoeijen, komt by veelen in verdenking, uit hoofde van zyn oponthoud, in dat Tydsgewrichte, by den Erfprins. — Wat hier van zyn moge; te *Lingen* overleedt hy aan eene Beroerte den Zevenden van Bloeimaand deezes Jaars (†).

(*) Zie onze *Vad. Hist.* XL. D. bl. 317.

(†) Zie J. SCHELTEMA, *Staatkundig Nederland*, II. D. 1. St. bl. 330. — Uit de hand van VAN DE SPIEGEL, ten opzigte van wien zo veel en zo veel belangryks te doen viel, die in een zo onderſcheiden daglicht gezet, en zo wydverſchillend beoordeeld is, door deezen als een eerſten Staatsman geroemd, door anderen als een bederver zyns Vaderlands gevloekt, door allen als een bekwaam afgerigt en werkzaam Man beſchouwd; hebben wy, zints den tyd zyner hegtenisſe en vrylaating, geene Schriften door hem eigenhandig ter druikperſſe vervaardigd, *De Nadenking van eenen Staatsman, wegens zyn Ministerie in Holland*, tan Jaare 1800 uitgegeeven, zondt hy zelve niet in 't licht, het kwam daar in te voorſchyn, buiten 's Mans weeten, door Lieden, die, van wegen het aantal der verminkte Afſchriften, welke daar

daar van rondzwierven, en de vreês van eene nog meer verminkte Uitgave, daar toe beſloo- ten. — Deeze *Nadenking* was door hem ge- ſchreeven in de maand July 1795, de zesde maand zyner Gevangenisſe. „ Hy hadt," luidt het berieht, „ deeze zaaken gemeend op het pa- „ pier te moeten brengen, tot behulp van zyn ge- „ heugen, wanneer hy ter Verantwoording zou „ geroepen worden. Zyn oogmerk was niet eene „ Verdeediging van zyn Gedrag, veel minder „ eene Hiſtorie van zyn Miniſterie te ſchryven; „ maar alleen eene herinnering van de voornaam- „ ſte Gebeurtenisſen, tot zyn eigen gebruik: om „ die reden was het ſlechts oppervlakkig en in „ den ſtyl eener enkele aanwyzing opgeſteld." Wy hebben 'er in den loop onzer Geſchiedenis gebruik van gemaakt.

XXV. BOEK. 1800.

Laater, naamlyk in 't Jaar 1803, zagen, by J. ALLART, in drie Deelen, het licht, *Brieven en Negotiatien van Mr.* L. P. VAN DE SPIEGEL, *Raadpenſionaris van Holland, gedurende den jongſten Oorlog van deezen Staat met de Franſche Republiek. Waar by gevoegd zyn veele Authentique Stukken, ſtrekkende tot beter verſtand van dezelve Brieven.* Een Werk van zo laate Jaartekening hebben wy, in de veel vroeger uitgegeeven Deelen onzer *Vaderlandſche Hiſtorie*, niet kunnen gebruiken. Men kan niet nalaaten het zeer belangryk te rekenen, en de Verzamelaar verdient dank voor de Uitgave der oorſpronglyke Stukken, daar in vervat. — Stukken, uit welke de oogmerken en gedraagingen der Perſoonen, zo wel als de dryfveeren en roerzels der publieke Gebeurtenisſen, gekend en beoordeeld kunnen wor- den, althans in zo verre Perſoonen, daar in be- trokken, en Staatsleden, zich uitlaaten, zelfs by hunne vertrouwdſte Vrienden en Medeſtanders.

De *Brieven* en *Negotiatien* bepaalen zich tot een zeer beperkten, maar allerbelangrykſten Tyd- kring. Het Tydvak neemt eenen aanvang met de Oorlogsverklaaring der *Franſche Nationaale Conventie* tegen den Prins Erfſtadhouder en de Zynen, en eindigt met het oogenblik der Over- meestering van deeze Republiek door de *Franſche* Wapenen.

De

CXXV. BOEK.

1800.

De Vervaardiger deezes Werks oordeelde te regt, dat met de door hem uitgegeevene Brieven in onmiddelyk verband ſtonden alle de Staatsbeſluiten, grootendeels uit de pen van VAN DE SPIEGEL gevloeid, of immers onder medewerking, zo wel als door den invloed van deezen Staatsminister, geduurende dien Oorlog, genomen, voor zo verre dezelve de Policie, Militaire, Diplomatiſche of Finantieele onderwerpen betroffen. — Deeze Stukken, uit de Staatsregisters, of ook van elders, opgezogt en verzameld, zyn ter voeglyke plaatzen in deeze Verzameling ingevlogten, maaken met dezelven een geheel uit en dienen ter toelichting. — Het kon niet miſſen, of veele derzelven waren reeds vry algemeen bekend, ſchoon 'er ook voorkomen, die minder en eenigen die aan weinigen ſlegts medegedeeld waren. — Ten aanziene van eenige zeer belangryke *Brieven* hadden wy, in onze *Vaderl. Hist*, den inhoud uit egte Handſchriften opgegeeven. Zie onder anderen XXVIII. D. bl. 37. 39. 40. 366 enz.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD ZES EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Inleiding over de Eeuwverwisseling. CXXVI. *Herziende oogslag op de verloopene Eeuw.* BOEK. *Algemeen overzigt. Meer bepaald van ons Vaderland. Schets der Letterkundige Geschiedenis van dit Tydperk, met betrekking tot ons Vaderland. Van den Zedelyken toestand in 't zelve. Stoffe deezes Boeks. De Vredezon daagt op. Hervatte Vredesonderhandelingen te Luneville. Hoofdpunten des daar geslooten Vredesverdrags. De Vrede bekragtigd. Andere Vredesverdragen ten deezen Jaare.* SCHIMPFERS *woord by de tyding der Vredesbekragtiging ter Eerste Kamer:* VAN HOOGSTRAATENS *woord ter Tweede Kamer. Voorstel om de Misdaaden, uit verschil aan Staatkundige Begrippen gereezen, te vergeeven, omhelsd. Voordragt der Hooge Militaire Vierschaar om eeniger Straf-ontheffing. Daar toe beslooten. Het voor-*

BOEK. XXVI.

gevallene omtrent de Staatsregeling. Brief des Uitvoerenden Bewinds de Herziening der Staatsregeling aanraadende. Wat deswegen ter Vergaderinge voorviel. In handen eeniger Leden gesteld. Inhoud des Verslags. 't Zelve in overweeging genomen. VERBEEKS raadslag. NIEHOUT VAN DER VEENS verwerpend Besluit. Zo spraken ook AMENT, VERHOYSEN en anderen. RIS uit zyn gevoelen. Andere Verwerpers. STEYN PARVÉ treedt als een Verdeediger van het Verslag op. HUBER en VAN GALEN 'er voor. De meerderheid voor het in overweeging neemen des Verslags. Voorgestelde bepaaling. Overweeging deswegen. Dezelve omhelsd. Het stuk ter Tweede Kamer overwogen. CRAMER verzet 'er zich tegen. LINTHORST desgelyks. Verdere tegenspraak. SICCAMA en BUSCH van een ander gevoelen. De Tweede Kamer stemt met de Eerste in. GERLSMA's Voorstel om den bepaalden tyd van de Verandering der Leden in de Gemeente-Besturen te schorten. Zulks gaat ter Eerste Kamer naa veel wederspraaks door, als mede ter Tweede Kamer. Uitgebragt Verslag vergezeld van het Ontwerp eener nieuwe Staatsregeling. PYMAN, in stede van den aftreedenden A. W. HOEDT, tot Directeur verkoozen. Het Verslag en het Plan in overweeging gebragt. Aanmerking deswegen. VERBEEKS raadslag. NIEHOUT VAN DER VEENS gevoelen. CRAMERS denkbeeld. Dat van DE SONNAVILLE. Dat van WELSMA en VAN RIS. Hoe

Hoe VAN VEEN, SCHELTS *en* SCHERMER *daar over dagten. Gevoelen van* VAN DER ZOO, *van* VAN DER BRAAK *en* GUILJÉ. SCHRYVERS *en* LEWES *begrippen. 't Gevoelen van* AUFFMORTH. BANNIERS *gedagten.* DOELMAN, DIERT, VAN MELISSANT *en* CUYPERS *brengen hun gevoelen uit. Desgelyks* DOMINICUS. VAN LEYDENS *gunſtig begrip. Dat van* DE LEEUW. *Hoe* APPELIUS *zich uitte.* GERLSMA'S *en* AMENTS *begrip.* WERNERS *begrip en voorſlag.* OUDORPS *meening en voorſlag.* HOOFTS *gedagten. Het begrip van* REYNDERS. DERIKS *voordragt. Hoe* VAN GALEN *zyn gevoelen uit.* HUBERS *gevoelen.* POMPE VAN MEERDERVOORTS *en* STEYN PARVÉS *denkbeelden op dit Stuk.* VAN ROYENS *begrip. Hoe* TEN POL *en* COUPERUS *gevoelen.* VERHOYSENS *begrip. Uitſlag der Stemming tot Verwerping. Omvraage of de Brief des Uitvoerenden Bewinds hier mede geheel ter zyde zou gelegd worden? De voorgaande Commisſie onttrekt zich aan eene volduuring.* CHAP. VI. BOEK.

De lotgevallen en gebeurtenisſen, die de Volken der aarde bejegenen, 't zy vrede en voorſpoed dezelve met een gunſtig en vervrolykend gelaat belonken, 't zy oorlog en rampſpoed, met een gefrontzeld voorhoofd en fellen blik, dezelve aanzien, en met eene ſcherpe roede kastyden, gaan by den Tydwisſel der Eeuwen, met den zelfden tred voort. Doch, 1801. Over de Eeuwwisſeling.

XXVI. BOEK. 1801.

schoon die Tydwisseling daar op geenen invloed baare, kan de Beleever van de voltrekking diens Honderdjaarigen Tydkrings niet nalaaten het oog terug te slaan, en een zo hoogstaanmerkelyk tydvak by herziening te beschouwen. Hier mede hieldt aller opmerkenden geest zich onledig, by den aanvange des Jaars, welks Gebeurtenisfen wy aanvangen te boeken.

Herziende oogslag.

Wy konden, deeze taak beginnende, niet nalaaten, een terugziend oog te vestigen op onzen Geschiedkundigen arbeid, die zich over meer dan de laatste helft der verloopene Eeuwe uitstrekt (*), en waar van het laatste vierde gedeelte bovenal, in ons Vaderland, zo veele, zo groote, zo belangvolle, zo verschillend beoordeelde Gebeurtenisfen deedt geboo-ren worden. In elk vak der Geschiedenisse treft het terug geslaagen oog voorwerpen aan, die de aandagt vestigen, die verwondering baaren, en niet kunnen nalaaten het voor 't Vaderland kloppend hart, met hoogst verschillende aandoeningen, te vervullen. Tyden van Rust, Vrede en Volksvoorspoed, wisselden af in dagen van Land- en Zeekryg, van Volksramp, uit andere oorzaaken geboo-ren, die de ontzettendste Staatsomwente-lin-

(*) Wy hebben dien in de Drie Deelen, ten *Onmiddelyken Vervolge van* WAGENAARS *Vaderlandsche Historie*, geleverd, en verder in dit Werk die Geschiedenis tot het einde der afgeloopene Eeuwe voortgezet.

lingen, van menigerlei aart, baarden, en zo ſchielyk elkander opvolgden, dat te meermaalen de Landsgebeurtenisſen van één Jaar, ſchoon niet ten uitvoerigſten geboekt, meerder plaats beſloegen, dan anders het verloop van een aantal Jaaren vorderde. Zulks zal onze *Vaderlandſche Historie*, hoe veel Deelen ook reeds beſlaande, zo wy hoopen, voor het verwyt van langwyligheid beſchutten, terwyl wy de pen rustig opvatten, om, op den zelfden voet voortvaarende, de Gebeurtenisſen onzes Lands, in de nieuw aangevangene Eeuwe, te boek te ſtellen. CXXVII. BOEK. 1801.

Schoon eene eenigzins breede vermelding van alles, wat het terugzien op dit verſtreeken Eeuwperk betreft, hier niet voege, kunnen wy niet nalaaten uit het *Overzigt van de Geſchiedenis der Achtiende Eeuw*, door eene meesterlyke hand vervaardigd, eenige algemeene en meer byzonder ons Vaderland betreffende trekken, te ontleenen. SCHELTEMA's fikſche tafereeltrekken zullen onze Geſchiedenis opcieren.

„ Ryk in lotwisſel en veelerlei geval, was de jongst verloopene Eeuw. Alle Staaten der Wereld geheel anders by het einde dan by het begin. Alle Landen van grenzen veranderd. Alle Kroonen van *Europa*, behalven in twee Ryken, in andere Huizen overgebragt. De oudſte Republieken uit de lyst der Staaten geſchrapt. De oudſte Monarchie in de Algemeen overzigt der voorgaande Eeuw.

magtigſte Republiek herſchaapen. Een ander Koningryk vernietigd en verdeeld. Twee nieuwe gevormd. Verſcheidene nieuwe Gemeenebesten, by het einde der Eeuwe, in de geboorte. Alles onbeſliſt. In de oude Wereld ten minſten één, weleer magtige, Staat, door tweedragt en weelde, in diep verval; in de Nieuwe één Republiek, onlangs door wyze Wetgeevers geſticht, bloeiende door eendracht en door zeden. — De Geſchiedenis der Eeuwe — afſchrikkende, door veele Waterſtryden en Veldſlagen, in negentien groote en veele kleine Oorlogen, en door Muitery, Moord, Twist, Verraad en helſche Staatkunde, zelfs in tyden van Vrede — aanlokkende, door een hoogeren vlugt van 's Menſchen geest in alle Kunſten en Weetenſchappen, en door voorbeelden van uitſteekende Deugden. — Gewigtig alzo door afwisſeling van Dwaasheid en Wysheid, van kwaad en goed — bevat niet alleen alle belangryke tafereelen van vroegere tyden; maar verſchaft ook nieuwe, welke de ſchranderſte opmerker der menſchelyke Lotgevallen, als onmogelyk beſchouwende, zelfs met de ſterkſte verbeeldingskragt, nimmer zou hebben durven voorſpellen."

Van ons Vaderland in 't byzonder.

„Van ons Vaderland, in dit Eeuwperk, treffen wy deeze meer byzondere ſchildery aan. De Geſchiedenis van ons dierbaar Vaderland, ryke ſtoffe verſchaft zy den opmerkzaamen beſchouwer. Wy vinden het,

het, onder WILLEM III, in slaafsche banden, en zien het medegesleept in den Succesie-oorlog, door de trouwloosheid der Bondgenooten, alle gehoopte voordeelen, behalven het Tractaat van Barriere, verliezen. Toen en naderhand strekt het ter toevlugt voor alle Vervolgden in andere Landen, die 's Lands welvaard door hunne kunsten en yver doen toeneemen. — In den tyd van Vrede, op deezen Oorlog gevolgd, zien wy *Nederland* den grootsten invloed hebben op het lot van *Europa*, en het Volk deel nemen in de dwaasheid des Windhandels. Naderhand wordt het Vaderland door Factien verslaafd, en eindelyk in den Oorlog betrokken, en, naa verschriklyke tooneelen van Plundering en Muitery te hebben opgeleverd, op nieuw aan eenen Stadhouder onderworpen. — Het Geslacht van ORANJE, in 't vervolg, meer zyne belangen, dan die van het Vaderland, behartigende, verwaarloosde de bescherming des Koophandels, om een gewaand punt van Eer, en wekte door heerschzugt en het opvolgen van kwaaden raad, de Vaderlandsliefde op, terwyl het, tevens, den grond legde tot laatere rampen. Naa eens door Buitenlandsche Magt hersteld te zyn, miskent het als nog zyne waare belangen, vereeuwigt den haat, door vervolging en het voldoen aan wraakzugt, en veroorzaakt alzo zynen val. — De laatste Stadhouder, uit

HXXVI. zyn Vaderland gevlugt, ſpant zamen met
BOEK. onzen Vyand, en beantwoordt alzo de
——— genooten blyken van liefde en opoffering.
1801. Eindelyk overheerd door de *Franſchen*, onderging het Vaderland eene algemeene Omwenteling, die, met herhaalde ſchokken voortgaande, alles van gedaante heeft veranderd, de voorige Grondwetten vernietigd; de Oppermagt der Gewesten weggenomen; de Volken in een geſmolten; de Factien vermeerderd; de Kerk van den Staat geſcheiden, de voordeelen, weleer aan Kerklyke, thans aan Staatkundige Geloofsbelydenisſen gehegt."

„ Geduurende den loop deezer Eeuwe aan byna alle ſoorten van Beſtuur onderworpen, kunnen wy de voor- en nadeelen van dezelve, uit onze Geſchiedenis, leeren kennen. Deeze levert teffens het treffendst voorbeeld op, hoe ſpoedig bloeiende Staaten door tweedragt kunnen ten gronde gaan. Nog voor weinig jaaren woei de *Bataafſche* Vlag in alle Zeeën; thans, naa alle onze Bezittingen en Zeemagt, door toeval, onkunde of verraad verlooren te hebben, byna nergens. — Voor weinig Jaaren was de Staat magtig door verbaazenden Rykdom; nog onlangs zagen wy, door den inval der *Ruſſen* en *Engelſchen*, ons op den rand des verderfs, ons ſtaatkundig beſtaan als aan een zyden draad; dan toen het gevaar op zyn hoogst was, werden wy, op 't onverwagtst, door Gods zegen gered. — Maar de aandagt

ves-

vestigende op aangenaamer tooneelen, op voorbeelden ten goede, waar aan het onze Geschiedrolle geenzins ontbreekt, vierde ik, (liet zulks het beſtek toe, waar aan ik my diende te bepaalen) myne begeerte bot in de loflyke vermelding van veele en groote Mannen, die het Vaderland tot eere verſtrekten. Ik herroep thans alleen voor den geest, de nagedagtenis, van den wyzen en voorzigtigen SIMON VAN SLINGELAND, die *Europa* en *Nederland* veele Jaaren in Vrede bewaarde; van den dapperen ZOUTMAN, die onzen vervallen roem ter Zee handhaafde, en van den belangeloozen CAPELLEN TOT DEN POLL, de Verbreeker der kluisters van den verdrukten Landman". (*)

Schets der Letterkundige Geſchiedenis van dat Tydperk.

Die zelfde bekwaame hand, ſchetst ons een uitmuntend Tafereel van de *Letterkundige Geſchiedenis* der Achttiende Eeuwe, waar in ons Vaderland, nu en dan, met glans te voorſchyn treedt, zo door het aanleggen van Maatſchappyen en het ſtichten van Genootſchappen, als te *Haarlem*, te *Rotterdam*, en in *Zeeland*; de Prysuitſchryvingen van het *Stolpiaansch* Legaat; van TEYLERS twee beroemde Genootſchappen; van de School voor *Doofſtommen* te *Groningen*, door den verdienstlyken GUYOT; van de Maatſchappy tot

(*) Het uitmuntend Stuk, waar uit wy dit ontleenden, komt voor in de *Algemeene Vaderl. Letteroeff.* voor 1801. IIde Deel, bl. 38 enz.

CXXVI. BOEK. 1801.

tot *Redding der Drenkelingen*, aan de edele pooging van eenen VAN ENGELEN verschuldigd; van de Maatschappy *tot Nut van 't Algemeen*, om kunde en deugd onder de laagere Volksstanden te verspreiden, die den Eerwaardigen JAN NIEUWENHUIZEN voor haren Stichter groet.

Groot waren de vorderingen in de Wysbegeerte, in welk vak ons Vaderland een 's GRAVESANDE en MUSSCHENBROEK, en andere Mannen van naam opleverde, terwyl de Zedelyke Wysbegeerte en Menschkunde een licht van kennis deedt opgaan, waar toe zo veele Zedekundige Schriften, deels op 't spoor van eenen VAN EFFEN, deels in uitgebreider Werken, medewerkten. — En ontbrak het den Vaderlande niet aan Lichten in de Regtsgeleerdheid, een NOOT en BARBEYRAC noemen wy alleen. De groote Herschepper der Geneeskunde, BOERHAVEN, tradt hier te voorschyn, gevolgd door zo veele loflyke Betreeders van zyn voetspoor, die op zyne spreuk, „ *het eenvoudige heeft het kenmerk der waarheid*" afgingen; daar een VAN GEUNS en BIKKER de beste Bouwstoffen tot een Geneeskundige Staatsregeling leverden. — Wis-, Zeevaart en Sterrekunde, roemen op de uitvindingen van eenen DOUWES, betreuren den vroegtydigen dood van eenen PIETER NIEUWLAND. — Hoe veel is door een LEEUWENHOEK en ZWAMMERDAM niet gearbeid, om de Natuurkunde toe te lichten,

gen, en tot de verhevenſte einden, tot de Godskennis en Verheerlyking te doen ſtrekken. Wat richtte een MARTINET niet uit, ſmaak voor de Natuurkundige Weetenſchappen by zyne Landgenooten van allerlei Standen opwekkende.

Een HEMSTERHUIS, een SCHROEDER, en de SCHULTENSEN, bragten de kennis der Oude Taalen uit een chaos tot orde, en lagen den grond, waar op, zints dien tyd, het gebouw der verbeterde Taal-, Uitleg- en Oordeelkunde zo heerlyk is opgetrokken. Hier toe hielpen kragtdaadig een VALCKENAER, en SCHRADER, een RUHNKENIUS, een WYTTENBACH, en zo veele andere Letterheiden. Terwyl het vak van de Taalkennis onzer Moederſpraake niet onbearbeid bleef, en een TEN CATE, een HUIDECOPER, lofwaarde en onvermoeide naavolgers hadden; en de Dichtkunst, daar mede gepaard, veelerwegen haare kragtige en ſtreelende toonen liet hooren. En de daar aan verwante beeldende Kunſten opgang maakten, onder het geleide van edele Vernuften (*).

Door

(*) Men vergelyke J. SCHELTEMA's *Overzigt van de Letterkundige Geſchiedenis der Achttiende Eeuw.* In de *Algem. Vaderl. Letteroef.* voor 1801. 2de D. bl. 127 enz. De Eerw. J. BROUWER heeft, in eene Aantekening, op zyne Leerrede, by het eindigen der XVIII Eeuwe, te *Leeuwarden* by D. v. D. SLUYS in 1809 uitgegeeven, ons, bl. 66, eene Naamlyst medegedeeld der Perſoonen, die in ons Land, in de jongst verloopene Eeuwe, ge-

CXXVI. BOEK. 1801.

Van den Zedelyken toeſtand, in dat Tydperk.

Door dit alles won de Beſchaaving veld. Of met de Verſtandsverlichting de Zedebeterſchap gelyken tred hieldt, in 't beloop deezer Eeuwe, is een hoogst moeilyk vraagſtuk. Ontkennend door veelen beantwoord, die des de donkerst gekleurde ſchilderyen ophingen (*), terwyl anderen, ſchoon de gebreken der Tydgenooten niet vergoelykende, deswegen een zagter en, onzes inziens, billyker oordeel velden (†). Wy mogen ons tot gee-

gebloeid hebben en geſtorven zyn, in onderſcheidene vakken verdeeld. Deeze, ſchoon niet alzins volledig, kan met een opſlag van het oog dienen, om te doen zien, hoe ons kleine Land, in het genoemde Tydvak, vrugtbaar geweest is in Godgeleerden, Bybeltolken, en Zedekundigen; in Regtsgeleerden; in Geneeskundigen; in Wysgeeren en Wiskunſtenaars; in Taalgeleerden, Geſchiedſchryvers en Oudheidkundigen; in Dichters en Dichteresſen.

(*) Dit, by voorbeeld, deedt de Eerw. OCKERSE in zyn *Ontwerp eener Algemeene Characterkunde*, en nog ſterker de Hoogleeraar Y. VAN HAMELSVELD, zie zyn *Zedelyke Toeſtand der Nederlandſche Natie, op het einde der Achttiende Eeuwe.*

(†) Als de Eerw. J. BOUWER, in zyne bekroonde Verhandeling, ten antwoord op de Vraage van TEYLERS Tweede Genootſchap, *verlangende eene behoorelyk ontwikkelde, welberedeneerde, en met bewyzen geſtaafde Opgave van het geen de* Achttiende Eeuw, *in vergelyking met de naastvoorgaande, byzonder eigen of karacteristiek heeft, en vorderende, dat, op grond van zodanige vooraf gegaane Opgave, onderzogt en betoogd worde, of de meest bekende Europiſche Volken, geduurende de* Achttiende Eeuw, *in gemelde opzigten al of niet gevorderd zyn? Zo ja! waar in zulks zy gelegen? Zo neen, waar aan dit zy toe te ſchryven: en dus*

of

geenerlei uitweiding, ten opzigte van dit belangryk en kiesche stuk inlaaten, zulks zou ons te verre van ons doel verwyderen. Men raadpleege de aangeduidde Schryvers. CXXVI. BOEK. 1801.

Dit weinige oordeelen wy voor onze Geschiedenis genoegzaam ter aaneenschakeling van de ACHTTIENDE en NEGENTIENDE EEUW. De Gebeurtenisſen der laatstgenoemde vangen wy aan met vermelding van 't geen den Vaderlande in 't algemeen bejegende, en welk eene verandering het Landsbestuur in 't zelve onder- Stoffe deezes Boeks.

of en in hoe verre, over het algemeen genomen, dat gedeelte van het Menschdom, welks Geschiedenis het meest bekend is, in den loop der Achttiende Eeuwe, *in waare Verlichting en Zedelyke Verbetering hebbe toegenomen?* Hy heeft ons Vaderland, by zo veele andere, tot zyn plan behoorende stukken, uit het oogpunt der Zedelykheid beschouwd. — Dit geheele door en door bearbeidde Stuk verdient, om de afgeloopene Eeuwe, in de gewigtigste opzigten, te kennen en te beoordeelen, eene gezette leezing. Het is voorhanden in de *Verhandelingen van* TEYLERS *Tweede Genootschap*, XIVde Stuk. — Men zal ook met vrugt en genoegen deswegen raadpleegen met D. JOHAN GEORG. ROSENMULLERS *Beschouwing van eenige voor Godsdienst en Zedelykheid merkwaardige Gebeurtenisſen der Achttiende Eeuw, uit het Hoogduitsch vertaald en met Aanmerkingen vermeerderd*, door P. KOUMANS BROUWER. 't Is in de *Aanmerkingen* byzonder, dat men veel, ons Land betreffende, vermeld vindt. — De Dichteresse P. MOENS gaf haare uitmuntende Beſpiegelingen van de XVIII Eeuw in Dichtmaat, te *Haarlem*, by A. LOOSJES Pz., waar die Dichteresse het Vaderland niet vergeet; maar dit stuk, op den haar eigen hoogen toon bezingt.

derging. Hier toe beſtemmen wy dit
BOEK. en het volgende Boek, en zullen deeze,
——— ſchoon met vereischte ſpaarzaamheid be-
1801. handeld, niet kort kunnen vallen.

De Vredezon daagt op.

De zo hoog geklomme hoop op Vrede onder de Mogenheden, op het Vasteland, in den voorleden Jaare gekoesterd, zagen wy, eer hetzelve een einde nam, voor de meesten, op 't onverwagtst verdwynen. Heftige Kryg werd 'er geſtreeden. De Overwinning verklaarde zich, op het ſpreekendst, aan de zyde der *Franſchen*, en dus ook aan de onze, in zo verre wy Bond- en Strydgenooten waren. Een Wapenſtilſtand was 'er het eerſte gevolg van. Gepaard met Onderhandelingen, die alle hoop op Vrede gaven aan de des zo zeer behoevende Mogenheden, en de Volken, lang gedrukt onder den last des hervatten Oorlogs, met zo veel hardnekkigheid gevoerd (*). By de Eeuwwisſeling gloorde niet alleen het morgenrood der Vredezonne; maar die zon daagde op met troostenden glans.

's Lands Minister te *Parys*, SCHIMMELPENNINCK, marde niet, door een buitengewoonen Bode, het Landsbeſtuur deswegen te verſtendigen, en bekend te maaken, dat den dertienden van Sprokkelmaand, naa de wederkomst des Eerſten Conſuls, BONAPARTE, te *Parys*, ter kennisse der vreemde Gezanten was gebragt de

(*) Wy hebben in ons voorgaand Deel des zelfs ſchets gegeeven.

de heuchlyke tyding, dat, op den negenden der maand, door de wederzydsche Gevolmagtigde Ministers een Verdrag van Vrede en Vriendschap tusschen de *Fransche* Republiek en zyne Majesteit den Keizer en Koning van *Hongaryen* en *Behemen*, geslooten was. De treffendste betooningen van hartlyke blydschap vergezelde de bekendmaaking dier tyding by beide de Kamers van ons Landbestuur (*). CXXVI. BOEK. 1801.

Eene gebeurtenis, zo gewigtig in zich zelve, en zo belangryk in de gevolgen, verdient dat wy 'er het voornaamste van aanroeren. Naa zo veel Krygs van allerleien aart, in den loop onzer Geschiedenisse, vermeld te hebben, valt het aangenaam van Vrede te mogen spreeken: en zal het den Leezer eene verkwikkende verademing schenken.

Met andere beroemde *Fransche* Veldheeren hadt BONAPARTE, in den hervatten Kryg, Keizer FRANCISCUS DEN II. zeer veel lydens en de grootste nadeelen toegebragt; en hy den Vyand tot voor de poorten zyner Hoofdstad *Weenen* genaderd gezien. De op nieuw gedaane Vredesaanbiedingen des Overwinnaars vonden by hem gereeden ingang. *Luneville* was de Stad door de beide Mogenheden gekooren tot het aanvangen en voortzetten der Onderhandelingen. Niet meer dan

De hervatte Vredehandelingen te *Luneville*.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 383.

CXXVI. BOEK. 1801.

dan twee Gevolmagtigden waren tot dit groote werk benoemd: van 's Keizers zyde diens eerſten Staatsdienaar LODEWYK, Graaf van *Cobenzel*, van der *Franſchen* zyde den Burger JOSEPH BONAPARTE, Broeder des Eerſten Conſuls, Lid in den Staatsraad van het *Franſche* Gemeenebest. Slegts weinig weeken in onderhandeling geſleeten, bragten den vierden van Sprokkelmaand een Vredesverdrag voort, welks inhoud hier op neder kwam.

Hoofdpunten des daar geſlooten Vredesverdrags.

I. Dat 'er een altoosduurende Vrede, Vriendſchap en goede Verſtandhouding zou zyn tusſchen zyne Majeſteit den Keizer, Koning van *Hongaryen* en *Behemen*, zo wel in zynen naam als in dien van het *Duitſche Ryk*, en tusſchen het *Franſche Gemeenebest*. Verbindende de Keizer zich, om, door het bovengenoemde Ryk, deszelfs bekragtiging in goeden vorm aan het tegenwoordig Verdrag te doen geeven. Ook zou, van wederzyden, de naauwkeurigſte zorg gedraagen worden tot het in ſtand houden eener volkomene Eenſtemmigheid, en om alle ſoort van Vyandlykheden, zo ter Zee als ten Lande, voor te komen, zich met alle zorgvuldigheid toeleggen, om de gelukkig herſtelde Eensgezindheid te onderhouden. — Daarenboven zou 'er geenerhande hulp, het zy rechtſtreeks, het zy ter zyde, aan die genen verleend worden, welke de eene of de andere der zich verbindende Partyen nadeel zou willen toebrengen.

II. De

II. De Afstand der voornaamste *Belgische Provintien* aan het *Fransche Gemeenebest*, by het derde Artykel des Vredes te *Campo Formio* bepaald, werd mits deezen, op de uitdruklykste wyze, hernieuwd, in dier voege, dat de Keizer, voor zich en zyne Opvolgers, afstand deedt van alle zyne Regten en Aanspraak op die Provintien, zo wel in zynen naam als in dien van het *Duitsche Ryk*, welke Landschappen voor altoos in vollen Eigendom en Oppergezag, met alle de daar van afhangende Grondgebieden, door het *Fransche* Gemeenebest zouden bezeten worden. — Desgelyks werden door zyne Keizerlyke Majesteit, en met uitdruklyke goedkeuring des Ryks, aan de *Fransche* Republiek afgestaan het Graafschap van *Falckenstein*, met deszelfs aanhoorigheden, benevens het *Fricktal* en al het geen aan het *Huis van Oostenryk* op den linker *Rhynoever*, tusschen *Zurzach* en *Bazel*, toebehoorde: het *Fransche* Gemeenebest aan zich voorbehoudende, om dit laatstgemelde Landschap aan de *Helvetische* Republiek afteestaan. CXXVI. BOEK. 1801.

III. Zou zyne Keizerlyke Majesteit desgelyks, in vernieuwing en bekragtiging van het zesde Artykel des Vredes, te *Campo Formio* geslooten, in vollen eigendom bezitten, *Istrien*, *Dalmatien*, de voormaalige *Venetiaansche Eilanden* in de *Adriatische Zee* en aanhoorige, de monden van den *Cattaro*, de Stad *Ve-*

CXXVI. BOEK. 1801.

netien, de *Laguniſche Eilanden*, en de Landen begreepen tusſchen de Erfſtaaten van zyne Keizerlyke Koninglyke Majeſteit, de *Adriatiſche Zee* en de *Etsch*, van de plaats alwaar deeze Rivier *Tyrol* verlaat tot aan derzelver uitwatering in meergemelde Zee.

IV. Verbondt zich de Keizer, om aan den Hertog van *Modena*, in vergoeding van 't geen deeze Vorst, en diens Erfgenaamen, in *Italie* bezeten hadden, het Gebied van *Brisgau* af te ſtaan, welk laatstgemelde hy, op dezelfde voorwaarden, zou bezitten, als hy zyne goederen in *Modena* bezeten hadt.

V. Was men overeengekomen, dat zyne Koninglyke Hoogheid, de Groot Hertog van *Toscaanen*, voor zich, zyne Opvolgers en Erfgenaamen, afſtand zou doen van het Groothertogdom *Toscaanen*, en van het gedeelte van het Eiland *Elbe*, daar onder behoorende, zo als mede van alle Regten en Aanſpraak op gemelde Staaten, welke, van nu af aan, in vollen Oppergezag en Eigendom, door zyne Koninglyke Hoogheid, de Hertog van *Parma*, zouden bezeten worden, zullende de geweezen Groothertog, in *Duitschland* eene gansch volkomene Schavergoeding voor zyne Staaten in *Italie* ontvangen. — Voorts zou de Groot Hertog; naar welgevallen, beſchikken kunnen over de Goederen en Eigendommen, die hy, in zyn byzonder, in *Toscaanen* bezat, het

het zy persoonlyk verkreegen, of door Erfenis van zyn' Vader en Grootvader, de *Roomsche* Keizers LEOPOLD DEN II. en FRANCISCUS DEN I. — Daarenboven kwam men overeen, dat de Vorderingen, Bezittingen, en Eigendommen des Groothertogdoms, zo wel als de Schulden, die wettig op dit Land gehypotequeerd waren, aan den nieuwen Groothertog zouden overgaan. CXXVI. BOEK. 1801.

VI. De Keizer stemde, zo wel in zynen naam als in dien van het *Duitsche Ryk*, toe, dat het *Fransche* Gemeenebest in eigendom zou bezitten, de Landen en Domeinen, aan den linker *Rhynoever* gelegen, en die een gedeelte des *Duitschen* Ryks uitmaakten, in diervoege dat de *Thalweg* des Ryks van nu voortaan de Grensscheiding tusschen de *Fransche Republiek* en het *Duitsche Ryk* zou zyn: te weeten van de plaats alwaar de *Rhyn* het Grondgebied van *Helvetien* verlaat, tot op die waar hy het *Bataafsche* Grondgebied bereikt. — Ten gevolge hier van deedt het *Fransche* Gemeenebest uitdruklyk afstand van alle hoegenaamde Bezittingen op den regter *Rhynoever*, en gaf aan hun, die het toebehoorde, terug de Vestingen *Dusseldorp*, *Ehrenbreitstein*, *Philipsburg*, het Fort van *Cassel* en andere Vestingwerken over *Maints*, de Forten van *Kehl* en *Oud Brisach*, onder uitdruklyke voorwaarden, dat deeze Vestingen en Sterkten in dien staat zouden blyven,

CXXVI. BOEK. ven, in welken zy zich, ten tyde der ontruiminge, zouden bevinden.

1801. VII. Dit Artykel hieldt in, dat, uit hoofde van den Afstand, welke het *Duitsche Ryk* aan het *Fransche Gemeenebest* deedt, en waar door onderscheidene Vorsten en Staaten des Ryks, geheel of gedeeltlyk, van hunne Eigendommen waren ontzet geworden, het *Duitsche Ryk* gehouden zou zyn, aan de Erfvorsten, die zich, op den linker *Rhynoever*, van hunne bezittingen ontzet bevonden, eene Schadeloosstelling te geeven, welke in den boezem van het Ryk zelf zou genomen worden, volgens de schikkingen, die, op deeze gelegde grondslagen, nader zouden bepaald worden (*).

VIII. Zy, aan wien de afgestaane, verkregen of geruilde Landen, by dit Verdrag, komen zouden, hadden zich te belasten met de Schulden, die op den grond der gemelde Landen, gehypotequeerd waren; doch het *Fransche* Gemeenebest zou alleen ten zynen laste neemen de Schulden, herkomstig uit Geldleeningen, uitdruklyk door de Staaten der afgestaane Landen toegestemd, of Uitgaven, voor de werklyke bestemming der gezegde Landen gedaan.

IX. Men

(*) Door deeze nadere Bepaalingen werden verscheidene Bisdommen vernietigd, en tot Vorstendommen gemaakt, en aan die Vorsten gegeeven, welke by dit Verdrag hunne Erflanden verlooren hadden.

IX. Men kwam overeen, dat, terſtond naa de uitwiſſeling der Bekragtigingen van dit Vredesverdrag, in alle dus afgeſtaane, verkreegene of geruilde Landen aan alle Ingezetenen of Eigenaars, hoe ook genaamd, opheffing verleend zou worden van hunne in beſlag genomene Eigendommen, Goederen of Inkomſten, uit hoofde van den plaats gehad hebbenden Oorlog. — Desgelyks verbonden zich de Onderhandelende Partyen, om alles te voldoen, het welk zy zouden mogen ſchuldig zyn, wegens Gelden aan haar geleend door de gezegde Perſoonen, als mede door de openbaare bezitting deezer Landen, en om alle Renten, ten haaren voordeele op elk derzelven gevestigd, te betaalen of terug te geeven. CXXVI. BOEK. 1801.

X. Eensgelyks verbonden zich de Partyen alle in Beſlagneemingen te doen opheffen, die ter zaake van den Oorlog zouden mogen gelegd zyn op de Goederen, Regten en Inkomſten der Onderdaanen van zyne Keizerlyke Majeſteit, of van het Keizerryk, op het grondgebied der *Franſche Republiek*, en van *Franſche* Burgers in de Staaten van voornoemde Vorſten des *Duitſchen Ryks.*

XI. Wel uitdruklyk werd het tegenwoordig Vredesverdrag verklaard *gemeen* te zyn aan de *Bataafſche*, *Helvetiſche*, *Cis-Alpynſche* en *Liguriſche* Gemeenebesten. — Daarenboven was men overeengekomen, om de „ Onafhangelykheid

CXXVI. BOEK. 1801. „ der gemelde Republieken, en het vermogen der Volken, die dezelven bewoonden, om zulk eene Regeerings-„ vorm aan te neemen, als zy voor zichzelven het geſchiktſte zouden oordeelen te erkennen en vry te waaren" (*).

XII. Eindelyk ſtelde men vast, dat de onroerende en perſoonlyke, niet vervreemde Goederen, van 's Keizers Broeder, den Aartshertog CAREL, en van de Erfgenaamen van 's Keizers Moeije, de Aartshertoginne CHRISTINA, die in de aan de *Franſchen* afgeſtaane Landen gelegen waren, aan hun terug zouden gegeeven worden; doch onder voorwaarde, dat dezelve, binnen den tyd van drie jaaren, verkogt moesten worden. — Dit zelfde zou plaats grypen omtrent de onroerende en perſoonlyke Goederen van 's Keizers Oom, den Aartshertog FERDINAND en diens Gemalinne, op het *Cis-Alpynſche* Grondgebied gelegen.

De Vrede bekragtigd.

Hoe veele, hoe aanzienlyke voordeelen verkreeg de overwinnende *Franſche Republiek*, naa dien achtjaarig gevoerden Kryg! Hoe ontzettend groot waren de nadeelen het Huis van *Oostenryk* toegebragt!

(*) Nu wy dit, in den Jaare 1809, ſchryven is 'er van deeze Republieken ſlegts één overig, het *Zwitzersch* of het *Helvetisch* Gemeenebest. De *Cis-Alpynſche* en *Liguriſche* Republieken zijn, in die van *Frankryk*, zints den Jaare 1804 een *Keizerryk*, ingelyfd, en de *Bataafſche Republiek* is, in den Jaare 1806, in een *Koningryk* veranderd.

bragt! Ondertusschen bleeven, vooreerst, de Legers der beide thans bevredigde Overheden, zo in *Duitschland* als in *Italie*, in dezelfde ſtandplaatzen, tot dat dit Vredeverbond van *Luneville*. volkomen zou bekragtigd worden. — Naa die bekragtiging ontruimden de zegepraalende *Franſchen* het *Duitſche* Grondgebied, om op Vaderlyken Grond het genot des Vredes te ſmaaken, omſchaduwd met de lauwren der Overwinninge.

Andere Vredesverdragen ten deezen Jaare.

Vredevol mag het Eerſte Jaar deezer Eeuwe heeten, wy ſtippen met een woord ter herinneringe aan, dat *Frankryk*, in Grasmaand, op zeer voordeelige voorwaarden, zich met den Koning van *Napels* bevredigde; met de Koningin van *Portugal* in Herfstmaand; met de *Ottomanniſche Porte* en den Keizer van *Rusland* in Wynmaand. Ook de dageraad des Vredes met het door 't Vasteland verlaaten *Engeland* brak aan; doch die langgewenschte Vredezon verſcheen eerst in het volgend Jaar, met wel flikkerenden, doch kortſtondigen glans.

Scheffer's woord, by de tyding der Vredesbekragtiging, ter Eerſte Kamer.

De volkomene Bekragtiging des Vredesverdrags, te *Luneville* geſlooten, draalde niet. Immers mogt de Voorzitter ter Eerſte Kamer. Scheffer, op den vier en twintigſten van Lentemaand, de Vergadering verblyden met de tyding, dat die Bekragtiging, volgens berigt van den Minister Schimmelpenninck, te *Parys* openlyk, op den één en twintigſten der gemel-

CXXVI. BOEK. 1801.

melde maand, was afgekondigd. Geen wonder dat hy, den Brief, dit geruststellend nieuws vermeldende, voorgeleezen hebbende, uit volheid zyns harte, betuigde: — „ Burgers Repreſentanten! Verſcheiden myner Voorgangeren heeft het mogen gebeuren, „ om U, van deeze plaats, luisterryke „ Overwinningen, geſlootene Wapenſtilſtanden, en getekende Vredes-Tractaaten, onder het uitſpreeken van welſpreekende Redenvoeringen, aan te „ kondigen — Ik verheug my, thans in „ de gelegenheid te zyn U de ingekomene en zo aanſtonds voorgeleezene „ Tyding van het uitwisſelen der wederzydſche Bekragtiging van het onlangs „ geſlootene Vredesverdrag, tusſchen de „ *Franſche* Republiek en den Keizer van „ het *Duitſche* Ryk, te kunnen mededeelen. — Hier door wordt de Vrede „ op het Vasteland volkomen gevestigd, „ en de bloedigſte Oorlog, waar van „ misſchien de Geſchiedenis gewag maakt, „ neemt een einde. — Ik zal hier niets „ behoeven by te voegen, dan alleen „ mynen en uwen allerhartgrondigſten „ wensch, dat deeze Vrede onafgebroken duurzaam zy, ſpoedig door eenen „ Algemeenen Vrede gevolgd worde, en „ dat het den Opperbeſtuurder der Volken behaage, om denzelven, tot algemeen geluk van het Menschdom; en „ tot bevordering van het heil en den

„ voor-

„ voorſpoed van ons lieve Vaderland en
„ van de *Franſche* Republiek te doen
„ verſtrekken!"

CXXVI. BOEK

1801.

Breedſpraakiger liet de Voorzitter ter Tweede Kamer, de Burger VAN HOOGSTRATEN, zich hooren: „Meermaalen," luidde zyn woord, „Burgers Repreſentanten! werd aan deeze Vergadering het aangenaame bericht van Vredevoorſtellende Overeenkomſten tuſſchen de Oorlogende Mogendheden medegedeeld — Meermaalen werden uwe harten door het bekoorlyk tafereel der zegeningen, welke dezelve aan geheel *Europa*, en byzonder aan ons Vaderland, ſcheenen te belooven, gevoelig getroffen. — Dan ook meermaalen werden die gunſtige vooruitzigten verydeld, verre gevorderde Vredesonderhandelingen afgebroken, Wapenſchortingen opgezegd, en die zelfde Vuurmonden, welke de ſtreelendſte hoop op Vrede hadden aangekondigd, met verdubbelde woede, gebruikt, om nieuwe tooneelen van moord en verwoesting aan te richten."

VAN HOOGSTRATEN'S Aanſpraak ter Tweede Kamer.

„ Thans, echter, dank zy het Albeſtuurende Opperweezen! thans mag het my gebeuren, Ul. de officieele kennisgeeving van de plegtige uitwiſſeling der wederzydſche Bekragtiging van het tuſſchen zyne Majeſteit den Keizer en Koning van *Hongaryen* en *Bohemen* en 't *Duitſche* Ryk met de *Franſche* Republiek geſlooten (en onlangs aan Ul.

CXXVI. BOEK. 1801.

„ bekend gemaakt) Vredes-tractaat aan te
„ kondigen, en met het eindigen van
„ eenen Kryg, welke in bloedvergieten
„ en verwoesting alle voorige Oorlogen
„ overtrof, geluk te wenschen. — Thans
„ mogen wy, met alle Vrienden van het
„ Menschdom, ons verheugen, wegens
„ de Bevestiging van eenen, byzonder
„ ook voor ons Gemeenebest, zo be-
„ langryken Vrede, wiens bestendigheid
„ door het wederzydsch belang der Con-
„ tracteerende Partyen gewaarborgd, de
„ Politieke gesteldheid van *Europa* op
„ zodanige duurzaame grondslagen schynt
„ te vestigen, den byval der magtigste
„ Hoven zo zeer te verwerven, en alle
„ belangen zodanig te vereenigen, dat
„ men de gegronde hoop mag koeste-
„ ren, dat derzelver vereende magt ook
„ den Egoïstischen *Brit* tot reden bren-
„ gen, en hem geene andere keuze zal
„ overlaaten, dan die van zynen wisen
„ val, of het toetreden tot eenen billy-
„ ken algemeenen Vrede, welks heilzaa-
„ me gevolgen alleen kunnen geagt wor-
„ den in staat te zyn om de geledene
„ rampen van het zugtend Menschdom
„ volkomen te herstellen."

„ Mogt inmiddels deeze thans gerati-
„ ficeerde, en onze Nationaale Onafhang-
„ lykheid zo volkomen waarborgende,
„ Vrede, wiens invloed Ulieden, by de
„ mededeeling van deszelfs sluiting, zo
„ treffend werd afgemaald, ook Vrede

„ en

„ en Eensgezindheid (zonder welke geen „ Volksgeluk beſtaan kan) in ons Vader- „ land aanbrengen, en, met uitdooving „ van allen Broedertwist, alle harten en „ handen vereenigen, tot bevestiging van „ deszelfs Vryheid en Onafhanglykheid. „ Mogt onze Nationaale welvaard en „ voorſpoed hier door welhaast in volle „ kragt herleeven, over alle deelen der „ Republiek derzelver weldaadige vrug- „ ten verſpreiden, en deeze, door alle „ *Bataaven*, dankbaar en duurzaam ge- „ nooten worden!" (*)

CXXVI. BOEK. 1801.

De langheid of kortheid der Aanſpraken, by treffende gelegenheden, is, op verre na, geen maatſtaf van de meerdere of mindere hartlykheid der meeninge by den Woordvoerder; dan de buitengemeene kortheid des Vertoogs van den Voorzitter SCHEFFER, ter Eerſte Kamer, ontvlugtte veeler opmerking niet; terwyl niemand eenig het minſte bedenken koesterde, of hy was, zo zeer als eenig Lid der Vergaderinge, op het hartlykst doordrongen van het heil, den Vaderlande uit dit Vredesverdrag te wagten.— Misſchien hebbe men die kortheid daar aan toe te ſchryven, dat de Spreeker vol was van een Voorſtel, met die blyde tyding in een naauw verband ſtaande. Immers, naa het gewoon beſluit, om die hoogst heuchlyke tyding inhoudende Brief

Voorſtel om de Misdaaden, uit verſchil van Staatkundige begrippen gerezen, te vergeeven, omhelsd.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* IX. D. bl. 790 en 794.

CXXVI. BOEK. 1801.

Brief des Uitvoerenden Bewinds ter Secretarie weg te leggen, liet hy onverwyld volgen. — „ Thans blyft ons nog „ overig, waarde Medebroeders! de vreugde van deezen Dag volkomen te maaken. Gylieden weet hoe, zedert eenigen tyd, in een Committé Generaal, „ een Besluit is voorbereid en tot stand „ gekomen, waar by alle misdryven en „ daaden, alleen uit verschillende Staatkundige begrippen en gevoelens voortgesprooten, in eene volkomene vergetelheid werden gesteld, onder zodanige weinige uitzonderingen echter, „ als de Staatsregeling en het belang van „ den Staat vordert. — Dit Besluit heeft de „ Tweede Kamer in een Committé Generaal aangenomen te zullen bekragtigen, „ wanneer het by deeze Kamer, in eene „ opene Vergadering, zou zyn voorgedraagen. Hier aan voldoe ik, ingevolge van Ulieder Besluit, volgaarne, „ en ik hou my verzekerd, dat wy allen „ niets vuuriger verlangen, dan dat hier „ door alle verderflyke Partyschap weggenomen, de onderlinge eensgezindheid bevorderd, en de rust van dit „ Gemeenebest verzekerd worde."

Goedgekeurd.

By het Ontwerp deezes Besluits was bepaald, dat de daar by voorgedraagene Amnestie niet zou behoeven openbaar gemaakt te worden, of van eenige uitwerking weezen, dan naa het bekragtigen des geslooten Vredesverdrags. Onver-

verwyld was de toeſtemming, zonder eenige wederſpraak. GXXVI. BOEK.

Nog meer hadt de Voorzitter SCHEFFER, te deezer gelegenheid, voor te draagen. De Hooge Militaire Vierſchaar hadt hem zes Advyzen toegezonden op de verzoeken van Militairen, wegens de misdaad van Deſertie, door de Guarniſoens Krygsraaden ter doodſtraffe met den kogel veroordeeld. Op zommige deezer Verzoeken bragt de Vierſchaar een min of meer gunſtig Verſlag uit, op eenige luidde het ongunſtiger. Dit ging vergezeld van eenen Brieve, houdende, om, uit hoofde van de zo even ingekomene heuchlyke tyding, het voorſtel deezer ongelukkigen tot allen uit te ſtrekken. De Leden der Hooge Militaire Vierſchaar „ rekenden zich," zo drukken zy zich, by dit ſchryven, uit, „ geregtigd om de „ blyde Aankondiging des Vredes aan het „ behoud deezer ongelukkigen, wier lot „ in handen der Vergaderinge berustte, „ dienstbaar te maaken. — Ware het „ van ouds, by Eenhoofdige en andere „ Beſtuuren, gebruiklyk, om, by dus„ danige belangryke tydsgewrichten, aan „ misdaadigen het leeven te ſchenken, — „ wierden daar toe zelfs by Koningen en „ Vorſten hunne particuliere Verjaarda„ gen gebezigd — welk een grond is 'er „ dan niet voor Ul. Vergadering, waar „ aan het *Bataafſche* Volk het regt van „ Gratie heeft toegekend, om ook deeze „ be-

1801. Voordragt van de Hooge Militaire Vierſchaar tot Straf-ontheffing.

„ belangryke Gebeurtenis, ten faveure
„ deezer Gecondemneerdens, in overwe-
„ ging te neemen. — Hoe veel gegron-
„ der zou deeze Vergiffenis niet by Ulie-
„ den worden verleend, daar 'er geene
„ perſooneele beweegredenen eenige aan-
„ leiding toe hadden gegeeven; maar de
„ bevordering van het geluk en der be-
„ langen van het *Bataafſche* Volk zel-
„ ve zulks zouden hebben te wege ge-
„ bragt. — En hoe groot is daarenbo-
„ ven het verſchil in de Kwytſchelding
„ der Straffen in 't algemeen en der zo-
„ danigen, welke door deeze Reques-
„ tranten zyn geincurreerd, en welker
„ bepaalde executie, even door dit zelf-
„ de evenement, minder gebiedend ge-
„ worden is."

Daar toe beſlooten.

Hoe zeer de Voorzitter betuigde, daar de Regter zelf zo zeer voor deeze misdaadigers tusſchen beiden tradt, geene zwaarigheid te maaken, om, op deezen voor de *Bataafſche* Republiek zo belangryken Dag, der Vergaderinge voorteſtellen om aan de voorgedraagene Perſoonen eene volkomene vergiffenis te ſchenken van de ſtraffe, hun wegens het verlaaten van den Krygsdienst, opgelegd, ontmoette zulks de bedenking van eenigen, dat, indien de Vergadering iets van dien aart doen wilde, het dan een algemeene maatregel behoorde te weezen. Ligt kon het gebeuren, dat, ten deezen tyde, min ſchuldigen dan deezen ter doodſtraf-

straffe verweezen, dezelve leeden, 't welk tegen de Regtvaardigheid aanliep. — Een ander betuigde 'er niet tegen te zyn dat, te deezer gelegenheid, eene grootmoedige vergiffenis werd geschonken aan ongelukkigen; doch dat men ten minsten behoorde te weeten den toedragt der misdaaden, dat, hoe zeer men, wegens deezen heuchlyken Dag, merkelyk gunstiger zou kunnen denken, men echter het belang der Maatschappye niet moest uit het oog verliezen, noch 't zelve aan de vreugde opofferen, ten minsten moest men eerst weeten, welke misdaaden die zes Persoonen begaan, en welke omstandigheden 'er by plaats gegreepen hadden. — Het gevoelen des Voorzitters werd omhelsd met byvoeging, dat het bericht van de Hooge Vierschaar zou worden gevorderd, of 'er ook meer zich in het zelfde geval bevonden als de nu vergiffenis verleende Persoonen. — Zo op de voorgestelde Algemeene Amnestie, als op het Kwytschelden der doodstraffe aan de zes Soldaaten, volgde onverwyld de goedkeuring der Tweede Kamer (*). CXXVI. BOEK. 1801.

Deeze Vrede op 't Vasteland gaf aanleiding tot eene allergewigtigste Staatsgebeurtenis, die van den grond verdient opgehaald en in derzelver voortgang en voltooijing geschetst te worden. Alles, wat deswegen voorviel, te vermelden, zou Het voorgevallene omtrent de Staatsregeling.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 790—794. 796.

1801.

zou een Boekdeel op zich zelven uitmaken; dan wy mogen niet nalaaten het voornaamſte te boeken. — Geen onzer Leezeren is, behalven de wenken, die wy, nu en dan, gaven, ontvlugt, hoe Partyſchap, in eene en andere Kamer, zich op het kennelykst liet hooren, en de eene Party de andere zogt te overdwarsſen. Dit hieldt ſtand, ondanks de veelvuldig maalen herhaalde aanmaaningen tot Eensgezindheid. Deezen ſchreeven zulks aan het gebrekkige in de Staatsregeling zelve toe; anderen, ſchoon dit gebrekkige niet voluit ontkennende, hielden het daar voor, dat dezelve, door veelvuldige opkomende of ingeworpene belemmeringen, verhinderd werd, de verwagte gezegende uitwerkingen te baaren. De meerderheid des Uitvoerenden Bewinds ſtondt zeker aan de zyde des eerstgemelden. Eene pooging, om des verandering te bewerken, was van die zyde alleen te gemoet te zien; ſchoon de Staatsregeling zelve het doen van zulk eenen ſtap ſcheen te verhoeden.

Brief des Uitvoerenden Bewinds, de Herziening der Staatsregeling aanraadende.

Onverwagt voor verre de meesten kwam, den vierden van Lentemaand, een Voordragt ter *Vervroegde Herziening der Staatsregeling*, ter Eerſte Kamer. Naardemaal dit Stuk ter bronne ſtrekte van de zo gewigtige, daar uit voortvloeijende, Gebeurtenisſen, verdient het hier geheel plaats te vinden. Het Uitvoerend Bewind ſchreef in de volgende bewoordingen.

„ Bur-

„ Burgers Repreſentanten! Het is eene CXXVI.
„ waarheid, welke geen betoog behoeft, BOEK.
„ dat alle menschlyke verordeningen en
„ inſtellingen, uit derzelver aart, zy mo- 1801.
„ gen met zo veel wysheids en voorzig-
„ tigheids, als waar toe het menschlyk
„ verſtand in ſtaat is, daargeſteld worden,
„ altyd voor verbetering vatbaar zyn, en
„ waaromtrent de ondervinding best in
„ ſtaat is, om het nut en de noodzaak-
„ lykheid te doen gevoelen.

„ In de eerſte tyden eener Revolutie
„ oordeelde men, by het ontwerpen
„ eener Staatsregeling, naar welkers voor-
„ ſchriften de aangelegenheden van het
„ *Bataafſche* Volk zouden beſtuurd wor-
„ den, noodig te zyn te bepaalen, dat,
„ binnen zekeren vastgeſtelden tyd, eene
„ Herziening der Staatsregeling zou plaats
„ hebben; ten einde het Volk daar door
„ gelegenheid zou gegeeven worden, om,
„ de gebreken en nadeelen, die in der-
„ zelver uitvoering voorkomen mogten,
„ te verbeteren, en daar door, meer en
„ meer, 's Volks geluk, het groot oog-
„ merk der maatſchappelyke Vereeniging,
„ te bevorderen.

„ De ondervinding, Burgers Vertegen-
„ woordigers! heeft Ul. en ons, geduu-
„ rende de drie Jaaren, welke bykans,
„ zedert de Aanneeming der Staatsrege-
„ ling, verſtreeken zijn, meermaalen doen
„ zien, dat onderſcheidene gebreken in
„ de applicatie deezer voorſchriften voor-
„ komen.

CXXVI. BOEK. 1801.

„ Dat 'er veelvuldige moeilykheden, „ die zich in het algemeen daarstellen „ van alle de deelen der Staatsregeling „ opdoen, aanwezig zyn.

„ Dat 'er tegenkantingen moeten ontstaan omtrent veele verordeningen, „ welke de aart en gesteldheid der zaaken, de locaale Situatie van ons Vaderland, het onderscheide Character „ van onze Medeburgeren, derzelver „ zeer onderscheidene Leevenswyze en „ Zeden, natuurlyk moeten doen gehooren worden, zonder dat zulks aan eenigen geest van tegenwerking tegen de „ algemeen vastgestelde beginzelen behoeft te worden toegeschreeven, en „ welke men veelal als de gevolgen van „ niet diep genoeg doordagte maatregelen, die misschien, in het afgetrokkene beschouwd, zeer nuttig; doch in „ de uitvoering schadelyk bevonden worden, moet aanzien.

„ Hier by moet gevoegd worden, Burgers Vertegenwoordigers! dat, hoe „ zeer men ook, te goeder trouwe, moge gemeend hebben, de genoegzaame „ Afscheiding van Magten, by de Staatsregeling, te hebben in agt genomen, zo „ kunnen en moeten 'er echter veele botzingen ontstaan, en niet dan voor het „ algemeen belang schadelyk zyn, en die „ men natuurlyker wyze kan verwagten, „ dat gevonden zullen worden in eene „ Staatsregeling, welke in tyden van binnen-

„ nenlandſche oneenigheden, en over- CXXVI.
„ haasting, is ontworpen, en aangeno- BOEK.
„ men geworden.

„ Deeze gebreken hoe eer hoe beter 1801.
„ weg te neemen, en de zaak zelve tot
„ die volkomenheid, waar voor zy vat-
„ baar is, te brengen, is de pligt van
„ het Volk, zo ras zy, aan wien het
„ Volk het Beſtuur van zaaken heeft
„ toevertrouwd, hun gelegenheid gee-
„ ven om dit te beoordeelen.

„ Schoon dan nu ook het *Bataafſche*
„ Volk, by de Staatsregeling, gewild
„ heeft, dat deeze Herziening eerst met
„ het *Vyfde Jaar*, naa de Aanneming,
„ zou plaats hebben, zo is het echter
„ zeker, dat herzelfde Volk, het welk,
„ ten allen tyde, bevoegd is zich eene
„ nieuwe Staatsregeling te geeven, en
„ dus noch zichzelven, noch zyne Naa-
„ komelingſchap, onwederroepelyk aan
„ de tegenwoordige kan verbinden, even
„ zeer nu bevoegd is, die Verbeteringen
„ daar te ſtellen, die deszelfs belang,
„ deszelfs binnen- en buitenlandſche be-
„ trekkingen vorderen en noodzaaklyk
„ maaken.

„ De politieke toeſtand van den Staat,
„ de politieke toeſtand van *Europa*, de
„ gezinningen, welke Buitenlandſche Mo-
„ genheden jegens ons Gemeenebest koes-
„ teren, het oogpunt, waar uit zy ons en
„ ons Staatkundig aanwezen beſchou-
„ wen, en veele andere beweegredenen,

CXXVI. BOEK. 1801.

„ welke wy voor Ul. doorzigt, Burgers
„ Vertegenwoordigers! niet behoeven
„ open te leggen, daar die in de dage-
„ lykſche gebeurtenisſen, in de blyde
„ vooruitzigten, welke wy omtrent eene
„ verbetering van onzen welſtand, Com-
„ mercie, Zeevaard en andere bronnen
„ van ons beſtaan, mogen koesteren, lig-
„ gen opgeſlooten, raaden ons deeze Her-
„ ziening en Verbetering van ons Staats-
„ geſtel, in dit gelukkig tydſtip tuſſchen
„ een continentelen en algemeenen Vrede,
„ gebiedend aan.

„ De wyze van Herziening, by de
„ Staatsregeling voorgeſchreeven, is op
„ dit oogenblik, onzes eragtens, uit hoof-
„ de van het omſlagtige en langduurige
„ van dezelve, niet zeer geſchikt om het
„ heilzaam oogmerk, het geen wy, uit
„ hoofde onzer overtuiging van deszelfs
„ belangrykheid voor het heil des Volks
„ daar in opgeſlooten, bedoelen, te ver-
„ krygen.

„ Dan, hoe zeer wy ook, Burgers
„ Repreſentanten! overtuigd zyn van de
„ billykheid, nuttigheid en noodzaaklyk-
„ heid van deezen ſtap, begrypen wy dat
„ daar toe niet behoort te worden over-
„ gegaan, dan met toeſtemming en goed-
„ keuring van het Volk, hetgeen zich de
„ Staatsregeling heeft gegeeven; deszelfs
„ wil te eerbiedigen is onzer aller pligt.

„ Indien Gyl. nu met ons inſtemt, en
„ wy vleijen ons, dat Gyl., de zaak in

„ haar

„ haar waare daglicht beſchouwende, en
„ derzelver gewigt overweegende, zulks
„ gereedlyk zult doen, dan ſlaan wy Ul.
„ voor, om de Stemgeregtigde Burgers
„ der *Bataafſche* Republiek tegen zeke-
„ ren te bepaalenen tyd, in hunne Grond-
„ vergaderingen, op te roepen, en dezel-
„ ven te doen beſlisſen, of, uit aanmer-
„ king, dat de ondervinding heeft doen
„ zien, dat 'er verſchillende gebreken in
„ de Staatsregeling, welke den gang van
„ het werk belemmeren of vertraagen,
„ en dus voor 's Volks belang nadeelig
„ zyn, gevonden worden, en de tegen-
„ woordige toeſtand van zaaken in het
„ algemeen, het tydſtip eener Herzie-
„ ning, welke de Staatsregeling toch
„ wil dat geſchieden zal, op dit oogen-
„ blik, allergeſchiktst maakt, die Her-
„ ziening der Staatsregeling thans zal
„ plaats hebben? — En, zo het *Ba-*
„ *taafſche* Volk dit goedkeurt, in de
„ tweede plaats, of hetzelve dan goed-
„ vindt dat deeze Herziening zal geſchie-
„ den door eene Commisſie van zeven of
„ hoogſtens negen Perſoonen, door het
„ Vertegenwoordigend Lichaam, op eenen
„ Voordragt van het Uitvoerend Bewind,
„ uit een dubbeltal Perſoonen, te benoe-
„ men, en welke Commisſie, zonder
„ eenige Inſtructie, binnen den tyd van
„ twee maanden naa derzelver eerſte za-
„ menkomst, de Staatsregeling, door het

CXXVI. BOEK. 1800.

CXXVI. BOEK. 1801.

„ Volk op den drie en twintigsten April
„ MDCCXCVIII aangenomen, zal herzien, de verbeteringen, daar in nuttig
„ en noodzaaklyk, ontwerpen en in orde
„ brengen, en de alzo door hun verbeterde Conſtitutie aan het Uitvoerend
„ Bewind inzenden, om door hetzelve
„ daadlyk, zonder eenige voorafgaande
„ raadpleegingen, het zy van het Vertegenwoordigend Lichaam, het zy van
„ het Uitvoerend Bewind, aan den Volke, ter goed- of afkeuring, te worden overgebragt, — of wel, indien
„ dit verkieslyker mogt worden geoordeeld, dat het Volk, beſlist hebbende,
„ dat 'er thans eene Herziening zou
„ plaats hebben, dan vast ſtelle, en het
„ Uitvoerend Bewind magtige, om, op
„ de meest geſchikte en met het belang
„ der *Bataafſche* Natie overeenkomſtige
„ wyze, de noodige Verbeteringen in
„ de tegenwoordige Staatsregeling te
„ ontwerpen, en dat Plan eener verbeterde Staatsregeling insgelyks, binnen
„ eenen bepaalden tyd, den Volke ter
„ goed- of afkeuring voorlegge.

„ Zie daar, Burgers Vertegenwoordigers! onze gedagten kortlyk over een
„ allergewigtigst onderwerp, waar van
„ ons Staatkundig beſtaan, geluk en
„ voorſpoed, de agting en het vertrouwen onzer Bondgenooten, en van andere Mogenheden van *Europa*, mo-

„ ge-

„ gelyk afhangt, onder Ul. oog ge- CXXVI.
„ bragt, en aan uwe ernſtige raadplee- BOEK.
„ gingen onderworpen.

„ Geene andere dryfveer, dan het waar 1801.
„ geluk van het *Bataafſche* Volk, heeft
„ ons hier toe bewogen, en wy zullen
„ eene groote belooning daar in vinden,
„ dat wy, uit pligtmaatige overtuiging
„ van noodwendigheid van deezen maat-
„ regel, zynde werkzaam geweest, on-
„ zen pligt hebben betragt, en zullen
„ dus Ul. beſliſſing in deezen afwag-
„ ten."

Een voordragt van dien aart, van dat verre uitziend aanbelang op het lot des Lands, baarde ter Vergadering niet weinig ontſettings. Onder het voorleezen was op veeler gelaat verontwaardiging en afkeuring te leezen. De Voorzitter C. G. R. VAN MARLE hadt, naa het voorleezen deezes Briefs, niet voorgedraagen om denzelven in handen eeniger Leden te ſtellen, om de Vergadering des met hunnen raadſlag te dienen, of wederſpraak liet zich, met kragt, hooren, beweerende, dat de zaak, als lynregt inloopende tegen de duidelyke letter der Staatsregeling, „ dat 'er, tot op het einde van 't „ Jaar *Achttien Honderd Drie*, geenerlei „ verandering in de Staatsregeling kon „ gemaakt worden," niet in beraadſlaging behoorde te komen. Een en ander voerde bedenkingen aan om den grond, waar op het Uitvoerend Bewind die Ver- Wat deswegen ter Vergadering voorviel.

CXXVI. BOEK. 1801.

vroeging deedt rusten, te verzwakken of weg te neemen. Anderen dagten hier over zagter, en kwam men, naa weinig over- en wederspraaks, tot het besluit, om den Brief Commissoriaal te maaken, met verklaaring, dat daar door niet werd te kennen gegeeven, dat de Vergadering denzelven tot een punt van Overweging gesteld hadt.

In handen eeniger Leden gesteld.

De Voorzitter benoemde daar op de Burgers Representanten STEYN PARVÉ, F. VAN LEYDEN, J. H. APPELIUS, D. C. DE LEEUW, VERBEEK, NUHOUT VAN DER VEEN, H. VAN ROYEN, U. J. HUBER, C. SCHEFFER, N. VAN FOREEST, P. VERHOYSEN en POMPE VAN MEERDERVOORT. De afweezige Leden zou men aanschryven om zich, op den Zestienden der loopende maand *Maart*, ter Vergaderinge te vervoegen, en zou aan niemand, dan in gevalle van de hoogste noodzaaklykheid, verlof om afweezig te blyven gegeeven worden (*).

Inhoud des Verslags.

Een zeer breedspraakig Verslag brag-ten deeze Gelastigden, ten bestemden dage, uit. Hoofdzaaklyk kwam het hier op neder: dat het Volk, by 't welke het Oppergezag berustte omtrent alles wat de gemeenschaplyke Volksbelangen betrof, ook mitsdien, ten allen tyde, bevoegd was zodanige Veranderingen en Verbeteringen in de Grondwetten der Maat-

(*) Bylagen op het XI. D. van het *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* bl. 1—6.

Maatschappy te maaken, als hetzelve, ter bevordering dier belangens, noodig en geschikt oordeelde. — Dat volgens de Staatsregeling dat Oppergezag onvervreemdbaar was; en dat alles, wat overeenkwam met de onvervreemdbaare Regten van den Mensch in de Maatschappy, door geene Wet kon verboden worden, en het *Bataafsche* Volk wel uitdruklyk gewild hadt, dat naar deeze Grondregelen deszelfs Burgerlyke en Staatkundige betrekkingen zouden gewyzigd worden — Dat alzo ook de Artykelen, welke de Herziening der Staatsregeling vóór den aanvang des Jaars *Achttien Honderd Vier* scheenen te verbieden, ingevolge het Generaal Voorschrift en de Hoofdwet der Staatsregeling zelve, naar de bovengemelde Grondregelen moetende gewyzigd worden, mitsdien aan het onvervreemdbaar Regt des Volks niet hinderlyk konden of mogten zyn, en alzo alleen tot eene partieele en reguliere Herziening van zommige Artykelen of gedeelten der Staatsregeling, op een bepaalden tyd; maar geenzins tot eene Generaale Revisie derzelve, wanneer die noodzaaklyk was, konden of mogten betrekkelyk gemaakt worden — Dat de ondervinding, by het in werking brengen der Staatsregeling, hadt doen zien, dat dezelve voor wezenlyke Verbeteringen vatbaar, en alzo het Voorstel van eene Herziening, daar toe aan den Volke te doen, pligtmaatig was —

CXXVI. BOEK. 1801.

CXXV. BOEK. 1801.

Eindelyk, dat de omſtandigheden, waar in de *Bataafſche* Republiek door de gelukkige daarſtelling des Vredes op het Vaderland zich thans bevondt, het tegenwoordig tydſtip daar toe alzins geſchikt deeden voorkomen, en het belangryk was, uit hoofde van de betrekkingen, waar in deeze Republiek, zo wel met opzigt tot derzelver Bondgenooten als tot andere Mogenheden van *Europa*, zich bevondt, dat het onbetwistbaar blyke welke de Wil der Natie zy.

Op deeze gronden wilden de Gelastigden het Beſluit doen rusten; dat aan het *Bataafſche* Volk, op zekeren nader te bepaalenen tyd, zou worden voorgeſteld, of hetzelve eene Herziening der Staatsregeling begeerde *Ja*, dan *Neen*; gelyk mede dat daar toe een verbeterd en veranderd Ontwerp van Staatsregeling ter *Goed*- of *Afkeuring* aan hetzelve zou worden aangeboden. — Dat voorts de Perſoneele Commisſie, door de Vergadering te deezer zaake benoemd, zou gevolmagtigd worden om, hoe eer hoe beter, met het Uitvoerend Bewind, over de wyze en daarſtelling van dit een en ander in onderhandeling te treeden, en des de Vergadering van bericht te dienen (*).

In overweeging geſteld.

Het Stuk, gedrukt zynde, werd door den *Voorzitter* APPELIUS, op den daar toe by meerderheid bepaalden Dag, ter over-

(*) *Bylagen op het* XI. D. *van het Dagverhaal*, bl. 6.

overweeginge gestelt, met eenen wensch om een Onderwerp van die teederheid en dat aanbelang, te behandelen met die wysheid, die voorzigtigheid, die bedaardheid, die belangloosheid, welke de Vergadering altoos behoorde te kenmerken. CXXVI. BOEK. 1801.

De Burger VERBEEK, een der Leden die het Verslag hadt uitgebragt, beuigde wel daar mede in te stemmen; doch, dat 'er by het Concept-besluit één zaak was voorgedragen, waaromtrent hy in andere gedagten verkeerde. Het Verslag erkende hy gesteld te zyn in den geest en dat goed vertrouwen, dat de voorgeslagene Verandering in de Staatsregeling waarlyk eene verbetering zou ten gevolge hebben; doch hy vroeg, waar de waarborg te vinden was, dat de uitkomst aan dit vertrouwen zou beantwoorden, en dat, naa de Staatsregeling in zommige opzigten misschien zou verbeterd wezen, dezelve, in andere opzigten, niet zou verergerd zyn? Het ontbreeken van die waarborgen, en het gevaar daar uit, in het tegenwoordig tydsgewrichte, te duchten, ontwaard hebbende, merkte hy op, dat die zaaken van het uiterste aanbelang alleen zouden afhangen van de Wyze hoe en de Personen door welken die Herziening geschieden zou. Was die Wyze goed, dan hadden wy voor geene kwaade Staatsregeling te vreezen; maar was die Wyze kwaad, dan was 'er geene goede Staatsregeling te wagten. VERBEEK'S raadslag.

Zo

CXXVI. BOEK. 1801.

Zo lang men hieromtrent in het onzekere verkeerde, bleef het een raadzel of de Herziening waarlyk nuttig, dan ſchadelyk, zyn zou; terwyl elk eerlyk Vaderlander toch liever onder eene gebrekkige, dan onder eene ſlegte Staatsregeling, zou verkiezen te leeven. Hy was van oordeel, dat men het zekere aan het onzekere niet moest opofferen, en dat de Eerſte Kamer beſluitende tot het tweede gedeelte van het Concept-beſluit, het eerſte in beraadſlaaging zou behooren gehouden te worden tot dat de Commiſſie, naa gepaste onderhandelingen met het Uitvoerend Bewind, wegens de wyze *hoe*, de Vergadering met haaren raadſlag zou gedient hebben.

NUHOUT VAN DER VEEN's verwerpend Beſluit.

NUHOUT VAN DER VEEN hadt, volgens de Orde voor de Eerſte Kamer, als Lid der Commiſſie, het Verſlag mede onderteekend; doch was verre van het goed te keuren. Breedvoerig zyne gedagten deswegen ontvouwd hebbende, kwamen zyne gevoelen hier op neder. Dat eene Herziening der Staatsregeling, ter bevordering van het geluk des *Bataafſchen* Volks altyd wenſchlyk was. Dat hy dus daar voor ſtemmen zou, wanneer hy van derzelver noodzaaklykheid ten vollen overtuigd en voor de zekerheid der Grondbeginzelen genoegzaam gewaarborgd ware. Dan dat ook, daar het Voorſtel van het Uitvoerend Bewind geene voldoende redenen of gronden bevatte, waar op de drin-

dringende noodzaaklykheid van zodanig eene Herziening berustte, en de Leden der Vergaderinge, noch zonder volkomen overtuiging van die noodzaaklykheid, noch zonder den duidelyken wil des Volks, deeze zyne eerſte Grondwet, by welke de Herziening niet eerder dan in het Jaar MDCCCIV is bepaald, mogen overtreeden; maar aan dezelve, volgens gedaane beloften, moesten getrouw blyven — zodanig een Voorſtel, in zulke algemeene en onzekere termen vervat, en van 't welk het geluk of ongeluk des Volks kon afhangen, zeer gewaagd was, en als ſtrydig met den pligt van Volksvertegenwoordigers moest worden aangemerkt, en daarom geen onderwerp van beraadſlaaging kon uitmaaken. CXXVII. BOEK. 1801.

Naa dat AMENT in 't breede de gronden zyner afkeuring van het Verſlag opgegeeven, en voor het buiten beraadſlaging houden zyn gevoelen uitgebragt hadt, tradt een derde der Gelastigden, de Volksrepreſentant VERHOYSEN, voor, en was zo uitvoerig in het opgeven zyner redenen, waarom hy het Verſlag wraakte, dat de Voorzitter hem verzogt zyn raadſlag af te breeken, en zyn beſluit ten aanziene van het Stuk in overweeging te geeven. Hy gehoorzaamde en ſtelde, met veel klems, zyne afkeuring voor, en wilde het Voorſtel voorts buiten beraadſlaging gehouden hebben. — Hier in was DIERT VAN MELISSANT, als mee- Zo ſpraken ook AMENT, VERHOYSEN en anderen.

1801.

niede VAN DER BRAAK, met hem een-stemmig.

Hier ook kwam RIS op neder, naa in 't slot zyns, het Rapport wederspreekenden Vertoogs, aangemerkt te hebben, dat de Ingezetenen der *Bataafsche* Republiek, tot heden toe, het goede van de Staatsregeling nog niet genooten; maar, in tegendeel, den last van de veranderíng in de Staatsverordening en de rampen en onkosten eens alvernielenden Oorlogs getorscht hadden. — Was 'er, voerde hy verder aan, hier of daar een Artykel in de Staatsregeling voor verbetering vatbaar, of waaromtrent onze Buitenlandsche Betrekkingen eenige verandering vorderden, dan wilde hy, dat zulks aan het Vertegenwoordigend Lichaam ter raadpleeging zou worden voorgedragen; „ doch laat men," dus luidt ten slotte zyne taal, „ door het verwerpen of door „ het revideeren der Staatsregeling zich „ niet blootstellen, aan de verbreeking „ zo van onze plegtig gedaane belofte, „ als van de maatschaplyke overeenkomst, „ om voor het oog van *Europa* beschouwd „ te worden als een Volk, dat zich, in „ geenerlei maniere, aan een gevestigde „ Regeeringsvorm borneert, en dieshalven als ongeschikt wordt aangezien, „ om tot eenige onderhandelingen over „ de algemeene belangens te worden toegelaaten; vermids men zich op het „ bestendig beftaan haarer Regeerings-„ vorm niet kan verlaaten."

RIS uit zyn gevoelen.

SCHEL-

Schermer oordeelde mede, dat noch het Voorſtel des Uitvoerenden Bewinds, noch het Verſlag der Commisſie, een punt van Beraadſlaging voor de Vergadering mogt uitmaaken. — Gulje liet zich, by het uitbrengen van dergelyk een raadſlag, meer dan een der Spreekeren, uit in den lof der thans beſtaande Staatsregeling. — Ten Pol wraakte den Voordragt en het Verſlag. Andere Verwerpers.

Steyn Parvé tradt, daar tot dus lange zo veelen een verwerpenden Raadſlag hadden uitgebragt, als een Verdeediger van het een en ander op. Hy merkte hoofdzaaklyk aan, dat, zyns oordeels, geen voorige der Spreekeren het punt, waar op het eigenlyk geheel aankwam, hadt aangeroerd. Men raadpleegde hier niet over de vraag, of 'er eene Herziening zyn zou? *Ja*, dan *Neen*, en nog veel minder of men de Staatsregeling, op eigen gezag, veranderen zou? Was dat waar, dan golden alle de bewyzen, welke men tegen de bevoegdheid der Vergadering daar toe, ten opzigte van de gedaane beloften, om de Staatsregeling te handhaven, hadt aangevoerd. — De vraag was alleen deeze, zullen wy voortgaan met gebreken in te voeren, of zullen wy, als Gemagtigden, welke het voordeel van onze Committenten behartigen, aan dezelven voorſtellen, of zy deezen last wel ten einde willen hebben uitgevoerd, en of zy niet liever eene verandering en verbe- Steyn Parvé treedt als een Verdediger van het Verſlag op.

HOOFDST. XXVI. BOEK. 1801.

betering in dien Lastbrief begeeren? — Dit was het éénig waar Gezigtpunt, waar uit men deeze zaak beschouwen moest, en, deedt men dit, dan verdweenen, zyns bedunkens, alle zwaarigheden, de zaak was als dan duidelyk, en het begrip der Commisie dienaangaande ontegenzeggelyk; vooral, wanneer men, zo als vry algemeen het begrip schynt te zyn, als een uitgemaakte zaak aannam, dat het Volk op zich zelven, ten allen tyde, de Staatsregeling veranderen en verbeteren kan; want dan waren die genen, welke met het in werking brengen of de uitvoering derzelve belast waren, ook ten allen tyde verpligt van de voorkomende gebreken, wanneer die het bestaan der Maatschappye kunnen benadeelen, aan 't Volk kennis te geeven en nadere orders te vraagen. — Wel waren nu omtrent drie Jaaren verstreeken, zints het aanneemen der Staatsregeling, en men hadt het Volk eerder van die gebreken moeten waarschuwen; maar de omstandigheden gedoogden dit toen nog niet. De Oorlog op het Vasteland, welke ons dan meer dan minder bedreigde, en de onzekerheid van onzen Staat en betrekkingen, raadde dit toen te eenemaal af; maar dit nam niet weg, dat misschien veelen vooraf reeds wenschten eene wezenlyke verbetering in de Staatsregeling, op eene zo veel mogelyk geregelde wyze, te zien ingevoerd; en het tydstip van den Vrede op het

het Vasteland, als daar toe juist geschikt, te gemoet zagen: doch wat hier van zyn mogt, was het dan nog beter naa drie Jaaren, dan nog langer, te wagten. — Op deeze gronden oordeelde STEYN PARVÉ, dat het Voorstel daar toe, door het Uitvoerend Bewind gedaan, wel degelyk een punt van overweeging zyn moest, zo dat hy volhardde by het gedaan Verslag. CXXVI. BOEK. 1801.

Hier in stemde niet alleen ten vollen mede de Representant HUBER; doch drong deeze het nog sterker aan; inzonderheid door een en ander bewys der Tegenspreekeren te wederleggen. — VAN GALEN betoonde zich een zo yverig Voorstander van het Verslag, en zo zeer gesteld op de Herziening, dat hy, daar een en andere Tegenspreeker gevorderd hadt, dat men de gebreken der Staatsregeling, en de botzingen daar uit ontstaande, zou opnoemen, een aanvang maakte met een lyst van nog onvolvoerde, of, zyns oordeels, verkeerd daargestelde stukken, op te haalen. In zynen yver door den Voorzitter in de reden gevallen, en verzogt by het punt, waar over men handelde, te blyven, betuigde, „ 'er wel geheel te willen uitschei„ den: wyl hy reeds genoeg scheen ge„ zegd te hebben." HUBER en VAN GALEN er voor.

Wanneer, by hoofdlyke stemming, gebleeken was, dat zeven en dertig tegen drie en twintig zich voor het gevoelen De meerderheid voor het in over-

CXXVI. BOEK. 1801.

verklaarden, dat de Brief des Uitvoerenden Bewinds een onderwerp van beraadslaging der Vergadering zou uitmaaken,

weeging neemen des Voorslags. — Voorgestelde bepaaling.

gaf de Voorzitter in bedenking, om, in den geest van den door den Burger Representant VERBEEK uitgebragten raadslag een besluit te neemen. Hy vorderde met deezen, dat men van de bedoelingen des Uitvoerenden Bewinds behoorde onderrigt te weezen, alvoorens men eenig bepaald besluit, ten aanziene van de hoofdzaak, name, en dus het tweede gedeelte van het door de Commissie voorgesteld besluit, strekkende tot eene algemeene volmagt aan de Commissie, om met het Uitvoerend Bewind te handelen over de *wyze hoe*, des hunne bedenkingen en raad in te brengen, blyvende intusschen het eerste gedeelte des Voorstels onbeslist.

Overweeging van dit Voorstel.

Schoon de Burger Representant STEYN PARVÉ liever zou gezien hebben, dat de Vergadering zich omtrent het geheele Besluit, zo als het lag, verklaarde, wilde hy daar op niet aandringen, indien het Voorstel des Voorzitters kon strekken om de denkbeelden der Leden meer te vereenigen. — Naar GULJÉ's begrip kon dit voorstel zo min een onderwerp van beraadslaging der Vergaderinge worden, als de voordragt van het Uitvoerend Bewind. Als overeenkomstig met den Lastbrieve der Volksvertegenwoordigeren, en meer beantwoordende aan de waardigheid der

der Vergaderinge, wilde hy het Uitvoerend Bewind aangeſchreeven hebben, om aan dezelve, in geſchrifte, op te geeven welke Gebreken in de Staatsregeling waren, die zulk een overhaasten ſtap vereischten. CXXVI. BOEK. 1801.

De Voorzitter, dit hoorende, betuigde zeer leevendig te gevoelen, hoe de Leden, die geſtemd hadden, dat de Brief des Uitvoerenden Bewinds geen ſtuk van raadpleeging voor de Vergadering kon uitmaaken, zich tegen dit Voorſtel zouden moeten verklaaren; dan, dat daar nu de meerderheid der Vergaderinge daaromtrent anders beſlist hadt, kon, zyns inziens, niemand hunner afkeuren, dat de Vergadering, alvoorens iets bepaalds te beſlisſen, nader van de oogmerken des Uitvoerenden Bewinds wilde onderrigt worden, waar toe het Voorſtel van den Burger Repreſentant VERBEEK, door hem herhaald, ſtrekte.

Over het tegenwoordig afdoen of uitſtellen van de verdere beraadſlaagingen op dit ſtuk, vielen eenige woordwisſelingen. Te midden van deeze vroeg de Repreſentant LEWE het woord, ſtrekkende om de geraadenheid aan te toonen, dat men het Eerſte Lid in beraadſlaging hieldt, en de verzogte volmagt aan de Commisſie verleende; alles ten einde de Vergadering, naa het nader Verſlag gehoord te hebben, mitsgaders het Ontwerp, gelyktydig over deeze onderwer-

CXXVI. BOEK. 1801.

pen en het bepaalen van eene Herziening der Staatsregeling nader zou kunnen beraadslagen, en besluiten, zo als dezelve in haare wysheid zou bevinden te behooren.

's Voorzitters Voorstel omhelsd.

Eenigen weigerden, op 's Voorzitters herhaalen des gedaanen Voorstels en het stemmen deswegen, de stem uittebrengen. Onaangenaamheden volgden hier uit en scherpe bejegeningen; dan de Burger APPELIUS handhaafde zyn gezag als Voorzitter, en de meerderheid stemde met zyn herhaald Voorstel in. Een tiental Vertegenwoordigers bleeven by het weigeren van het uitbrengen hunner stemmen volharden (*).

Het Stuk ter Tweede Kamer overwogen.

Het dus verre gebragte ter Eerste Kamer werd, met de daar toe behoorende Stukken, ter Tweede Kamer gezonden. De Voorzitter N. VAN FOREEST stelde voor, dit Besluit voor berichtgeeving aan te neemen. Dan de Burger Vertegenwoordiger CRAMER viel hier tegen in, en wilde geheel andere maatregelen genomen hebben. Hy merkte op, dat de inhoud des Briefs van het Uitvoerend Bewind de onberekenbaarste gevolgen kon naa zich sleepen. — Dat het daar op uitgebragt Verslag, door de daar in voorkomende Sophistische redeneeringen en veronderstellingen, aanleiding geeven kon om den stillen en vreedzaamen Burger tegen het

CRAMER verzet 'er zich tegen.

zo

(*) *Bylagen op het* XI. D. *van het Dagverhaal*, bl. 7—46.

zo plegtig aangenomen Maatſchappelyk Verdrag mistrouwen in te boezemen en voorinteneemen; als mede, dat het genomen beſluit niet ondubbelzinnig inſloot eene toeſtemming tot het daarſtellen van eene andere Staatsinrichting, zonder dat daar toe eenige bepaalde gronden werden opgegeeven, veel min, dat, van 's Volks zyde, daar toe eenige aanvraage gedaan was. Hy voerde aan, dat de Republiek daar door werd blootgeſteld aan eene losmaaking van een pas aangegaan Maatſchappelyk Verdrag, de moeder van Revolutie en Regeeringloosheid — dat het ſtrekte tot verbreeking van het vertrouwen, 't geen onze groote Bondgenoot, en zelfs andere Mogenheden, in ons geſteld hadden, en nog ſtelden — dat de voorgedraagene handelwyze, in deszelfs aart en gevolgen, allergevaarlykst was, als een aanſlag inſluitende op de Staatsregeling, welke allen ten plegtigſten verklaard hadden, met al hun vermogen, te zullen handhaaven. Hy wilde alle deeze Stukken in handen eener perſoneele Commisſie geſteld hebben, ten einde aan deeze Kamer ten ſpoedigſten op te geeven de middelen, welke de handhaaving der Staatsregeling en de veiligheid van den Staat in deezen vorderden. CXXVI. BOEK. 1801.

Niet alleen vereenigde zich de Repreſentant LINTHORST volkomen met dit voorgeſtelde, hy ging een ſtap verder, de gedaane Voordragt en het Beſluit der Ook LINTHORST.

CXXVI. BOEK. 1801.

Eerſte Kamer daar op noemde hy „Eene „misdaad, waar van den voortgang moest „worden geſtuit, door middelen, die „de begaane daad en de nood van het „Vaderland vorderen. — Is het niet „het Vaderland blootſtellen aan alle die „gevaaren, welke wy, door zo veele „opofferingen, meenden ontworſteld te „zyn? — en waarom? — waar is de „geringſte nooddwang? Berust dezelve „niet alleen by hun, die verandering wil„len? — Het is Bedrog, Burgers Ver„tegenwoordigers! dat men dit door „het voorgewende gebrekkige in de „Staatsregeling tragt te wettigen, of „door onze buitenlandſche betrekkin„gen, als noodzaaklyk wil doen voor„komen. — Noch het een, noch het „ander, beſtaat. — Dat men het eerſte „bewyze, en het laatſte openlegge! dan „zal blyken, dat het tegenovergeſtelde „waar is, en ook alleen waar kan zyn. „Het is tyd, Burgers Repreſentanten! en „deeze Kamer is by magte om dat gevaar „af te wenden, onze post, onze pligt, on„ze verantwoordelykheid gebieden dit."

Verdere tegenſpraak.

HOITSMA ſtemde met CRAMER en LINTHORST in, en bezigde niet min ſterke bewoordingen. — GEVERS onderſchraagde het gezegde der twee laatstgemelden. LINTHORST hervatte, op het herhaald voorſtel des Voorzitters om het Beſluit der Eerſte Kamer voor Kennisgeeving aan te neemen, den toon der ſterkſte wederſpraake. — HOITSMA desgelyks.

SIC-

SICCAMA hadt tusschen beiden aangemerkt, dat, daar 'er nog niets omtrent eene vervroegde Herziening der Staatsregeling beslooten was, hy 'er zich niet tegen zou verzetten. BUSCH was hier in met hem van 't zelfde gevoelen. — En bleek, by de Stemopneeming, de meerderheid in dat begrip te staan: weshalven het Besluit daar mede overeenkomstig werd opgemaakt (*). CXXVI. BOEK. 1801. Besluit ter omhelzing des Voorstels.

Veelmaalen hebben wy moeten gewaagen van de zo lang begeerde, en zo dikwyls vergeefs verzogte verandering der Gemeente-Bestuuren. Dit uitstel, 't geen bovenal in groote Steden hooggaand misnoegen verwekt hadt, scheen thans te zullen eindigen. Het Vertegenwoordigend Lichaam hadt den Zevenden van Grasmaand bepaald, tot oproeping der Grondvergaderingen, ter verkiezing der Leden van de Gemeente-Bestuuren. Dan de Vergadering bepaald hebbende, dat eene vervroegde Herziening der Staatsregeling een onderwerp haarer raadpleegingen kon uitmaaken, stelde de Burger GERLSMA ter Eerste Kamer voor, om, hangende de raadpleegingen over dien Voordragt, de bepaalde Oproeping der Stemgeregtigde Burgeren, ten gemelden dage, tot dat einde, op te schorten. GERLSMA'S Voorstel om den bepaalden tyd der Verandering van Regeerings-Bestuuren op te schorten.

Niet weinig en scherpe tegenspraak hoorde men uit den mond van verscheide Ver- Gaat ter Eerste Kamer door.

(*) *Bylagen op het* XI. D. *van het Dagverhaal.* bl. 46—48.

CXXVI. BOEK. 1801.

Vertegenwoordigers, inzonderheid van VAN DE BRAAK, GULJÉ en AMENT; dan het mangelde desgelyks niet aan Omhelzers en Voorſtanders van dat begrip. Onder deezen ſtaken uit POMPE VAN MEERDERVOORT, QUEYSEN, en VAN ROYEN. De eerstgemelden drongen onder anderen aan, dat 'er wel beſlooten was, het ſtuk der Herziening *kan*, doch niet het *zal* een punt van beraadſlaaging uitmaaken, en zo dit laatſte al plaats greep, dan zou het nog mogelyk zyn, dat by die beraadſlaagingen de Vergadering goedvondt het Voorſtel van de hand te wyzen, en dan nog zou het ten laatſten aan het Volk ſtaan, in deezen te kiezen. — Dat, wanneer men daar en tegen in overweeging nam, den aandrang van veele Gemeente-Beſtuuren, welke nu zedert byna drie Jaaren, die posten, op eene inconſtitutioneele wyze, hadden vervuld, reikhalzend het oogenblik te gemoete zagen, om, op eene conſtitutioneele wyze, door anderen vervangen te worden; en daar by voegde de middelen van dwang, welke tot het doen waarneemen dier posten hadden moeten in 't werk geſteld worden, dan deedt 'er zich grond van vreeze op, dat, door het verlaaten van gemelde posten, door veele der zich ter Vergaderinge vervoegd hebbende Gemeente-Beſtuuren, de grootſte verwarringen of onbillykheden zouden moeten plaats grypen. — Anderen verzetten zich tegen het herroepen

pen des daaromtrent genomen Beſluits. — Het mangelde intuſſchen GERLSMA aan geene Medeſtanders, die gemelde zwaarigheden niet vonden, en het geraaden oordeelden, met die zaak niet voort te vaaren, en de opſchorting daar te ſtellen. By hoofdlyke ſtemming bleek, dat negen en twintig in dit laatſte gevoelen ſtonden, en dus op één en twintig de meerderheid hadden (*). CXXVI. BOEK. 1801.

Hoog liepen de woorden over deeze opſchorting, ter Tweede Kamer gevoerd, daar men dezelve in 't verband beſchouwde met het Voorſtel der Herziening van den Staatsregel. Zommigen hielden het bekragtigen voor eene deelneeming in dat Beſluit, en eene ingewikkelde inſtemming tot handelingen, die het Vaderland aan de grootſte gevaaren blootſtelden. Boven allen lieten zich PLOOS VAN AMSTEL, CRAMER, en LINTHORST daar tegen hooren; dan VITRINGA, SIDERIUS, VAN HALL, en BACOT yverden 'er voor. VAN DE KASTEELE voerde, met zeer veel behoedzaamheids, den grond aan, waar op hy voor de bekragtiging ſtemde. Immers hy ſprak: „ Indien het Beſluit der Eerſte Kamer, „ daar toe ſtrekte, om aan de voornaame „ gronden, waar op ons Staatsgebouw „ rust, eenige verzwakking toe te bren„ gen, en daaromtrent onzekerheid te ver„ ſpreiden. — Ja, indien dit Beſluit in „ eenig Wordt ter Tweede Kamer bekragtigd.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 805—808.

CXXVI. BOEK. 1801.

„ eenig verband ſtondt met zodanige Staats-
„ gronden, zonder welke, naar myn in-
„ zien, onze Republiek niet kan bewaard
„ of tot een ſtaat van bloei en welvaard
„ gebragt worden; zou ik myne ſtem ter
„ bekragtiging niet geeven. — Indien
„ men, door dit Beſluit te bekragtigen,
„ zelfs maar erkende, dat 'er waarſchyn-
„ lyk eene Herziening, of Verandering
„ der Staatsregeling zou plaats hebben,
„ dan zou ik tegen de bekragtiging ſtem-
„ men." — Het was thans de zaak niet zich daar over uit te laaten; de grond, waar op het hem voorkwam, dat men tot bekragtiging moest beſluiten, was om dat de Eerſte Kamer raadpleegde over eene Voordragt, waar van de uitkomst niet kon voorzien worden; doch welke uitkomst inmiddels, door het zamenvoegen óf ſplitzen van tot hier toe afgezonderde of vereenigde Gemeenten, niet behoorde uit haar geheel gebragt te worden. — By hoofdlyke Stemming bleeken één en twintig voor, en zeven tegen het bekragtigen des Voorſtels te zyn (*).

Uitgebragt Verſlag vergezeld van het Ontwerp eener.

Het verlangde Verſlag bleef niet lang uit (†). Het ging vergezeld van een *Nieuw Ontwerp van Staatsregeling*. Wydluftig was de Inleiding tot het Stuk zelve. Het behelsde ſterke aanmaaningen tot kalmte; drong aan op het afleggen van voor-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XI. D. bl. 836—843.

(†) 't Zelve werd den 19 van Mey ingediend.

vooroordeelen, en van eigenzinnigheid; ſtelde voor, dat het hier niet te doen was om eene gedeeltlyke Herziening van deeze of geene Artykelen; maar van de Staatsregeling over het geheel. Eene Herziening des te noodzaaklyker door hun gekeurd, en te gelyk te aanneemelyker geoordeeld, om dat de tyden, die wy thans beleefden, geheel verſchillende van die, waar in de Staatsregeling was daargeſteld, en alzo meer kalmte, minder overdreevenheid, en mitsdien ook meer waarſchynlykheid van weezenlyke verbetering ſcheenen te belooven. CXXVI. BOEK. 1801. Nieuwe Staatsregeling.

Het gezigtpunt, waar uit zy, van den beginne af, en by een voorig Verſlag, deeze zaak beſchouwd hadden, drong de Commisſie thans nader aan; de gronden en beweegredenen opgeevende, welke hun bewoogen hadden om gezamenlyk met het Uitvoerend Bewind een verbeterd Ontwerp van Staatsregeling te vervaardigen; ten einde, onder het welneemen der Vergadering, hetzelve aan het *Bataafſche* Volk zou worden voorgeſteld, om deszelfs wil daar op te verſtaan.

Veel ſpraken zy van de opofferingen, welke de meerderheid der zodanigen, die met hun hadden ingeſtemd, van hunne byzondere begrippen gedaan hadden. Dan één punt was er, in de onderhandelingen met het Uitvoerend Bewind geweest, waaromtrent zy met hetzelve verſchil-

CXXVI. BOEK. 1801.

schilden, en waar van zy niet te min, pligtshalven en om dat het de grondbeginzels van allen Maatschappelyk Verdrag aantastte, vermeend hadden niet te mogen afgaan. — 't Zelve kwam hier op neder. Kunnen of moeten, in dit geval, de Stemgeregtigde Burgers in de Grondvergaderingen, vooraf beslisen, of 'er eene Herziening der Staatsregeling zyn zal? *Ja* dan *Neen?* zo als het Uitvoerend Bewind vermeent; of hangt dit af van den Wil des geheelen Volks, zo als de Inleveraars van het Verslag oordeelden; of, met andere woorden, berust de Oppermagt, ten deezen aanziene, by de *Stemgeregtigde Burgers*, of by het *geheele Maatschappelyk Lichaam?*

Zy betuigden, de gevoelens van anderen te eerbiedigen; maar konden niet ontveinzen, dat dit begrip des Uitvoerenden Bewinds hunne verwondering naa zich hadt getrokken. „ Of is het," op dat wy ons van hunne eigene woorden bedienen, „ geene eeuwige waarheid, welke noch wentelende eeuwen, noch „ drang van gebeurtenisfen verduwen „ kunnen, dat het daarstellen van Grond„ wetten der Maatschappy, dat de instand„ houding, de vernietiging, de verande„ ring en de vernieuwing van het *Con„ tract Sociaal* notoir emaneeren moet „ van het geheele Volk, dat dit in den „ volstrektsten zin is eene daad van het „ Oppergezag, en dat geen Lid, geen ge-

„ deel-

„ deelte van de Maatſchappy zich dat CXXVI.
„ Oppergezag mag aanmaatigen. — Geen BOEK.
„ wonder dan ook, dat, ten allen tyde, ——
„ zy, die het Beſtuur van zaaken in han- 1801.
„ den hadden, daar van zyn doordrongen
„ geweest, en ofſchoon zy ook zelve
„ daar van afweeken, echter niet te min,
„ met de daad daar van openlyke bely-
„ denis gedaan hebben. — Het kan niet
„ anders, dan aan de omſtandigheden en
„ den ſtaat van zaaken, ten tyde der aannee-
„ ming van de Staatsregeling, geweeten
„ worden, dat aan deeze beginzelen, wel-
„ ke zo eſſentieel tot het beſtaan van het
„ Maatſchappyelyke Verdrag behooren,
„ niet die hulde gedaan is, welke men an-
„ dersuit de volmondige erkenning en plaat-
„ zing dier Principes aan het hoofd derzel-
„ ven zou hebben mogen verwagten(*).—
„ Dan genoeg hier van, het is thans geen
„ tyd om oude wonden op te ryten. —
„ Trouwens wat ook hier omtrent, in
„ vroegere dagen, moge hebben plaats
„ gehad, en ofſchoon men, in verwarde
„ tyden, daar van, voor eenen korten
„ tyd, eenigzins moge hebben geglisſeerd,
„ het Principe, is ook in de tegenwoor-
„ dige Staatsregeling geconſerveerd ge-
„ bleeven, en geen wonder, hetzelve is
„ ook onwrikbaar. — Anders toch her-
„ ſchept men den Burgerſtaat in den Staat
„ der Natuur, het Oppergezag wordt de
„ wil

(*) Het V. en IX. Artykel beroepen zy zich op.

CXXVI. BOEK. 1801.

„ wil der Sterkſten, en de zogenaamde „ Wet wordt Overheerſching. — Wat „ ook ten tyde van de aanneeming der „ Staatsregeling moge hebben plaats ge„ had, het beginzel, hetwelk wy bely„ den, is daar by bevestigd, en dit is, „ ten deezen, genoeg."

Dit ſtuk wordt breeder uitgewerkt by het onderzoek na de Staatkundige Regten, van welke de Staatsregeling gewaagde, door Stemgeregtigde Burgers alleen in de Grondvergaderingen uit te oefenen. Waar naa de Inleveraars uitroepen. „ Belangryk oogenblik! Naa meer dan twin„ tig jaaren Broedertwist, naa een groot„ gedeelte van onzen leeftyd in onder„ linge oneenigheden te hebben doorge„ bragt; naa zo veele geweldige ſchok„ ken en opeengevolgde omwendingen, „ is het tydſtip dan daar, dat wy, en alle „ Ingezetenen van dit weleer zo gezegend Land, geroepen worden, om ne„ vens het Altaar des Vredes ook dat der „ Eendragt op te richten, en daar toe „ het Verdrag te ſluiten: immers en in „ allen gevalle, om, in de algemeene „ werkzaamheden, tot vestiging van het „ Maatſchappelyk Geluk, ons onderling „ te vereenigen, en, ter liefde van het „ Vaderland, alle twist en partyſchap„ pen, en ach! ware het voor eeuwig! „ aan de vergetelheid toe te wyden!"

Op alle de gemelde gronden rustte de Voordragt eenes Beſluits, om het door het

het Uitvoerend Bewind en de Commisſie vervaardigde en thans overgelegde Ontwerp van Staatsregeling den *Bataafſchen* Volke, ter Aanneeming of Verwerping, aan te bieden. — Om hetzelve, by eene gepaste Proclamatie, tot kennis van den Volke te brengen. Dat elk Burger en Ingezeten deezer Republiek (onder de gewoone uitzondering der zodanigen, die geen Perſoon waren) een Stembillet zou worden ter hand geſteld, de vraag inhoudende, of hy het Ontwerp van Staatsregeling, door het Uitvoerend Bewind, ter kennisſe van het *Bataafſche* Volk gebragt, aannam of niet? welke vraag een ieder vervolgens met *Ja* of *Neen*, met Naamtekening of Naamsmerk, zou moeten beantwoorden. — Deeze Stembilletten zouden ten bepaalden tyd opgehaald, en daar van door de Gemeente-Beſtuuren lysten gemaakt worden, voor het Departementaal Beſtuur, om ze vervolgens het Uitvoerend Bewind te doen toekomen. Intusſchen zouden allen, die hunne Billetten oningevuld, of geheel niet hadden terug gegeeven, aangemerkt worden als geen overtuigende reden te hebben gehad, om hunne Toeſtemming tot de aanneeming van het voorgeſtelde Plan te weigeren, en alzo, in tegenoverſtelling der Weigeragtigen, by de Aanneemers gerekend en gevoegd worden (*).

CXXVI. BOEK. 1801.

Eer

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 282—288. Het Ontwerp zelve *Ald.* bl. 290. 298. 308 enz.

CXXVI. BOEK

1801.

Eer de dag daar was, op welken de belangryke beraadslaagingen op dit Verslag eenen aanvang stonden te neemen, verscheen de tyd, om voor den aftreedenden Directeur A. W. HOEDT, eenen anderen te verkiezen, volgens de wyze ten voorleden Jaare bepaald. By de Stemming hadt G. J. PYMAN, voormaals Agent van Oorlog, en thans, voor eenen tusschentyd, voor den Burger CAMBIER met de papieren van dat Agentschap belast, van de zestig tegenwoordig zynde Leden vyftig stemmen, en dus eene volstrekte meerderheid. Eene volgende stemming bragt op dit getal J. VAN DER HORST, en een derde F. W. VON LIEBHERR. Uit dit Drietal viel, ter Tweede Kamer, de meerderheid der stemmen op PYMAN, die als Lid van het Uitvoerend Bewind werd uitgeroepen (*).

PYMAN tot Lid des Uitvoerenden Bewinds verkozen.

Te voorzien was het, dat de raadslagen, wegens de Herziening der Staatsregeling, een stuk, waar over, by het eerste ter baane brengen, als mede by de volgende behandeling, zo veel was voorgevallen, nu, daar het op de groote zaak aankwam, niet zagtlyk zouden voortgaan. De Voorzitter VERHOYSEN keurde het nopdloos, daar de Stukken voorhanden de belangrykheid van 't zelve uitweezen, des iets te zeggen; dan, zyns oordeels, moest diezelfde belangrykheid ook de Verte-

Het Verslag en het Plan in overweeging gebragt.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 340. 345. 346 en 429.

tegenwoordigers des *Bataafſchen* Volks vervuld hebben met het bezef om met alle mogelyke orde, welvoegelykheid en bedaardheid te werk te gaan; waar toe hy hun aanmaande. — Der vergaderde menigte van Toehoorderen ſtelde hy voor, dat zy zich van alle inmenging, het zy door toejuichen als anderzins, zouden hebben te onthouden; ten einde hy niet in de onaangename verpligting mogt komen, om de middelen, ter bewaaring van de goede orde, waar mede hy belast was, voorgeſchreeven, te moeten aanwenden. CXXVI. BOEK. 1801.

Wel hadden de Indieners van het Verſlag en het Ontwerp, van hunne betoonde Inſchiklykheid en Opoffering van eigene begrippen, geſprooken, en by de aanmerking, dat, te deezer zaake, de toeſtemming van allen in alles te willen het zelfde was als het onmogelyke te begeeren, 'er by gevoegd, dat ook de Leden der Vergadering, zo zy hoopten, door hun voorbeeld, zouden toonen, dat zy ook opofferingen van byzondere gevoelens zouden weeten te doen. „Immers," op dat wy hunne eigene woorden bezigen, „althans door ſpitsvindinge of on„redelyke redentwist, in de Vergadering „den toon niet aanheffen, welke tot het „provoceeren van Partyſchappen aanlei„ding geeven kon. Dan zouden voor„zeker geene ſchelluidende Discusſien „over de byzondere deelen of artykelen Aanmerkingen deswegen.

XXVI. BOEK. 1801.

„ van het Ontwerp, in de onderſcheidene oorden van de Republiek, den „ weêrklank geeven, welke kwaadwilligen „ voor een alarmkreet zouden kunnen doen doorgaan (*)."

Te wel kenden de Vergaderings Leden, die in deezervoege ſpraken, de geestgeſteltenis hunner Medeleden en veeler reeds verklaarde gevoelens op dit ſtuk in 't byzonder, om de hoope te koesteren, dat en Verſlag en Ontwerp aanneemelyk zou weezen; veeleer moesten zy op heftige tegenſpraak en wederſtandbieding ſtaat maaken: en zulks zelfs verwagten van Medegelastigden ten aanziene van dit ſtuk zelve.

VERBEEK's raadſlag.

Zulks bleef niet uit. VERBEEK, Lid der Commisſie, werd de eerſte Spreekbeurt gegeeven. 's Mans gevoelens waren bekend uit het vroeger voorgevallene. Hy hadt het genoegen geſmaakt, dat zyn Voorſtel door de meerderheid der Vergadering omhelsd werd (†), 't geen aanleiding gaf tot het thans in overweeging gebragt Verſlag, gepaard met een Ontwerp van Staatsregeling; de onzekerheid, waar in hy met de Vergadering verkeerde, was weggenomen. De groote vraag was nu, of dit Ontwerp waarlyk zo veel beter was dan de tegenwoordige Staatsregeling, dat de Leden der Vergaderinge het geluk des Volks

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 284.

(†) Zie hier boven bl. 171 en 178.

Volks waarlyk meenden te bevorderen, wanneer zy hun 't zelve, als eene betere Staatsregeling, ter goedkeuring aanpreezen? — Voluit verklaarde hy hier *Neen* op; en ontwikkelde de gronden van dit zyn gevoelen met eene rondborſtigheid, welke het gewigt der zaake vorderde; doch tevens vry uitvoerig (*). CXXVI. BOEK. 1801.

De Volksvertegenwoordiger VERBEEK hadt zich van eene Herziening der Staatsregeling een geheel ander denkbeeld gevormd, dan de Meerderheid der Perſoneele Commisſie hadt uitgebragt; nimmer gedagt, dat de Herziening, van welke de Staatsregeling ſprak, als naa verloop van vyf jaaren zullende plaats grypen, ten oogmerke zou hebben, om de vastgeſtelde Orde van zaaken in gevaar te brengen, van geheel te worden omgekeerd; maar alleen bedoelde om den grooten vorm der eenmaal aangenomene Staatsregeling te behouden, en ten beſtemden tyde, zonder groote Staatsſchokken, de kennelyke gebreken, die de ondervinding aanwees, weg te neemen en te verbeteren; ten einde, door dit middel, op eene geſchikte wy-

(*) Uitvoerig waren op dit Stuk veeler Raadſlagen; en te uitvoerig ter overneeming. Nogthans zullen wy niet voorby kunnen om uit veele iets over te neemen, en dus eene gelykheid te betragten, in onze ſchryfwyze gehouden by het vermelden van vroegere Gebeurtenisſen van ſoortgelyken aart als die wy tegenwoordig beſchryven. 't Is daar door dat wy niet ſpreeken; doch de Hoofdbedryvers zelve ſpreekende invoeren.

CXXVI. BOEK. 1801.

wyze, tot den hoogstmogelyken trap van volmaaktheid op te klimmen. — Dan het thans door de Commisie overgelegde Ontwerp bleek geene Herziening der Staatsregeling te zyn, maar bevatte veeleer in zich eene geheele Omkeering van zaaken, waar by het Volk van zyne voorregten beroofd, en de voornaamste magt in de handen van eenige weinigen werd toevertrouwd. Een bedryf strydig met den aangenomen lastbrief.

De hoofdzaaken, tot welke VERBEEK zich bepaalde in het wederspreeken, waren, dat door het omhelzen van dit Ontwerp de Vryheid des Volks in 't grootste gevaar zou gebragt worden, en dat men daar in geene waarborgen vondt tegen Overheersching en de indragt van Magt.

Gloeiende van Vryheidsmin vangt hy aan: „De norsche Aristocraat moge glim„lachen, wanneer men nog eenige waar„de blyft hegten aan de Vryheid, wan„neer men haar, als het voorwerp van „bewondering en hoogagting, nog durft „eerbiedigen — De laage Vleijer, die „zyn fortuin zoekt by de Grooten, wel„ke haar onderdrukken, moge de mo„gelykheid van haar aanweezen ontken„nen, en den spot dryven met haar be„staan — Ik zal nimmer ophouden haar „te eerbiedigen, als het edelste geschenk „der Godheid, aan 't welk wy onze „hoogste voortreffelykheid verschuldigd „zyn."

Die

Die Vryheid, zo zeer door deezen Spreeker geëerbiedigd, beſtond in een Evenwigt van Magt, en kon die, zonder dezelve, op den duur geen ſtand houden. In het thans ontworpen Plan, beweerde hy, dat daarby aan het Uitvoerend Bewind eene veel grooter magt, dan by de tegenwoordige Staatsregeling, werd opgedragen — dat de ondergeſchiktheid van alle bewindvoerende Perſoonen aan hun, die het Volk vertegenwoordigen, en dus de hoogſte Magt uitoefenden, geheel was weggenomen — dat, naar maate men de Magt van het Uitvoerend Bewind vermeerderd hadt, men naar die maate het Gezag van het Vertegenwoordigend Lichaam hadt ingekort, en dus het Evenwigt van Magt, waar voor zelfs by de tegenwoordige Staatsregeling niet genoeg gezorgd was, zodanig hadt weggenomen, dat de balans, altoos, na het Uitvoerend Bewind moest overhellen, terwyl de Vertegenwoordigers des Volks in bloote Machines hervormd waren, en men de vermenging van Magt, waar van men het ſchadelyke, het nadeelige, in andere gevallen, met zulke ſterke kleuren hadt weeten af te maalen, hier op eene Conſtitutioneele wyze vondt daargeſteld. CXXVI. BOEK. 1801.

Dit breeder uitgewerkt hebbende, „ mogt hy," wy bezigen hier 's Spreekers eigene woorden, „ niet ontveinzen, „ dat hem, by het doorbladeren van het „ Ontwerp, op verſcheide plaatzen, de

CXXVI. BOEK. 1801.

„ kennelykſte bewyzen waren voorgekomen, dat de eerſte Ontwerpers van „ hetzelve, die zich, misſchien op eene „ looze wyze, nog verborgen hielden, „ geen minder doel gehad hadden, dan „ om, onder den ſchyn van de Vryheid te handhaven, en de grondbeginzels van de Staatsomwenteling van „ MDCCXCV kwanswys te bewaaren, „ de zogenaamde *Patriciers* de teugels „ van het Beſtuur weder in handen te „ geeven, en onze vrye halzen te krommen onder het haatlykst juk der Slaverny, dat immer kan worden uitgedagt; naamlyk dat der *Aristocratie*, die „ het laatſte overblyfzel der Vryheid in „ onze boezems verſtikkende, ons even „ zeer door alle Volken zouden doen „ veragten, als zy ons te voren bewonderden!"

Breed ſtaat VERBEEK ſtil, om aan te toonen, dat 'er, in het Ontwerp, geene Waarborgen gevonden worden tegen de Overheerſching en indrang van Magt. Men vondt wel eenige Bepaalingen, waar aan de Leden van het Uitvoerend Bewind of de Staatsraad verbonden waren, en eenige Voorſchriften, die zy te volgen hadden in de uitoefening van hunne Magt; doch geen Tegenmagt, wanneer zy die Bepaalingen en Voorſchriften eens met voeten traden, en naar lust en welgevallen te werk gingen. Te vinden was dit Tegenwigt niet in een Wetgeevend Lichaam,

chaam, 't welk ſlegts tweemaal, in elk Jaar, by elkander kwam, en geen de minſte kragten in zich zelven hadt om zich tegen zulk eene Colosſaale Magt, welke het Leger en de Vloot onder haar gebied en de Schatkist van den Staat in handen hadt, te verzetten. Op de Moraliteit der Leden van den Staatsraad te vertrouwen, was te veel gewaagd; en op Eeden ſtaat te maaken niet veilig. De ondervinding hadt geleerd, hoe weinig een Eed vermogt, hoe weinig Wetten, by eene Staatsregeling voorgeſchreeven, gelden, wanneer eenmaal de zugt om te overheerſchen de harten der menſchen overmeestert. CXXVI. BOEK. 1801.

Naa dus getoond te hebben, dat in het Ontwerp zelve zich veele zwaarigheden opdeeden voor de Leden der Vergadering om het aan te neemen, en den Volke, ter goedkeuring, voor te leggen, komt VERBEEK tot de drangreden ter Verandering, ontleend uit de aangevoerde verzekering, dat het *Franſche* Gouvernement dezelve begeerde. Aangemerkt hebbende, dat de bewyzen deezer begeerte, welke het *Franſche* Gouvernement zouden onteeren, en den roem van BONAPARTE bezwalken, nimmer aan de Vergadering waren voorgelegd, en men alle reden hadt om te veronderſtellen, dat men de Onafhanglykheid der *Bataafſche* Republiek, by het Vredesverdrag van *Luneville* verzekerd, zou blyven eerbiedigen, ſprak hy een toon hooger, en ſiet

CXXVI. BOEK. 1801.

zich in deezer voege hooren. „ Repu„ blikeinen zyn toch zo wel Republikei„ nen in de *Bataafſche* Republiek als in „ *Frankryk*. — Wanneer het *Franſche* „ Gouvernement ons eene Staatsregeling „ wilde opdringen, die wy voor het „ Volk, voor het Vaderland en de Vry„ heid, verderflyk oordeelden, dan was „ zyn ganſche Legermagt, hoe geducht „ ook voor de Dwingelanden, niet in „ ſtaat om het gemoed van eenen eerly„ ken Man te ſchokken. — Men kan „ hem, met geweld, uit de Vergadering „ dringen, zo *Franſche* Soldaten daar toe „ in ſtaat zyn — maar dan zou hy nog „ altyd zyn beste ſchat, een blank ge„ weeten, uit de Vergadering wegdraa„ gen, en den roem met zich voeren, „ van, zo lang mogelyk, voor de Vry„ heid geſtaan te hebben. De Man is „ niet veragtelyk, die, voor overmagt „ bukkende, zyne handen overgeeft om „ gekluisterd te worden; maar hy, die „ de ketenen gewillig op zich neemt, „ verdient de verfoeijing van Tydgenoo„ ten en Naakomelingen!"

Aanpryzen zou zich het Ontwerp, wanneer het voor 't overige ſlegts redelyk ware, indien het, met een Finantieel oog beſchouwd, voor 's Lands Schatkist minder nadeelig ware, dan het tegenwoordige; doch durfde VERBEEK verzekeren, dat het verſchil over de ganſche Republiek geen twee Ton zou uitmaaken, een ge-

gering verſchil, in de daad; daar men 's Jaarlyks byna zeventig Millioenen Guldens noodig hadt, om de behoeften van den Staat te beſtryden. CXXVI. BOEK. 1801.

Voorts gaat deeze Volksvertegenwoordiger over om de redenen te toetzen, welke by het Verſlag worden aangevoerd om 't zelve ſmaaklyk te maaken; doch is des geheel onvoldaan. Hy noemt ze „bloote „ Asſumptien, zonder bewyzen, Magt„ ſpreuken, en ſchelluidende uitroepen „ van Rust, Orde en Eensgezindheid!" Dan, om te gelooven, dat dit de heuchlyke gevolgen zouden weezen, zou men, merkt hy op, voorzeker een Vreemdeling moeten zyn omtrent alles, wat men heden ten dage hadt zien gebeuren, omtrent den aart der Partyſchappen, met nieuwe woede, als 't ware, losgebrooken — „ of men zou," dit zyn 's Mans eigene woorden, „ die Rust, die Eens„ gezindheid en die Orde moeten bedoe„ len, die weleer in *Venetie* plaats hadt, „ toen de ſchrik voor het *Ariſtocratiſch* „ geweld den diep vernederden Burger „ het eeuwig ſtilzwygen opleide, en nie„ mand de geſchondene Regten der „ Menschheid dürfde wreeken!"

Geheel andere middelen, wyst hy aan, moesten te werk geſteld worden, om waare Eensgezindheid, duurzaame Rust, en Orde daar te ſtellen; dan moest men de eene Party niet verdrukken om de andere te verheffen; maar die alle vereeni-

CXXVI. BOEK. 1801.

nigen; dan moesten de Volksvertegenwoordigers als eerlyke lieden zich vereenigen, om gebreken weg te neemen, niet om gebreken te vermenigvuldigen — 's Volks taai geduld, in het draagen der zwaare en bykans ondraaglyke Lasten, gepreezen hebbende, laat hy 'er op volgen: „En zouden wy hun dan, tot be„ looning van dit alles, eene Staatsrege„ling opdringen, (want de voorgeſtelde „ wyze, om de Staatsregeling kwanswys „ aan te neemen, kan ik niet anders dan „ met den naam van *opdringen* beſtempe„ len) eene Staatsregeling, die hun waar„ lyk van eene erger conditie maaken „ zou, dan zy immer te vooren geweest „ zyn?"

Hoe zeer VERBEEK, uit hoofde van de Wet, als Lid der Perſoneele Commisſie, verpligt geweest was het Verſlag te ondertekenen, bleek uit dit alles, dat zyn gevoelen van dat der Meerderheid zeer aanmerkelyk verſchilde, en dat hy, wel verre van de Leden der Vergaderinge aan te raaden, om het ontworpen Plan den Volke ter goedkeuring voor te leggen, in tegendeel van begrip was, dat Eed en Pligt het geheel verwerpen van hetzelve, van de Leden der Vergaderinge vorderden.

Gebeurde dit, dan was VERBEEKS zwaarigheid ſlegts voor de helft opgeruimd. Ontveinzen kon en wilde hy niet, dat 'er, in de tegenwoordige Staatsregeling, gebreken plaats hadden; gebreken van dien aart,

aart, dat het Volk niet zo gelukkig was, als het, de omſtandigheden van den tyd in aanmerking genomen zynde, weezen kon. Eene en andere byzonderheid riep, ſchoon misſchien niet rechtſtreeks voortgevloeid uit eenig gebrek in de Staatsregeling, om verbetering. Dit wilde hy gaarne verbeterd zien. En was hy van gevoelen, dat zulks, zonder groote Staatsſchokken, geſchieden kon, indien de Leden, als eerlyke lieden, ſlegts hunne poogingen daar toe vereenigen wilden, en op eenen voet te werk gaan, welke hy beſtaanbaar oordeelde met de tydsbepaaling, aan de Vergadering in de Staatsregeling voorgeſchreeven. CXXVI. BOEK. 1801.

Dit was, zyns bedunkens, om, met verwerping van het Verſlag en de Bylaage, eene Perſoneele Commisſie te benoemen, ten einde naa te gaan, of 'er, in het Beſtuur van zaaken, ook gebreken plaats hadden, die tot bevordering van het geluk des Volks zouden kunnen en alzo behooren weggenomen te worden — met verzoek aan de Leden der Vergaderinge, om, binnen den tyd van veertien dagen, aan de Commisſie ſchriftlyk op te geeven, of, en, zo ja, welke bezwaringen of gebreken hun waren voorgekomen te beſtaan? met byvoeging van de wyze op welke dezelve, naar hun inzien, zouden worden verbeterd — en eindelyk, met volmagt aan dezelve Commisſie, om met het Uitvoerend Bewind, dien

CXXVI. BOEK. 1801.

dien aangaande te onderhandelen, en de Vergadering vervolgens ten ſpoedigſten hun raadſlag mede te deelen. — Op deeze wyze, en op deeze wyze alleen, oordeelde VERBEEK, kon men de verlooren klem en veerkragt aan de Staatsregeling terug geeven; en aan de Ingezetenen dat vertrouwen weder inboezemen, waar van het gemis, vooral in de tegenwoordige oogenblikken, zulke nadeelige gevolgen zou kunnen te weeg brengen (*).

NUHOUT VAN DER VEEN's gevoelen.

Een tweede Lid van de Commisſie, NUHOUT VAN DER VEEN, ſchoon hy de vervroegde Herziening der Staatsregeling beſchouwd hadt, als geen voorwerp van de beraadſlagingen der Vergadering kunnende uitmaaken, hadt geene zwaarigheid gevonden om, daar de meerderheid het tegendeel geſtemd hadt, de Commisſie te helpen volmagtigen, en 'er een Lid van uit te maaken, van oordeel zynde, dat het Uitvoerend Bewind duchtige reden tot het voorſtel zou hebben, welke nader onderzoek verdienden. In deeze verwagting betuigde hy zich geheel te leur geſteld te zien; daar hem, als Lid der Commisſie, tot nog geene ſchaduw was voorgekomen, veel min op eene volledige wyze gebleeken, dat de bedoelde Reviſie der Staatsregeling noodzaaklyk was. Door ziekte de laatſte onderhandelingen niet kunnende bywoonen, hadt hy zyne toe-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 374—380.

toeſtemming niet gegeeven tot het Verſlag, noch ook aan het daarbygevoegde nieuwe Ontwerp van Staatsregeling van de Commisſie niet gevorderd, en waar toe zy, zyns oordeels, geheel onbevoegd was. Gansch onvoldoende keurde hy de aangevoerde drangredenen ter Herziening. De volkomen beoordeeling van het bygevoegd Ontwerp dagt hy kwam als nu niet te paſſe. CXXVI. BOEK. 1801.

„ Alleen," op dat wy dit zyn gevoelen hier plaats geeven, „ zou hy ſlegts „ zeggen, dat de geheele nieuwe Inrichting daar heenen ſtrekte om het ganſche Beſtuur des Lands te doen beſtaan „ uit ryke en vermogende Lieden, welke door even ryke zogenoemde *Nationaale Kiezers* gekooren worden, uit „ welkers Collegie die eerwaardige ſtand „ van Burgers geweerd werd, die het „ minst vervreemd waren van deugd, „ braafheid en vaderlandsliefde, alleen „ om dat zy geene ſchatten bezaten."

De redenen, in het Verſlag aangevoerd, om die Verandering daar te ſtellen, als geſchikt om de Eensgezindheid te bewerken en het algemeen belang te bevorderen, onderzogt en gewraakt hebbende, roept hy uit: „ Ja, Burgers, Re„ preſentanten! het is de éénige weg, „ die, met doornen bezaaid aan deszelfs „ einde, den afgrond vertoont, waar in „ de Republikeinſche Wandelaar neder„ zinkt en zynen dood vindt!"

De

CXXVI. BOEK. 1801.

De wyze van ſtemming wordt hoogst door hem afgekeurd. „ Klaar was het," zegt hy, „ te voorzien, dat veelen van „ hun, die het Vaderland een kwaad hart „ toedroegen, zo lang zy nog eenige „ hoop voeden op de herſtelling hunner „ voorige zogenaamde Conſtitutie, zich „ met de tegenwoordige Orde van zaaken niet bemoeijen zullen, kunnen dan „ ook deezen gerekend worden *voor* een „ Ontwerp te hebben geſtemd, tot welks „ vernieling zy den welgeſcherpten dolk „ in het verborgen ronddraagen?"

NUHOUT VAN DER VEEN, met veel klems, de Vergadering herinnerd hebbende, aan de met Eede geſtaafde Betuigingen, ten aanziene van het handhaven der tegenwoordige Staatsregeling, in de jongſte hachlykſte omſtandigheden des Vaderlands gedaan, vraagt met veel nadruks: „ En zoudt Gylieden, zou het Uitvoe„ rend Bewind, in deeze dagen van meer„ der kalmte, dien Eed kunnen verbree„ ken? Zouden wy, zou het Uitvoerend „ Bewind dien Eed niet geſtand doen? „ Zo dit immer mogelyk, immer doen„ lyk ware, dat dan alle verbintenisſen, „ alle beloften, het ſteunpunt der Maat„ ſchappye, in een eeuwig niet wegzin„ ken en vergaan! Dat dan alle verzekering, „ alle gewoone Eed, niet meer het ken„ merk der waarheid, niet meer het on„ veranderlyk bewys der *Bataafſche* on„ wankelbaare trouw en ſtandvastigheid,

„ waar

„ waar aan dit Gemeenebest zyne groot- CXXVI.
„ heid, zynen luister verſchuldigd is, BOEK.
„ uitmaake — ja, dat dit Gemeenebest ——
„ niet meer beſtaa! 1800.

„ Maar neen! Burgers Repreſentan-
„ ten! nooit zult Gyl. dulden, dat het
„ groot werk der Revolutie, dat uwe
„ bekende braafheid, dat uwe eerlykheid,
„ tot wankelen gebragt en in ontrouw
„ zou veranderd worden; maar uwe daa-
„ den, uw gedrag zullen ook thans het
„ eeuwig kenmerk draagen van dien moed,
„ van die cordaatheid, van die onuit-
„ wischbaare ſtandvastigheid en onver-
„ zettelyke verkleefdheid aan uw eens
„ welberaaden gegeeven woord, waar
„ door onze Voorvaders het *Spaanſche*
„ juk hebben afgeſchud, dit klein Ge-
„ meenebest over alle zyne Vyanden doen
„ zegevieren, en, het geen alles zegt,
„ Vry en Onafhanglyk gemaakt.

„ En gy, *Bataaven!* die gevoelt wat het
„ is waarlyk vry te zyn, vereenigt U met
„ uwe Vertegenwoordigers en Bewinds-
„ lieden, die nw geluk, uwe welvaard,
„ tot hun eenig doelwit ſtellen, die, in
„ de dagen van voorige Overheerſching,
„ reeds uwe leidslieden waren; die uwen
„ moed, uwe Vryheidszugt aanvuurden
„ en deeden ontvlammen, en, door alle
„ worſtelingen heen, aan hunnen Eed en
„ Pligt getrouw bleeven. — Blyft on-
„ veranderlyk aankleevers van uwe Staats-
„ regeling, die doorn in het oog uwer

„ Vy-

„ Vyanden; werkt eenpaarig tot verbe-
„ tering van gebreken, die Gyl. duidelyk
„ zoudt mogen ontdekken, door het toe-
„ ſtemmen in welgepaste, weldoordagte,
„ en voorzigtige maatregelen, die ten
„ bewyze ſtrekten, dat uwe wil regtvaar-
„ dig en billyk is; dat Gyl. by voortduu-
„ ring, niet blyft willen iets, waar mede
„ uw bederf, uw ondergang zou gepaard
„ gaan, en bevestigt niet met woorden,
„ maar door ſpreekende daaden, dat gy
„ de Staatsregeling niet wilt zien verloo-
„ ren gaan, zonder met dezelve om te
„ komen!"

Van eenen Repreſentant, die zo geſprooken hadt, was het beſluit te wagten tot verwerping van het Verſlag en de Bylage, als mede van het Voorſtel des Uitvoerenden Bewinds, tot eene vervroegde Herziening der Staatsregeling, door hem zo ongepast als ontydig gekeurd, en als geheel tegen de Vryheid van den Staat, tegen alle Republikeinſche Beginzels en tegen de Staatsregeling zelve gedaan (*).

KRAMER's denkbeeld.

De Volksvertegenwoordiger KRAMER, die het Voorſtel des Uitvoerenden Bewinds beaamd en voor eene Commisſie geſtemd hadt, verklaarde in zyne verwagting bedroogen te zyn; en gevoelde thans, dat hy het *Bataafſche* Volk moest behoeden tegen eenen ſlag, welke dat zelfde Volk onherſtelbaar moest bederven, dat hy zichzel-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 408—418.

zelven, door daar in toe te ſtemmen, in zyn eigen oogen veragtlyk zou maaken; daar zulks de geheele ruïne van Vaderland en Vryheid naa zich zou ſleepen (*). CXXVI. BOEK. 1801.

By elken ſtap, in deeze zaak gedaan, was de verwondering des Repreſentants DE SONNAVILLE al hooger en hooger geſteegen. Het geheel beloop zyner breed gevoerde reden ſtrekt daar van ten blyke. Daar hy zich eerst bevlytigt om den Brief des Uitvoerenden Bewinds te wederleggen; en voorts beweert de ongepastheid en ongeoorlofdheid des Voorſtels eener vervroegde Herzieníng; doch, wegens de Bylage, kon hy zyne verbaasdheid niet verbergen, daar de Commisſie, onder dien naam, op eene bedekte wyze, met een geheel nieuw Plan van Staatsregeling voor den dag kwam. Schoon hy verklaart, „ in „ de Merites van dat zo Antirepublikeins „ maakzel niet te zullen treeden," geeft hy 'er een ſchampere trek op. — In het Verſlag zelve hadt hy te vergeefs gezogt na de gronden, ten bewyze van de volſtrekte noodzaaklykheid eener vervroegde Staatsregeling; doch niets gevonden dan woorden en bewyzen, gewoonlyk gebruikt om, zo men zegt, eene kwaade zaak goed te maaken, ten deezen aanzíene ſtondt hy volkomen in 't zelfde begrip als VERBEEK. Zodanig eene Herzíening der Staatsregeling merkte hy aan als eene DE SONNAVILLES gevoelen.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 380.

CXXVI. BOEK. 1801.

eene openbaare ſchending onzer goede trouw, en als eene verbreeking van den Eed en Pligt, door de Volksvertegenwoordigers, by het aanvaarden hunner Posten, bezwooren. Verſlag en Bylage verdienden des verwerping; en voorts, dat in de gedaane Voordragt van het Uitvoerend Bewind, als geheel ſtrydig met de Staatsregeling, niet getreeden zou worden, voor vervallen houdende alles, wat ingevolge van die Voordragt geſchied ware (*).

WELSMAN'S gevoelen.

Een nog hooger toon, dan een der voorige Spreekeren, liet de Volksvertegenwoordiger WELSMAN hooren; onder andere, ten aanziene van de Bylage, aanmerkende, dat men „een gewrogt van „ Antipatriottiſche herſenen der Vergadering in handen hadt weten te krygen," teffens plegtig verklaarende, „ dat hy die Leden van het Uitvoerend „ Bewind en de Leden uit het midden „ der Vergadering, welke de tegenwoordige Staatsregeling zouden willen werkloos houden, die dezelve zouden willen vernietigen, en daarenboven nog „ eene Antirepublikeinſche Conſtitutie het „ Volk ter goed- of afkeuring voordraagen, zou houden voor Overtreeders „ van de Gelofte en van den Eed op de „ tegenwoordige Conſtitutie, by de aanvaarding van hunnen Post gedaan, en dat „ hun-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 381—385.

„ hunne gedragingen, in deezen, een „ Attentaat waren op 's Volks Souverai „ niteit, en zy daar door in een ſtaat „ van Beſchuldiging behoorden geſteld „ te worden; dat de Vergadering voorts, „ in allen gevalle, en Brief en Verſlag „ moest houden buiten beraadſlaaging, „ en daarenboven het Uitvoerend Bewind „ gelasten, om, op deszelfs verantwoor„ delykheid, oogenblikkyk handen aan 't „ werk te ſlaan, om de tegenwoordige „ Conſtitutie, volgens den hun gegeeven „ last, en den door hun gedaanen Eed, „ te doen werken (*)." CXXVI. BOEK. 1801.

WELSMAN werd vervangen door den Repreſentant RIS, die beweerde, dat de Commisſie, uit de Vergadering benoemd om met het Uitvoerend Bewind in onderhandeling te treeden, haaren last niet volbragt hadt; daar zy de Vergadering geheel onkundig liet van het daar voorgevallene, en zich veroorloofde ter Vergaderinge een Verſlag voor te leggen ter aanpryzing eener door haar ontworpen Staatsregeling, „ welke niets minder in „ zich bevatte dan om den Invloed des „ Volks geheel te ſnuiken en de Aristo„ cratie ten throon te voeren."— Eene onderneeming door Mannen, die een en andermaal de tegenwoordige Staatsregeling bezwooren, en zich daar by tegen de wederinvoering van het *Federatief Beſtuur*, Het denkbeeld van Ris.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 398.

1801.

ſtuur en de begunſtiging der *Ariſtocratie* een en andermaal verklaard hadden (*).

Deeze Repreſentant, het zeer op de *Ariſtocratie* gelaaden hebbende, hangt een tafereel op van den loop der zaaken daar toe leidende. Hy merkt ten dien einde onder anderen op, „dat," om 's Mans eigene woorden te bezigen, „van den Jaare „MDCCLXXX tot MDCCLXXXVIII, „veele Ingezetenen werkzaam waren om „eene verbetering in de toenmaalige Re„geeringsvorm te bekomen; dat de Ari„ſtocraaten, oordeelende zich dat tyd„ſtip ten nutte te moeten maaken, de „gedaante aannamen van Volksvrienden, „en alle hunne kragten inſpanden, om „den toenmaaligen Stadhouder en diens „Voorſtanders geheel te onder te bren„gen — ten einde op de puinhoopen „van dat Geſticht hunnen Zetel te kun„nen vestigen; doch ziende, dat de Pa„triotten niet genegen waren dit hun „ontwerp te helpen daarſtellen; maar „dat zy alleen het algemeen geluk van „Land en Volk ten doel hadden, ont„trokken zy zich van de verdere ver„eischt wordende werkzaamheden, en „veroorzaakten vervolgens, dat de waare „Republikeinen, en met hun het Va„derland, in een poel van rampen zyn „ge-

(*) Hij betuigde, daar mede te bedoelen STEYN PARVÉ, APPELIUS, VAN ROYEN, SCHEFFER, POMPE VAN MEERDERVOORT, VAN FORREST en DE LEEUW.

„ gedompeld geworden. — In den Jaare MDCCXCV, de *Franſche* Legermagt den Vaderlandſchen grond bemagtigd en het Stadhouderlyk Beſtuur verwyderd hebbende, begon de hoop, om het geliefkoosde Ontwerp, dat in den Jaare MDCCLXXXVII was mislukt, tot ſtand te brengen, weder te herleeven; doch, om dit oogmerk te bereiken, oordeelde men zich, ter eerſte inſtantie, noodwendig weder onder de Volksvrienden te moeten ſchaaren, getroostte men zich den naam van *Burger* en predikte de *Gelykheid*, tot dat men zich weder in eenige vakken van Beſtuur hadt weeten in te dringen; toen werd de tyd gebooren weder handen aan het werk te ſlaan. — Dan 'er deedt zich eene groote zwaarigheid op: men hadt door ervaarenis geleerd, dat de *Patriotten* of *Voorſtanders eener zuivere Democratiſche* Regeering de *Ariſtocratiſche* Familie-regeering verfoeiden, en by voorkeuze liever eene *Stadhouderlyke Regeering* zouden verkiezen, dan om onder de Slaverny der *Ariſtocratie* gebukt te gaan. Men hieldt zich dus verzekerd geene medewerkers onder deezen te zullen bekomen, en oordeelde mitsdien, ter bereiking van het zich voorgeſteld Ontwerp, dienſtig te zyn, om de Voorſtanders van het voorige Beſtuur te cajoleeren, en deezen en genen tot het Stemregt te admitteeren,

CXXVI. BOEK. 1801.

CXXVI. BOEK. 1801.

„ ren, eenigen in Posten te doen plaat-
„ zen, alzo aan zich te verbinden en
„ dienstbaar te maaken; ten einde zich,
„ ware het mogelyk, van een overwigt
„ tegen de zich in deeze Republiek be-
„ vindende *Democratiſche* of *Volksgezin-*
„ *de* Party te verzekeren, en hunnen
„ Throon zo wel op den ondergang der
„ *Democratiſche* als *Stadhouderlyke Re-*
„ *geering* te vestigen."

Deeze toedragt der zaaken, naar zyn inzien, ontvouwd hebbende, vaart Ris voort, „ en, Burgers Repreſentanten! „ kan 'er, om dit doelwit te bereiken, „ wel een beter Plan worden uitgedagt, „ dan de door de Commisſie by haar „ Rapport overgelegde Acte van Staats- „ regeling? Zou, wanneer dezelve in „ werking werd gebragt, de Volks-in- „ vloed geen hersſenſchim zyn? De Op- „ permagt des Volks niet aan eenige wei- „ nige Perſoonen worden dienstbaar ge- „ maakt? Alle verantwoording worden „ verbannen, en der Heerschzugt den „ teugel worden gevierd?"— Van eenen Volksvertegenwoordiger, die op deezen trant ſprak, was niets anders te verwag-ten, dan eene vollſtrekte verwerping van de ingediende Stukken, en dat de gevol-gen, uit den Voordragt van het Uitvoe-rend Bewind gebooren, toonden, dat de-zelve geen punt van verdere beraadſlaa-ging voor de Vergadering kon of behoor-de uit te maaken.

Dit

Dit was ook het gevoelen der Repre- CXXVI.
ſentanten VAN VEEN, SCHELTS en SCHER- BOEK.
MER. Laatstgemelde merkte, ten opzigte
van de voorgeſlaagene Stemming, by ter 1801.
invulling rondgebragte Stembillietten op, Hoe VAN
„ dat zulks zeer goed was uitgedagt om een VEEN,
„ Plan, al was het voor het *Bataafſche* SCHELTS
„ Volk nog ſlegter te maaken, dan dit, en SCHER-
„ te doen goedkeuren. — Alle getrou- MER over
„ we Voorſtanders van het Huis van dit ſtuk
„ ORANJE en van het Stadhouderſchap, dagten,
„ die zich, tot dus verre, nergens mede
„ bemoeid hadden, noch ergens mede
„ wilden bemoeijen, zo lange zulks het
„ ſtelzel van hunnen geliefden Stadhou-
„ der niet betrof, tekenen de Stembil-
„ lietten niet. — De zogenaamde ſtillen
„ in den Lande, die het niet kan ſchee-
„ len of *Republikeinen*, of *Ariſtocraa-*
„ *ten*, of *Federaliſten*, of *Despooten*,
„ het Land regeeren, als het hun maar
„ welgaat, tekenen de Stembillietten
„ niet. — De zogenaamde ſmalle Ge-
„ meente, of de ongelukkige ſlachtoffers
„ der Republiek, die door dagelykſche
„ Aalmoesſen en milde Gaven hun beſtaan
„ moeten hebben, die men tegenwoordig
„ overal in een groot aantal vindt, en
„ die zich volſtrekt met geene Politieke
„ zaaken bemoeijen, of zich daar toe
„ ongeſchikt agten, of zich die moeite
„ niet willen aandoen, vullen ook hunne
„ Stembillietten niet in. — En alle dee-
„ ze bovenſtaanden zal men dan houden

CXXVI. BOEK. 1801.

„ zich met het Plan te conformeeren, en
„ hetzelve goed te keuren. — *Ariſto-*
„ *craaten* zullen allen greetig zeker het
„ Plan aanneemen, en het Stembilliet
„ met het woord *Ja* invullen, is dat dan
„ het *Bataafſche* Volk? Hebben wy daar
„ mede een Contract aangegaan? Moe-
„ ten die alleen de tegenwoordige Staats-
„ regeling vernietigen, en eene nieuwe
„ daarſtellen. — Het is door de Voor-
„ ſtanders en Bewerkers derzelve zeer
„ goed uitgedagt, om in hun voornee-
„ men te reusſeeren; maar het is zeer
„ afſchuwelyk, als de deugd quaſi ge-
„ bruikt wordt om de ondeugd te plee-
„ gen, en ik beklaag dan het Vaderland,
„ en het met hetzelve welmeenend Volk:
„ waar toe dan de Revolutie bewerkt?
„ waar toe dan zo veel bloeds geſtort?
„ waar toe dan zo veele Huisgezinnen
„ ongelukkig gemaakt? waar toe zo vee-
„ le opofferingen gedaan? waar toe zo
„ veel werks van het Stemregt gemaakt,
„ het welk men altoos als het grootſte
„ Regt van den *Bataafſchen* Burger heeft
„ aangemerkt?" (*)

Gevoelen van VAN DER Zoo.

Meer dan een der Volksvertegenwoordigeren, die tot nog het woord gekreegen en gevoerd hadden, betoonde zich voor de noodzaaklykheid eener verbeterende Herziening der Staatsregeling; meer zelfs dan in het Voorſtel des Uitvoerenden Be-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 402—405.

Bewinds, of in het daar op uitgebragt Verſlag gedaan was, wees de Repreſentant VAN DER Zoo de gebreken der tegenwoordige Staatsregeling en de daar uit ontſtaande botzingen aan; hy gaf op dien grond te kennen, dat de Herziening der Staatsregeling zyn wensch en wil ware; doch dat hy even zeer 's Volks welbehaagen wenschte te verſtaan, als alleen het vermogen hebbende zich een Regeeringsvorm, naar welgevallen, te kiezen. In dien geest hadt hy voor het daarſtellen eener Commisſie geſtemd. CXXVI. BOEK. 1801.

Dan vondt hy veel op de volvoering van dien last te zeggen; laaten wy hem, voor een gedeelte, in ons Geſchiedblad hooren ſpreeken. „ Zeker was de last, „ door de Vergadering aan de Commisſie „ gegeeven, niet om een geheel nieuw „ Plan, of het Ontwerp eener geheel „ nieuwe Acte van Staatsregeling, te „ vervaardigen en aan de Vergadering „ voor te ſtellen. Dit denkbeeld was „ zo verre afgelegen van het Voorſtel „ des Uitvoerenden Bewinds, dat men „ daar vergeefs zoeken zal na de redenen, die de Commisſie bewoogen hebben, om deezen haaren last te buiten „ te gaan, en zich te leenen tot een arbeid, waar toe zy niet geroepen was. „ Hadt de Commisſie zich onledig gehouden, om een gedetailleerde Voordragt zamen te ſtellen van de onderſcheidene gebreken, die zich, in de

CXXV. BOEK. 1801.

„ applicatie der voorſchriften van onze
„ Staatsregeling, opdoen; van de moei-
„ lykheden, die in het algemeen daarſtel-
„ len van alle de deelen der Staatsrege-
„ ling te voorſchyn komen; om de te-
„ genkantingen, die ontſtaan, omtrent
„ veele verordeningen, ſtrydig met den
„ aart en de geſteldheid der zaaken, ſtrydig
„ met de locale ſituatie van ons Vaderland,
„ met het onderſcheiden character van
„ deszelfs Inwoonders, derzelver leevens-
„ wyze en zeden. Hadt zy zich laaten
„ voorlichten over de botzingen, die,
„ volgens het Uitvoerend Bewind, door
„ geene genoegzaame afſcheiding der
„ Magten moeten plaats grypen; hadt zy
„ zich geſpitst, om de middelen aan de
„ hand te geeven, door welken, by de
„ Herziening der Staatsregeling, deze
„ feilen kunnen worden weggenomen;
„ zich verklaard over het Voorſtel des
„ Bewinds, aangaande de wyze, op wel-
„ ke deeze Herziening zoude plaats heb-
„ ben, dan geloof ik, dat beter aan het
„ oogmerk der Vergaderinge zou zyn
„ voldaan geweest, en dat men nader
„ zou gekomen zyn tot het groote punt,
„ daar thans aller oogen op ſtaaren.
„ Maar van dit alles is niets gebeurd! —
„ De Commisſie verlaat de vrugtbaare
„ ſtreeken, die voor haar liggen, om
„ in eene afgelegene woestyn rond te
„ doolen. Men hadt door de ondervin-
„ ding de gebreken onzer tegenwoordige
„ Staats-

„ Staatsregeling leeren kennen, tot de verbetering werd men alzo, langs eenen gebaanden weg, geleid; maar men verkoos niet deezen te betreeden, en liever eene geheele nieuwe Machine op te bouwen, waar van men de werking niet kan berekenen, en de uitkomst moet afwagten. Eene Machine, waar van ik my verzekerd houde, dat zy, indien men beproeven wilde haar in omloop te brengen, naa verloop van een klein tydperk, in het zelfde graf zou nederdaalen, op welks rand de tegenwoordige Staatsregeling ſtaat te waggelen. — CXXVI. BOEK. 1801.

„ Ik heb het Plan, door de Commisſie overgelegd, wel naarſtiglyk onderzogt; en hoe leed is het my te moeten zeggen, dat ik, in weêrwil van het goede, dat 'er in mag gevonden worden, nog veel meer kwaads 'er in heb meenen te ontdekken, 't geen my gebiedt — met onwederſtaanlyke kragt gebiedt, te verklaaren, dat dit geene Staatsregeling voor myn Vaderland zyn kan — my gebiedt, om de Commisſie in 't aangezigt te zeggen, dat zy de ſchoonſte gelegenheid, om het Vaderland te redden, heeft laaten voorby gaan.

„ Hoe verkeerd waande de Commisſie, dat, door het ſluiten van zulk een Maatſchappyiyk Verdrag, nevens het Altaar des Vredes ook dat der Eendragt zou worden opgericht, en alle Party-

„ ſchap-

„ ſchappen zouden zyn uitgedoofd. Zou
„ dan waarlyk dit heilzaam oogmerk zyn
„ bereikt geworden, door het daarſtellen
„ eener Conſtitutie, die de veroordeelde
„ Regeeringsvormen, welke te vooren
„ de bewooners van *Bern*, *Venetien* en
„ *Neurenberg* tot ſlaaven maakten, na-
„ der komt, dan de Regeeringsvorm van
„ een Land, daar ſchatten, bloed en traa-
„ nen aan de Vryheid geofferd zyn? —
„ Zou dit oogmerk zyn bereikt gewor-
„ den door het daarſtellen eener Conſti-
„ tutie, die 's Volks voorregten den bo-
„ dem inſlaat, door deszelfs Invloed op
„ het Beſtuur, in eene nietige ſcha-
„ duw te herſcheppen, en eene Ari-
„ ſtocratie in plaats te ſtellen, duizend-
„ maal erger, dan waar over men zich,
„ onder het voorig Beſtuur, beklaagde,
„ en welk juk men waande te hebben
„ afgeſchud? — Zou dan dit by een
„ Volk, dat wel door het gewigt zyner
„ rampen afgemat, en in den ſlaap der
„ moedloosheid nedergezonken is, maar
„ dat toch echter zyne Vryheid bemint,
„ maar dat toch echter zyne kluisters met
„ wederzin draagt, zou dit, by zulk een
„ Volk, Vrede en Eendragt kunnen doen
„ gebooren worden? — Zou dan de
„ ſchepping van zeven Staatsraaden aan
„ de *Bataafſche* Republiek dit heil aan-
„ brengen? Zeven Goden om een hand-
„ breed Lands te regeeren, terwyl de
„ grootſte der Republieken, die ooit op

„ dee-

„ deeze Dwaalſtar beſtondeu, door een Consulaat van drie Burgers beſtuurd, en tot den hoogſten trap van luister gevoerd wordt? — Zeven Goden, nog eens, die, ondersteund en geſchraagd door een Nationaal Kies-collegie, meesters van de Krygsmagt en de Schatkist, het ſteunzel van hun gezag en grootheid in zichzelven hebben! Die, voor veertien jaaren lang op hunne zetels gevestigd, zich aldaar juist op de hoogte bevinden, van waar zy de Vryheid alle de ſlagen kunnen toebrengen, welke deeze ooit van de eigendunkelykſte Regeeringsvorm hadt te vreezen! — Is 'er dan geen gevaar, dat deeze Zeven Staatsraaden, vroeg of laat, in kleine Tyrannen zullen ontaarten, in welker oog de Burger niets zal zyn — voor welken hy laager zal moeten kruipen, en zich dieper zal moeten nederbuigen, dan hy ooit voor het Stadhouderlyk Beſtuur heeft moeten doen? Heeft men dan niet te vreezen, dat dit Godendom eerlang in de zogenaamde *Patriciſche* Geſlachten overgebragt, alle andere van de Regeering zullen worden uitgeſlooten, en de Burgers, die dit klatergoud niet op hunne kleederen draagen, alleen de lof, van ſtil en gehoorzaam te zyn, zal worden overgelaaten? Staat 'er dan niet te wagten, dat deeze Regenten, gelyk weleer, alleen zichzelven zullen zoe-

CXXVI. BOEK. 1801.

„ ken

CXXVI. BOEK. 1801.

„ ken te verryken; dat zy de hunnen in
„ alle deelen van het Beſtuur zullen in-
„ dringen, hunne ſlaaven en aanbidders
„ in alle Posten en Bedieningen zullen
„ plaatzen, en dat alzo onze Republiek
„ pericliteert van vry erger natuur te
„ worden, dan zy ooit geweest is? Ja
„ zou dan die hoogstnoodzaaklyke Een-
„ dragt kunnen worden daargeſteld, door
„ eene Nieuwe Conſtitutie, die juist de-
„ zelfde gewigtige gebreken behoudt,
„ welke in de tegenwoordige Staatsrege-
„ ling meest om verbetering roepen?"

Dit breeder ontwikkeld, en een wenk gegeeven hebbende, dat de Hereéniging van de Kerk met den Staat, hoe zeer ook door de Commisſie verbloemd, een blykbaare toeleg was, wyst hy aan, hoe ook hier uit geene Eendragt en Vrede zou geboren worden. Dit Volksheil moest op andere gronden, door hem aangeweezen, rusten. — De ſlotſomme van dit alles was verwerping (*).

VAN DEN BRAAK'S gevoelen.

VAN DEN BRAAK hieldt het Verſlag als ongeſchikt, en buiten het vermogen der Vergadering om 'er over te handelen, en alle overweging van de Bylage als ſtrydig met den last der Volksvertegenwoordigeren, verklaarende de zodanigen, die de vernietiging der tegenwoordige Staatsregeling wilden, ſchuldig aan ontrouw (†).

Hoe

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 406 enz.
(†) *Ald.* bl. 419.

Hoe ſterk VAN DEN BRAAK ook ſprak, klonk het zagt in vergelyking met het uitvaaren van GUILJE. Wy neemen 'er alleen ten ſtaal dit daar uit over: „Met yzing „ en verfoeijing heb ik het Rapport en „ het daar by gevoegd Concept-Ontwerp „ der Nieuwe Conſtitutie geleezen, het„ welk men tragt, in plaats van de te„ genwoordige, het *Bataafſche* Volk op „ te dringen. — Zou dit Vryheidmoor„dend Monſter de wrange vrugt zyn van „ de dierbaarſte opofferingen des Volks — „ en van het nog warm vergooten bloed „ van zo veele *Bataafſche* en *Franſche* „ Helden, die in het beſchermen onzer „ Vryheid gemeuveld zyn? — Neen! dit „ zal niet gaan — dat bloed zou de wraak „ des regtvaardigen Hemels over ons in„ roepen. — Weg dus met dat heillooze „ gedrochtlyk ſtuk! dat het als zodanig, „ den waaren Republikeinſchen Verte„ genwoordiger onwaardig, verworpen „ worde!" (*)

CXXVI. BOEK. 1801. GUILJE's gedagten.

De Repreſentant SCHRYVER ſtemde met VERBEEK in. Een gunſtiger taal, dan men tot nog over dit ſtuk gehoord hadt, vloeide uit den mond des Volksvertegenwoordigers LEWE; daar hy en het Verſlag en het Ontwerp den lof niet onthieldt, welke hy oordeelde daar aan toe te komen. Voor het vervroegen der Herziening hadt hy zich reeds verklaard. Bepaaldlyk uit hy

SCHRYVER's en LEWE's begrippen.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 419. 420.

CXXVI. BOEK. 1801.

hy zyn gevoelen, over het gezag aan de beide Kamers van het Wetgeevend Lichaam, zo wel als over de groote Magt aan het Staatsbewind, by het Ontwerp aanbevolen; maar vooral by de afscheiding deezer twee Magten. Hy zoekt aan te toonen, hoe de groote Magt, aan het Staatsbewind toevertrouwd, veel te uitgestrekt, en die van het Wetgeevend Lichaam weinig meer dan eene enkele schaduwe van Magt vertoonde, terwyl noch hetzelve, noch het Vaderland, genoegzaam gewaarborgd, en gerust gesteld was tegen gevreesd misbruik, overheersching en indrang van de Uitvoerende Magt. — Of intusschen de botzingen, tegenkantingen en zwaarigheden, die by de tegenwoordig plaats hebbende Staatsregeling plaats hadden, daar aan moesten worden toegeschreeven, was geenzins zyn gevoelen; maar hy vondt zich gedrongen openlyk te verklaaren, dat, wanneer verscheide zaaken met minder overdreevenheids in de toepassing van vaste, doch afgetrokkene, gronden waren gewyzigd en geregeld geworden: waar toe de Staatsregeling genoeg ruimte verleende, veele derzelven, by de daadlyke uitoefening, aan zulke kennelyke botzingen, ongeschiktheden, en onoverkomelyke hinderpaalen niet zouden blootgesteld geweest hebben. — Lewe agtte zich ten eenenmaale onbevoegd, om mede te werken tot alle zulke maatregelen als hem zouden kunnen leiden,

om

om het medegedeelde Ontwerp eener Staatsregeling aan het *Bataafſche* Volk voor te ſtellen, maar hetzelve van de hand te moeten wyzen, nevens het Reglement betrekkelyk het invoeren van dit Ontwerp (*). CXXVI. BOEK. 1801.

AUFFMORTH voerde redenen aan, welke ten duidelykſten toonden, dat hy zich tegen eene nadere Herziening geenzins verzette; doch dat hy zich, noch met het Verſlag, noch met de Bylage, zo als zy voorhanden waren, kon vereenigen (†). AUFFMORTH'S gevoelen.

Schoon de twee Repreſentanten, die wy laatſt hoorden, eenen anderen toon voerden dan alle de voorigen, was 'er nog geen opgetreeden, die toeſtemming en goedkeuring gaf. — De Volksvertegenwoordiger BANNIER, verklaarde volluit het eens te zyn met de Leden, die begreepen, dat de tegenwoordige Staatsregeling niet alleen voor aanmerkelyke verbeteringen vatbaar was; maar ook, zou zy de rust en het geluk des Volks duurzaam bevestigen, met de daad behoefde. Hy ontveinsde niet, dat hy het bekende Voorſtel des Uitvoerenden Bewinds, van die zyde beſchouwd, met genoegen hadt zien te voorſchyn komen; dat hy, wel verre van het aan te zien als ontydig en misdaadig, zo als veelen het ſcheenen te beſchou- BANNIER'S denkbeeld.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 422.
(†) *Ald.* bl. 425.

ſchouwen, het hem alzoos pligtmatig hadt toegeſcheenen. Op de door hem aangevoerde gronden betuigde hy, ingevalle eene bepaalde ſtemming over het door de Commisſie ingediend Ontwerp komen moest, 'er zich voor te zullen verklaaren, niet om dat hy hetzelve als het beste en meest voldoende moest beſchouwen, dit was verre; maar om dat hy met de Commisſie volkomen inſtemde, „dat de toeſtemming van allen in alles te willen ter deezer zaake was het „onmogelyk te begeeren," en dat hy, dienvolgens, zyn gevoelen, omtrent zommige gedeeltens, moest gevangen geeven. Voorts, om dat hy met de Commisſie het Ontwerp, over het geheel, aanneemelyk vondt, en daar in aanmerkelyke verbeteringen, tegen het tegenwoordig Zamenſtel vergeleken, ontdekte, terwyl hy iets nog beters, in den tegenwoordigen ſtand van zaaken, meer vuuriglyk wenſchen dan verwagten durfde. De gemaakte veranderingen keurde hy grootendeels verbeteringen. Schoon het niet moeilyk ware, den uitſlag der tegenwoordige beraadſlagingen te giſſen, verklaarde hy zich voor het Ontwerp (*).

DOEL-MAN, VAN DIERT VAN MELISSANT

Naa deezen Spreeker klonk de toon der Verwerping uit den mond van DOELMAN, en VAN DIERT VAN MELISSANT. CUYPERS, die voor eene Herziening geſtemd en vuurig-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 427.

riglyk gewenscht hadt, die in het thans overgeleverde Plan te zullen vinden, was zulks niet gelukt; integendeel, hoe meer hy het geleezen hadt hoe meer hy zich overtuigd vondt, dat het nog veel minder, dan de tegenwoordige Staatsregeling, geschikt was om de Vryheid en Onafhangelykheid der *Bataaven*, en derzelver duurzaam geluk, te bevorderen, of daar te stellen. Met VAN DER Zoo keurde hy verbeteringen noodig. Een voorstel aan het Volk tot Herziening was het geen hy verlangde: dan het scheen hem toe, dat het Ontwerp, thans in beraadslaging, en de wyze, waar op men het Volk over 't zelve zou laaten stemmen, geheel afwykende van die, welke door het Uitvoerend Bewind was voorgesteld, hier toe in 't geheel niet geschikt waren; maar in tegendeel, in plaats van verbeteren, de Regeeringsvorm nog veel slegter zou maaken; weshalven hy zich noch met het Verslag, noch met het Ontwerp, kon vereenigen (*).

CXXVI. 2021. 1801. en CUYPERS brengen hun begrip uit.

DOMINICUS zag in het Verslag, hoe kunstig het ook mogt zyn zamengesteld, en hoe zeer het in zo verre dan ook als zodanig den kundigen Maaker alle eere aandeedt, omtrent het hoofdzaaklyke niets 't gene hem kon behaagen — niets dat immer in het strydperk het Altaar des Vredes kon of zou worden opgerigt. — Het Stuk

't Gevoelen van DOMINICUS.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 427—438.

CXXVI. DOEK. 1801.

Stuk door de Commisſie overgelegd, hoe belangryk, hoe gepast men het ook mogt doen voorkomen, dagt hem, in deszelfs geheelen omvang beſchouwd, *overhoodig*; de wyze, op welke het zou worden voorgedraagen, *hoogstgevaarlyk*; en om der gevolgen wille, die uit deezen maatregel konden ontſtaan, *onſtaatkundig* en *ongepast*. Beider verwerping liet hy op die gronden rusten (*).

VAN LEYDEN's begrip.

Dus lange hadt geene der Spreekeren, uitgenomen de Repreſentant BANNIER, gunſtig wegens de in overweeging zynde Stukken geſprooken, en het woord *aanneemen* laaten hooren, thans kwam de ſpreekbeurt aan VAN LEYDEN, Lid der Commisſie, die, op eenen zeer beſcheiden toon, de Voorſpraak en Verdeediging aanving. Ten grond zyner bedenkingen leggende, dat geene Staatsregeling een Volk gelukkig kon maaken, wanneer zy niet als Nationaal wierd aangemerkt. Als mede, dat het een vereischte in eene Staatsregeling was, dat dezelve ingericht moest weezen, naar de begrippen van de meerderheid der Ingezetenen. In het menſchelyk character en de tydsomſtandigheden vondt hy den grond der omhelzinge van de ingevoerde Staatsregeling. Hy betuigde die aangenomen te hebben, niet alleen om dat eene bepaalde Regeeringsvorm een vereischte was

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 44.

was voor 's Volks welzyn; maar ook om dat hy, in die Staatsregeling, veele ſchoone zaaken aantrof. Dan, zo zeer hy nooit een blinde toejuicher van dezelve geweest was, zo min zou hy die thans beneden haare waarde tragten te verlaagen. Vroeg hy zichzelven, of die Staatsregeling wezenlyke gebreken hadt? Onderzogt hy, of zy aan het Volk, voor 't welk dezelve geſchikt was, aangenaam ware? dan moest hy de eerſte vraag met *Ja*, de tweede met *Neen* beantwoorden. Dit alles verder uitgewerkt hebbende, geeft hy de redenen op, waarom hy het tegenwoordig oogenblik als gunſtig beſchouwde tot het daarſtellen eener waarlyk Nationaale Staatsregeling. CXXVI. BOEK. 1801.

„ Hoe men," laat hy zich onder anderen hooren, „ook over den ſtaat van zaa„ ken denken mogt, zou ieder gereedlyk „ toeſtemmen, dat waare Eendragt tus„ ſchen de gezamenlyke Inwoonders des „ Lands, het eenigſte middel was om „ ons diep gezonken Vaderland, uit des„ zelfs vervallen ſtaat, op te beuren. Het „ waren alleen de vereende en welmee„ nende poogingen van allen, die hun „ Vaderland beminden, die aan eene „ Staatsregeling deeze waare vastheid „ konden geeven. Het was alleen daar „ door, dat wy ons eene wezenlyke On„ afhanglykheid zouden bezorgen. — Het „ is myne zaak niet, U op te geeven wel„ ke de bedoelingen zyn, welk het ver-

CXXVI. BOEK. 1801.

„ langen is van den Held, die thans
„ *Frankryk* beſtuurt. Maar dit durf ik
„ gerustlyk zeggen, dat het hem aange-
„ naam zyn zal, dat wy zyn voorbeeld
„ volgen, door de Partyen, die ons Va-
„ derland verſcheuren, te verëenen. Hoe
„ ſchrander het krygskundig beleid van
„ BONAPARTE ook zyn moge, hoe dap-
„ per de *Franſche* Helden, die zo me-
„ nigwerf, door hem geleid, hebben
„ gezegepraald, zo hy niet evenveel
„ Staatkunde hadt aan den dag gelegd,
„ door de *Franſchen* onderling te ver-
„ eenen, nimmer ware MOREAU tot in
„ het hart der *Oostenryksche* Erflanden
„ doorgedrongen, nimmer ware de roem-
„ rykſte Vrede door den Eerſten Conſul
„ ondertekend. — Ik heb, in onder-
„ ſcheidene betrekkingen, ſteeds getragt
„ de Onafhankelykheid van myn Vader-
„ land te bewaaren; maar ik agt het niet
„ als beledigend voor de Onafhanglyk-
„ heid, dat wy, op dit oogenblik, vol-
„ doen aan het verlangen van onzen
„ grooten Bondgenoot, door waare Een-
„ dragt tuſſchen alle de Partyen daar te
„ ſtellen; dat wy den wenk volgen, die
„ ons gegeeven is door de twee magtig-
„ ſte Mogenheden van het Vaſteland,
„ door ons eene Nationaale Staatsrege-
„ ling te geeven."

Zulks hadt VAN LEYDEN bewoogen om mede te werken tot het daarſtellen van zodanig eene Staatsregeling, die door het Volk

Volk aangenomen, den Lande eene waarlyk Nationaale Conſtitutie bezorgde. Opoffering van eigen denkbeelden hadt zulks hem gekost. Dat veelen dit Ontwerp berispten was natuurlyk; „doch," laat hy 'er op volgen, „my ſtaat het vry te gelooven, dat het *Bataafſche* Volk met hetzelve gelukkig zyn kan. Ik zie de Burgerlyke Vryheid door de inrichting en de onafhanglykheid der Regterlyke Magt bewaard; aan het Beſtuur een genoegzaamen klem gegeeven, zonder alle Burgers te noodzaaken met hunne verzoeken by het Algemeen Beſtuur te komen. — Het Staatsbewind heeft de beſchikking over de Land- en Zeemagt, en ik geloof niet, dat by iemand het denkbeeld zal opkomen, daaromtrent andere bepaalingen te maaken. — Maar het is juist, om dat daar door aan de Uitvoerende Magt een groot gezag wordt toevertrouwd, dat ik, hoe zeer my zulks in het afgetrokkene minder bevalt, my verbeelde, dat een grooter getal aangenaamer zal zyn aan het *Bataafſche* Volk."

1795. BOEK.

Der Burgeren Vryheid werd, door de in het Plan gemaakte ſchikkingen, zyns oordeels, niet meer ontnomen, dan by de tegenwoordige Staatsregeling. Ook hieldt hy het daar voor, dat de Volkskeuze geenzins tot een onbeduidend niets werd gebragt, noch ook dat de Patriottiſche Party zou worden onderdrukt. Om alle deeze redenen ſtemde hy voor het Verſlag.

CXXVI. BOEK. 1801.

DE LEEUW, Medelid der Commissie, stelde in 't breede zyne gedagte voor, over zyne verpligting uit hoofde van de door hem afgelegde Verklaaring op de Staatsregeling — over 't geen het heil des Volks vereischte — en eindelyk zyn gevoelen over het Rapport door de Commisfie uitgebragt. — Voor eene Staatsregeling yverende, die, door de Omhelzing des geheelen Volks, den naam van *Nationaal* mogt draagen, spreekt hy openlyker, dan anderen tot nog gedaan hadden, over *Frankryks* inzigten ten aanziene der Staatsregeling des *Bataafschen* Volks, als hy zegt: „Omtrent de gezindheid der *Fransche* Republiek over het behoud onzer Staatsregeling behoeft men geene gissing te maaken. Het is zeker, dat zy onze Onafhanglykheid wil en eerbiedigt. Haar voorneemen is niet over ons te gebieden; maar wy moeten haare raadgeeving ons ten nutte maaken, en de Volk van het *Fransche* Gouvernement by deze Republiek verklaart, aan wie ook zich de moeite wil geeven om hem te spreeken, dat de tyd voor het *Bataafsche* Volk aanweezig is, om zyne Staatsregeling te herzien; dezelve, overeenkomstig de grondbeginzelen, te verbeteren en op nieuw door de meerderheid des *Bataafschen* Volks te doen aanneemen of verwerpen, als mede dat deeze raadgeeving van hem Minister der *Fransche* Republiek alhier, juist

Het denkbeeld van DE LEEUW.

„ juist dezelfde is als de Eerſte Conſul CXXVI.
„ aan den Burger SCHIMMELPENNINCK, BOEK.
„ onzen Ambasſadeur te *Parys*, zeer om- ——
„ ſtandig hadt gegeeven." (*) 1801.

Door deeze en andere beweegredenen gedreeven, verkoos hy het voorgeſteld Ontwerp van Conſtitutie boven de Staatsregeling in MDCCXCVIII aangenomen: om dat 'er, in het Ontwerp, meer zamenhang was, minder botzingen konden ontſtaan, de Burgerlyke Vryheid meer werd in agt genomen, ſpoediger en zekerder afdoening van zaaken ten gevolge hadt, en om dat het geheele Volk dezelve zou goed- of afkeuren. Zyn beſluit was dus overeenkomſtig het Verſlag, zonder echter gehouden te willen worden voor den Man, die het voorgeſtelde Ontwerp van Staatsregeling beſchouwde als het best mogelyke, 't welk men zou kunnen uitdenken; doch de mogelykheid, om hetzelve te verbeteren, kwam hem even onwaarſchynlyk voor als eene verandering in hetzelve hem gevaarlyk toeſcheen.

APPELIUS, mede een Lid der Commisſie, gaf te verſtaan, hoe hy, in den Voorſlag van VERBEEK, van geheelen harte geſtemd, en zich lang gevleid hadt, dat hun werk, en dat des Uitvoerenden Bewinds, met goedgunſtigheid, by alle Leden der Vergadering, zou zyn ontvangen geworden; dan dat de loop der raadpleegingen hem Hoe APPELIUS zich uitte.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 444 enz.

CXXVI. BOEK. 1801.

hem bitterlyk uit dien zoeten droom hadt doen ontwaaken. Hy liet zich ten deezen aanziene, op deezen gevoeligen trant, hooren: „ Dat veelen, met de Commisſie van begrip zouden verſchillen, ſtelde ik my ſteeds als zeer mogelyk voor; „ dat zommigen haar werk zouden beſchryven als met hunne eigene denkbeelden van Eed en Pligt ſtrydig, kon „ ik van hunne bevoorens aan den dag „ gelegde gevoelens verwagten; maar „ nimmer kon ik my voorſtellen, dat „ men zou kunnen en durven zeggen, „ dat de Commisſie de paalen van den „ aan haar gegeevenen last was te buiten gegaan; dat zy zich aan ontrouw „ en meineed hadt ſchuldig gemaakt; dat „ zy, zo als zommigen willen, zoude „ verdienen, benevens de Leden van het „ Uitvoerend Bewind, in ſtaat van beſchuldiging te worden geſteld. Denkt „ echter niet, dat ik het gedrag der Commisſie zal regtvaardigen: deeze regtvaardiging ligt in haaren lastbrief — „ Verwagt nog veel minder, dat ik my „ zal vernederen, om my te verdeedigen „ tegen die rechtſtreekſche beſchuldigingen, die ook my gelden. Laster en „ beſchimping zyn even veragtlyk in den „ mond van den man, die door 's Volks „ vertrouwen in de aanzienlykſte Posten „ geplaatst is, als in de vergiftigde pen „ van den laaghartigen Broodſchryver. „ Ik vind de beste verdeediging myner

„ be-

„ bedoelingen in het getuigenis van myn eigen hart, in het oordeel van al wat verſtand en onpartydigheid bezit. En voor zo verre dit, voor het tegenwoordige, onvoldoende zyn moge, laat ik het verder aan den tyd over, die ook in deezen alle nevelen zal doen opklaaren, en misſchien ſpoedig de ſtyfzinnigheid van zommigen, de denkbeelden van anderen, de bedoelingen van allen, in het helderſte daglicht ſtellen zal. Zelfs zouden deeze beſchuldigingen my welligt tot het beſluit gebragt hebben, om geheel over deeze zaak te zwygen, byaldien ik my, door het belangryke van dezelve, niet verpligt rekende myne gedagten kortlyk, hoe zeer op eene eenigzins meer bepaalde wyze, te ontwikkelen, over de noodzaaklykheid eener vervroegde Herziening der Staatsregeling — over de verkieslykheid van het aangeboden Ontwerp — over de volkomene beſtaanbaarheid van de voorgedraagene wyze, waar op hetzelve den Volke zal worden aangeboden."

CXXVI. BOEK. 1801.

De noodzaaklykheid der Herziening laat hy rusten op de gronden, door VAN LEYDEN aangevoerd, met aanwyzing van de Gebreken, die in de tegenwoordige Staatsregeling om Herziening riepen. — Gebreken, zyns oordeels, in het tegenwoordig ingeleverd Plan verbeterd; 't geen hy wel niet als volmaakt beſchouwde;

CXXVI. BOEK. 1801.

de; doch juist door deszelfs onvolmaaktheid daar aan grenzende — wegens de wyze van invoering beriep hy zich op het Verslag zelve, en 't geen zo VAN LEYDEN als DE LEEUW des aangemerkt hadden, Ten vollen eenstemmig met het Verslag was zyn raadslag. (*)

GERLSMA's begrip.

GERLSMA, een Voorstander der Herziening, vondt in 't voorgestelde door VAN DER Zoo en van APPELIUS veel genoegen: doch zwarigheid om met het Verslag in alles toetestemmen. Bedenkelyk was het hem voorgekomen om een verbeterd Plan het geheele *Bataafsche* Volk ter goed- of afkeuring aantebieden vóór dat de Stemgeregtigde Burgers, in eene vervroegde Herziening, hadden toegestemd. En het Plan zelve was hem voorgekomen dat het in eenige opzigten te veel, in andere te weinig bepaalde. Op den duur geloofde hy niet, dat de invoering van dat Plan de gewenschte gevolgen kon hebben, welke ieder regtgeaart Volksvertegenwoordiger verlangde, en men toch niet zeer dikwyls van Staatsregel veranderen kon: weshalven hy 'er voor als nog tegenstemde, gelyk tegen het Verslag zo als het lag. (†)

AMENT's denkbeeld.

De stem der sterkste afkeuring liet zich uit den mond van AMENT hooren. Hy voer tegen het Ontwerp uit, als een stuk waar

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 451 enz.
(†) *Ald.* bl. 473.

waar in 's Volks Vryheid en Invloed de doodſteek werd toegebragt, waar in de Afgod aller deugnieten, het Geld, ten throon werd gevoerd; waar in het Wetgeevend Lichaam door een Kies-Collegie, en wederkeerig dat zelfde Kies-Collegie door het Wetgeevend Lichaam werd gekoozen. Het voorig Stadhouderlyk Beſtuur keurde hy verkieslyk boven dit zamenweefſel van Federalisme en Ariſtocratie. Kon zyn wensch geſchieden, dan zou dat werk aan de gedagtenis onzer Nakomelingſchap onttrokken worden; doch, daar zulks onmogelyk ware, was hy van oordeel, dat men niet ſpoedig genoeg aan het *Bataafſche* Volk de gerustheid zou weder geven, door te verklaaren, dat het Voorſtel van het Uitvoerend Bewind en de uitvloeizels van hetzelve, geen verder punt der beraadſlaagingen van de Eerſte Kamer zou uitmaaken. (*) CXXVI. BOEK. 1801.

WERNER behandelde het Onderwerp in een zagter trant. Schoon tot verwerping van het Verſlag beſluitende, was hy verre van zich te vereenigen met veele der gronden, op welke het, door verſcheide zyner Medeleden, was afgekeurd: dewyl, zyns agtens, eene menigte der daar tegen ingebragte bedenkingen van overdreevenheid niet vry te pleiten waren. Hy wilde in geenen deele, ſchoon veele daar in voorkomende punten beſchouwende als ſtry- WERNER's gevoelen.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 474.

CXXVI. BOEK. 1801.

ſtrydig met de aangenomene gronden van Vryheid en Gelykheid, zulks niet als een ſtrafbaar oogmerk by de Stellers erkennen. — Dan in den loop der onderhandelingen, hadt hy; met verwondering, opgemerkt, dat eenige der voorige Spreekeren, naa volmondig erkend te hebben, dat het Ontwerp der Commisſie nog weezenlyke gebreken hadt, des niettegenſtaande een beſluit overeenkomſtig met het Verſlag hadden uitgebragt; deels uit vreeze, dat, byaldien het zelve werd verworpen, ons dan wellig een nog gebrekkiger Staatsregeling zou worden opgedrongen; deels om dat het aan Buitenlandſche Mogenheden of derzelver Ministers aangenaam zou weezen, dat het voorgedraagen Ontwerp wierd aangenomen.

Laaten wy den Burger WERNER hier zelf doen ſpreeken. Hy voert zyne Amptgenooten te gemoete. „ Zouden „ wy, als Vertegenwoordigers des *Ba-* „ *taafſchen* Volks en met deszelfs ver- „ trouwen vereerd, zodanig onzen pligt „ uit het oog verliezen, dat wy, of „ door ydele vrees bevangen, of door „ invloed van buiten beſtuurd, daar „ door zouden bewoogen worden om aan „ onze Committenten een Ontwerp ter „ goed- of afkeuring voor te leggen, „ het welk wy erkennen, in veele op- „ zigten, gebrekkig te zyn? — Dat „ zy verre, wy moeten het *Bataafſche* Volk

„ Volk geheel geene of eene zodanige Staatsregeling aanbieden, van welke wy ten vollen overtuigd zyn, dat zy van alle gebreken, zo naby mogelyk, radicaal is gezuiverd, en van welker deugdzaamheid wy ons, in alle opzigten, verzekerd houden. — Geene vrees, geen invloed van buiten mag in deezen onze raadplegingen beſtuuren; maar de vraag is hier, wat is waarlyk het beste voor ons Vaderland, in deszelfs tegenwoordige omſtandigheden? Deze vraag alleen kan en mag op de beſluiten deezer Vergadering invloed hebben. En nimmer zal ik my, om welke beweegredenen het dan ook zyn moge, laaten overhaalen myne ſtem uit te brengen voor een Ontwerp van Staatsregeling dat ik beſchouw als, in alle deelen niet beſtaanbaar, met eene Gemeenebest Regeering by Vertegenwoordiging, en ook niet geſchikt om het geluk en den welvaard van myn Vaderland op genoegzaam ſolide gronden te kunnen vestigen."

CXXVI. BOEK. 1801.

Dan WERNER, hoe zeer overtuigd, dat de gebreken onzer tegenwoordige Staatsregeling, hoe eerder, zo beter, behoorden uit den weg geruimd te worden, beſloot tot de verwerping van het Verſlag en de Bylagen voorhanden. — Wyders voorſtellende, dat de Vergadering het Uitvoerend Bewind zou aanſchryven, om een nadere Voordragt te doen, wegens

de

CXXVI. BOEK. 1801.

de beste en heilzaamste middelen, om de botzingen en gebreken, dewelke in de tegenwoordige Staatsregeling mogten gevonden worden, ten spoedigsten uit den weg te ruimen, en de 'er hoognoodige verbeteringen daar te stellen. — Terwyl, hangende de raadpleegingen deswegen, alles zou blyven op den ouden voet, zonder dat, ten aanzien van zodanige Artykelen der Staatsregeling, welke nog geheel, of gedeeltelyk, in werking zouden moeten worden gebragt, eenige nadere bepalingen gemaakt; maar de verdere beraadslaagingen deswegen, voor eerst, opgeschort zouden worden. (*)

ONDORP'S meening.

Zeer sterk hadt ONDORP zich tegen den Voorslag der Herziening verklaard; doch de meerderheid deezen in handen gesteld hebbende, brandde hy van verlangen, om te verneemen, niet of 'er botzingen in de tegenwoordige Staatsregeling bestonden, dit hadt het Uitvoerend Bewind reeds stellig gezegd; maar of en welke Artykelen, men vermeende, dat die botzingen veroorzaakten, en door welke middelen dezelve behoorden verbeterd te worden. Desgelyks hadt hy gedagt nu te zullen ontwaaren, welke Mogenheden op eene Verandering of Herziening der Staatsregeling aandrongen; doch hy betuigde, in zyne verwagting, deerlyk te leur gesteld te zyn: daar hy niets van dit alles, zelfs niet

(*) *Dagverhaal der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 477.

hiet schynbaar, beweezen vondt. — Wat der buitenlandsche Mogenheden verlangen betrof, alles wat des was bygebragt kon hy voor niets anders dan bloote gezegden houden „gebezigd," gelyk hy zich uitdrukte, „ om, indien 'er eenige zwakke Broeders onder ons zyn mogten, „ daar door, ware het mogelyk, schrik „ aan te jaagen, en, zo doende, het by „ hen geliefkoosde, doch in myn oog „ afschuwelyk wanschepzel, aangenaam „ te maaken. — Zo veel is ten minsten „ zeker, dat van alle die redeneringen, „ nimmer iets, op eene legaale wyze, ter „ kennisse van deeze Vergadering is gebragt; men verge dus van my niet dat „ ik een bloote volger van onderstelde „ of waarschynlyke waarheden zal worden. — Ik begeer uit eigen oogen te „ zien. — Ik zal allen onder de Representanten, die op my als uit den „ hooge nederzien, en van my eene blinde of slaafsche onderwerping vorderen, niet vreezen; maar veragten: nimmer zullen zy my, en hier op mogen „ zy veilig rekenen, door bedreigingen „ of door schynbaare, doch onbeweezen daadzaaken, aan hunne oogmerken dienstbaar maaken. Een Republikein kent niets boven zich dan de „ Wet, en niets beneden zich dan de „ misdaad."

CXXVI. BOEK. 1801.

Over de bedenkingen door zommige Spreekers voor het Plan, uitgeweid heb-

CXXVI. BOEK. 1801.

bende, ter omverwerping van welke hy zyne redenen aanvoert, hooren wy hem ten slotte betuigen. — „ Neen! Burgers Representanten! de gronden tot „ 's menschen heil, by de Revolutie gelegd, en by het dierbaar pand, onze „ Staatsregeling, zo zorgvuldig bewaard, „ zyn te heilig, en om die te behouden, „ en om dat het *Bataafsche* Volk 'er ten „ eenigen tyde de vrugten van zou genieten, is 'er te veel bloeds, zo door „ *Bataafsche* als *Fransche* Legerbenden, „ ook op onzen *Bataafschen* Grond, met „ zo veel roems, vergooten — den Ingezetenen te veel schatten afgeperst, „ dan dat wy nu — nu de Vrede ons „ van verre aanlonkt, nu wy door alle „ Mogenheden, uitgenomen het trotsche „ *Albion*, erkend, en onze Onafhangelykheid nog onlangs door den groo„ ten BONAPARTE verzekerd is (*), dat „ wy nu, uit eigen beweeging, en zonder „ dat 'er, van de zyde van het Volk, „ eenige aanzoek tot verandering der „ Staatsregeling is gedaan, of zonder dat „ de noodzaaklykheid door het Uitvoerend „ Bewind, noch door de Commissie, met „ eenigen schyn van redenen, is bewee„ zen; zonder dat ons, in onze betrek„ king,

(*) Het was eene algemeen bekende zaak, dat BONAPARTE verklaard hadt, geenen invloed te begeeren op de Constitutien, welke men in de *Bataafsche* en *Zwitzersche* Republieken wilde invoeren, ten zij zulks gevraagd wierd.

„ king ooit iets van dit alles is kenbaar geworden, nu zouden wy, op ydele voorgeevens; (en ach! ware het niet reeds zo verre gekomen!) de fundamenten van den Vryheids-Tempel ondermynen, en aan 't waggelen brengen. — Neen! Burgers Repreſentanten! dit was Ulieden, den eerlyken Volksvertegenwoordiger, onwaardig. — Ik voor my zal, zo lange ik van den last, my door het *Bataafſche* Volk opgelegd, en van de belofte, op de getrouwe nakoming der Staatsregeling afgelegd, niet ben ontſlaagen, nimmer helpen concurreeren, tot eenige verandering in de Staatsregeling zelve, anders dan op den tyd en wyze by dezelve vaſtgeſteld: wyl ik, het tegendeel doende, my zelve als meineedig, dus ſtraffchuldig, en de veragting van ieder eerlyk Vaderlander verdienende, zou beſchouwen. — Ik eindig dus, Burgers Repreſentanten! met te verklaaren, dat ik de door het Uitvoerend Bewind gedaanen Voorſlag en het Rapport van de Commisſie, ſtrekkende tot eene vervroegde Herziening der Staatsregeling, houde voor onnoodzaaklyk, onſtaatkundig, ſtrydig met des Volks duurzaam welzyn, en aanloopende tegen de door ons afgelegde belofte."

CXXVI. BOEK. 1801.

Niet alleen liet ONDORP het by deeze ſterke verwerping berusten; maar wilde het in deezen te neemen Beſluit aan het

CXXVI. BOEK. 1801.

Uitvoerend Bewind gezonden hebben; met eene ernſtige aanſchryving, dat de Vergadering verwagtte, dat hetzelve zich voortaan zou onthouden ſoortgelyke inconſtitutioneele Voordragten te deezer Vergadering in te zenden (*).

HOOFT's gevoelen.

Kortlyk gaf de Vertegenwoordiger HOOFT te verſtaan, dat hy, naa eene bedaarde overweeging en uit volle overtuiging, ter verwerping van de beide ingediende Stukken, beſloot, met betuiging, dat, zo lang het *Bataafſche* Volk zich daaromtrent niet hadt verklaard, hy niet zou ſtemmen tot eene vroegere Herziening, en ook op geenen anderen voet en wyze, dan by dezelve was bepaald (†).

HOE 'ER VAN FOREEST over dagt.

VAN FOREEST, een der Gelastigden, betoonde zich een volyverig Voorſtander van het Verſlag en het Plan. Alleen was hem eene zwaarigheid overgebleeven; naamlyk, dat de Volksvertegenwoordigers, uit hoofde van de betrekking, in welke zy met de Stemgeregtigde Burgers ſtonden, dit Ontwerp niet ter kennisſe van het geheele Volk konden brengen, vóór en aleer zy van de Stemgeregtigden de verzekering bekomen hadden, dat zy de Herziening der Staatsregeling wilden, en dat het nieuw Ontwerp aan het geheele Volk ter aanneming of verwerping werd aangeboden. — Dit woog by hem zo zwaar,

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 477 enz.

(†) *Ald.* bl. 481.

zwaar, dat hy, by het voor 't Verflag ſtemmen, gelyk hy zou doen, aan zich voorbehieldt, om, wanneer het Beſluit zou zyn vastgeſteld, zodanig een byvoegzel by hetzelve voor te draagen, als hy, tot wegneeming van deeze zyne zwaarigheid, zou vermeenen te behooren. CXXVI. BOEK. 1801.

Voorts hieldt hy het Stuk als voor het *Bataafſche* Volk allerwenschlykst en allervoordeeligst, en op dien grond gordde hy zich aan, om de Tegenſtanders, in de voornaamſte aangevoerde zwaarigheden, te wederſpreeken, en de tegenwerpingen te ontkragten. Zeker waren 'er, in den loop der handelingen, ſterke en harde gezegdens geuit, waar op hy vat meende te hebben, en waar tegen hy ook niet naliet zich heftig aan te kanten. Te wydloopig zouden wy worden met dit alles op te haalen. In 't algemeen zegt VAN FOREEST 'er dit van. — „ Het zyn geene afdoende bewyzen, maar alleen „ ſchelluidende klanken, door veelen, „ echter ter goeder trouwe, en zonder „ eenig opzettelyk boos oogmerk, ſlegts „ nagebaauwd, welke men gebezigd heeft „ om het niet doordenkend gedeelte van „ het Volk zand in de oogen te werpen, „ en tot zyne zyde over te haalen, en „ welke met weinig moeite zyn op te „ ſtellen, om dat men, daar zy, zonder „ doordagt te worden, op het eerſte gehoor veelal worden aangenomen, zich „ niet behoeft te bekommeren, of men

CXXVI. BOEK. 1801.

„ ze met bewyzen ſtaaven kan. — Ik
„ zou, by voorbeeld, even als men te-
„ gen de *Anglomaanſche Ariſtocraaten*
„ gedeclameerd heeft, de woorden Ei-
„ genbelangzoekende en Ampthongeren-
„ de *Anarchisten* in den mond kunnen
„ neemen. Ik zou kunnen zeggen, dat
„ deezen dan eens hadden ſtilgezeten, en
„ op zien komen geſpeeld; dat zy dan
„ eens meer of min openbaare poogin-
„ gen hadden aangewend, om het Ryk
„ van Verwarring en Willekeur in ons
„ Vaderland weder op te richten; dan
„ dat zy nu, naa het laatstgebeurde in
„ de *Franſche* Republiek, ziende, dat
„ hunne misdaadige hoop geheel ver-
„ dweenen is, eene laatſte pooging doen
„ om een Plan van Staatsregeling, waar
„ by paal en perk aan hunne baarzuchtige
„ intrigues geſteld zou worden, met alle
„ magt tegen te werken, en by het
„ Volk, onder het ſchoonſchynend voor-
„ geeven, als of deszelfs Vryheid en
„ Regten daar by vertreeden werden, en
„ gevaar zouden loopen van geheel ver-
„ looren te zullen gaan, haatlyk te maa-
„ ken. — Dan ik wil my, in dit op-
„ zigt, met hun niet gelyk ſtellen!" (*).

Het begrip van REYNDERS.

REYNDERS, de oudſte van Jaaren in de Vergadering, die na rust verlangde, en noch voor zich zelven, noch voor eenige van zyne Familie eenige Posten van Bedie-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 482.

diening verlangde, uitte zyn gevoelen met alle bedaardheid. Hy was, volgens de beginzelen van PAINE, en van de Patriotten des Jaars MDCCLXXXVII, van hegrip, dat de Oppermagt by het geheele Volk berustte, en dat gevolglyk het geheele Volk over eene Staatsregeling moest ſtemmen. Op die gronden hadt hy niet tegen de Herziening kunnen weezen, en kon hy voor eene geheele Verandering der Staatsregeling weezen, indien dezelve ſtrekte tot bevordering van Volksgeluk. Het Volk, by 't welk de Oppermagt berustte, kon die Oppermagt nimmer, op eene redelyke wyze, en tot haar eigen heil, uitoefenen, dan door zyne belangen toe te vertrouwen aan Mannen, het vertrouwen waardig, en op behoorlyke Inſtructie. Het kwam ſlegts op de beste middelen aan, om zodanige Mannen te bekomen. — In het nieuwe Ontwerp, uit dit oogpunt bezien, vondt hy veel goeds. Hy beſchouwde het Nationaal Kies-collegie als het ware Palladium voor 's Volks Vryheid; daar het, zyns oordeels, den Intriguanten, de Verleiders des Volks, de magt benam om, door hunnen invloed, noch zichzelven, noch hunne ſlegte makkers, in het Wetgeevend Lichaam in te dringen; en, indien het Volk niet zelve zyne belangen geheel verwaarloosde, dan kon het Kiescollegie onmogelyk anders worden zamengeſteld, dan uit deugdzaame en kun-

CXXVI. BOEK. 1801.

CXXVI. BOEK. 1801.

dige Mannen, aan welke het Volk gerustlyk zyne hoogſte belangen kon toevertrouwen. — Veel goeds trof hy in het nieuw Ontwerp aan, 't geen in het tegenwoordige niet werd gevonden. Dan ook had hy zyne zwaarigheden tegen het Verſlag, en tegen zommige Artykelen in de Acte van Staatsregeling; doch hy hoopte, dat deeze uit den weg zouden geruimd worden, ook waren zy by hem niet overmagtig om deswegen den Voorſlag te verwerpen. Hy wenschte, het Verſlag en de Acte nader te overweegen in derzelver byzonderheden, en de gebreken, daar in voorkomende, te verbeteren, en dan dezelve ter goed- of afkeuring den Volke aan te bieden (*).

Wat DERIKS voordroeg.

Een toon dus lang gezweegen hebbende, liet zich weder hooren, by monde van den Volksvertegenwoordiger DERIKS, die, op gronden door anderen reeds aangevoerd, voor eene geheele verwerping zynen raadſlag uitbragt. Doch hy kon niet nalaaten aan te merken, wel verwagt te hebben, dat de Commisſie haar werk zou verdeedigen, dan nimmer hadt hy verwagt, dat men zulks zou gedaan hebben op grond, dat het *Franſche* Gouvernement zyn verlangen zou te kennen hebben gegeeven, dat 'er verandering in onze Staatsregeling zou gemaakt worden. „In„ dien dat al eens zo was," dus uit hy zich

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 487.

zich ten deezen opzigte, „ het geen ik
„ echter als nog met even veel fiducie
„ durf negeeren, als zulks by gelegen-
„ heid der defenſie van het Rapport en
„ de Bylage is geavanceerd, dan, Bur-
„ gers Repreſentanten! vraag ik (en
„ hier toe vermeen ik gegronde reden
„ te hebben), waarom de bewyzen niet
„ overgelegd? Ik, Burgers Repreſen-
„ tanten! houde my van het tegendeel
„ ten vollen overtuigd, en men zal het
„ my dus ook wel ten goede houden,
„ (indien het nieuwe Ontwerp, over 't
„ geheel genomen, al eens aanneeme-
„ lyk was,) dat ik my, door bloote as-
„ ſertien, tot dien Vryheid vernietigen-
„ den ſtap (als ik het eens zo noemen
„ mag), waar toe men deeze Vergade-
„ ring tragt te permoveeren, niet zo ligt
„ laat medeſleepen. En, wanneer asſer-
„ tien voor bewyzen zouden doorgaan,
„ dan geloof ik, dat men even zo ge-
„ maklyk kan beweeren, dat het nieuw
„ Ontwerp voor eene Conſtitutie, het
„ Troetelkind van een gedeelte der Com-
„ miſſie, den Eerſten Conſul der *Fran-*
„ *ſche* Republiek niet aangenaam is, en
„ ook niet aangenaam zyn kan, al was
„ het dan ook maar om dat daar in, zo als
„ in het LXVIII Artykel der algemeene
„ gronden van de tegenwoordige Staats-
„ regeling, geene melding wordt gemaakt
„ van onze verbintenisſen met de *Fran-*
„ *ſche* Republiek. Dan, Burgers Repre-

CXXVI. BOEK. 1801.

„ ſentanten! geſteld BONAPARTE wilde
„ zodanig eene Conſtitutie, als het Ont-
„ werp der Commisſie is, alhier hebben
„ ingevoerd, zo zoude dan nog ik, die
„ beloofd heb de tegenwoordige Conſti-
„ tutie te zullen handhaven, my door
„ geene directe of indirecte dreigemen-
„ ten laaten intimideeren; maar my, zo
„ veel mogelyk, daar tegen blyven ver-
„ zetten, en myne beloften zoeken ge-
„ ſtand te doen." (*)

Hoe VAN GALEN zyne meening uit.

Hadt, by eene vroegere behandeling, aanleidelyk tot de tegenwoordige, de Volksvertegenwoordiger VAN GALEN zich door den Voorzitter APPELIUS, zyns ondanks, geſtuit gezien in zyn voordragt, en toen gezweegen: dewyl hy in 't Rapport hadt gezien, hoe de Commisſie oordeelde, dat de Staatkunde niet gedoogde, dat de gebreken, zo openlyk, werden aan den dag gelegd; hy verklaarde nu dat hy niet van dit gevoelen zynde, en ontwarende, dat die Staatkunde thans niet meer beſtondt, dewyl de toenmaalige Voorzitter nu zelfs, in zyn Advys, als Lid van de Vergadering, de voornaamſte gebreken hadt opgeteld, hy ook dagt, dat het niet langer noodig was deeze toegevenheid te gebruiken; maar vervolgen zou met die gebreken verder op te tellen, in vertrouwen, dat men hem het zelfde regt, als den destydigen Voorzitter, zou toekennen.

Na-

(*) *Dagverhaal der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 489.

Na deeze herinnering voer hy ongesluit voort, met de gebreken in de thans bestaande Staatsregeling op te sommen. Deeze waren, zyns inziens, veelvuldig. Geen gedeelte, om zo te spreeken, bleef vry van opsprake; en deeze luidde niet zelden op een schamperen toon. Eene geheele Herziening keurde hy noodzaaklyk, en eene vroegere, dan op de Tydsbepaaling, in die Staatsregeling vermeld, beweerde hy daar mede, bestaanbaar, en agtte het veel misdaadiger een Voorstel, tot heil van den Lande strekkende, van de hand te wyzen, dan met het Bewind mede te werken tot het hoogst mogelyk geluk des Volks, dat, in alle Regeeringsvormen, de eerste en de opperste Wet moest uitmaaken. — Het zou 'er dus alleén op aankomen, of het overgelegd Ontwerp aan dat oogmerk beantwoordde. Zeer veele en zeer groote gebreken, door hem in de thans bestaande Staatsregeling aangeweezen, vondt hy verbeterd; doch dit hadt niet omtrent alles plaats: ook waren 'er hem nieuwe gebreken in voorgekomen, die dit Ontwerp, even min, als de tegenwoordige Staatsregeling, over het geheel genomen, voor het *Bataafsche* Volk aanneemelyk maakten, en 't zelve het grootst mogelyk geluk, op den duur, konden aanbrengen. Eene lyst van zwaarigheden opgehaald hebbende, vondt hy, uit dien hoofde, dit Ontwerp onvoldoende, hoe-

CXXXI. BOEK. 1801.

zeer

CXXVI. BOEK. 1801.

zeer hy ook wenschte een verbeterd Ontwerp te zien daargesteld, en des zou hy een nader Voorstel van het Bewind inwagten. (*)

HUBER'S gevoelen.

HUBER, desgelyks een Lid der Commisie, tradt voor. Veel hadt hy aan te merken, zo op 't geen Bestryders van het ingediende gezegd, als op den toon, waar in zy gesprooken hadden. Hy, voor zich zelven, en niet naamens de Commisie, het woord voerende, onderzoekt, of de Voordragt tot het Herzien der Staatsregeling, derzelver noodzaaklykheid veronderstelt zynde, voor de Leden der Vergadering geoorlofd ware. Niet alleen oordeelde hy het geoorlofd; maar pligt den Volke een Voorstel tot wegneeming der Gebreken te doen. — Verder beantwoordt hy de vraag, of 'er Gebreken in de Staatsregeling waren, en zo ja, of ze als van dien aart konden en moesten beschouwd worden, dat ze een Herziening behoefden? Beide deeze vraagen beantwoordt hy met *Ja*, en voert 'er zyne redenen, met klem, voor aan. Verre was het van hem, dat hy de Staatsregeling beschouwde als of 'er niets goeds in ware; veel goeds werd 'er in gevonden, veel dat tot geluk en bloei der Maatschappye kon strekken; doch 'er waren verscheide gebreken in — gebreken, die, zyns inziens, eenen rechtstreekschen invloed hadden

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 490 enz.

den op het welzyn van den Staat; daar onder telde hy, als een hoofdgebrek, dat zy eene ſtrekking hadt om de eendragt uit den Lande te weeren, en de tweeſpalt, met deszelfs rampzalige gevolgen, te verlengen. — Wyders beſchouwde hy, als een Hoofdgebrek, de wyze van daarſtelling dier Staatsregeling; waar door zulk eene mengte was uitgeſlooten geworden van het regt, om het Maatſchappelyk Verdrag mede aan te gaan. Eene menigte van andere gebreken hadt VAN DER ZOO aangeweezen. Uit deeze gebreken rees het groot zeer algemeen ongenoegen in den Lande; een ongenoegen, 't welk het zelve op den rand des verderfs bragt. CXXVI. BOEK. 1801.

De zaak uit dat oogpunt beſchouwende, keurde HUBER het verbeteren der Staatsregeling voor hoogstnoodzaaklyk, als mede, dat het niet genoeg ware den Volke te vraagen, of het eene Herziening wilde, zonder hetzelve teffens in ſtaat te ſtellen, om te oordeelen over het gevolg dier keuze. Hierom oordeelde hy het openhartiger en beter; vooraf de verbeteringen te ontwerpen, en hadt aan het voorgedraagene Plan mede gearbeid. Dit Plan hieldt hy niet voor volmaakt, 'er waren zaaken in, die hem niet behaagden, en, zyns agtens, beter konden weezen: dan met dit alles hadt hy 't zelve als aanneemelyk beſchouwd, en geſchikt om het geluk des *Bataafſchen* Volks zeer aanmerkelyk te bevorderen. Ten deezen

aan-

CXXVI. BOEK. 1801.

aanziene beriep hy zich op 't geen APPELIUS des ingebragt hadt — en, ten opzigte van de geschiktheid des tyds, tot dit werk op het geen VAN LEYDEN en DE LEEUW daar over gezegd hadden. In zo verre was hy het met de meerderheid der Commissie volkomen eens; dan over de wyze van aanbieding hadt hy, van den beginne af, met zyne Medeleden verschild, en was, tot heden, van zyne dwaling niet overtuigd. Hy was van oordeel, dat de Volksvertegenwoordigers gehouden waren de Staatsregeling, daar ze niets strydigs, tegen de Grondbeginzelen, stellig bevat, te agtervolgen en zelve daar in geene verandering te mogen maaken; nu was het, zyns bedunkens, met de letter en den geest der Staatsregeling, zo in haare bepaalingen als grondstellingen, overeenkomstig, dat geene andere Leden der Maatschappye, dan Stemgeregtigde Burgers, over de vraag: of 'er eene Herziening zou zyn? mogten raadpleegen: zynde deezen de eenigen, welke Staatkundige Regten werden toegekend. Ten opzigte van dit stuk met de meerderheid der Commissie zich niet hebbende kunnen vereenigen, verklaarde hy, verpligt te zyn, om tegen het Verslag, om deeze reden, en om die reden alleen, te stemmen. (*)

Pom-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 503 enz.

POMPE VAN MEERDERVOORT, desgelyks een medeuitbrenger des Verslags, moest, hoe schoon hy ook de Verdeediging des Ontwerps, door APPELIUS aangevoerd, hieldt, echter bekennen, met hem in allen opzigte niet overeen te stemmen. Behalven dat hy gaarne minder omslags in de bestuuring van 's Lands zaaken gezien hadt, dan by 't zelve daargesteld was, waren nog verscheide andere bezwaaren, van gewigt, tegen het Ontwerp by hem opgekomen. Kortlyk geeft hy de redenen op, waarom hy, des ondanks, voor 't zelve zou stemmen. CXXVI. BOEK. 1801. POMPE VAN MEERDERVOORT'S gevoelen.

STEYN PARVÉ, vooruitziende wat het lot zou worden van den arbeid der thans ingediende Stukken, waar aan hy medegearbeid hadt, vangt op den toon des misnoegens zyn reden aan, verdeedigt het gehoudene gedrag der Commissie. Waar was het, dat noch het Uitvoerend Bewind, noch de Gecommitteerden, door het Volk uitdruklyk gelast waren, om voor 't zelve een Nieuw Ontwerp van Staatsregeling te vervaardigen. De Vergadering was geene Constitueerende Vergadering, en daarom moest de zaak den Volke voorgedraagen worden. Het ontwerpen van verbeteringen was geene daad van Oppermagt; maar alle verbetering in het Maatschappelyk Verdrag af te slaan, was, zyns inziens, eene uitoefening dier Oppermagt, waar toe aan de Leden der Vergaderinge de volmagt niet gegeeven STEYN PARVÉ'S gedagten.

was

CXXVI. BOEK. 1801.

was in verkorting van 's Volks wil zelve. Dit vloeide uit den aart des ſtelzels van Volksregeering by Vertegenwoordiging, als van zelve, voort. Een gedeelte der Geconſtitueerde Magten ſtelde verbeteringen voor; een gedeelte der andere Geconſtitueerde Magt voegde zich daar by; doch een ander gedeelte was 'er tegen; „ wie," vraagt hy, „ moest nu beſliſſen, de meerderheid van een dier gedelugueerde Magten, of die Magt, waar van alles emaneerde?" Dit laatſte was by hem eene uitſpraak van Gezonde Rede.

In deezen geest hadt STEYN PARVÉ zyne gedagten op het papier geſteld, voorneemens om hier en daar de Tegenwerpingen, tegen het Plan zelve gemaakt, op te neemen, in zo verre dit met zyne eigene begrippen ſtrookte, de weezenlyke verbeteringen, in het overgelegd Plan voorkomende, aan te ſtippen, en met de tegenwoordige Staatsregeling te vergelyken. Doch het beloop van de behandeling deezer zaake hadt hem daar van doen afzien; en ook kon hy, des betreffende, in de opgegeevene bedenkingen van eenige zyner Medeleden in de Commisſie berusten; dan boven al hadt hy dien arbeid geſtaakt, dewyl hy zich volſtrekt overtuigd hieldt, dat hy vrugtloos werk zou aanvangen.

Thans zette hy zich tot het bybrengen van eenige bedenkingen op het geen, in zom-

zommiger raadslagen hier en daar ver- CXXVI.
spreid was. Ruime stoffe om uit te wei- BOEK.
den trof hy aan. Te wydloopig is zyn
Voordragt om hier medegedeeld te wor- 1801.
den. Voorbygaan kunnen wy echter niet
wat hy, ten opzigte van de duiding als
of dit het werk der *Aristocraaten* was,
in 't midden brengt. — „ Daar schuilt,
„ zegt men, een adder in 't gras, het
„ zyn de *Patriciers*, het zyn de felste
„ *Aristocraaten*, die hun zetel op de
„ puinhoopen van het Stadhouderlyk Be-
„ stuur, reeds in MDCCLXXXVII, wil-
„ den vestigen, welke hunne verheffing,
„ door dit Plan zoeken, en het Uitvoe-
„ rend Bewind, zo wel als de Commis-
„ sie, zyn hun daar in behulpzaam, zyn
„ medestanders. — Wat in ons Land
„ *Patriciers* zyn, immers in den bedoel-
„ den zin, en welke de *Aristocraaten*,
„ die zich verheffen wilden op de puin-
„ hoopen van het Stadhouderlyk Gezag,
„ weet ik niet: immers met betrekking
„ tot dit Ontwerp, zo verre my kenne-
„ lyk is, was geen der Leden van de
„ Commissie, op dien tyd, in het ge-
„ val, dat dit op hem toepasselyk is of
„ zyn kan. — Het is niettemin eblouis-
„ sant, zo wel voor het Volk in 't al-
„ gemeen, als voor die genen, die de
„ *Oranje* Party zyn toegedaan, in 't by-
„ zonder; dit is dus uitmuntend gevon-
„ den, vooral om dat het *een geheim* is,
„ en waarschynlyk *blyven zal*; maar ge-

CXXVI. BOEK. 1801.

„ lukkig, de tyden, dat die dubbelzinnige, of veelbeduidende magtſpreuken, „ gangbaar waren, zyn voorby."

„ Zyn 'er ondertusſchen, en des niet „ te min, nog lieden (ja men mag hun „ wel de ergſte *Ariſtocraaten* noemen), „ welke op de puinhoopen van het Stadhouderlyk, of eenig ander voorig Bewind, hun zetel voor altoos vestigen „ willen. — Het zyn de zodanigen, „ welke zich excluſief het gebied aanmaatigen, een excluſief regt pretendeeren, en daarom ook alleen maar zommigen tot het aanneemen van Posten „ admitteeren willen. — Het zyn dezulken, die, met hunnen Aanhang, „ zich uitſluitende voorregten aanmaatigen, die geen Conſtitutie begeeren, „ welke hun van de Regeering zou kunnen doen uitvallen, die het Volk niet „ kennen willen, ten zy zy vooraf zeker „ zyn, dat het roer van Regeering hun „ daar door niet ontglippen zal. — Het „ zyn dezulken, die de Partyſchappen „ willen leevendig houden, het Voorſtel „ tot Vereeniging of overdreeven, of ongeſaiſoeneerd oordeelen, en de zaak „ zelve uitſtellen, om, wanneer het water troebel worden mogt, de Partyen „ tegen elkander in 't harnas te jaagen. — „ Maar dit is de weg van het Ontwerp „ niet. Integendeel, het Reglement van „ Introductie, daar by gevoegd, beneemt „ alle kansrekening dienaangaande."

Dit

Dit wyder uitgebreid, en de wyze van Stemming, in het Plan voorgeſteld, verdeedigd hebbende, ſtuurt hy zyn breed Vertoog in deezer voege ten einde. — „ Wilde ik, op het voetſpoor van anderen, tot het Volk ſpreeken, dan zou „ ik kunnen zeggen: *Bataaven!* Landgenooten! voegt u by hun, die perſoonlyke opofferingen deeden; voegt „ u by hun, die, door alle worſtelingen „ heen, dezelfde waren; dat is, die nimmer de opgaande Zon aanbaden; maar „ ook nimmer dezelve vervloekten, wanneer zy aan 't daalen was: die nimmer „ vervolgden; maar ook nimmer om genade ſmeekten; die thans dezelfde taal „ ſpreeken, welke zy openlyk ſpraaken, „ by de Revolutie van MDCCXCV, „ dat is die der Eendragt en der Verdraagzaamheid. — Maar, neen; dan „ zeide ik liever — *Bataaven!* Landgenooten! onderſchraagt, zonder onderſcheid van Perſoonen of gevoelens, „ hun, die het Schip van Staat in eene „ veilige haven ſtuuren moeten: ons aller belang is daar in gemeen — ſtrandt, „ vergaat hetzelve, wy allen moeten insgelyks vergaan!" Het ſlot van deeze Voordragt was, dat STEYN PARVÉ verklaarde by het Verſlag te volharden. (*)

CXXVI. BOEK. 1801.

Schoon de Leden der Commiſſie, die wy VAN ROYENS begrip.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 44.

1801. wy agtereenvolgend hoorden, de uitkomst der overweegingen niet meer twyfelagtig hielden, en de zaak als genoegzaam beslist aanmerkten, eer nog het Verslag was uitgebragt, wilde echter het Medelid, de Volksvertegenwoordiger VAN ROYEN, het niet by eén bloot *Ja* of *Neen*, ter hoofdelyke stemming, laaten berusten; maar rondelyk voor zyn gevoelen uitkomende, in dit geval voldoen aan den wensch van een der Spreekeren, by den aanvang deezer onderhandelingen, „ dat het elk Verte„ genwoordiger, in zulke omstandighe„den, als 't ware, *voor het hoofd moest* „ *geschreeven staan*, hoe hy dagt, en „ omtrent zyn Vaderland gezind was!"

In dien geest uit VAN ROYEN zyn gevoelen over de weezenlyke en in 't oog loopende gebreken der thans bestaande Staatsregeling — over de geschiktheid, ja het gebiedende, van dit tydstip, om die Herziening daadlyk te onderneemen; met verwerping van de gevraagde nadere opheldering, die tot de Staatkunde betrekking hadden. — De zwaarigheden en bedenkingen, tegen het Plan aangevoerd, opsommende, beroept hy zich op de wederleggingen, reeds door een ander zyner Medeleden in de Commissie opgegeeven. Dan hy laat het daar by niet berusten. Hy voert meer byzonder aan, hoe het, van alle tyden, gebleeken is, dat niets voor gevaarlyker te houden zy, dan, in het Bestuur van Landen en

Vo-

Volken, af te gaan op bloote beſpiegelingen, en voor beweezen aan te neemen zodanige ſtellingen, welker deugdzaamheid en beſtaanbaarheid alleen door de proef geleerd, en door de ondervinding geſtaafd worden. Als zodanig meent hy de onbepaalde Eenheid, by de tegenwoordige Staatsregeling daargeſteld, te mogen en te moeten beſchouwen. CXXVI. BOEK. 1801.

Dat men niet ligtlyk een Maatſchappelyk Verdrag moet veranderen, ſtemt VAN ROYEN ten vollen toe; doch die ſtelling ſluit alle verandering niet buiten. — Was de wyze, waar op het *Bataafſche* Volk, wanneer de raadſlag der Commiſſie gevolgd werd, om de Stem over het aan te bieden Ontwerp uittebrengen, door verſcheide Leden der Vergaderinge, in een zeer ongunſtig daglicht voorgedraagen, en als geheel onbeſtaanbaar veroordeeld, beſtempeld met den naam van opdringen, en als een listig uitgedagt middel beſchouwd, om de Natie tot een bloot werktuig te maaken, en een ſtuk door te dryven, dat anders zeer zeker door het Volk zou verworpen worden; hier tegen verzet hy zich ten ſterkſten.

Met zyne Medegenooten en Inleveraars des nieuwen Plans, die 't zelve verdeedigd hadden, erkent hy, dat 'er hier en daar gewigtige bedenkingen tegen in te brengen waren; doch deeze keurde hy niet voldoende, om het goede, 't welk 'er, zyns inziens, in gevonden werd, op

CXXVI. BOEK. 1801.

te weegen. — Voorts verdeedigt hy het Plan tegen de Spreekers, die 't zelve hadden doen voorkomen als eene ſtrekking hebbende, tot vernietiging van allen *Volksinvloed*, van het beginzel der *Vertegenwoordiging*, en daar en tegen aanleidelyk tot het invoeren eener Regeering van *Patriciers*, van *Oligarchie*, *Ariſtocratie* en *Despotismus*, dat 'er geen waarborg in gevonden werd tegen het *Stadhouderſchap*, dat de *Uitvoerende Magt* tot een Colosſaal gevaarte verheeven, en de *Wetgeevende* tot de diepſte laagte vernederd was. De Magt, aan de *Zeven Leden* des Uitvoerenden Bewinds gegeeven, hadt een der Leden met den naam van het *Zeven Godendom* beſtempeld.

Naa dit vry breed, ter wederlegging, uitgewerkt te hebben, voegt hy 'er een woord by over de oogmerken der Commisſie — oogmerken, door zommige Vergaderingsleden in een zeer ongunſtig daglicht beſchouwd. — „ Medevertegenwoordigers!" dus uitte hy zich, „ hebben de bedoelingen hunner Amptgenooten, op eene min broederlyke wyze miskend: anderen hebben hun zelfs in een ſtaat van beſchuldiging willen geſteld hebben. — Wat gaf U genoegzaamen grond, Burgers Repreſentanten! om uwe Medeleden dusdanig te verdenken? Was die grond gelegen in hun voorig gedrag, door hun, in Ulieder midden, gehouden? Is dezelve

„ te

„ te vinden in het uitgebragt Rapport, en de gevoelens daar by gemanifesteerd? Of eindelyk in het overgelegd Ontwerp? — Ik spreek hier niet voor my zelven; maar voor het gewigt onzer Zending als Vertegenwoordigers, en voor de waardigheid onzer roeping — en dan betuig ik, in die betrekking, plegtiglyk, dat ik, als Lid van de Sub-Commisie, welke met de Leden van het Uitvoerend Bewind de eerste hand in het Ontwerp gehad heeft, geenen zydelingschen of verborgen invloed bespeurd, geene heerschzugtige of bedrieglyke oogmerken by iemand onzer, of by de Leden des Bewinds, te hebben aangetroffen; dat ieder openlyk voor zyn gevoelen is uitgekomen, gesprooken en geadviseerd heeft, zo als hy meende, dat, in de gegeevene omstandigheden, met het belang van den Lande meest overeenkomstig was; dat wy elkander beurtelings, en by herhaaling, in de behandeling der meest gewigtige gedeeltens van onzen taak, steeds hebben afgevraagd: welke is de geest en het verlangen onzer Natie? Welke wyziging zou het meest met hunne denkwyze, ten aanziene van die en die punten, strooken? — Dat wy over en weder toegeevend geweest zyn, en steeds tot oogmerk gehad hebben verschillende opinien, die wy konden nagaan, dat by het Volk in 't algemeen plaats had-

CXXVI. BOEK. 1801.

CXXVI. BOEK. 1801.

„ den, zodanig te vereenigen, dat niet
„ aan één gedeelte; maar behoudens de
„ groote hoofdzaak, Volksregeering by
„ Vertegenwoordiging, aan allen, zo veel
„ mogelyk, genoegen wierd gegeeven. —
„ Ziet daar ons oogmerk — ziet daar
„ de bedoelingen, die door alle de Le-
„ den, welke zich voor het Rapport en
„ het Ontwerp verklaard hebben, zyn aan
„ den dag gelegd. — Dat hun werk Ulie-
„ den niet welgevallig zy — dat zy in de
„ zaak zelve hebben misgetast — dat het
„ Ontwerp alle die gebreken in zich be-
„ vatte, welke men gemeend heeft aan
„ hetzelve te moeten toeschryven. —
„ Alleenlyk legt hun geenen blaam op,
„ waar voor Gy geene bewyzen hebt,
„ en geeft daar door geene aanleiding om
„ uwe eigene bedoelingen te doen mis-
„ trouwen!" — Wie dus veel tot ver-
deediging sprak kon niet afzyn van by het Verslag te volharden. (*)

Hoe TEN POLL'en COUPERUS gevoelen.

Op zo veel voorspraaks en verdeedigings agter den anderen hoorde de Vergadering, uit den mond des Representants TEN POLL, de taal der verwerpinge. (†) — Dan COUPERUS hervatte grootendeels den toon der verdeediging. Althans, naa de geoorlofdheid der Herziening beweerd, en het zyne, wegens het geen hem goed en 't geen hem verwerplyk

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam*, XII. D. bl. 524 — 530.
(†) *Ald.* bl. 530.

lyk in het nieuw aangeboden Plan ſcheen, voorgedraagen te hebben, vergezeld met veele aanmaaningen tot eensgezindheid, was zyn beſluit, dat het thans de tyd ware, om de gebreken der tegenwoordige Staatsregeling, door eene vervroegde Herziening, te verbeteren: ten deezen einde wilde hy, dat het Verſlag met de Bylaage, voor als nog, in beraadſlaaging zou worden gehouden, en het Uitvoerend Bewind verzogt een nadere Voordragt te doen, tot het daarſtellen van zodanig eene Herziening, als best geſchikt zou bevonden worden, om den in- en uitwendigen Voorſpoed, Vryheid en Onafhanglykheid van het *Bataafsch* Gemeenebest te bevorderen en duurzaam te verzekeren. (*)

XXVI. BOEK. 1801.

De tegenwoordige Voorzitter VERHOYSEN, die, by vroegere behandelingen, dit zelfde Onderwerp betreffende, door den toenmaaligen Voorzitter, in zyne reden geſtuit, en tot het kortlyk voordraagen van zyn gevoelen aangemaand was (†), liet elk der Spreekeren ongeſtoord geheel voordraagen wat zy, tot verdeediging of verwerping, meenden te moeten zeggen. Allen, die het woord gevraagd hadden, voerden 't zelve op dien trant als wy vermeld hebben, door de opgave der voornaamſte trekken van wederzyden, thans nam VERHOYSEN het woord. Ook hy was

VERHOYSEN brengt zyn gevoelen uit.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 531—584.

(†) Zie boven bl. 173.

CXXVI. BOEK. 1801.

was Lid van de Commisfie geweest; doch betuigde, nimmer medegewerkt te hebben tot iets van dat alles, wat door de Commisfie mogt verrigt of zamengefteld zyn. „ Hy hieldt het daar voor," zo drukte hy zich uit, „ dat een Lid van „ het Vertegenwoordigend Lichaam des „ *Bataafſchen* Volks niet vermogt mede „ te werken, om die Staatsregeling, welke, ten aanziene van haare werking, „ *in* en *op* de Maatſchappy, ſlechts in haare geboorte ſtondt, en vooral niet, uit „ hoofde van eene zo onbeduidende en „ ſchriele opgave van niet eens aangevoerde *botzingen*, te helpen vernietigen."

Het Voorſtel ter Herziening kon by hem geen punt van nadere raadpleging uitmaaken. Deeze duldde de Staatswet niet, dan op dien tyd en de wyze daar in beſchreven. De aanleg tot eene vervroegde Herziening, noemde hy te eenemaale onwettig. Nergens bleek hoedanige en welke botzingen 'er plaats greepen. Veele der gebreken, waar over men ſprak, waren veel eer aan het niet invoeren der Staatsregeling, en aan de oude nog voortduurende inrichtingen, dan wel aan het nieuwe Staatsverbond, toe te ſchryven, zo al niet aan zommige der eigene inrichtingen van de Vergadering. Geene teonvredenheid van eenigen; geene Staatkundige Betrekkingen, wettigden zodanig eene Herziening. — Hier by roept hy voor den geest der Vergaderinge op, hoe

de

de thans plaats hebbende Staatsregeling, ten tyde des *Engelsch-Rusſiſchen* aanvals, kragtdaadig gewerkt en haar vermogen duchtig betoond hadt. — Intusſchen merkt hy op: „wilden wy, Burgers Repreſentanten! die gebreken, die dwaalingen, „welke wy, in de toepasſing der Staatsregeling, hebben begaan, herſtellen en „terughaalen, dit ware wat anders; maar „onze eigene fouten op rekening der „Staatswet te ſtellen — onze eigene, „en dan nog dikwerf eigenbaatige, opinien en oogmerken voor grondbeginzelen te doen doorgaan; ja, wat meer „is, om de laatſte naar de eerſte te regelen, dit te doen zou ons beroep ontluisteren."

CXXVI. BOEK. 1801.

Voorts zette zich VERHOYSEN, om eenige gronden en middelen van het Verſlag te wederleggen, en te ſpreeken over de wyze van daarſtelling der voorgenomene Herziening; als mede aan te voeren eenige weinige der byzondere afwykingen, en ſtrydigheden met eene Volksregeering by Vertegenwoordiging, en zyn gevoelen ten vollen te openbaaren tegen de voorgedraagene Verkiezingswyze, de nierige magt der Vertegenwoordiging, de reusagtige magt van het Staatsbewind, en het verderflyke van het inweefzel der Kerk in den Staat. — In dit alles was de Voorzitter breedſpraakig, en niet zelden zeer ſterk. De toon der Verwerping luidde met den volſten nadruk.

Nie-

CXXVI. BOEK. 1801.

Niemand verder begeerde het woord. Waar op de Voorzitter het Verſlag en de Bylage, zo als dezelve voorhanden waren, in omvraage bragt. Uit de reeds vermelde raadſlagen valt gereedlyk op te maaken, welke de Uitſlag der Stemminge zou weezen. Dan ſchoon veelen geſprooken, en wydluftig hunne begrippen aan den dag gelegd hadden, waren 'er, die het enkel op de hoofdlyke Stemming lieten aankomen. — Voor verklaarden zich de Burgers BANNIER, VAN LEYDEN, STEYN PARVÉ, DE LEEUW, REYNDERS, VAN ROYEN, APPELIUS, CARSTEN, VAN FOREEST, COSTERUS, MEYNERS en POMPE VAN MEERDERVOORT. — Geheel en gedeeltlyk tegen luidden de ſtemmen van DE SONNAVILLE, VERHOYSEN, AMENT, KRAMER, GERLSMA, QUEYSEN, WERNER, LEEMANS, VAN VREDENBURGH, SCHRYVER, VERBEEK, BRAAKSMA, NINABER, VAN MARLE, PANNEBAKKER, VAN DER BORCHT, SCHELTS, FLOREN, DIERT VAN MELISSANT, RIS, VERHEES, ONDORP, VAN DER ZOO, COUPERUS, AUFFMORTH, DOMINICUS, VAN DEN BRAAK, ALBERDA, DOELMAN, VAN VEEN, BAESTEN, WILDRIK, DERIKS, HUBER, HETTEMA, GUILJÉ, KNIPHORST, VAN GALEN, DE JONCKHEERE, GIEBE, LEWE, WELSMAN, TEN POLL, SCHERMER, HOOFT, DE WITT, VAN HAERSOLTE, NUHOUT VAN DER VEEN en CUYPERS. — Twaalf ſtemmen *voor* en vyftig *tegen* befliste de Verwerping van de beide Stukken, zo als zy daar lagen.

Uitſlag der Stemming tot Verwerping.

Ge-

Gedeeltlyk was dus het Stuk afgedaan: dan 'er bleef nog éene groote vraag over, ten opzigte van den Brief des Uitvoerenden Bewinds; naamlyk of de Vergadering nog iets naders, ten aanziene van den daar by gedaanen Voordragt ſtondt te doen, dan of dezelve voor geheel vervallen moest gehouden worden? CXXVI. BOEK. 1801.

De meerderheid keurt de zaak niet afgedaan.

Tegen de geheele ter zyde ſtelling der zaake verklaarden zich DE SONNAVILLE, VAN LEYDEN, VERHOYSEN, AMENT, DE LEEUW, KRAMER, PANNEBAKKER, VAN DER BORCHT, SCHELTS, FLOREN, DIERT VAN MELISSANT, RIS, VERHEES, ONDORP, VAN DEN BRAAK, DOELMAN, VAN VEEN, MEYNERS, WILDRIK, DERIKS, HETTEMA, GUILJÉ, KNIPHORST, GIEBE, WELSMAN, TEN POLL, SCHERMER, DE WITT en NUHOUT VAN DER VEEN — Daar voor ſtemden GERLSMA, BANNIER, QUEYSEN, WERNER, STEYN PARVÉ, LEEMANS, VAN VREDENBURGH, SCHRYVER, VERBEEK, BRAAKSMA, NINABER, VAN MARLE, REYNDERS, VAN ROYEN, APPELIUS, CARSTEN, SCHEFFER, VAN FOREEST, COSTERUS, VAN DER ZOO, COUPERUS, AUFFMORTH, DOMINICUS, ALBERDA, BAESTEN, HUBER, VAN GALEN, DE JONCKHEERE, LEWE, HOOFT, VAN HAERSOLTE, POMPE VAN MEERDERVOORT en CUYPERS. Dus ſtondt de meerderheid van drie en dertig, tegen negen en twintig.

De Voordragt des Uitvoerenden Bewinds kon derhalven verder een ſtuk van be-

De voorige Commis-

CXXVI. BOEK. 1801.

beraadslaging uitmaaken. Het Voorstel, om het nader en wel in handen te stellen derzelfde Leden, ontmoette wederstand. Een en ander Lid der voorige Gelastigden oordeelde, dat eene Commissie, waar tegen zo veele beschuldigingen waren ingebragt, en wier arbeid zo gehekeld was geworden, niet langer met het vertrouwen der Vergaderinge behoorde vereerd maar ontslaagen te worden van den last om verder, omtrent deeze belangryke zaak, werkzaam te zyn.

Commissie ontrekt zich.

Aanschryven aan het Uitvoerend Bewind.

Op de Omvraage, of de Voordragt des Uitvoerenden Bewinds, zo als dezelve lag, in aanmerking kon komen, was de Verwerping algemeen. Naa verscheide bedenkingen, hoe zulks aan het Uitvoerend Bewind bekend te maaken, viel eenvoudig het besluit, 't zelve te verstendigen, dat de Eerste Kamer de Voordragt, zo als dezelve was liggende, verworpen had. (*)

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XII. D. bl. 548—550.

VA-

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD ZEVEN EN TWINTIGSTE BOEK.

INHOUD.

Het verder voorgevallene betrekkelyk de Staatsregeling. Aantal van Verzoekſchriften tegen de vervroegde Herzieningder Staatsregeling. Voorſtel om ze buiten beraadſlaaging te houden, en wat 'er des te doen viel. PLOOS VAN AMSTEL, *Voorſtander dier Verzoekſchriften.* VAN GALEN *en* NINABER *yveren 'er tegen. Gevoelen van* APPELIUS *en* VAN FOREEST. *Wat* SCHERMER, VAN DEN BRAAK *en* VISSER *des oordeelden.* VAN GALEN *komt 'er weder tegen op, als mede* VAN FOREEST. *Wat* VAN ROYEN *des inbragt, en opgemaakt beſluit. Eenige Verkoozenen bedanken en verliezen hun ſtemregt. De Voorſlag, om de Amptenaars te dwingen, onafgedaan gebleeven. Wat van het Herzien der Staatsregeling vervolgens voorviel. Zydelingſche gewagmaa-*

CXXVII. BOEK.

maaking van de verandering der Staats-regeling in de Aanſpraak van STEYN PARVÉ. BACOT ſpreekt, ter Tweede Kamer, des duidelyker. Nadere Voordragt des Uitvoerenden Bewinds over de Staatsregeling. Proclamatie aan den Volke door 't zelve voorgeſteld. Hoofdtrekken des voorgeſtelden Plans van Staatsregeling. VAN SWINDEN's Tegenverklaaring. Handelingen, wegens het nieuw voorgeſteld Plan van Staatsregeling, en de Proclamatie ter Eerſte Kamer. Veelvuldige tegenſpraak van VAN DEN BRAAK en SCHEFFER. Voorſtanders APPELIUS en NINABER. Nieuwe ſterke tegenſtand van VERHOYSEN, NUHOUT VAN DER VEEN, AMENT, VAN VEEN, en GUILJÉ. QUEYSEN, een Voorſtander, laat zich hooren. Veele Tegenſtanders, als TEN POLL, HETTEMA, SCHERMER, PERTAT en DIERT VAN MELISSANT, verheffen hunne ſtem. Voordragt van VAN GALEN. RIS wederſpreekt hem. WELSMANS gevoelen. VAN ROYENS inzien op dit ſtuk. DERIKS, FINKS, POTHOFS, STEYN PARVÉ's gevoelen. PLOOS VAN AMSTEL's ſterke tegenſpraak. VITRINGA's begrip. Het voor Berichtgeeving aanneemen met meerderheid van ſtemmen verworpen. De ſtukken in handen eener Commisſie. Brie van den Directeur ERMERINS. Geſchil over het al of niet voorleezen zyner Aantekening. Inhoud van dezelve. Handelingen deswegen, en zo de Tegenverklaaring

ling van ERMERINS, *als die van* VAN SWINDEN, *buiten beraadslaaging gehouden. Uitgebragt Verslag, ten opzigte van de handelwyze des Uitvoerenden Bewinds.* VAN DEN BRAAK *tegen dit Verslag. Zo ook* VISSER, VERHOYSEN, NUHOUT VAN DER VEEN. *Voorstanders en Tegenspreekers laaten zich beurtlings hooren. Bedenkingen van* APPELIUS. *Een aantal Tegenspreekers en Voorstanders.* VISSERS *byzondere aanmerking.* STEYN PARVÉS *gevoelen. Besluit tot Opschorting. De beide Kamers door het Uitvoerend Bewind gesloten. Bekendmaaking hier van aan den Volke. Wyd verschillend oordeel over deeze handelingen. De tegenverklaaring van* ERMERINS. CXXVII. BOEK.

1801. Het verder voorgevallene betrekkelyk de Staatsregeling.

Een Onderwerp van een zo groot en algemeen aanbelang, als waar van wy, in 't laatst des voorgaanden Boeks, gewaagden, openbaar, by herhaalde Zittingen der Vergaderinge, behandeld, kon niet nalaaten, in 't ganssche Land, veel gespreks te veroorzaaken; en verschillende oordeelvellingen ter baane te brengen; terwyl men niet afliet des, in gedrukte schriften, ruiterlyk te gewaagen, en daar over zyn oordeel aan den dag te leggen.

Een aantal Verzoekschriften tegen de

De Vergadering bleef des niet ongemoeid. Een aantal Verzoekschriften, door drie honderd twee en dertig Stemgeregtigde Burgers ondertekend, kwa-

CXXVII. BOEK. 1801.

men, ten gelyken tyde, ter tafel, verzoekende, tot voorkoming van een nieuw gevaar, 't welk de Vergadering, hun zelve, het geheele Volk en de gevestigde Burgerlyke Staatkundige Vryheid, by eene herhaalde pooging bedreigen mogt, by wyze van verklaaring en bekragtiging van het CCCIV *Art.* der Acte van Staatsregeling, te betuigen, en by openbaare afkondiging het *Bataafsche* Volk te verzekeren, „dat 'er, tot op het „ einde van het Jaar MDCCCIII der „ gemeene Tydrekening, geenerlei ver„ andering, hoe ook genaamd, in de „ Staatsregeling kon gemaakt worden;" en dat dus alle Perfoonen, in welk eene betrekking ook, die het zy door hunne gesprekken, geschriften, of nog meer door hunne daadlyke voorstellen of daadlyke handelingen, eene pooging aan den dag lagen, om de Staatswet of Staatsorde, in dien tusschentyd, te veranderen, zouden worden aangemerkt als inbreuk te maaken op de veiligheid van den Staat, en alzo onderhevig aan de straffen, welke de Wet reeds gesteld hadt, of nog verder stellen zou, op de misdaad van *Gekwetste Majesteit des Volks*.

Vervroegde Herziening der Staatsregeling.

Voorstel om ze buiten beraadslaaging te houden.

De Voorzitter, VAN DER ZOO, stelde voor deeze Verzoekschriften, uit hoofde van derzelver bedenkelyken inhoud en de uitdrukkingen, daar in gebezigd, buiten beraadslaaging te houden. — By dit voorstel herinnerde men zich aan een Verzoekschrif-

ſchrift vroeger door Stemgeregtigde Burgers ingediend, inhoudende een Voordragt, dat 'er gepaste middelen van Wetgeeving mogten worden daargeſteld; ten einde te zorgen, dat 'er, in 't vervolg, het zy regtſtreeks, of van ter zyde, geene Voordragten tot verandering der Staatsregeling, vóór den bepaalden tyd der Herziening, meer mogten gedaan worden. Dit Verzoekſchrift was, uit hoofde dat ieder Vertegenwoordiger zyn pligt behoorde te kennen, en 'er reeds maatregelen genomen waren tot het verder in werking brengen der Staatsregeling, buiten byzondere beſchikking daar op gehouden (*). Deeze veel gemaatigder uitſpraake, beweerde STEYN PARVÉ, ten dien tyde Voorzitter, was daar op gegrond geweest; dat het zelve van eenen geheel anderen aart ware, dan deeze, dat 'er

(*) *Dagverh. der Hand. van het Verteg. Lichaam* XIII. D. bl. 213. Ten tyde dat het gunſtig Verſlag der Commiſſie op het Voorſtel des Uitvoerenden Bewinds wierdt uitgebragt hadt de Commiſſie van zes en dertig Leden, waarneemende de belangen van het *Roomsch Catholyk* Kerkgenootſchap der Stad *Amſterdam*, ten aantal van 43,195 zielen vertegenwoordigende, te verſtaan gegeeven de grievende ſmerte, met welke zy het gunſtig Verſlag vernomen hadden op de Voordragt des Uitvoerenden Bewinds, tot eene tuſſchentydſche Herziening der Staatsregeling: daar op het effect der Staatsregeling inroepende. — Dit Verzoekſchrift was, op grond van het zeventiende Artykel der Algemeene Beginzelen van Staatsregeling, buiten beraadſlaaging gehouden. *Dagverh. der Handel.* XI. D. bl. 776.

CXXVII. BOEK.

'er geen hoonende uitdrukkingen, geene voorbehoudingen, of bedreigingen, in voorkwamen.

1801.

PLOOS VAN AMSTEL Voorſtander der Verzoekſchriften.

De thans ingediende Verzoekſchriften vonden een Voorſpraak in PLOOS VAN AMSTEL, die betuigde dezelve uit een veel gunſtiger oogpunt te beſchouwen, dan de Voorzitter, dat hy 'er de duidelykſte trekken in ontwaarde van de verknogtheid der Ondertekenaaren aan de Staatsregeling; dat zy het gedrag van die Leden der Vergadering en van de meerderheid derzelve, welke zich tegen de voorgeſtelde Herziening, volgens het nieuw Plan van eene *Ariſtocratiſche* Staatsregeling, verzet hadden, preezen en goedkeurden. Dat hy hetzelve, als een ſtuk van aankleeving en hulde aan het Beſluit der Verwerping der nieuwe Staatsregeling aanmerkte. Niet wel kon ontkend worden, dat de vrye taal, een Republikein waardig, niet zeer aangenaam klonk voor de minderheid der Vergaderinge; dat hy zich dus niet verwonderde, dat zodanige harde waarheden niet gemaklyk konden worden verduwd; dan dat hy echter vermeende, dat de minderheid zich dusdanig eene vrye taal moest getroosten; daar het toch niet wel, ter goeder trouwe, kon worden ontkend, dat hun gedrag weinig met de Staatsregeling ſtrookte, of liever rechtdraads met dezelve ſtrydig was. Verkoos de Vergadering, van die Verzoekſchriften geen

lof-

loflyk gewag te maaken: dat men ze althans op den voet der ſoortgelyke behandelde.

1801.

Dusdanig eene taal wekte VAN GALENS reeds gaande geworden ongenoegen verder op. Hy hieldt den inhoud hoogstbeledigend, en van dien aart, dat 'er (ſchoon hy wel wist, dat de geest der Vergadering aan die zyde niet zou overhellen) beſlooten moest worden, om des een Regterlyk onderzoek te doen, het Hof van Juſtitie daar op te hooren de Bewerkers, door den Procureur Generaal, te doen vervolgen. Eene Vergadering, die de hoogſte Magt in handen hadt, en het geheele Volk vertegenwoordigde, moest zich niet ongeſtraft laaten beledigen. Het was ten minſten noodig, dat het Uitvoerend Bewind, aan 't welke de rust en veiligheid van den Staat, zo na binnen als na buiten, was toebetrouwd en aanbevolen, van dit Stuk en de Tekenaars onderrigting bekwamen.— NINABER onderſchraagde dit gevoelen.

VAN GALEN en NINABER yveren 'er tegen,

APPELIUS vondt een zeer groot onderſcheid tuſſchen deeze en de voorige Verzoekſchriften, dit Stuk betreffende, zo hoonend voor de Eerſte Kamer, en beledigend voor het Uitvoerend Bewind, dat 'er het zelfde beſluit niet op vallen kon; maar 't zelve buiten beraadſlaaging moest gehouden worden. — Hier in ſtemde VAN FOREEST; doch wilde 'er bygevoegd hebben, dat een Afſchrift van die

Gevoelen van APPELIUS en VAN FOREEST.

1801.

Stukken, met de Naamen der Onderteekenaaren, aan het Uitvoerend Bewind zou gezonden worden; begrypende, dat het van een zeer groot belang voor den Lande was, dat dit Bewind kennis kreege aan Perſoonen, die een Stuk, van zo bedenklyk eenen aart, getekend hadden.

SCHERMERS, VAN DEN BRAAKS en VISSERS gevoelen.

SCHERMER hadt betuigd, niet te kunnen zien waarom, op deeze Verzoekſchriften, het zelfde beſluit niet zou kunnen genomen worden als op de voorige van dien aart; daar hy althans op de vergelyking van een en ander aandrong, eer het Voorſtel des Voorzitters deswegen omhelsd werd. — VAN DEN BRAAK verzette zich bepaald tegen den Voorſlag van VAN FOREEST, als geenzins geſchikt om de Harmonie, zo by de Natie, als onder de Leden der Vergaderinge, te bevorderen; maar dat hy zulks, en alle Beſluiten van dien ſtempel, aanmerkte als zeer geſchikt om den Volke ſchrik in te boezemen, en, ware het mogelyk, te verhinderen, dat men zich vrymoedig, by Verzoekſchrifte, aan het Vertegenwoordigend Lichaam vervoegde; een regt, een iegelyk by de Staatsregeling toegekend. — Schoon VISSER met APPELIUS inſtemde, was hy zeer tegen het voorgeſtelde byvoegzel des Burgers van FOREEST. Het kwam hem voor te ſtryden met de waare Wysheid, welke vorderde, dat men omtrent alle zodanige Verzoekſchriften, met de hoogſt mogelyke koelbloedigheid, moest te werk gaan.

Zulk

Zulk eene voordragt van gemaatigdheid zette VAN GALEN, op nieuw, in vlam. „ Als Burger van de Maatſchappy," dus liet hy zich hooren, „ ſtaat het my vry, „ (des verkiezende) toegeeflyk te weezen, en my ongeſtraft te laaten beledigen; maar als Wetgeever, als Vertegenwoordiger des geheelen *Bataafſchen* Volks, vordert Eed en Pligt van „ my haare waardigheid op te houden, „ mag ik haar niet ongeſtraft doen hoonen, en by Vriend en Nabuuren veragtlyk doen worden. Het vertrouwen, „ dat het *Bataafſche* Volk in ons geſteld „ heeft, moeten wy niet misbruiken: de „ bloei, welvaard, en het behoud der „ Maatſchappy wordt door zulk eene toegeevenheid in de waagſchaal geſteld, „ en hier door zouden wy zelfs misdadig worden. Wy zyn ten minſten verpligt het Uitvoerend Bewind, aan 't „ welk de Politie en de Veiligheid van „ den Staat is aanbetrouwd, van deeze „ handelingen te onderrigten." CXXVII. BOEK. 1801. VAN GALEN komt 'er weder tegen op.

VAN FOREEST yverde op nieuw tegen de Tekenaars van het Verzoekſchrift. Hy hieldt het daar voor, dat men op hun, door middel van Harmonie, niet veel zou winnen; dat zy door de Wet tot hunnen pligt moesten gehouden worden. Meer dan éénmaal hadt men dit middel gebezigd. Zy lieten zich dit, zo lang zy den kans niet ſchoon zagen, welgevallen; maar, zo dra zy eenig uitzigt hadden, om Ook VAN FOREEST.

CXXVII. BOEK. 1801.

zich te doen gelden, toonden zy ten duidlykſten, welk eene Harmonie zy bedoelden. Hunne wraakzugtige gevoelens ſtraalden door in het Verzoekſchrift zelve. De Wet, de Wet alleen, was in ſtaat deeze Burgers binnen zodanige paalen te houden, dat zy niet gevaarlyk voor de Maatſchappy wierden.

Wat VAN ROYEN des inbragt, en opgemaakt beſluit.

De Voorzitter herhaalde, 't geen hy reeds by den aanvange hadt voorgedraagen. VAN ROYEN vatte daar op het woord, de Vergadering herinnerende aan de beginzelen van Gemaatigdheid, ſteeds door hem omhelsd en gevolgd. Dan, met dit alles oordeelde hy, dat het gewoon beſluit op deeze Verzoekſchriften niet kon vallen; maar, van wegen de uitdrukkingen en aangeduidde gevoelens der Indieneren, buiten beraadſlaaging moesten gehouden worden. Zy gaven niet bloot hun gevoelen over de Herziening der Staatsregeling te kennen; maar bragten eene ſtellige beſchuldiging te berde tegen die Leden der Geconſtitueerde Magten, tegen die Stemgeregtigde Burgers, welke, ten deezen, in gevoelen, met hun verſchilden, en dus, by gevolge, tegen de geheele Eerſte Kamer, die zy ſcheenen te pryzen over het beſluit by dezelve genomen; doch welk beſluit ten duidlykſten uitwees, dat de Kamer in een tegenovergeſteld gevoelen met hun ſtondt. Dan zy deeden nog een ſtap voorwaards; aan zich voorbehoudende zodanige maatrege-

len

len tegen hun, die zich voor eene vervroegde Herziening hadden verklaard, als de tydsomſtandigheden zouden gedoogen, en hier in was, zyns inziens, eene voldoende reden te vinden, om de Verzoekſchriften aan het Uitvoerend Bewind tot onderricht te zenden. — Vondt men dit te ſtreng, hy zou het zich laaten welgevallen, met andere Leden, tot een gemaatigder beſluit mede te ſtemmen, „Maar dien onverminderd," dus eindigde hy zyn raadſlag, „komt het my voor, „dat de waardigheid deezer Vergadering „vordert, dat zy den Requestranten „doen gevoelen, waarom deeze Requesten gehouden worden buiten deliberatie. — Ik zal, noch de Requestranten, noch iemand myner Medeburgeren, de vryheid van Voordragten te „doen, veel min de vryheid van ſpreeken, betwisten; maar die vryheid heeft „toch, in eenen vryen Staat, haare „grenzen; de toon, die in deeze Requesten gevoerd wordt, voegt niet in „deeze Vergadering; de waardigheid „der geheele Natie, welke door dezelve vertegenwoordigd wordt, vordert „eene behoorelyke decentie in woorden „en uitdrukkingen. — Wy worden hier „niet in ons particulier aangeſprooken; „dan was het onze eigene zaak, en een „ieder onzer moest dan weeten, wat „hy al of niet te antwoorden hadt; maar „wy worden aangeſprooken allen gezamen-

CXXVII. BOEK. 1801.

CXXVII. BOEK. 1801.

„ menlyk in onze betrekking, en deeze „ geeft ons regt, om eenen anderen toon „ te wagten en te vorderen. — Ik ver„ trouw, dat de Ondertekenaars, by na„ der inzien, zelve dit zullen gevoelen, „ en alsdan hun Verzoek en Voordragt, „ waar toe niemand hun, met eenig „ regt, de vryheid kan betwisten, op „ eene meer geschikte en gemaatigde wy„ ze zullen motiveeren en inrichten." — De Voorzitter herhaalde hier op zyn eerste Voorstel, en bekragtigde 't zelve met den hamerslag (*).

De Verwisseling der Staatsleden.

Gelyk, te midden van alle deeze handelingen over de vervroegde Herzienïng der Staatsregeling, schoon daar door zomtyds, voor eene lange wyle, afgebrooken, de gewoone zaaken voortgingen, zo greep ook het aftreeden der Leden, die hun tyd uitgediend hadden, en het optreeden der nieuwe, volgens de Staatsregeling, plaats, en ging zulks toe met die omstandigheden, welke wy, by voorige verwisselingen, te meermaalen vermeld hebben, en noodloos keuren hier te herhaalen (†).

Eenige Verkoozenen bedanken en verliezen hun Stemregt.

Wy merken alleen op, hoe het geen gunstig aanzien gat, dat vier op nieuw verkoozene Leden, met naame DAENDELS, LULOFS, VAN HALL en VAN LENNEP, van de aanneeming dier Posten begeerden ontslaagen te worden, met min en meer dui-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 322—325.
(†) *Ald.* bl. 186.

duidelyk opgegeevene reden van zommiger misnoegen over het Landsbeheer. De Commisſie tot de Geloofsbrieven poogde de aangevoerde redenen te wederleggen. Verſchillend waren de gevoelens ter Vergaderinge over de voldoenend- of niet voldoenendheid der redenen, door deeze Mannen ingebragt; doch zy werden, als onvoldoende, door de meerderheid van de hand geweezen. Het blyven weigeren hadt de ontneeming van het Stemregt, met het geen daar aan verknogt was, ten gewisſen gevolge. Dit was ook het lot der weigerende verkoozen Burgers F. VAN LEYDEN en P. KOPS *Goedſchalks*. (*) CXXVII. BOEK. 1801.

Meer dan immer betoonden zich ſommige Amptenaaren weigeragtig, om deeze of geene Ampten of Posten aan te neemen, en eenige Geconſtitueerde Magten, nalaatig in het uitvoeren van de bevelen der Hoogstgeconſtitueerde Magten. By herhaald ſchryven was het Uitvoerend Bewind de Vergadering aan, om daar tegen de noodige maatregelen vast te ſtellen. — Van wegen de Vergadering werd aan het Uitvoerend Bewind verzogt om de maatregelen, welke het zelve 't geſchiktst, in dit geval, oordeelde, op te geeven. — Dit ſtelde voor ten maatregel van dwang eene Geldboete, ten behoeve van

De Voorſlag, om de Amptenaaren te dwingen, onafgedaan gebleeven.

(*) *Dagverhaal der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 76—80. 118. 291. 326. 327.

CXXVII. BOEK. 1801.

van den Lande, af te vorderen van zodanige Collegien of Perſoonen, welke zich weigeragtig betoonden om de aan hun toegezondene bevelen van Hoogere Magten na te komen en uit te voeren; als mede van de zodanigen, die hunne Posten nederlagen, en onaangezien den last ter hervatting, weigerden weder te aanvaarden. Een hier op uitgebragt Verſlag wilde het Uitvoerend Bewind volmagtigen ter afvordering eener Geldboete, zo veel mogelyk, geëvenredigd aan de betrekkelyke vermogens der dus gedwongenen, en wel by parate executie. Met byvoeging nogthans, dat dit ſtand zou grypen, tot zo lang by het Vertegenwoordigend Lichaam nadere, of andere middelen, zouden zyn vastgeſteld. Zo veel viel hier op aan te merken, dat de Vergadering een nader Verſlag verlangde. Het kwam ter tafel; doch werd even onvoldoende gekeurd, en het beſluit viel om, daar de Vergadering zwaarigheid maakte in de Voordragt van het Uitvoerend Bewind, zo als dezelve lag, 't zelve aan te ſchryven, om, dit geſchikt oordeelende, een nader Voorſtel te doen. (*)

Schoon

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 101. 292, 305. 309. 365. 367. 373. Wanneer wy hier aantekenen, dat dit laatſte op den 19 van Oogstmaand geſchiedde, ſpreekt het van zelve, dat de Verandering in het Landsbeſtuur, ter volgende maand, alle verdere handelingen deswegen ſtaakte.

Schoon de Voordragt, tot het herzien der Staatsregeling, met eene zeer groote en aan eenpaarigheid grenzende meerderheid, uit zeer onderscheiden hoofden, verworpen was, kon geen Staatkundig oog nalaaten de schemeringen van eene vernieuwde pooging, ten einde de mislukte, stand te doen grypen, te ontwaaren. De keuze der nieuwe Leden was zodanig uitgevallen, dat zy, die oordeelden met de verwerping een volkomen zegepraal behaald te hebben, zich een steeds toeneemenden invloed durfden belooven. CXXVII. BOEK. 1801. Wat van het herzien der Staatsregeling vervolgens voorviel.

De Burger DIERT VAN MELISSANT, die de Algemeene Vergadering opende, gewaagde des niets (*). — STEYN PARVÉ, tot Voorzitter der Eerste Kamer verkoozen, het woord voerende, doelde 'er zydlings op, als hy, onder anderen, zyne Medevolksvertegenwoordigers dit woord toevoegt: „Laat ons onderling elkander, „ zo veel mogelyk, den last ligt, en de „ uitoefening onzer verpligting aangenaam maaken. — Is het, ondertusschen, dat wy onze poogingen, of verrigtingen, of niet algemeen goedgekeurd, of door zommigen, wier agting ons niet onverschillig is, gelaakt zien, „ ook dit moet ons niet ontmoedigen. „ Zo lang wy menschen zyn, zullen onze denkbeelden verschillen, en 't geen „ de een goed noemt, zal ligt een ander „ kwaad STEYN PARVÉS Aanspraak gewaagt van de Veranderring der Staatsregeling zydelings.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 199.

CXXVII. BOEK. 1801.

„ kwaad keuren. — In allen geval, wy
„ hebben voor ons zelven een proef,
„ waar aan wy onze daaden toetzen kun-
„ nen, en die niet feilen kan. Ik meen
„ onze zelfbewustheid, en daar uit voort-
„ komende overtuiging. — Indien uw
„ hart u zegt: gy hebt welgedaan, dan
„ ondervindt gy die zelfvoldoening, wel-
„ ke, tot geluk van het menschdom,
„ een ieder by zichzelven omdraagt, wan-
„ neer hy zyn pligt betragt, en het ge-
„ mis der goedkeuring van uwe Mede-
„ burgeren blyft U daarom dan nog maar
„ alleen onaangenaam, om dat het voor
„ uw gevoelig hart verdrietig valt, dat
„ gy de liefde en agting uwer Landge-
„ nooten, voor wier welzyn gy meendet
„ gewaakt te hebben, en dat uw eenig
„ doel was, U niet kunt toeëigenen.
„ Maar ook dit onaangenaam duister doet
„ de tyd veelal opklaaren. Of, zo al
„ het tegenwoordig Geslacht, het ergst
„ liefst geloovende, uwe poogingen,
„ op den duur, miskennen mogt, zo zal
„ nogthans de Naakomelingschap aan de
„ naagedagtenis van hem, die ten dienste
„ van het Lnd, een lastig Ampt bekleed-
„ de, niettegenstaande alle zyne nyver-
„ heid, zorgen en zwoegen, zich in de
„ hoop op de agting des Volks bedroo-
„ gen zag, evenwel eens die hulde doen,
„ welke deugd en zuivere Vaderlands-
„ liefde ontegenzeggelyk verdienen" (*).

De

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 188.

De Volksvertegenwoordiger BACOT liet zich, ter Tweede Kamer, over dit onderwerp breeder uit, in deeze bewoordingen. „ In het tydsbeſtek des afgeloopen Jaars zal ons ſchaars iets zo merkwaardigs voorkomen, als de Voordragt, voor eenigen tyd, door het Uitvoerend Bewind, ter vervroegde Herziening onzer Staatsregeling gedaan, en het nieuw Ontwerp van deeze, door de agtenswaardige Gelastigden der Eerſte Kamer, by dezelve in geleverd.

CXXVII. BOEK. 1801. BACOT ſpreekt des duidelyker.

„ Het tydpunt tuſſchen den geſlooten Landsvrede, en dat, waar in een *Britſch* Gezant alhier de onmiddelyke kragt zyner gevaarlyke invloeden zou kunnen beproeven, ſcheen niet alleen de gunſtigſte en meest gepaste gelegenheid hier toe aan te bieden; maar ook de zwaarigheden, ter daadlyke invoering van dat gene, wat ter bewerkſtelling van zommige voornaame hoofddeelen der Staatsregeling, was vastgeſteld, en waar tegen zich zo veele onvoorziene klagten en hinderpaalen opdeeden, gevoegd by eenige met de algemeene billykheid, en voortreflyke beginzels van de Grondwet zelve, te weinig ſtrookend geagte en in dezelve ingeſloopene bepaalingen — deeze en meer andere, uit den aart en tegenwoordigen ſtaat van ons zo uitgeput Gemeenebest, ontleende drang-

„ re-

CXXVII. BOEK. 1801.

„ redenen, waren het, die by niet wel-
„ nigen geoordeeld werden genoegzaam
„ voor eene vervroegde Verbetering te
„ pleiten, en derzelver noodzaaklykheid
„ aan te dringen.

„ Daar echter deeze Kamer wel ken-
„ nis van de eerstgemelde Voordragt ver-
„ kreegen heeft; maar het daar op ge-
„ volgd Ontwerp, het noodlot der Ver-
„ werpinge, by de Eerste Kamer, onder-
„ gaan hebbende, in gevolge van het on-
„ derling en onbeperkt vastgestelde aan-
„ gaande alle afwyzende besluiten, geen
„ voorwerp voor de overweegingen van
„ deeze Kamer geworden is, zo kunnen
„ wy ons ook alleenlyk by dien wensch
„ hier bepaalen; dat, ter ontwyking of
„ overwinning van alle waarlyk te ducht-
„ tene hindernissen, zodanige beter slaa-
„ gende maatregelen, en voor ons gepas-
„ tere behoedmiddelen, wyslyk uitge-
„ dagt en vastgesteld mogen worden, die
„ tevens mede, overeenkomstig de prys-
„ lyke oogmerken en verhevene grond-
„ beginzelen onzer Vryheidlievende Ge-
„ meenebestgezindheid, de onderlinge
„ Eendragt, zedelyke Volmaaking, en
„ waare Verlichting des Volks, en de
„ algemeene Orde, Rust, Welvaard, en
„ Vergenoegdheid bevorderen, en in al-
„ les, door hunnen heilzaamen aart en
„ strekking zelve, hunne innerlyke aanpry-
„ zenswaardigheid, en het zegel hunner
„ geduurzaamheid bevatten mogen!" —

De

De Burger Repreſentant Busch, tot Voorzitter by de veranderde Tweede Kamer verkoozen, liet over dit ſtuk geen enkel woord hooren (*). CXXVII. BOEK. 1801.

Wel te wagten was het, dat het Uitvoerend Bewind, althans de meerderheid van 't zelve, niet ſtil zou zitten, ten aanziene eens nieuwen Plans van Staatsregeling, naa het mislukken van de eerſte zo veel gerugts maakende pooging. De Voorzitter ter Eerſte Kamer, Schryver, gaf, te midden van Herfstmaand, de Vergadering te verſtaan, uit handen des Uitvoerenden Bewinds eenen Brief van zeer gewigtigen inhoud ontvangen te hebben, vermeldende, dat hetzelve beſlooten hadt een Ontwerp van Staatsregeling, ter goed- of afkeuring, aan den Volke voor te draagen; ten einde den wil van de geheele *Bataafſche* Natie omtrent hetzelve te verneemen, en zulks by eene Proclamatie, waar van het Bewind, zo wel als van het Ontwerp, de Stukken inzondt. Teffens het vertrouwen te verſtaan geevende, dat het Vertegenwoordigend Lichaam deszelfs goedkeuring, over dien gedaanen ſtap, aan 't zelve wel zou willen doen kennen, door den Brief, als ook de daar mede gepaard gaande Stukken, voor Berichtgeeving aan te neemen. Nadere Voordragt des Uitvoerenden Bewinds over de Staatsregeling.

De

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 189—191.

CXXVII. BOEK. 1801.

De belangrykheid der Proclamatie zelve, en hetgeen daar omtrent te doen viel, als mede de groote Omwenteling in 't Landsbeſtuur, welke daar van het gevolg was, maaken het noodzaaklyk, dezelve geheel over te neemen. Het Uitvoerend Bewind der *Bataafſche* Republiek wilde het Volk op deeze wyze toegeſprooken hebben.

Proclamatie door 't zelve voorgeſteld.

„ Was 'er immer een tydſtip, waar in „ byzonder belang ter zyde geſteld, „ vooroordeel beſtreeden — drift be„ koeld — partyſchap geſmoord — en „ waar in alleen geluisterd moet worden „ na de ſtemme der waarheid, na 't geen „ pligt, Vaderlandsliefde en ondervinding „ U uit éénen monde toeroepen; het is „ het tegenwoordig tydſtip, Medebur„ gers! waar in wy U rekenſchap zullen „ geeven van bedoelingen en beraadſlaa„ gingen, welke, tot uwe tederſte be„ langen betrekkelyk, zints eenen geruimen tyd, onze hoofden en harten ver„ vulden, en welke niets minder ten oog„ merke hadden, dan om eene Orde van „ Zaaken in ons Vaderland gevestigd te „ zien, waar door het voorledene, in den „ ſtroom van gebeurtenisſen en uitkom„ ſten verzwolgen, een aangenaam ver„ ſchiet voor de toekomst geopend, en „ eene vereeniging van werkzaamheid en „ uitzigten zou kunnen daargeſteld wor„ den; en welke tevens de uitgedrukte „ wil van allen zou zyn.

De

„ De inwendige ſtaat en de Staatkun- CXXVII.
„ dige beſtellingen van ons Vaderland, BOEK.
„ de politieke geſteldheid van *Europa*, ——
„ en de gezindheid van buitenlandſche 1801.
„ Mogenheden jegens ons Gemeenebest,
„ ſcheenen om ſtryd onze bekommering
„ tot zich te trekken, onzen yver aan
„ te vuuren, onzen arbeid te ondersteu-
„ nen, en onze poogingen, reeds by
„ voorraad, met den besten uitslag te
„ bekroonen.

„ En wie is 'er, welke in ſtilte, en
„ met de bedaardheid van eenen *Neder-*
„ *lander*, den gang der zaaken heeft ga-
„ degeſlaagen, en niet overal, waar hy
„ zyne oogen wendde, de ſpooren heeft
„ aangetroffen van verdeeldheid, onte-
„ vredenheid, en zugt na verandering:
„ en dat by een Volk, uit deszelfs aart
„ zo gehegt aan het oude, zo afkeerig
„ van nieuwigheid, en het welk zich,
„ daarom alleen, door andere Volken,
„ in zommige opzigten, heeft kunnen
„ laaten voorby ſtreeven, om dat het
„ nimmer aan eene betere toekomst, hoe
„ hoog dan ook geroemd, boven 't te-
„ genwoordig gebrekkige, de voorkeus
„ kon geeven. — Maar zal deeze geest-
„ geſteldheid, hoe oneigen anders aan de
„ *Bataafſche* Natie, ons wel behoeven
„ te verwonderen, wanneer wy, van de
„ uitwerkzelen tot de oorzaaken opklim-
„ mende, voor een oogenblik, in onze
„ gedachten terug roepen al het geen aan

CXXVII. BOEK. 1801.

„ het *Bataafſche* Volk, geduurende de
„ laatſte zes Jaaren, overgekomen, door
„ 't zelve geleden, gedaan en beſtreeden
„ is? — Of heeft het *Bataafſche* Volk,
„ door inwendige verdeeldheden ver-
„ ſcheurd, bedreigd en aangevallen, door
„ alle de gevaaren en gevolgen, daar uit
„ ontſprooten, niet nog boven dien zyne
„ Geldmiddelen, door eenen kostbaaren
„ Oorlog, zien verſlinden, zynen Han-
„ del vernield, de bronnen van zyn be-
„ ſtaan en welvaard opgedroogd, het mee-
„ rendeel zyner buitenlandſche Bezittin-
„ gen weggenomen, zyne togten en on-
„ derneemingen ter Zee mislukt, zyne
„ kostbaare kielen ten prooi des Vyands
„ geworden? En heeft desniettegenſtaan-
„ de dat zelfde Volk de Zamelpenning-
„ gen, welke de algemeene nood hun
„ heeft afgeperst, uit het diepst der
„ beurze, niet geduldig opgebragt? Heeft
„ niet dat Volk, tot verbaazing van ge-
„ heel *Europa*, dat alles doorgeworſteld,
„ en zulks in het vooruitzigt, om, van
„ het juk van eenen enkelen of zommi-
„ gen ontſlagen, eenmaal weder eene
„ plaats te bekleeden onder de Volken
„ van *Europa*, en, als voorheen, door
„ liefde tot vryheid, orde en naauwge-
„ zetheid, het voorbeeld zo wel als het
„ voorwerp van nayver voor anderen te
„ kunnen zyn?

„ Wel verre, echter, dat de uitkomst
„ aan de verwagting hebbe beantwoord,

„ wel verre, dat wy aan het einde van cxxvii.
„ den ſtryd, met zo veel ſtandvastigheids BOEK.
„ en taai geduld doorgeſtreeden, eene ——
„ Staatsregeling hebben zien daarſtellen 1801.
„ en invoeren, welke met den aart en
„ geſteldheid der zaaken, de plaatslyke
„ ligging onzes Vaderlands, de onder-
„ ſcheidene behoeftens, en de verſchil-
„ lende zeden onzer Medeburgeren over-
„ eenkomſtig, — rust, eensgezindheid
„ en het geluk van allen bevorderen kan,
„ zagen wy, in tegendeel, den Vaderland-
„ ſchen grond het tooneel worden, waar
„ op menschlyke hartstogten en bedoe-
„ lingen de onzaligſte rollen hebben ge-
„ ſpeeld; — wy zagen Burgers tegen
„ Burgers opgehitst, over hunne inner-
„ lyke waarde en oogmerken onderling
„ de meest gewaagde oordeelen vellen,
„ haat en nyd de plaats van voorlichting
„ en onderwys vervangen; en, over het
„ geen, tot heil des Vaderlands, voor
„ waarheid moest worden gehouden, op-
„ permagtig beſliſſen; de raadpleegingen
„ van de hoogſte Vergaderingen des
„ Lands, over de meest aangelegene be-
„ langen van den Staat, in plaats van
„ tot een geregeld en beſliſſend einde te
„ geraaken, zagen wy dezelve nieuwe en
„ ryke bronnen worden, van wederom
„ nieuwe twisten en oneenigheden, tot
„ dat eindelyk eene Nationaale Vergade-
„ ring daargeſteld, die naa twee Jaaren
„ beraadſlaagd, zonder beſlooten te heb-

 „ ben,

„ bes, werd uit den anderen gedreeven
„ op dezelfde onregelmaatige wyze, als
„ dezelve was zamengekomen, en plaats
„ heeft gemaakt voor dat Bestuur, voor
„ 't welk de gelegenheid bewaard scheen,
„ om door regtvaardigheid, billykheid
„ en onzydigheid alle Vrienden des Va-
„ derlands, onder de vanen van het Al-
„ gemeen Belang, te vereenigen, en eene
„ Orde van zaaken daar te stellen, welke
„ het Vaderland, tegen alle nieuwe schok-
„ ken, zou hebben kunnen behoeden;
„ doch welke gelegenheid, te jammerlyk
„ zynde misbruikt, de daarstelling en in-
„ voering eener Staatsregeling heeft ten
„ gevolge gehad, welke in derzelver ge-
„ boorte, en uitwerkzelen, de kentekc-
„ nen met zich voerde van de drift en
„ overhaasting, waar mede dezelve in
„ de wereld was gebragt.

„ Wy vraagen U, Medeburgers! die,
„ in beslissende omstandigheden, geroond
„ hebt, dat de belangen van het Land
„ uwer Inwooninge U nog aan het hart
„ lagen; wy vraagen het U, ook thans,
„ in gewigtige oogenblikken, is deeze
„ Staatsregeling de Wet, welke den ver-
„ klaarden wil des Volks bevat? is de-
„ zelve naar uwen aart, naar uwe be-
„ hoefte afgemeeten? kunnen uwe be-
„ langen, door middel van dezelve, naar
„ behooren, worden behartigd? — Of is
„ dezelve slegts het gewrogt van eene
„ Party, welke, door alle spitsvindighe-

„ den

„ den van eene bedrieglyke Staatkunde, CXXVII.
„ getragt heeft het beſtuur van 's Lands BOEK.
„ zaaken onder een zekere kring van ——
„ menſchen te bepaalen? — Onttrekt U 1801.
„ deeze Staatsregeling niet de kennis en
„ beoordeeling van uwe eigene zaaken,
„ zo ſtrydig met uwe gewoonte en geaart-
„ heid? Ontneemt dezelve U niet dat
„ zelfbeſtuur, het welk alleen blyvende
„ drangredenen tot naauwgezetheid en
„ ſpaarzaamheid opleveren kan? Worden
„ niet alle, zelfs uwe Plaatslyke en Huis-
„ lyke belangen en behoeften, verre van
„ U behandeld? en hebt gy U niet op
„ eenmaal in de noodzaaklykheid ge-
„ bragt gezien, verre te zoeken, dat
„ elk gewoon was by en omtrent zich te
„ vinden? Is het algemeen Beſtuur,
„ 't welk door deeze Staatsregeling is
„ daargeſteld, in ſtaat, om, behalven
„ de groote en algemeene betrekkingen
„ des Lands, ook nog uwe byzondere
„ belangen, naar behooren, gade te
„ ſlaan? — Zyn zy, waar door dat Be-
„ ſtuur moet worden onderricht en gera-
„ den, in de mogelykheid, om de zaa-
„ ken met hunne eigene oogen te zien?
„ of hebben zich de ontelbaare punten
„ van onderzoek en beraadſlaaging tot
„ zulk eene vervaarlyke hoogte opeen-
„ geſtapeld, dat zelfs den kloekſten man
„ de moed ontzinkt, om deezen ſteilen
„ berg van verre te naderen, veel min
„ om tegen deeze ontzaglyke hoogte op

„ te zien, of dien rotzigen klip te be-
„ ſtygen? — Moeten dus niet de eerſte
„ Bedienaars van den Staat, in eene me-
„ nigte van kostbaare Amptenaaren, het
„ middel vinden, om zich tegen eene
„ geheele overrompeling te beveiligen,
„ en om ten minſten nog zo veel te
„ doen, dat eene volkomen ſtilſtand van
„ 's Lands zaaken worde voorgekomen?
„ en kan het dan wel anders, wanneer
„ men den gang der menschlyke zaaken
„ met onzydigheid nagaat, dan dat on-
„ verantwoordelyke Perſoonen, op de be-
„ handeling der publieke zaaken, eenen
„ ſchadelyken invloed uitoefenen; en
„ dat de eerſte Staatsdienaaren, hunnes
„ ondanks, langzaamerhand en ongevoe-
„ lig de werktuigen kunnen worden,
„ waar van de eerloosheid en de kwaade
„ trouw hunner ondergeſchikten, ter
„ bereiking van byzondere oogmerken,
„ zich kunnen bedienen, en die, naar
„ dezelfde maate, als zy zich op eenigen
„ afſtand bevinden, voor het misbruik
„ van het in hun geſteld vertrouwen, en
„ de bejaaging van misdaadige oogmer-
„ ken, eenen dekmantel kunnen vinden
„ in orders en aanſchryvingen, welke
„ men, op eene onvolkomene aangifte
„ van gedeeltlyk waaragtige daadzaaken,
„ heeft weeten magtig te worden?

„ Dit tafereel, Medeburgers! hoe
„ ontmoedigend hetzelve ook ſchynen
„ moge, is niet overdreeven, maar de
„ vrugt

„ vrugt van eene droevige ondervinding
„ in het vak van Beſtuur, meer bepaald
„ aan onze zorge toevertrouwd; en wy
„ zouden onze zugt ter behartiging van
„ uwe belangen verdenken, wy zouden
„ de opgenoemde ſchadelyke uitwerkze-
„ len, welke wy dagelyks en overal ont-
„ moeten, voor hersſenſchimmen hou-
„ den, en voor het gewrogt eener over-
„ ſpannen verbeelding, indien wy ook
„ niet in de beraadſlagingen en beſluiten
„ van het Vertegenwoordigend Lichaam
„ gelykſoortige wanſtaltigheden waarna-
„ men, welke wy in de onze zo zeer
„ betreuren.

„ Hoe veele Wetten zyn 'er, naa drie
„ Jaaren arbeids, nog wel aanwezig,
„ welke als algemeene Voorſchriften van
„ gedrag kunnen aangemerkt worden?
„ Zyn het niet even zo veele byzonde-
„ re bepaalingen, in byzondere gevallen,
„ welker getal, met de behoeften en
„ bezwaaren der Ingezetenen, dagelyks
„ toeneemt, en welke, de Uitvoerende
„ Magt in deszelfs werking verlammen-
„ de, bovendien iedereen met duizeling
„ en verwarring bedreigen, welke zich,
„ Ampts- of pligtshalve, in de nabyheid
„ van deezen draaikolk waagen moet?

„ Het zy verre van ons, dat wy onze
„ Medeburgers, in het Wetgeevend Li-
„ chaam geplaatst, daarom, van kwaade
„ trouw of agteloosheid zouden willen
„ verdenken; het is, naar ons gevoelen,

„ in den aart der zaake gelegen; en, om
„ hier van ook anderen te overtuigen,
„ zullen wy ook daar den gang van het
„ werk, met onzydigheid, nagaan.

„ Wy behoeven Ul., ten dien einde,
„ slechts voor den geest te brengen de
„ verschillende opinien, omtrent ver-
„ scheide hoofdzaaken, welke tot het in
„ werking brengen der Staatsregeling
„ hebben behoord — de verschillende
„ denkbeelden, welke, dien aangaande,
„ zo in de beide Kamers, als tusschen
„ dezelve, onderling hebben plaats ge-
„ had — de menigvuldige Rapporten en
„ Adviſen, welke, in een en dezelfde
„ zaak, om die maar tot zekere hoogte
„ te brengen, hebben moeten bewerkt
„ en uitgedagt worden; of U te herin-
„ neren aan het werk van het Armen-
„ bestuur, de Gemeentebestuuren, en
„ Burgerlyke Regtbanken, waaromtrent
„ zo veel gearbeid, en nog niets daarge-
„ steld is — en eindelyk uw oog te ves-
„ tigen op den omslagtigen en langduu-
„ rigen loop, welke de Staatsregeling,
„ ook in zaaken van het minste gewigt,
„ heeft voorgeschreeven. — En wy dur-
„ ven met gerustheid vraagen, of uit
„ dit een en ander het besluit niet zal
„ moeten opgemaakt worden, dat ook
„ de Wetgeevende Vergadering, uit haa-
„ ren eigen aart en inrichting, tot geene
„ betere behartiging van 's Lands en Uwer
„ byzondere belangen geschikt is, en dat,

„ in

„ in één woord, de tegenwoordige be- CXXVII.
„ handeling van zaaken, tot eene voor- BOEK.
„ beeldelooze langwyligheid, of tot eene
„ verderflyke ligtvaardigheid lydende, in 1801.
„ beide gevallen, op den ondergang van
„ den Staat, en de verwaarloozing van
„ der Burgeren belang, uitloopen moet?

„ Dit alles, Medeburgers! hadt ze-
„ dert lang onze aandagt tot zich getrok-
„ ken; wy waren, uit den aart onzer be-
„ trekkingen, in staat om deeze gebre-
„ ken op te merken, en konden wy, by
„ de ontdekking daar van, anders dan de
„ verpligting gevoelen, om middelen tot
„ verbetering te beraamen? — Maar het was
„ niet genoeg de kwaalen te kennen, en
„ middelen ter geneezing uit te denken,
„ wy moesten ook, aan een voorzigtig
„ Geneesheer gelyk, de omstandigheden
„ des kranken in aanmerking neemen, en
„ niet waagen, dat hy, door het ontydig
„ toedienen van geneesmiddelen, onder
„ de handen des Heelmeesters, op een-
„ maal bezweek.

„ Te veel was 'er in ons Vaderland ge-
„ beurd, dan dat wy, vooreerst en voor-
„ al, de grondbeginzelen der Staatkun-
„ dige en Burgerlyke Vryheid niet zouden
„ in veiligheid brengen, dan dat wy dat za-
„ menstel, de vrugt onzer Omwenteling,
„ aan deszelfs noodlot zouden overlaa-
„ ten, of aan den drang der omstandig-
„ heden prys geeven. — Wy konden
„ niet dulden, dat de schyn zelfs van

„ ver-

CXXVII. BOEK. 1801.

„ vermoeden kon veld winnen, als of 'er
„ immer weder aan het herſtel der Stad-
„ houderlyke Waardigheid gedagt, en
„ aan het Kabinet van *St. James*, in de
„ wederoprichting van dien omgeworpen
„ zetel, dat werktuig en dien invloed te
„ rug bezorgd zou kunnen worden, waar
„ door hetzelve dit eertyds zo gelukkig
„ Land zo menigmaal ondermynd heeft
„ en belaagd.

„ Zo lang, derhalven, de loop der
„ zaaken in *Europa*; aan de Aanhangers
„ en Voorſtanders van het Huis van *Oran-*
„ *je*, de minſte hoop kon doen koeſte-
„ ren, om eenmaal hunne verjaarde wen-
„ ſchen vervuld te zien, konden wy gee-
„ nen gunſtigen uitſlag onzer poogingen,
„ en geenen algemeenen byval verwag-
„ ten; doch thans, daar dit gewigtig
„ vraagſtuk voor altyd is opgelost, en
„ het voor uitgemaakt kan gehouden
„ worden, dat het Herſtel van het Stad-
„ houderſchap niet meer tot de Staat-
„ kunde van eenig *Europisch* Kabinet
„ behoort — thans hebben wy gemeend
„ eenen ſtap niet langer te mogen vertraa-
„ gen, waar van het uitſtel even zeer
„ onze bedoelingen zou doen mislukken,
„ als hetzelve, voor de algemeene be-
„ langen, ſchadelyk zou kunnen zyn —
„ thans agten wy ons gelukkig, niet meer
„ tot eene enkele Party; maar tot het
„ geheele Volk van *Nederland* te kunnen
„ ſpreeken, en, onder 't zelve, ook de-

„ zul-

„ zulke te tellen, die, door blinden yver gedreeven, of door vooroordeel misleid, tot nu toe, het Vaderland buiten het Vaderland hebben gezien; doch welke, desniettegenstaande, in dit Vaderland, in hunne Persoonen en Eigendommen, veiligheid en bescherming hebben gevonden. CXXVII. BOEK. 1801.

„ De Vrede op het Vasteland is geslooten; het Huis van *Oostenryk* heeft „ daar by onze Onafhangelykheid erkend, onze Staatkundige betrekkingen „ met het *Rusisch* Hof zyn vernieuwd; „ weldra zullen wy deszelfs Afgezant onder de Gezanten van zo veele andere „ Geallieerde en vriendnabuurlyke Volken tellen; en het *Fransche* Gouvernement kon geen grooter hulde aan „ onzen staat van Onafhangelykheid bewyzen, dan door met den Staat het „ jongst geslootene Verdrag aan te gaan, „ het welk eene zeer aanzienlyke vermindering van Uitgaven daar stellende, tevens voor altyd aan den laster het voorwendzel ontneemt, waar van zy zich „ meer dan ééns heeft tragten te zuiveren, om uit de betrekking, in welke „ de *Fransche* Krygsmagt, tot nu toe, „ hier te Lande gestaan heeft, gevolgen „ te wettigen, even beledigend voor de „ *Fransche Natie*, als vernederend voor „ de *Bataafsche* Republiek. — En zouden wy, onder zulke gunstige omstandigheden, het voor Ulieden, onze

„ Me-

CXXVII. BOEK. 1801.

„ Medeburgers! voor onszelven, hebben
„ kunnen verantwoorden, wanneer, by
„ de daarſtelling van eenen Algemeenen
„ Vrede, de *Bataafſche* Republiek eenen
„ minderen rang wierde aangewezen,
„ dan waar op haare opofferingen haar
„ aanſpraak geeven; alleen daarom, dat
„ men huiverig zou zyn in onderhande-
„ ling te treeden met een Gouverne-
„ ment, hetgeen, binnen het tydsverloop
„ van één en een half Jaar, by de Her-
„ ziening, welke de Staatsregeling voor-
„ ſchryft, uit *deszelfs* ſtandplaats ver-
„ wrikt, plaats zou kunnen maaken voor
„ een ſtaat van onzekerheid, waar van
„ wy den ſchadelyken invloed en de
„ rampzalige uitwerkzelen, helaas! maar
„ al te zeer van naby hebben gezien.

„ Gy weet het, Medeburgers! wy
„ hebben, nu zes maanden geleden, aan
„ het Vertegenwoordigend Lichaam een
„ Voordragt gedaan, welke eene verbe-
„ tering der Grondwetten van den Staat
„ ten oogmerke hadt; — maar gy hebt
„ ook, uit den loop en den uitſlag der
„ Deliberatien, *deswegen de bevestiging*
„ gezien, van 't geen de raadpleegingen
„ ten deezen opzigte van de Nationaale
„ Vergadering, ons reeds hadden ge-
„ leerd, dat naamlyk zulk eene talryke
„ Vergadering, door menschlyke bere-
„ keningen en vooruitzigten geſlingerd,
„ uit haaren aart, ongeſchikt is, om eene
„ welingerichte Staatsregeling ten voor-
„ ſchyn

„ ſchyn te brengen, en dat zy, welke, CXXVII.
„ ter waarneeming van de belangen des BOEK.
„ Volks geroepen, ter goeder trouwe
„ zichzelven bewust zyn, het heil van 1801.
„ dit Volk en Vaderland te willen, de
„ middelen tot redding aan geenen onze-
„ keren uitſlag vermogen bloot te gee-
„ ven.

„ Doordrongen van deeze waarheid,
„ en ſterk door de bewustheid, dat wy
„ niets anders dan uw geluk en uwen
„ luister beoogen, hebben wy niet al-
„ leen een Plan van Staatsregeling ont-
„ worpen, beſtaanbaar en uitvoerelyk in
„ zichzelven, dan middenweg houdende
„ tuſſchen de verſchillende gevoelens,
„ welke 's Lands Ingezetenen, tot nu
„ toe, op dit ſtuk hebben verdeeld, en
„ waaromtrent wy de verzekering heb-
„ ben, dat hetzelve, in zyne hoofd-
„ trekken, by onzen nabuurlyken Bond-
„ genoot, welgevallig is; — maar wy
„ hebben ook niet geaarzeld een ſtap
„ verder te doen, en dit Plan aan de
„ goed- of afkeuring van het *Bataafſche*
„ Volk aan te bieden, van welk Beſluit
„ wy tevens aan de beide Kamers van
„ het Vertegenwoordigend Lichaam ken-
„ nis geeven."

Naa de ſchikkingen beraamd, om die Oproeping des Volks, op den Eerſten van naastkomende Wynmaand, te doen ſtaand grypen, vermeld en opgegeeven te hebben, hoe alle Stemgeregtigde Burgers

zou-

CXXVII. BOEK. 1801.

zouden worden opgeroepen, om met *Ja* of *Neen* op het Ontwerp hun ſtem uit te brengen; terwyl zodanige Stemgeregtigde Burgers, die hunne ſtem niet hadden uitgebragt, geagt zouden worden de Staatsregeling te hebben aangenomen, voegen zy dit ſlot aan de Proclamatie toe — „ Ziet daar, Medeburgers! de uitkomst „ van onze rype, van onze moeilyke „ raadpleegingen. Het is nu uwe zaak „ ons werk te toetzen aan uw waaragtig „ belang, aan de beginzelen, waar op „ eene Staatsregeling, welke algemeen „ Volksheil bedoelt, moet gebouwd „ worden. Dat dan wys beraad uw oordeel beſtuure, dat ongeſtuime driften „ beteugeld, en alleen liefde voor het „ Vaderland, het Land uwer Inwooning, „ in deeze uwe handelingen beſpeurd „ worde! Wy, voor ons, zullen den „ uitſlag uwer beraadſlaagingen met gelaatenheid inwagten; en, welke ook „ de gevolgen van den ſtap mogen zyn, „ waar toe wy ons, om des Vaderlands „ wille, hebben gedrongen gezien — „ wy zullen, overtuigd van het goede gewild te hebben, Ulieder uitſpraak en „ die van geheel *Europa*, met vertrouwen, verbeiden (*)."

Hoofdtrekken des nieuwen Plans

Het nieuwe Ontwerp van Staatsregeling voor het *Bataafſche* Volk, nevens deeze Proclamatie, ter Vergaderinge ingeſ-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 596 enz.

gezonden, was zeer breedvoerig. — Voldoende voor onze Geſchiedenis, en overeenkomſtig met den voet, ten aanziene van de toen nog ſtand hebbende Staatswet gehouden, zal het weezen, de hoofdtrekken des onderſcheids op te geeven. CXXVII. BOEK. 1801. van Staatsregeling.

De volſtrekte Eenheid, op den twee en twintigſten van Louwmaand des Jaars MDCCXCVIII vastgeſteld, en door de Staatsregeling bevestigd, kreeg in veele byzonderheden, wyzigingen gansch afwykende van het Plan der volſtrekte *Unitarisſen:* want, hoe zeer de algemeene Wetgeeving aan het Wetgeevend Lichaam, op Voordragt van het Staatsbewind, bleef aanbevolen, en de Departementaale Beſtuuren dat op zichzelven beſtaan bleeven misſen, het welk een noodwendig vereischte is in een Bondgenootſchaplyk Regeeringſtelzel, hadt men aan deeze Gewestlyke Beheeren, niet alleen eene nagenoeg onbepaalde beſchikking gelaaten omtrent alles, war het huishoudelyke en inwendige van elk Departement betrof; maar bovendien hadden de Ingezetenen van ieder Departement, behoudens de zamenvoeging van *Overyssel* en *Drenthe*, het regt verkreegen, om de vorm van hun eigen Beſtuur, naar goedvinden, te regelen, en zo als zulks met de byzondere belangen van elk Departement het meest ſtrookte.

Hoe zeer de Ineenſmelting en Ver-

CXXVII. BOEK. 1801.

wisseling der Staatsschulden stand bleef houden, en de gelegenheid niet was weggenomen, om zommige Belastingen algemeen en gelyk te maaken, zou zulks niet op éénmaal geschieden; maar de oude Lasten daarentegen blyven voortduuren, en zommige deezer, naar maate van de behoeften der onderscheide Departementen, en derzelver huishoudelyke Lasten, worden afgestaan.

De Uitvoerende Magt, thans aan Vyf Leden toevertrouwd, werd aan Twaalf Persoonen aanbevolen, en aan deezen tevens de Voordragt van alle Wetten en maatregelen van Wetgeeving opgedraagen, om vervolgens, door een Wetgeevend Lichaam, uit vyf en dertig Persoonen bestaande, en niet altyd vergaderd, of gaaf te worden goed- of afgekeurd, met inzending van de daar op gemaakte bedenkingen. Dit weezenlyk aandeel aan het Staatsbewind in het wetgeevende toegekend, maakte zeker de magt van de Wetgeevende Vergadering veel kleiner, dan die van het Vertegenwoordigend Lichaam. Dan, men oordeelde, dat hier door, in de maatregelen van de eigenlyk gezegde Wetgeeving, eene meerdere gelykvormigheid zou plaats hebben, en men door het Wetgeevend Lichaam niet het tegenovergestelde zou zien bepaalen van het geen het Bewind gewenscht hadt en aangeraaden.

Een Raad, bestaande uit drie Persoonen

nen en een algemeen Thesaurier, zou het hoogstbelangryk vak van 's Lands Geldmiddelen vervullen. Daar benevens gaf dit Plan van Staatsregeling aanleiding, om te denken; dat de Zaaken van Marine, Oorlog, en Binnenlandsche Zaaken, aan Raaden zouden worden, of ten minsten kunnen worden, toevertrouwd, en dus het Ministerieel Bestuur zou wegvallen. CXXVII. BOEK. 1801.

In stede eener afgevorderde Verklaaring van Staatkundige begrippen, en het weeren uit het Stemregister, en gevolglyk ook uit alle Ampten en Bedieningen, van allen, die de groote beginzels der Staatsomwenteling van den Jaare MDCCXCV niet waren toegedaan, een volstrekte eisch der nu bestaande Staatsregeling, vorderde de thans voorgestelde alleen Onderwerping aan de Wet.

De bepaalingen des tegenwoordigen Bestuurs, ingevolge van de Algemeene Grondregelen voor de Staatsregeling geplaatst, verkreegen, by het thans voorgedraagene Plan, eene groote ruimte; daar bykans alles, wat tot de invoering van hetzelve betrekkelyk was, en althans alle andere maatregelen van Wetgeeving, behoudens eenige volstrekt onlochenbaare Grondbeginzelen, door de Wet moesten worden bepaald. — Daar toe behoorde onder anderen de wyze, waar op de Keuzen, en wel bepaaldlyk, die der Leden voor het Vertegenwoordigend Lichaam, zouden moeten worden ingericht: waar-

CXXVII. BOEK. 1801.

omtrent slegts in 't algemeen werd vastgesteld, dat het Bestuur van dit Gemeenebest een Volksregeering was by Vertegenwoordiging. — Daar toe behoorde alles, wat tot de uitoefening der Heerlyke Regten betrekkelyk was, waar by alleen in aanmerking komen moest, dat de aart der tegenwoordige Staatsgesteldheid niet toeliet, eenigen invloed aan enkele Personen toe te kennen, in de keuze der plaatslyke Bestuurderen. — Hier toe mogt men desgelyks brengen den aart der Finantieele Verantwoordelykheid; en eindelyk de geheele inrichting van het Bestuur in de Departementen, welke, door de Ingezetenen van ieder Departement, moesten aangenomen; maar echter vooraf door het Staatsbewind behoorde goedgekeurd te weezen (*).

VAN SWINDENS tegenverklaring.

Voorlang was bekend geweest, dat alle de Leden van het Uitvoerend Bewind, ten opzigte van de vervroegde Herziening der Staatswet, niet eenstemmig dagten; dat de aangevangene, voortgezette en hervatte werkzaamheden, dit belangryk stuk betreffende, het werk der Meerderheid waren. Wanneer deezen het werk tot die hoogte hadt opgevoerd, dat daar uit de Proclamatie aan den Volke, met de overgifte van een geheel nieuw Ontwerp gebooren werd, kwam de Minderheid te voorschyn treeden. Gelyktydig met de ge-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 600 enz.

gemelde Stukken der Meerderheid verſcheen ter Vergaderinge, en werd daar voorgeleezen, een Brief van den Burger J. H. VAN SWINDEN, dien wy te meermaalen, in den loop onzer Geſchiedenisſen, aantroffen als een Man, die, wanneer hy in een verſchillend begrip met andere Landbeſtuurderen ſtondt, des openlyk en rustig uitkwam. Deeze Brief behelsde niets minder, dan dat hy, toen de Meerderheid het doen der Proclamatie ter Oproeping van het *Bataafſche* Volk, om de ſtem vóór of tegen het daar bygevoegde nieuwe Plan van Staatsregeling uit te brengen, was vastgeſteld, zich daar tegen hadt verklaard; deeze Proclamatie houdende voor Anticonſtitutioneel, onwettig, ſtrydende met de Magt, door de Staatsregeling aan het Vertegenwoordigend Lichaam des *Bataafſchen* Volks toegekend, en gevolglyk van geen de minſte of geringſte verbindende kragt, voor de Ingezetenen der Republiek, of voor de Geconſtitueerde Magten, in die Proclamatie betrokken. CXXVII. BOEK. 1801.

Dit zyn gevoelen grondde VAN SWINDEN daar op, dat de Tegenwoordige Staatsregeling haare kragt behieldt, en tot een rigtſnoer der bedryven moest ſtrekken, zo lang het Volk, daar toe wettig opgeroepen, dezelve niet hadt afgeſchaft. Alle ſtappen, derhalven, vierkant ſtrydig met hetgeen de Staatsregeling voorſchreef, hieldt hy voor Anticonſtitu-

CXXVII. BOEK. 1801.

tioneel. — De Staatsregeling nu geboodt, dat de Burgers hunne Staatkundige Regten zouden uitoefenen. Alle Oproepingen der Burgeren, om die Regten uit te oefenen buiten de Grondvergaderingen, waren gevolglyk Inconſtitutioneel, en de Magt, om zulks te doen, was nimmer aan het Bewind toegekend. — De Grondvergaderingen mogten, buiten de gevallen door de Staatsregeling zelve bepaald, niet worden opgeroepen of zamenkomen, dan door eene byzondere Wet van het Vertegenwoordigend Lichaam. Het Uitvoerend Bewind mogt, derhalven, zonder een voorafgaand Beſluit van het Vertegenwoordigend Lichaam, niets doen. — Dusdanig eene Oproeping, door het Bewind alleen, was geheel wederregtlyk en vernietigde de Magt der Vergaderinge toegekend. Wyslyk hadt de Staatsregeling gewild, dat eene zo gewigtige zaak niet zou mogen geſchieden, dan met te zamenwerking der beide Hoogstgeconſtitueerde Magten; dewyl de gevolgen, die het tegendeel zouden hebben, of immers kunnen hebben, in 't oog vielen.

Daar VAN SWINDEN nu, als een Perſoon op zichzelven, geen ander middel bezat, om de Staatsregeling, naar zyn vermogen, en volgens Eed en Pligt, te handhaaven, dan zyn Stem in de Vergadering uit te brengen, Aantekening te doen tegen Beſluiten, tot welke hy oordeelde, pligts- of eedshalven, niet te mogen mede-

deſtemmen; daar, echter, dergelyke Aantekeningen niets konden baaten, om Inconſtitutioneele Beſluiten tegen te gaan, wanneer 'er zulke, gelyk in het geval voorhanden, door de meerderheid genomen werden, oordeelde hy, als zynde een Integreerend Lid van eene der Hoogstgeconſtitueerde Magten, zyne klagten, tegen zulke Inconſtitutioneele handelingen der Meerderheid, in den ſchoot der Vergaderinge te moeten ſtorten. Aan derzelver wysheid overlaatende welke maatregelen in deezen, ten nutte van den Lande, zouden kunnen of moeten genomen worden. CXXVII. BOEK. 1801.

In 't ſlot deezes Briefs luidt VAN SWINDENS woord: „Met een bekrompen hart „ zie ik den ſchok te gemoet, die, kan „ zy door Ul. wysheid niet gekeerd wor„ den, ſtaat te geſchieden. Bezef van „ pligt, liefde voor myn Vaderland, „ gezetheid om den eenmaal bezwooren „ Eed geſtand te doen, zo lang het *Ba„ taafſche* Volk my daar van niet zal „ hebben ontſlaagen, met te verklaaren, „ dat het thans eene verbeterde Conſti„ tutie begeert, en de te ontwerpene „ Verbetering aan het Bewind overlaat, „ zyn de eenige dryfveeren van myn ge„ drag in deezen. Gelyk bezef van pligt, „ gelyke liefde voor het Vaderland zyn — „ hier aan zal, hier aan kan niemand twy„ felen, — de dryfveeren van de gedrag„ gingen myner Amptgenooten. Ge-

XXXVII. BOEK. 1801.

„ lukkig zou het voor den Lande zyn, „ indien alle de Leden van het Bewind „ te zamen, in deezen, met alle Leden „ ven Ul. Vergadering, in eene zo be„ langryke zaak als de onderhavige, eene „ lyn konden trekken. — Dat alle uwe „ Beſluiten, zich door wysheid en be„ daardheid kenmerkende, een noodlot„ tige ſcheuring tuſſchen de Geconſti„ tueerde Magten, of derzelver Leden, „ mogen voorkomen, en, het waare nut „ in het Land bevorderende, hetzelve „ van alle onheilen, ſchokken, of on„ eenigheden, mogen bevryden, is myne „ hartlyke wensch, en hier toe gebiede „ de Allerhoogſte zynen zegen!"

Handelingen wegens de Staatsregeling en Proclamatie ter Eerſte Kamer.

Een Brief eens Lids van het Uitvoerend Bewind, van zulk eenen inhoud, ſtelde eene ſtrydigheid daar, op der Leden aangezigten kennelyk te leezen. De tegenſtanders van den ſtap, door de Meerderheid diens Bewinds gedaan, ontvingen 'er moed en kreegen 'er ſterkte uit; terwyl de Voorſtanders meestal des een diep ſtilzwygen bewaarden. — De Voorzitter, SCHRYVER, bragt in omvraage, of de Vergadering, overeenkomſtig het voorgeſtelde des Uitvoerenden Bewinds, kon goedvinden, om den Brief en Bylagen voor berichtgeeving aan te neemen?

Tegenſpraak.

De Volksvertegenwoordiger VAN DEN BRAAK, die eerst aan 't woord was, oordeelde, dat de Brief van VAN SWINDEN, op zulke goede gronden ſteunde, dat hy niet

niet ſchroomde denzelven voor de zyne over te neemen; dat hij zich tegen het voorſtel des Voorzitters verklaarde. Met dit te volgen meende hy, dat de Vergadering zich aan de hoogſte misdaad zou ſchuldig maaken, en even ſtrafwaardig als het Bewind worden, en dat het Vertegenwoordigend Lichaam, zo het al niet overging om de Proclamatie daadlyk in te trekken en te vernietigen, dezelve op te ſchorten. — VISSER verzette zich by herhaaling tegen den Voorſlag des Voorzitters. — SCHEFFER kon 'er zich niet mede vereenigen. Hy gaf in bedenking, hoe het Vertegenwoordigend Lichaam des *Bataafſchen* Volks, 't welk de Hoogſte Magt bekleedde en uitoefende, zonder volledige kennis van zaaken, aan eene andere en mindere Magt, en die althans op geene meerdere wettigheid, dan het Vertegenwoordigend Lichaam, aanſpraak kon maaken, zou kunnen toelaaten, om eene nieuwe Staatsregeling, buiten deszelfs voorkennis ontworpen, zonder deszelfs medewerking, den Volke ter goed- of afkeuring kon geeven? Dit ſtreedt, zyns oordeels, tegen alle beginzelen van Orde. Eene dergelyke daad kon alleen, door 't gezag, 't geen het Uitvoerend Bewind in handen hadt, gewettigd worden. Hy wilde dat Bewind het regt niet betwisten, om een Voordragt tot verandering in de Staatsregeling te doen, indien de omſtandigheden zulks gebiedend

CXXVII. BOEK. 1801.

CXXVII. BOEK. 1801.

vorderden. Eene vervroegde Herziening hadt hy, om veele redenen, noodig gekeurd; dan even zeer hieldt hy zich overtuigd, dat het Uitvoerend Bewind *alleen* geene de minſte bevoegdheid hadt tot zodanig een ſtap, als waarvan het de Vergadering verſtendigde. De ondervinding hadt, ja, wel overtuigend doen zien, dat groote Vergaderingen, waar in zo veel verſcheidenheids van gevoelens heerschte, niet geſchikt waren om over zulk een onderwerp te raadpleegen en te beſliſſen; dan 'er waren zeker wel andere middelen uit te denken, op welke de Staatsregeling, door eenige zeer weinige kundige, eerlyke en gemaatigde Perſoonen, door de Hoogſte Magt, en dus op eene wettige wyze, daar toe benoemd, kon worden herzien, om vervolgens, zonder voorafgaande goedkeuring van het Plan, door het Vertegenwoordigend Lichaam, aan het *geheele Bataafſche Volk* ter goed- of afkeuring te worden aangeboden. — Zo als de zaak nu echter was aangelegd, behoorde, naar zyne gedagten, het Uitvoerend Bewind eene volmagt van het Vertegenwoordigend Lichaam te hebben, om het ontworpen Plan den Volke voor te ſtellen. — In het ontworpen en ingediend Plan, hadt hy, met een opſlag van het oog, gezien, dat het geheel en al afweek van de in en naa MDCCXCV aangenomene Beginzelen van Gelykheid; dat het een verward zamenſtel

ſtel was van Eenheid en Federalisme, en tot het laatſte, in veele opzigten, eene aanmerkelyke en al te groote ſtrekking hadt, en dus wederom tot een ander uiterſte, dan de tegenwoordige Staatsregeling, overſloeg; dat het niet min kostbaar, dan het thans beſtaande, zou weezen, en dat het Gouvernement, daar by voorgeſlaagen, weinig kragts na buiten kon hebben. — Beſchouwde hy het Plan eens als *Hollander*, met een Federatief oog, in welk ſtelzel ongetwyfeld vermogen of aandeel in het draagen der Algemeene Lasten in aanmerking behoorde te komen, ook dan bevondt hy het daar aan geheel niet voldoende; daar het aan *Holland*, en andere vermogende Departementen, een zeer gering deel in het Gouvernement gaf, terwyl dezelve met de drukkende, thans beſtaande, Lasten, zo der algemeene als huishoudelyke zaaken bezwaard bleeven, waar van zy niet gemaklyk konden ontlast worden, en door het wegneemen of ſtremmen van de belemmeringen, nu of in 't vervolg, welke in het voormaalig Federatief Beſtuur op den in- uit- en doorvoer beſtonden, of daar op, naar omſtandigheden, konden gelegd worden, eindelyk, een aantal Fabrieken, Trafieken, Neeringen en Ambagten, uit deeze na andere ſtreeken zou moeten doen verplaatzen. CXXVII. BOEK. 1801.

Schoon de laatſte Spreeker dus het voorſtel des Voorzitters niet beaamde, deedt het APPELIUS, die zich, door eene drie- Voorſtanders.

jaa-

CXXVII. BOEK. 1801.

jaarige ondervinding, overtuigd hieldt, dat de tegenwoordige Staatsregeling ongeschikt was, om het geluk des *Bataafschen* Volks te verzekeren en te bevorderen, en dat de wyze, waar op, in den Jaare MDCCXCVIII, gestemd was, alleen, in den toenmaaligen loop der zaaken, haare verontschuldiging kon vinden, op eene gebiedende wyze, vorderde, dat het geheele Volk in staat wierde gesteld, om zich, wegens de inrichting van deszelfs Maatschappelyk Verdrag, te verklaaren. — De daad, welke het Uitvoerend Bewind heden ter kennisse van de Vergadering bragt, hadt het tweeledig oogmerk, om het *Bataafsche* Volk een meer geschikt Ontwerp van Staatsregeling aan te bieden, en hetzelve aan de beoordeeling der geheele Maatschappy te onderwerpen. — Hartlyk wenschte hy, dat het eerste deezer oogmerken eenmaal mogt worden bereikt, hoe zeer hy geenzins wilde ontveinzen, dat het toegezondene Ontwerp deswegen nog vry wat bedenkingen overliet. De voornaamste vondt hy in de Finantieele inrichtingen, als mede, dat men in het Bestuur eene meerdere bezuiniging zou kunnen verlangen, meer overeenkomstig met den tegenwoordigen staat van ons Gemeenebest. Dan, ondanks die zwaarigheden, woog by hem de beslissing, aan het geheele Volk overgelaaten, zo zwaar, dat hy geene vryheid vondt, om de Oproeping zyner Committen-

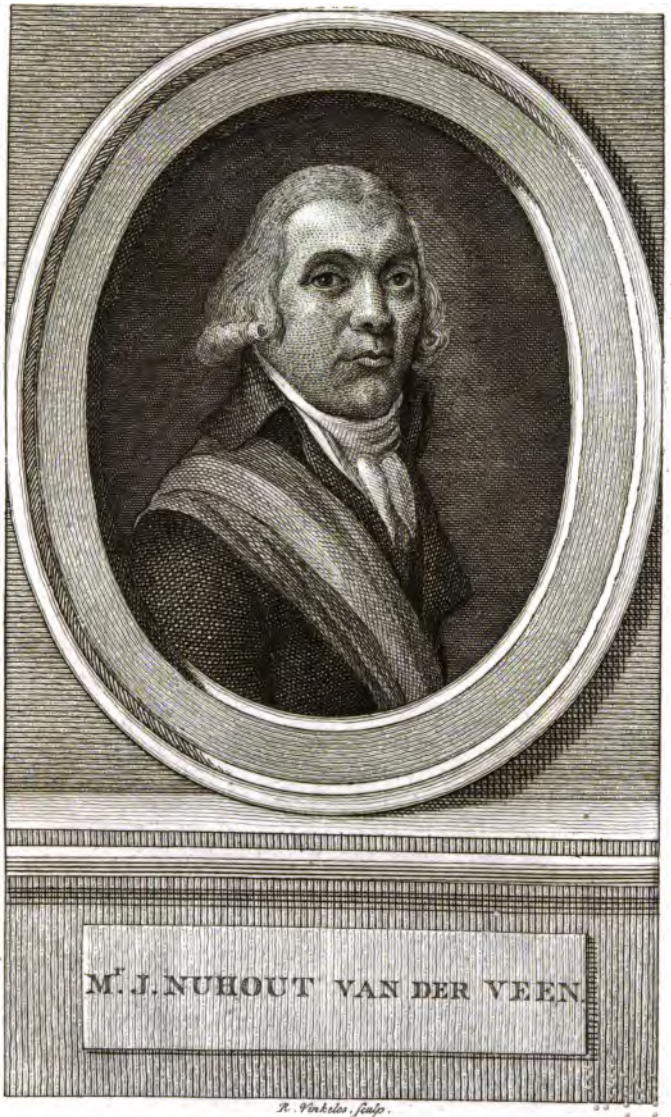
M. J. NUHOUT VAN DER VEEN
R. Vinkeles fculp.

tenten tegen te houden, mits dezelve geſchiedde, zo als thans het voorneemen was, veeleer rekende hy zich verpligt in de daad van het Uitvoerend Bewind te berusten. — NINABER kwam, zonder zwaarigheden aan te voeren, tot het zelfde beſluit. CXXVII. BOEK 1801.

Grootlyks van deezen verſchilde VERHOYSEN, die het voor den eerſten en heiligſten pligt van een Volksvertegenwoordiger hieldt, het vertrouwen van zyne Zenderen, door een gedrag, vry van alle byoogmerken, of van hoope op perſooneele voordeelen, te beantwoorden; als mede, en wel byzonder, de grondſlagen en voorſchriften eener aangenomene, en door hem ter naaleevinge eener met Eede bezwoorene Conſtitutie, zyn Lastbrief niet alleen niet te helpen vernietigen; maar dezelve, ter goeder trouwe, naar zyne overtuiging, met al zyn vermogen, in werking te helpen brengen. — Iets anders te onderneemen, te onderſteunen, en goed te keuren, ſtondt weleer en ſteeds nog, naar zyn inzien, met eene miskenning van pligt, te eenemaal gelyk; en deeze miskenning ſtrekte zich uit tot alle Magten, welke de handhaaving eener Staatsregeling op zich hadden genomen. Op deeze gronden verklaarde hy zich tegen het Voorſtel des Voorzitters. Verdere ſterke tegenſtand.

Ook dit werd verworpen door NUHOUT VAN DER VEEN, hy kon zich even min daar

CXXVII. BOEK. 1801.

daar mede vereenigen, als zyne verwondering verbergen, over den revolutionairen ſtap van het Uitvoerend Bewind, „ waar by 't zelve," gelyk hy zich uitdrukte, „ uſurpeerende de Magt aan het„ zelve competeerende, de eerſte Grond„ wet van den Staat, en daar door den „ grondzuil van zyn beſtaan, omver„ wierp, zich boven het Gezag en de „ Souverainiteit des Volks verhief, door „ het invoeren eener nieuwe Staatswet, „ op eigen gezag en willekeur ontwor„ pen. — Zo immer dusdanig een ſtuk, „ by de Vertegenwoordigende Vergade„ ring, tot een punt van beraadſlaaging „ kon aangenomen worden, dan bekende „ hy, niet meer te weeten, wat plegtig „ gezwooren Eed en Trouw betekenden, „ het was dan met alle heilige verbinte„ niſſen gedaan, en 's Volks Oppermagt „ dan een hersſenſchim." Voorts ſtemde hy geheel met VAN SWINDENS Brief in.

Aan HOOFT kwam het voor, dat door het Wetgeevend Lichaam, als de eenige repreſentative Magt, aan welke het *Bataafſche* Volk, by *uitſluiting*, het maaken van Wetten hadt opgedraagen, de Proclamatie, die zonder voorkennis, veel min op een wettig genomen beſluit, door het Uitvoerend Bewind was daargeſteld, behoorde te worden vernietigd, en het Uitvoerend Bewind gelast, om die op eene onwettige wyze daargeſtelde Proclamatie, zonder verwyl, in te trekken. —

Hier

Hier op kwam ook VAN VEENS en GUILjés raadſlag neder. — AMENT, geheel de regtmaatigheid der Tegenverklaaring, door VAN SWINDEN ingeleverd, erkennende, hieldt het „voor een der heiligſte „ pligten des Vertegenwoordigenden Li„ chaams, om van alle de magt, door „ het *Bataafſche* Volk in deszelfs han„ den geſteld, gebruik te maaken; ten „ einde de Meerderheid van het Uitvoe„ rend Bewind de middelen werden be„ nomen, zodanige Anticonſtitutioneele, „ onwettige en met de magt, by de Staats„ regeling aan de Vergadering opgedraa„ gen, ſtrydige daaden, ten uitvoer te „ brengen."

CXXVIII BOEK. 1801.

Hadden veelen zich op VAN SWINDEN beroepen, en met hem ingeſtemd, en geen der Voorſtanderen der ingediende Stukken van het Uitvoerend Bewind des gewaagd, de Volksvertegenwoordiger QUEYSEN, die naa AMENT aan 't woord was, liet 'er zich tegen uit, zeggende, „ dat de Directeur VAN SWINDEN, welke „ zich zo zeer voor het handhaaven der „ Conſtitutie verklaarde, een Protest te„ gen een Beſluit van het Uitvoerend „ Bewind ter Vergadering inzendende, „ dus zelve daadlyk tegen de Conſtitu„ tie handelde, en dat hy, daar deeze „ daad Anticonſtitutioneel was, 'er te„ gen was, dat dit Protest voor Notifi„ catie werd aangenomen; maar oordeel„ de, dat hetzelve, als ter Vergaderinge „ niet

Wyd verſchillende gevoelens.

CXXVII. BOEK. 1801.

„ niet behoorende, moest worden terug „ gezonden." Met den Voorſlag des Voorzitters kon hy wel inſtemmen, daar de ſtap des Uitvoerenden Bewinds niet ſtreedt met de Conſtitutie: want dat 'er onderſcheid plaats hadt tusſchen iets dat niet voorgeſchreeven, en iets dat volſtrekt verboden was.

Kort, maar ſterk, waren de verwerpende raadſlagen uit den mond van TEN POLL, en van HETTEMA; breeder liet zich SCHERMER daar tegen hooren. PERTAT wilde onverwyld de overgelegde, en reeds aan de Departementen toegezondene Proclamatie en Plan van Conſtitutie doen opſchorten, met voorbehoud van de Vergadering, om zodanige maatregels te neemen, als zy zou vermeenen, tot behoud en handhaaving van 's Volks oppermagtigen wil, te behooren. — DIERT VAN MELISSANT kantte zich in 't breede aan tegen 's Voorzitters gevoelen.

Naa zulk een vloed van tegenſpraake tradt VAN GALEN op, met den zonderlingen raadſlag, „dat hy, door den Brief „ en Bylage des Bewinds voor Berichtgeeving aan te neemen, geenzins wil„ de verſtaan worden het gedrag van het „ Uitvoerend Bewind te homologeeren; „ dit liet hy voor rekening van het Be„ wind; doch, daar hy het voor volſtrekt „ onmogelyk beſchouwde, om de Her„ ziening op eene Conſtitutioneele wy„ ze, zelf op den tyd daar toe bepaald, „ daar

„ daar te ſtellen, hy dezelve nogthans, voor het behoud des dierbaaren Vaderlands, voor volſtrekt noodzaaklyk keurde, en de ondervinding hem daarenboven geleerd hadt, dat 'er niets goeds van dien aart uit deeze Vergadering te wagten was, zo wilde hy, om iets meer te doen, het *Bataafſche* Volk niet buiten de gelegenheid ſtellen, om, in eigener perſoon, over hunne dierbaarſte belangen te beſliſſen, en zich juist daar door buiten alle verantwoording houden."

CXXVII. BOEK. 1801.

RIS oordeelde, dat het bygebragte door VAN GALEN geheel niet te paſſe kwam, daar men niet over de Herziening der Staatsregeling handelde, maar over den Brief en de toegezondene Stukken van de Meerderheid des Uitvoerenden Bewinds; voorts inſtemmende met VAN SWINDENS, zyns oordeels, voldingend betoog. — WELSMAN wilde het Uitvoerend Bewind aangeſchreeven hebben, om dit ſtuk geheel in te trekken.

Een ander inzien hadt VAN ROYEN op dit ſtuk. Het was, betuigde hy, niet te ontkennen, dat de ſtap, door het Uitvoerend Bewind gedaan, noch ordenlyk noch regelmaatig was. Het zou 's Bewinds zaak zyn, dien ſtap in den drang der omſtandigheden, die 'er 't zelve toe bewoogen hadden, by den Volke te wettigen. De taak der Vergaderinge was, welk beſluit 'er op deeze kennisgeeving

CXXVII. BOEK. 1801.

moest genomen worden. — Van twee zaaken ſtondt te kiezen — of den voorloopigen Raadſlag des Voorzitters te omhelzen, — of het daarſtellen van een ſtremmenden en belettenden Maatregel. — 'Er was een tyd geweest, in welken hy genoegzaamen grond meende te hebben, om zich te vleijen, dat eene eenſtemmige zamenwerking van de twee Hoogst Geconſtitueerde Magten, de Leden der Vergadering in ſtaat zou hebben kunnen ſtellen, om, met onderlinge goedkeuring, een Plan van vervroegde en verbeterde Staatsregeling aan het geheele *Bataafſche* Volk te kunnen aanbieden; dan de loop der voorige raadpleegingen, en de geſteldheid zelven der Vergadering, hadden geleerd, dat dezelve tot zodanig een werk ongeſchikt, en de hoop, om dat oogmerk te bereiken, ydel was. — By de kennisgeeving van 't geen door het Uitvoerend Bewind, ten aanziene van dit gewigtig ſtuk, was daargeſteld, moest de Vergadering een der gemelde, tegen elkander overſtaande, ſtellingen omhelzen — het voor Berichtgeeving aanneemen — of dit aangevangen werk ſtremmen. — Van het laatſte waren, zyns oordeels, de gevolgen niet te berekenen — het was niet door te zien, hoe noodlottig dit voor het Land kon worden, en tot welke uiterſten hetzelve aanleiding zou kunnen geeven; waarom hy het eerſte verkoos, en dit te geruster en met meer vry-

vrymoedigheid deedt, daar de Natie zelve, het geheele *Bataafſche* Volk, als de hoogſte Regter, zou beoordeelen en beſliſſen.— Wat het Plan zelve betrof, hier over liet hy zich weinig uit, alleen gaf hy te kennen, 'er zeer weezenlyke en zo veele bedenkingen tegen te hebben, dat hy, voor als nog, zwaarigheid zou vinden, als *Bataafſch* Burger, 't zelve aan te neemen. — VAN DEN BRAAK vatte hier op het woord, beweerende, dat de vrees voor *gevolgen* ons niet moest verhinderen onzen pligt te doen. CXXVII. BOEK. 1801.

DERIKS en FINK, zich tegen 's Voorzitters gevoelen verklaard hebbende, wilde POTHOFF het Volk gaarne laaten oordeelen, en omhelsde dus het gevoelen des Voorzitters, waar mede COUPERUS en STEYN PARVÉ inſtemden. — Uit PLOOS VAN AMSTELS mond ſtroomde een vloed van Tegenſpraak. Hy verwonderde zich ten hoogſten over het gedrag van een aantal Leden deezer Kamer, die zich uitlieten over de thans nog daar zynde Staatsregeling, als ſtrydig met het belang des *Bataafſchen* Volks, en op dien grond het gevoelen des Voorzitters omhelsden. Dit gedrag van zommige Spreekers beſchouwde hy aanloopende tegen den verklaarden wil des Vertegenwoordigenden Lichaams; ter ſtaavinge hier van beriep hy zich op de Proclamatie van het Uitvoerend Bewind, gedaan ter gelegenheid van de Landing der *Anglo-Ruſſiſche* Armée, op

CXXVII. BOEK. 1801.

last van het Vertegenwoordigend Lichaam uitgegeeven, en aan het *Bataafsche* Volk voorgedraagen — op den afgelegden Eed, — en tragt verder zyne verpligting te betoogen, tot voorkoming van alles, dat tegen de thans beſtaande Staatsregeling aandruischte, en eene ſtrekking hadt, om dezelve omverre te werpen, waar toe de Brief en de Bylage des Uitvoerenden Bewinds aanleiding gaven. — Hy voegde 'er by, zonder den uitgedrukten wil zyner Lastgeeveren, van den Lastbrief niet te zullen afgaan, dan door geweld genoodzaakt, en dat, daar hy niets vreesde dan het Opperweezen en de Wet, geene zydelingſche bedreigingen, van welk eenen aart ook, hem van zynen pligt zouden doen wyken. — Hy wilde het Uitvoerend Bewind gelast hebben, de Proclamatie op te ſchorten.

VITRINGA voelde zich tot ſpreeken opgewekt, en byzonder om het gevoelen tegen te gaan der Leden, die openlyk verklaard hadden, dat men, door in het Voorſtel des Voorzitters te treeden, zyn pligt overtradt, en de *plegtig* afgelegde Belofte, ter handhaaving van de Staatsregeling, ſchondt. — Dat, merkte hy op, zou het geval weezen, indien het Uitvoerend Bewind eigendunkelyk eene Staatsregeling wilde invoeren, zonder dezelve den Volke, ter goed- of afkeuring, te hebben aangeboden. „ Dan zou," betuigde hy, „ de vrees voor eenig geweld

„ hem

„ hem, even weinig als voorige Spree-
„ kers, wederhouden van de medewer-
„ king tot al zulke maatregelen, als de
„ Vergadering, by mogelykheid, zou
„ kunnen in 't werk ſtellen, om zich
„ daar tegen te verzetten. — Het Ont-
„ werp, thans ter kennisſe van de Ver-
„ gadering gekomen, werd door het Uit-
„ voerend Bewind gebragt ter beoordee-
„ ling en beſlisſing des *Bataafſchen*
„ Volks, welks Oppermagt de hoofd-
„ grond was der jongſte Omwending,
„ zo wel als van de tegenwoordige
„ Staatsregeling. 's Volks uitſpraak zou
„ dus, op eene onwederlegbaare wyze, aan
„ den dag leggen, of onze Medeburgers
„ eene verandering van deeze Staatsrege-
„ ling begeerden, en byzonder, of zy
„ die verlangden op den voet by het
„ aangeboden Ontwerp bepaald. Indien
„ dit by de uitkomst zodanig mogt be-
„ vonden worden, dan zouden de Leden
„ der Vergaderinge althans niet misdoen
„ met den wil des Volks, in dat op-
„ zigt, vervolgens te eerbiedigen."

De ſtap van het Uitvoerend Bewind, erkende hy, bleef met dat alles Inconſtitutioneel, en kon hy, dit in aanmerking neemende, der Vergaderinge niet aanraaden denzelven goed te keuren, offchoon, zyns inziens, (al hadt zy daar toe genoegzaame middelen) het voor het heil van den Lande, in het tegenwoordig oogenblik, niet dienſtig en ook niet pligtmaatig

CXXVII. BOEK. 1801.

ware, dat zy van haare zyde, daar tegen eenige werkende maatregelen in 't werk ſtelde; te minder nog, daar de Staatsregeling door de Vergadering niet werd verbroken, als de Leden gedoogden, dat het Volk zich omtrent de Voortduuring of Verandering van dezelve verklaarde. Met VAN GALEN inſtemmende aan het aanneemen des Briefs van het Uitvoerend Bewind voor kennisgeeving, het denkbeeld van goedkeuring niet te hegten, maakte by geene zwaarigheid daar toe mede te beſluiten.

Het voor Berichtgeeving aanneemen met meerderheid van ſtemmen verworpen.

Schoon het, blykens dit vermelde, aan geene Spreekers, te deezer belangryke gelegenheid, ontbrak, zweegen veelen, en openbaarden zich alleen by de hoofdlyke Stemming, door welke de voorloopige Raadſlag des Voorzitters, met acht en twintig tegen zes en twintig ſtemmen, de verwerping onderging. Vóór ſtemden W. Q. QUEYSEN, C. G. R. VAN MARLE, J. BANNIER, J. VAN GALEN, N. VAN FOREEST, J. H. APPELIUS, J. J. SCHRYVER, W. A. NINABER, S. BRAAKSMA, J. K. VAN DER MEULEN, H. VAN ROYEN, J. ALBERDA, J. J. DE JONCKHEERE, P. J. CUYPERS, E. LEWE, D. WERNER, D. C. DE LEEUW, G. VAN DER ZOO, J. L. HUBER, D. J. STEYN PARVÉ, A. POMPE VAN MEERDERVOORT, PCz. POTHOFF, J. LULOFS, J. W. S. VAN HAERSOLTE, L. J. VITRINGA, en J. COUPERUS. — De tegenſtemmende Leden wa-

waren H. F. AMENT, P. van VEEN, C. VISSER *Caspz.*, J. F. BAESTEN, H. VERHEES, L. E. DIERT van MELISSANT, P. VERHOYSEN, G. FLOREN, C. SCHEFFER, A. PLOOS van AMSTEL, J. B. DERIKS, H. HETTEMA, J. NUHOUT van der VEEN, P. M. PERTAT, A. R. FINK, B. ten POLL, W. RIS, S. SCHERMER, H. J. GIEBE, L. van den BRAAK, F. ABERINK, F. van der BORCHT, J. HOOFT, J. G. WELSMAN, J. de WITT, J. PANNEBAKKER, F GUILJÉ, en J. J. ONDORP. De vyf afweezige Leden waren G. REYNDERS, J. F. LEEMANS, T. F. SCHELTS, J. DOMINICUS, en C. E. CARSTEN *Jr.* — Byaldien deezen tegenwoordig geweest waren, zouden misschien de stemmen gestooken, of de daar voor stemmenden de meerderheid uitgemaakt hebben. CXXVII. BOEK. 1801.

Wanneer de Voorzitter daar op de Stukken in handen eeniger Leden wilde gesteld hebben, ontmoette zulks tegenspraak, daar zommigen tot de Opschorting onmiddelyk wilden overgaan; dan het besluit viel om eene Commissie te benoemen, en werd zulks aan de Leden VITRINGA, van GALEN, VISSER, van den BRAAK, WERNER, HUBER en LEWE aanbevolen (*). De Stukken in handen eener Commissie.

's Daags naa deeze benoeming, ontving de Voorzitter eenen Brief van ERMERINS, Lid van het Uitvoerend Bewind, niets min- Brief van ERMERINS.

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 610—623.

DEEL VIII. BOEK. 1801.

minder behelzende, dan dat hy, hoe zeer zich overtuigd houdende, dat de tegenwoordige Staatsregeling aan groote gebreken onderhevig was, zo dat eene spoedige Verandering in dezelve, voor het belang des Vaderlands, hoe langs hoe meer noodzaaklyk ware, het nogthans van zynen pligt agtte het nieuw Ontwerp van Staatsregeling by het Uitvoerend Bewind, door drie zyner Amptgenooten omhelsd, en in naam van hetzelve der Vergaderinge toegezonden, niet goed te keuren; vermids hy hetzelve beschouwde als hoogst nadeelig voor de Republiek. — Dat hy daarom zyne Aantekening tegen 't zelve hadt doen plaatzen in het Register der Besluiten des Uitvoerenden Bewinds. Een Affchrift hiervan zondt hy aan het Wetgeevend Lichaam toe; ten einde hetzelve mogt overweegen, of zyne bedenkingen gegrond waren, en of de belangen van het Volk, door de invoering van dit Ontwerp, aan gevaar zouden worden blootgesteld. Betuigende, zich gaarne te zullen gedraagen naar het geen, op eene gepaste wyze, mogt kunnen blyken de waare wil van de Meerderheid des Volks te weezen.

Geschillen over het al of niet voorleezen. Inhoud van

Op de vraage des Voorzitters, of de Vergaderinge de ingezondene Tegenverklaaring wilde voorgeleezen hebben, hoorde men deszelfs weigering van zommigen, terwyl anderen daar op aandrongen. Laatstgemelden bleeken, by meerderheid van

yan ſtemmen, de overhand te hebben. — Het ſtuk van den Directeur ERMERINS behelsde geene opnoeming van alle de zwaarigheden, die hy tegen het voorgeſtelde nieuwe Plan van van Staatsregeling vondt; dan het was hem, zo uit het leezen des Ontwerps zelve, als uit de geſprekken daar over, gebleeken, dat de bepaaling der Grensſcheiding van de Departementen voornaamlyk, zo niet alleen, daarom volgens de Limiten der voormaalige Gewesten was genomen, en waar op al verder gegrond was de ongelyke Vertegenwoordiging, om dat men het oude ongelyk drukkende, en daarom ſchadelyk en onregtvaardig, Systhema van Belasting der voorige Provintien hadt willen behouden.

CXXVII. BOEK. 1801. 's Mans Aanteekening.

Des eenigzins uitgeweid en de nadeelen van dat ſtelzel aangetoond hebbende, merkte ERMERINS op, dat de verwarringen en ongelegenheden, daar uit voortſpruitende, tot zulk eene hoogte geklommen waren, dat, naa het inrukken der *Franſche* Krygsbenden in dit Gemeenebest, de zaaken, op den voet der Quotas, niet meer konden worden gaande gehouden, waar op men goed vond de Eenheid, ſchoon, zyns oordeels, op eene zeer onregtmaatige wyze, in te voeren; welke men hadt doen opvolgen van eene Conſtitutie, die by overhaasting was zamengeſteld. Het was, derhalven, geen wonder, dat 'er in hetzelve groote ge-

CXXVII. BOEK. 1801.

breken werden gevonden, — gebreken, die ſpoedig behoorden te worden herſteld, indien men 's Volks geluk zogt te behartigen.

Dan, onverminderd die gebreken, was by die Staatsregeling, ter voldoening aan den wensch van het grootſte gedeelte des Volks, een nieuw Stelzel van Algemeene Belasting toegezegd; de Natie hoopte daar op; maar zou, by het doordringen van dit Plan, eensklaps worden te leur geſteld. — 'Er was wel bepaald, dat, wanneer de tegenwoordig beſtaande Belastingen, voor zo verre die, volgens de Wet, in de Algemeene Kas van het Land zouden worden geſtort, niet toereikende mogten weezen, als dan door algemeene, en over de geheele Republiek gelykwerkende, middelen in dat te kort komende zou worden voorzien; dan hier door was de drukkende hardheid van het thans beſtaande ſchadelyk Systhema niet weggenomen; het werd, in tegendeel, in deszelfs gevolgen, meer nadeelig voor de daar toe benoemde *Departementen*, dan *te vooren: om* dat men geenerlei belemmering, impoſitien of verbod van in- en uitvoer, ten opzigte van Waaren uit andere Departementen herkomſtig, en aldaar voor minderen prys te bekomen, zou mogen daarſtellen, welke maatregelen ook waarlyk, in 't afgetrokkene beſchouwd, voor de algemeene welvaard en de industrie nadeelig, maar

maar in verband beſchouwd met het oud Systhema van Belasting, in ieder Provintie noodzaaklyk waren geworden. — Wel was waar, dat, volgens dit Plan, die Impoſitien zouden kunnen worden vernietigd, of immers veranderd, en door andere Belastingen zouden kunnen worden vervangen; dan het was, aan den anderen kant, ook zeker, dat de behoeften van den Staat, tot zulk eene verbaazende hoogte waren geſtegen, dat 'er op vermindering van zulke Lasten niet zou kunnen gedagt worden, en dat, als men den grondſlag van evenredige gelykheid in Lasten wegnam, en het oude Systhema ten grondſlag legde, 'er dan ook ter goeder trouwe geene zodanige verligting te vinden was, waar door de belemmerende en bezwaarende Middelen op de Waaren van nabuurige Departementen zouden onnoodig worden. CXXVII. BOEK. 1801.

Zulks werkt de Burger Directeur breeder uit, en leverde dit een droevig uitzigt op by de invoering van een Plan, „ dat," gelyk hy zich uitdrukte," zo „ veel aanleidings tot onbillykheid, tot „ onregtmaatigheid, tot onderdrukking, „ tot intrigues en twist, in zich bevatte, „ zonder dat het een middel daarſtelde, „ om de nadeelige gevolgen van dit alles „ af te wenden. — Sloeg men het oog „ op de wyze van voorziening in de De„ partementaale behoeften, en nam men „ in aanſchouw, dat alles, ten deezen

„ op-

CXXVII. BOEK. 1801.

„ opzigte, afhing van de bepaaling eener
„ ongelyke Repreſentatie, dan verdub-
„ belden de zwaarigheden, die tegen de
„ executie van dit Systhema zich opdee-
„ den. 'Er kon geen repreſentatief Be-
„ ſtuur beſtaan, waar door 's Volks ge-
„ luk, dat is algemeene veiligheid, werdt
„ bevorderd, ten zy de repreſenteerende
„ deelen, zo naby mogelyk, gelyk wa-
„ ren, en een gelyk aandeel hadden in
„ de repreſentatie."

Behalven deeze bedenkingen, deeden zich, by den Burger ERMERINS, niet weinige op tegen het groot getal der Leden van het Staatsbewind. Hy keurde het zeer bezwaarlyk, een doorgaand Politiek Systhema te houden in eene Vergadering van veele Perſoonen, als mede, dat de buitenlandſche invloed, zo gevaarlyk voor de veiligheid en onafhanglykheid van het Gemeenebest, naauwlyks kon geweerd worden uit eene Vergadering van zo veele menſchen; als mede, dat de Intrigues, waar toe dit Plan zo veel ſtoffe opleverde, in deeze Vergadering bykans niet te vermyden waren; achterdogt moest dan de plaats van vertrouwlyken ommegang vervangen, en, zonder perſooneele oogmerken, dan doorgaans de bedoelingen van algemeen welzyn verdringen.

Meer andere zwaarigheden zou hy tegen dit Plan kunnen opperen; dan hy rekende deeze genoeg afdoende, om den grondſlag, waar op het gevestigd was,

te

te doen waggelen, en zyn gedrag te regtvaardigen in het niet omhelzen van 't zelve. — Hy onthieldt zich van een uitgewerkt Vertoog tegen de weinig delicate manier van het verkiezen der Leden voor het Staatsbewind en Wetgeevend Lichaam voor de eerſte maal (*). — Hy agtte het ook onnoodig zich uit te laaten over de wyze, waar op dat Ontwerp den Volke zou worden voorgedraagen, met betuiging nogthans, dat hy verre af was hetzelve goed te keuren. — Ten ſlot verklaarde hy zyne Amptgenooten, die tot deeze Stukken hadden ingeſtemd, niet te verdenken, zich overtuigd houdende, dat zy, ter goeder trouwe, vermeend hadden het welzyn der Republiek daar door te zullen bevorderen. CXXVII. BOEK. 1801.

Vóór het leezen deezer Tegenverklaaring was door den Voorzitter in 't midden gebragt, dat, daar de Kamer beſlooten hadt, een ſtuk van gelyken aart, wat de weigering, om deel te neemen aan het verrigtte ten deezen opzigte van de meerderheid, betrof, door den Directeur VAN SWINDEN ingediend (†), in beraadſlaaging te houden, tot dat de Burgers VITRINGA en verdere Leden, benoemd tot het onder- Handelingen deswegen; en zo de Tegenverklaaring van VAN SWINDEN als deeze buiten beraadſlaaging gehouden.

(*) Naamlyk, voor de eerſte maal, zouden zeven Leden van het Staatsbewind, door het tegenwoordig Uitvoerend Bewind, benoemd worden, en die zeven benoemden voor de eerſte maal de vyf overigen verkiezen.

(†) Zie boven bl. 308.

CXXVII. BOEK. 1801.

derzoek des Briefs en der Bylagen van het Uitvoerend Bewind, Verſlag zouden hebben ingediend. Naa de leezing ſtelde hy voor het buiten beraadſlaaging te houden. — PLOOS VAN AMSTEL was van oordeel, dat dit ſtuk niet alleen een onderwerp van beraadſlaaging behoorde uit te maaken; maar dat het gewigt des inhouds, niets minder behelzende, dan eene aanklagte tegen de Meerderheid des Uitvoerenden Bewinds, gebiedend vorderde het benoemen eeniger Leden, om een raadſlag uit te brengen, en welke middelen van voorziening in deezen zouden behooren daargeſteld te worden. — Geen ſteun, maar tegenſpraak, ontmoette deeze Voorſlag. — Op het verzoek eeniger Leden werd de Tegenverklaaring des Burger Directeurs VAN SWINDEN het eerst in overweeging gebragt. De meerderheid der ſtemmen wilde dezelve buiten beraadſlaaging houden; en, was dit ook het lot van het ſtuk door diens Amptgenoot ingediend (*).

Uitgebragt Verſlag, ten opzigte van de handelwyze met het Uitvoerend Bewind.

De Burger Repreſentanten, aan welken het ſpoedig inbrengen van een Verſlag was opgedraagen, beantwoordden aan dien opgelegden last. VITRINGA bragt dien uit. Het diende ter beantwoordinge van de Vraag, of het Vertegenwoordigend Lichaam, by een onverwyld Beſluit, behoorde op te ſchorten de daarſtelling van al-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 657. 659. 662.

alzulke maatregelen, als by de Proclamatie door het Uitvoerend Bewind waren bepaald, ten einde het *Bataafſche* Volk zich, op de aldaar voorgeſtelde wyze, nopens het aangebodene Ontwerp, eene Staatsregeling zou kunnen verkiezen? CXXVII. BOEK. 1801.

Voluit erkende men, dat, indien het, alleenlyk, in het afgetrokkene, daar op aankwam, of de Wetgeevende Vergadering, volgens den letter der tegenwoordige Staatsregeling, *al* of *niet* het regt en de bevoegdheid zou hebben, om eene Oproeping des Volks, ten gemelden einde gedaan, zonder daar toe door het Vertegenwoordigend Lichaam gemagtigd te zyn, als inconſtitutioneel en onregelmaatig te ſchorſen, het aan geene gronden zou ontbreeken, om die Vraag toeſtemmend te beantwoorden. — Dan de Gelastigden hielden het voor eene onwederſpreeklyke waarheid, dat het zomwylen niet alleen geoorlofd, maar zelfs pligtmaatig was, om van het regt, hetwelk men in zynen boezem hadt, geen gebruik te maaken. Zodanig eene handelwyze was, blykens de Geſchiedenis der Volken, en byzonder in de Jaarboeken deezer Gewesten, te meermaalen het geval geweest. — Wanneer men uit dat oogpunt de zaak voor handen beſchouwde, wanneer men nadagt de gevolgen, uit zodanig eene ſchortzing te duchten, dan ſcheen het der Commisſie toe, dat daaromtrent die uitzondering op den algemeenen

CXXVII. BOEK. 1801.

nen regel plaats hadt, en dat zy deswegen eene voorziening van dien aart, als zommigen haarer Medeleden oirbaar en gepast vonden, der Vergaderinge niet zouden durven aanraaden.

Alle Staatkundige bedenkingen in 't midden laatende, wilden de Gelastigden de aandagt der Vergaderinge alleen daar op vestigen, dat het niet genoeg was een besluit te neemen; maar, dat men tevens vooraf behoorde te berekenen — Of de uitvoering mogelyk ware — en — zo ja, of dezelve voor het algemeen belang des Vaderlands dienstig en raadzaam zou weezen?

Wat het *eerste* betrof, was het naauwlyks noodig te herinneren, dat eene Vergadering, als die des Vertegenwoordigenden Lichaams, welke, volgens haare inrichting, en den letter der Staatswet, haare Besluiten, door middel van het Bewind alleen, kon en mogt ten uitvoer leggen, wanneer zy juist van die zyde tegenkantingen zou ontmoeten, welke men, na het gebeurde, niet onwaarschynlyk kon stellen, aan de kragten en vermogens tot derzelver richtige uitoefening weldra zou mangelen.

Belangende het *tweede*, oordeelden de Gelastigden het onnoodig, eene schets op te hangen van de onberekenbaare rampen, welke uit eene openlyke verwydering tusschen de twee Hoogstgeconstitueerde Magten in den Staat noodwendig zou-

zouden gebooren worden, vooral in ons Gemeenebest, waar, de Ingezetenen in hunne denkwyze, ten opzigte van het Staatkundige, zo zeer verschilden. De noodlottige twisten, daar uit gebooren, stonden voorzeker uit te loopen, op de grootste wanorde, ja zelfs op eene rampzalige Regeeringloosheid, welke de eindelyke slooping van deezen reeds zo dikwerf geschokten Staat ten gevolge zou moeten hebben. CXXVII. BOEK. 1801.

Het was, erkenden de Gelastigden, eene waarheid, dat men tegen het bygebragte zou kunnen aanvoeren, dat de Leden der Vergaderinge, aan de tegenwoordige Staatsregeling trouw gezwooren, en derzelver handhaaving plegtig beloofd hebbende, in allen gevalle, aan hunne bestemming en dierbaarste verpligting zouden beantwoorden, wanneer zy van die Magt, welke de Staatsregeling in hunne handen gesteld hadt, een gepast, en, naar den aart der zaake, geëvenredigd gebruik maakten, om dusdanige onderneemingen te keer te gaan. — Dan hoe zeer het aan geene de minste twyfeling kon onderhevig zyn, dat alle de Leden des Vertegenwoordigenden Lichaams, tot het nakomen van de tegenwoordige Staatsregeling, zo lang dezelve bestondt, verbonden waren, zo kon, naar hun inzien, daar uit echter niet afgeleid worden eene ongehoudenheid tot het neemen van maatregelen, waar tegen de gemelde gewigtige

CXXVII. BOEK. 1801.

bedenkingen konden worden aangevoerd. — Bedenkingen, by de onderhandelingen over eene vervroegde Herziening der Staatsregeling, reeds in 't midden gebragt en overwogen; onnoodig hier in 't breede op te haalen.

Onopgemerkt wilden de Gelastigden het niet laaten, hoe het hun, by de beraadslaagingen over den Brieve des Uitvoerenden Bewinds, was voorgekomen, dat zelfs onder de zodanigen, die tot eene schortzing der maatregelen, by 's Uitvoerenden Bewinds Proclamatie bepaald, scheenen over te hellen, dezulken waren, die openhartig de noodzaaklykheid eener spoedige verandering der tegenwoordige Staatswet niet ontveinsd, maar openhartig beleden hadden.

Dan hy, die het einde verlangt, begeert ook de middelen, welke derwaarts leiden. Niet te min was de wyze, om daar toe te geraaken, steeds het groote verschilpunt. Gereedlyk erkenden zy, dat door de tusschenkomst van hun, die het geheele Volk vertegenwoordigden, hetzelve in staat zou behooren gesteld te worden, om zich eene verbeterde Staatsregeling te geeven. Doch de ondervinding hadt geleerd, dat in eene zo talryke Vergadering, welker Leden zo zeer uiteenloopende gevoelens koesterden, noch een wel ingericht Ontwerp van Staatsregeling kon zamengesteld, noch tot stand gebragt worden, en dat zelfs een vrugtbaar be-

dant,

ſluit, wegens de wyze, waar op men 's Volks wil, over de aanneeming van een ander Ontwerp, zou raadpleegen, daar zo verſchillend werd ingezien, dat het tot één brengen der zo zeer uiteenloopende gevoelens der onderſcheiden Leden, niet waarſchynlyk was. CXXVII. BOEK. 1801.

Hier by kwam, dat het meergemeld Ontwerp den *Bataafſchen* Volke ter *goed- of afkeuring*, op zodanig eene wyze zou worden voorgedragen, dat een ieder in de gelegenheid zou geſteld worden, om zich deswegen te verklaaren. Greep het laatſte plaats, dan verviel het van zelve, en in het eerſte geval, werd dat Ontwerp de verklaarde Wil des Volks, welks Oppermagt de Vergadering eerbiedigde, en ten hoofdzuil ſtrekte van eenen *repreſentativen* Regeeringsvorm. — Naar het inzien der Gelastigden kon, over zulks, de Wetgeevende Vergadering niet geagt worden haaren pligt te overtreeden, wanneer zy geene maatregelen nam, om te beletten, dat de Volksſtem der geheele *Bataafſche* Natie zich deedt hooren over eene zaak, welke tot de dierbaarſte belangen onzer Mede-ingezetenen eene zo naauwe betrekking hadt, en of zy al of niet, met ter zydeſtelling der nog beſtaande Staatsregeling, liever wilden beſtuurd worden naar zodanig eene, als het Uitvoerend Bewind aanboodt.

Ten aanziene van het Beſluit, 't welk

CXXVII. BOEK. 1801.

op den Brief des Bewinds behoorde genomen te worden; merkte de Commissie aan, dat het by de Kamer beslooten was, dat zy de maatregelen van het Uitvoerend Bewind, welke zy als inconstitutioneel beschouwd, zelfs op geene ingewikkelde wyze wilde goedkeuren, en veel minder zich in eenigerhande manieren verantwoordelyk stellen — maar ook met eene verklaaring, die deeze hunne gevoelens aan den dag legt, kon zy, naar het gevoelen der Commissie, volstaan, byaldien de aanmerkingen, welke zy ter afraading van de door zommige Leden voorgestelde voorziening hier boven hadt voorgedraagen, by de Vergadering genoegzaam werden geoordeeld, zonder dat immer iemand hunner Medeburgeren haar met grond zou kunnen beschuldigen, dat zy ongetrouw geweest waren aan hunnen pligt, of niet zo gedaan hadden, als, naar aanleiding der omstandigheden, voor de gemeene zaak des Vaderlands, dienstig en raadzaam was.

In dien geest luidde de Raadslag der Gelastigden, „ dat, *zonder eenige* Sur-„ cheance daar te stellen, de Eerste Ka-„ mer zou behooren te verklaaren, en „ aan het Uitvoerend Bewind te kennen „ te geeven, dat zy den slap, by meer-„ gedagte Missive vermeld, met alle des-„ zelfs gevolgen, liet ter verantwoor-„ ding van het voornoemd Bewind."

VAN DEN De Gelastigden, in wier naam de Ver-

slag-

slagdoener sprak, waren genomen uit verschillend denkende Leden der Vergaderinge, en allen hadden zy, ingevolge van het Reglement, 't zelve ondertekend; doch dat dit geene omhelzing der gronden, noch vereeniging met het besluit, medebragt, bleek uit de taal des eersten Spreekers, op 's Vborzitters Vraage, of de Vergadering met dit Verslag kon instemmen? — Een der Gelastigden, VAN DEN BRAAK, nam het woord met eene dusdanige betuiging, en gaf des zyne redenen op. Hy beweerde, de verpligting van allen, om te zorgen, dat de Constitutioneele Orde van zaaken door niemand wierde geschonden, dat het niet genoeg was eenen inconstitutioneelen stap te zien verrigten, en zich dien niet aan te trekken; maar denzelven en de gevolgen te laaten voor rekening van die denzelven begingen; dat het de pligt was van ieder Geconstitueerde Magt aan de Ingezetenen een voorbeeld te geeven, dat de stipte naleeving der Wetten een der heiligste pligten was; dat de Hoogste Magt haare waarde gevoelde, wanneer een der Geconstitueerde [illegible] het [illegible] waagen, die Wet en derzelver ver[illegible] te schenden; in zulke omstandigheden werd pligt, den Volke te doen zien, dat geene Persoonen, geen kwaliteiten, maar zaaken, in aanmerking kwamen. Daar men nu allen overtuigd was, dat het Uitvoerend Bewind, of wel drie Leden van 't

CXXVII. BOEK. 1801. BRAAK tegen dit Verslag.

CXXVII. BOEK. 1801.

zelve, eenen Inconſtitutioneelen ſtap hadden verrigt met eene Oproeping des Volks te doen, zonder daar toe regt of magt te hebben, moest de Vergadering dien ſtap tegengaan, de Proclamatie daadlyk en zonder verwyl intrekken, en buiten werking ſtellen.

Zo ook VISSER.

Een tweede Lid der Commiſſie, VISSER, die, in deeze zaak, te meermaalen met veel nadruks ſprak, oordeelde zich verpligt, andermaal het woord te voeren. Hy erkende, zich overtuigd te houden, dat de maatregel des Bewinds was voortgeſproten uit de zuiverſte inzigten, om het Vaderland te brengen tot die Eensgezindheid, welke deszelfs voornaamſte behoefte uitmaakte, en om 'er zelve eene Staatsinrichting te bezorgen, welke, naar hun begrip, de geſchikſte was om het algemeen belang, op de beste wyze, te bevorderen. — Dan dit kon, of mogt niet belegen, dat hy, als Lid der Vergadering, die plegtig op zich genomen hadt, de Staatsregeling te zullen handhaven, niet lydelyk kon of mogt aanzien, dat de Staatsregeling verbrooken werd door hun, die uit't naauwſt verpligt waren dezelve ongeſchonden te bewaren. Hy agtte zich, uit dien hoofde, verpligt, met al zyn vermogen, te keer te gaan eene daad, waarvan men zeker de gevolgen niet genoegzaam hadt berekend, en welke doorgaande alle onze volgende maatſchaplyke Verbintenis, op

los-

losse schroeven stelde, en oorzaak moest zyn, dat het Credit van den Staat, en der handeldryvende Ingezetenen buiten 's Lands, een onherstelbaare krak zou worden toegebragt, welke onze rampen, in de gevolgen, gewis voltooijen moest. CXXVII. BOEK. 1801.

Het bezef van duuren pligt noodzaakte hem een raadslag in te dienen tegen het Verslag, en om de Oproeping in deezen, door het Uitvoerend Bewind gedaan, op te schorten, als strydig met Eed en Pligt der geenen, die dezelve hadden gedaan; en dat de Hoogstvertegenwoordigende Magt, (wilde dezelve aan haare verpligting beantwoorden,) zulks moest beletten en tegengaan; dewyl, zulks toegelaaten wordende, niets minder werd toegegeeven, dan het daarstellen van een voorbeeld, waardoor — ontzenuwd werden alle banden der Maatschappy — en de gronden der Moraliteit vernietigd. Dit zogt de Spreeker overtuigend te doen blyken, door beschouwing der gronden, waar op het Verslag gebouwd was. Hy herinnerde, dat de Commisie, zo opzettelyk als volmondig, erkende, dat de gedaane Oproeping onwettig was en strydig met de Staatsregeling, en zulks ook door veele Leden, in de voorige behandeling deezes onderwerps, ten vollen erkend was. Van hier, dat de Commisie haar gegeeven raadslag alleen grondde op de zaak in haaren zamenhang met het geen daar mede

CXXVII. BOEK. 1801.

in verband zou ſtaan. Waar op hy eene breede opgave doet van de aangevoerde gronden, en van ſtuk tot ſtuk dezelve tragt te wederleggen.

Andere Tegenſtanders.

VERHOYSEN taſtte het Stuk van eenen anderen kant aan, en vergeleek het ſchryven des Uitvoerenden Bewinds, van den vierden van Lentemaand, met den laatst ingezonden Brieve, aanwyzende het hemelsbreed verſchil tuſſchen het voorige en het tegenwoordige gedrag dier Bewinds. In den eerſten werd de toeſtemming der Vertegenwoordigende Magt uitdruklyk ingeroepen en mitsdien voor noodzaaklyk erkend — de Grondvergaderingen, als zodanig geëerbiedigd, en het welmeenen van het *Bataafſche* Volk, en derzelver Grondvergaderingen, ten aanzien van het al of niet vervroegen der Herziening van de tegenwoordige Staatsregeling, zo kennelyk ingeroepen. — In den tweeden ontbraaken juist alle drie de voormaals door het Bewind noodzaaklyk gehoudene vereischten. Het Bewind hadt dus, door het eerſte ſchryven, het inconſtitutioneele van den tegenwoordigen ſtap ten vollen erkend en bevestigd. — Het kwam hem niet genoeg voor, dat de Vergadering, gelyk het Verſlag aan de hand gaf, zich 'er niet mede bemoeide, maar alleen voor rekening des Bewinds wilde laaten. Hy hieldt de Vergadering, ten minſten als Lid van dezelve, verpligt, om dit gedrag openlyk af te keuren, en

het

het Bewind de Opſchorting der Proclamatie te doen toekomen. CXXVII. BOEK.

Schoon NUHOUT VAN DER VEEN ten vollen inſtemde met VISSERS uitgewerkte tegenſpraake, kon hy niet nalaaten 'er iets aan toe te voegen, en, onder anderen, te zeggen, „dat, indien de gron„den, by het Verſlag gelegd, en de „ bewyzen daar uit getrokken, doorgin„gen, dan hier het regt van den ſterk„ſten goldt, dan louter geweld heersch„te, dan geen ordelyke Maatſchappy „ meer beſtondt. Door dusdanige drog„redenen laat ik my niet bevreesd maa„ken, en al moet ik dan voor ge„weld bukken, zal myn vry en onſchul„dig hart my zeggen: *Gy hebt uwen „ pligt volbragt! Gy hebt welgedaan!* — „ Ik zal niet breedvoerig zyn in mynen „ raadſlag tegen den ontzettenden ſtap, „ welken drie Leden van het Uitvoerend „ Bewind, zo zeer tegen de Staatsrege„ling inloopende, en alle banden der „ Maatſchappye losrukkende, hebben „ durven waagen, weetende, dat zy daar „ door eenen aanſlag maakten op de vei„ligheid van den Staat, en hun geheel „ beſtaan omverre wierpen, het welk te „ gelyk met de door hun vernielde Staats„regeling, als de eenige bron hunner „ Magt, moet vervallen, en een ſtaat „ van Anarchie in de Uitvoerende Magt „ doen gebooren worden; of, laat ik „ meer zeggen, reeds nu daadlyk aan-

1801.

CXXVII. BOEK. 1801.

„ weezig maakt. — Hoe dikwyls klaagde
„ niet het Uitvoerend Bewind aan deeze
„ Vergadering, dat, in de Staatsrege-
„ ling, geene genoegzaame afſcheiding
„ van Magten was daargeſteld, dat die
„ geweldige botzingen en ſchokken te
„ wege bragt, en nu zien wy *Drie Le-*
„ *den* van dat zelfde Bewind, van dat
„ zelfde moreele Lichaam, ja die zelfde
„ Perſoonen, de Weigeevende en Uit-
„ voerende Magt willekeurig en over-
„ heerſchende in handen neemen, hun-
„ nen Eed en Pligt trouwloos verzaa-
„ ken, en zich boven 's Volks uitge-
„ drukten wil verheffende, dien, op eene
„ ſchandelyke wyze, met voeten treden!"

Voor- en Tegenſtanders.

Op eenen anderen trant liet zich DE LEEUW, en geheel overeenkomſtig het Verſlag, hooren. — AMENT ſtemde met VISSER, in, daar by opmerkende, dat de drie Leden des Uitvoerenden Bewinds, het voor Berichtgeeving aanneemen door de meerderheid hoorende afſlaan, de Commiſſie 'er een tuſſchenmiddeltje op hadt uitgevonden, 't welk, zyns inziens, noch voldeedt aan de meerderheid des Uitvoerenden Bewinds, noch aan den te kennen gegeeven wil der Vergadering, en dus van wederzyde onvoldoende.

Voorſtanders en Tegenſpreekers ſcheenen thans elkanderen af te wiſſelen. VAN FORREST ſprak verdeedigend over het Ontwerp van Staatsregeling en de voorgeſtelde wyze van Volksſtemming, met ver-

vertagting van de Volksstemming in de Grondvergaderingen. — Hy trof een Wederspreeker in GUILJÉ aan, die tegen het Verslag stemde, en voor de Opschorting der Proclamatie, met alles wat daar toe betrekking hadt. — De yver, met welken VAN FOREEST voor het Verslag gesprooken, en te kennen gegeeven hadt, dat de Voorstanders der Stemming in de Grondvergaderingen zulks deeden, om hunne Posten te blyven behouden, kaatste hy terugge, beweerende, dat diens Representants doel was, om hier Zittinge te houden; hem verdenkende, als hadt hy, door de belofte van hun, die zo kunstig zich van de magt hadden weeten te verzekeren, deswegen geruststelling zou bekomen hebben.

CXXVII. BOEK. 1801.

Van PLOOS VAN AMSTEL hadt men eene uitvoerige wederspraak te gemoete gezien; dan schoon hy zich des hadt gereed gemaakt, berustte hy in VISSERS wederleggingen, door niemand der anders denkenden, zyns agtens, ontzenuwd. — VAN GALEN verdeedigde het Verslag, en beweerde, dat, wanneer niet, overeenkomstig [illegible] Besluit viel, Regeeringloosheid te duchten [illegible]. Dit wekte VAN DEN BRAAK op ter tegenspraake, beweerende, dat men, 'er mede instemmende, Regeeringloosheid daarstelde.

Hoe zeer APPELIUS allergewigtigste bedenkingen hadt tegen het medegedeelde Ontwerp van Staatsregeling, en echter voor

Bedenkingen van APPELIUS.

CXXVII. BOEK. 1801.

vóór het aanneemen als Berichtgeeving gestemd hadt; hoewel hy thans geheel verschilde van de meening der Verslagdoeneren, zou hy zich vereenigen met het Besluit, by 't zelve opgemaakt. Hy ontvouwde de gronden van dit zyn, in den eersten oplage, zonderling gedrag. Het scheen hem toe, dat de waardigheid der Vergaderinge niet toeliet eene geheel lydelyke rol te spelen, wanneer het Uitvoerend Bewind aan 't zelve het voorneemen mededeelde, om het Volk ter stemming over een Ontwerp van Staatsregeling op te roepen. Eigenaartiger zou deeze Oproeping geschieden op last van het Vertegenwoordigend Lichaam; dan dat dit niet ligt zou gebeuren, daar van hieldt hy zich, uit het vroeger voorgevallene, ten vollen overtuigd. — Zo dra, derhalven, eene andere Geconstitueerde Magt deeze Oproeping vermeende te mogen of te moeten doen, behoorde het Vertegenwoordigend Lichaam deeze maatregel goed- of af te keuren; noch het een noch het ander doende, gaf hetzelve eene onzekerheid te kennen, die op het *Bataafsche* Volk zelve eene zeer ongunstige uitwerking zou kunnen hebben; naardien het Volk 'er het hoogste belang in stellen moest, te weeten, hóe deszelfs Vertegenwoordigers dagten. Om deeze reden stemde het Besluit des Verslags, dat hem een halve maatregel toescheen, geenzins overeen met zyne begrippen; en daar hy eene Oproeping verlang-

lingde, behoudens zyn gevoelen over het gevormd Ontwerp, zou hy liefst nog meer gedaan hebben, dan het aanneemen voor Berichtgeeving, en eene volledige volmagt ter Oproeping verleend hebben. Dan de meerderheid der Vergaderinge hadt getoond minder dan eene *Notificatie* te willen. — Met tegen het Verflag te ſtemmen, oordeelde hy aanleiding te zullen kunnen geeven, dat men de Oproeping niet wilde laaten doorgaan: dit mogt hy niet. — Hier op de Vergadering herinnerd hebbende aan het gebeurde, op den twee en twintigſten van Louwmaand des Jaars MDCCXCVIII en van den twaalfden van Zomermaand, met de gevolgen daar van, pleitte hy voor de kennisneeming van 's Volks wil, en dat de Vergadering des onderricht kreeg, en kwam hem zulks te heilryk en dit doel zo pligtmaatig voor, dan dat hy, hoe veele bedenkingen ook hebbende tegen niet weinige van de beweeggronden der Verflagdoeneren, en hoe zeer voor zichzelven eene ſtellige verklaaring van de Vergadering verlangende, met het Beſluit inſtemde. CXXVII. BOEK. 1801.

Hooft rangſchikte zich mede by de Omhelzers van Vissers gevoelen; oordeelende, dat het Uitvoerend Bewind, volgens de tegenwoordige Staatsregeling, niet by magte was om, zonder voorkennis, en veel min zonder toeſtemming, van het Vertegenwoordigend Lichaam, het

Be-

CXXVII. BOEK. 1801.

Bataafsche Volk op te roepen, om zich in een nieuw Stemregister te laaten inschryven, en als dan met *Ja* of *Neen*, voor een nieuw Ontwerp van Staatsregeling, te beslisfen: waarom hy aandrong op het vernietigen en intrekken eener Proclamatie, op eene willekeurige wyze daargesteld. — PERTAT wilde 's Bewinds Anti-constitutioneelen stap in deezen opgeschort hebben. — QUEYSEN oordeelde uit het gebeurde en het te wagtene, als mede uit overweeging van het gevaar, waar in het Vaderland zou kunnen geraaken, zich verpligt toe te stemmen in een maatregel, dien hy op zich zelfs afkeurde.

RIS voegde zich by VISSER; doch kon niet nalaaten tegen APPELIUS scherpe aanmerkingen te maaken. — POMPE VAN MEERDERVOORT kon voor zichzelven wel genoegen neemen met 's Uitvoerenden Bewinds voordragt; vermids de door hetzelve gedaane stap strekte om het geheele, en niet een gedeelte, van het Volk, zo als tot dus verre plaats gegreepen hadt, op te roepen, en te doen beslisfen, of het de Staatsregeling al of niet begeerde, op welke wyze men van den wil der meerderheid des Volks kon verzekerd worden. — FINK bragt daar op in, dat het aangevoerde des laatsten Spreekers eenige kragt zou hebben, indien men het geheele Volk opriep, om te verklaaren, welke Staatsregeling het begeerde, en dat dan de keus niet ongemakkelyk te raaden zou vallen.

VI-

VITRINGA, die het woord, ter verdediging van het Verslag, hadt gevraagd, kwam 'er voor uit, dat hy 'er gerustlyk van kon afzien, en zich eenvoudig gedraagen aan de aanmerkingen, door verscheide Spreekers, en inzonderheid door de Burgers VAN GALEN, QUEYSEN en DE LEEUW in 't midden gebragt, vooral tot nadere staaving, van een der voornaamste gronden, waar op het Besluit des Verslags rustte, dat, naamlyk, de Vergadering niet geagt kon worden haaren pligt te overtreeden, wanneer zy geene maatregelen nam, om te beletten, dat het geheele *Bataafsche* Volk zich omtrent het aangeboden Ontwerp verklaarde.

VISSER, die zo veel byvals gevonden hadt, en die oordeelde, dat zyne gronden door niemand der Medeleden rechtstreeks wederlegd waren, vondt zich in derzelver gegrondheid versterkt. — Alleen kon hy niet voorby nogmaals het woord te neemen, ten opzigte van het aangevoerde door zommige Spreekers, als of het Vaderland in gevaar zou worden gebragt, en de algemeene belangen nadeel zouden lyden, door in deezen een belemmerenden maatregel te neemen. — Doch hy moest betuigen, dat gevaar niet te zien, noch te kunnen bevroeden, en dat hy, op eene zodanige bloote verzekering, zich niet liet omzetten in zyne gevoelens; dan hy riep zodanige Leden der Vergadering op, welke kennis mogten draa-

VISSERS byzondere aanmerking.

CXXVII. BOEK. 1801.

draagen van die byzondere gegeevene omſtandigheden, waar door het Vaderland in gevaar zou kunnen worden gebragt, en die by deeze raadpleegingen in aanmerking behoorden te komen; doch welke misſchien, in eene opene Vergadering, niet wel opengelegd konden worden, om, volgens het regt, welk, volgens het Reglement, zodanige Leden hadden, om een Committé Generaal te verzoeken, daar van gebruik te maaken, om aan de Vergadering, en daar door aan alle de Leden, die van zodanige omſtandigheden onbewust en geheel onkundig waren, open te leggen, waar in die voorgegeevene omſtandigheden en dat gevaar des Vaderlands beſtonden, en alzo de Vergadering van de weezenlykheid van zodanige hachlyke omſtandigheden overtuigden. — By deezen verklaarende, dat hy, van het aanweezen dier omſtandigheden overtuigd wordende, ja als 'er ſlegts eenigen ſchyn van gegrondheid van gevaar van het Vaderland kon worden bygebragt, daadlyk met het Verſlag zou inſtemmen; doch als men zulks niet deedt, of zodanig eene opening niet gaf, hieldt hy het daar voor, dat zodanig een gevaar niet beſtondt.

STEYN PARVÉS gevoelen.

Niemand bragt hier op eenige aanmerking in 't midden. Alleen de volgende en laatſte Spreeker, STEYN PARVÉ, uitte zich, op eenen ongunſtigen trant, over de wyze van voordragt, als ingericht,

om

om door hooge of brommende woorden anderen te overtuigen en over te haalen. Zyne verdere voordragt liep over de Vraage, die hy zichzelven voorſtelde, wat hy doen moest, in het tegenwoordig geval, *als het Volk vertegenwoordigende?* Hy vroeg zichzelven, of hy alle Voorſtellen tot heil en meerder bevordering van 's Volks geluk, het zy dan ten regte, het zy dan ten onregte gedaan, maar moest van de wal ſchuiven; het oordeel des Volks naar het zyne afmeeten, daar van laaten afhangen, en dus 's Volks wil aan den band leggen? Hy oordeelde juist het tegendeel te moeten doen; en hieldt het Volk voor ongelukkig, 't geen op die wyze aan den band lag. „Neen," op dat wy 's Mans eigene woorden gebruiken, „wy vertegenwoordigen het „Volk maar alleen, voor zo verre onze „Volmagt ſtrekt; wy vertegenwoordi„gen het Volk, om deszelfs wil uit te „voeren; maar niet om denzelven paal „en perk te zetten; wy mogen niet „oppermagtig beſlisſen, wat deszelfs „geluk volmaaken moet, wanneer het „Volk zelfs daar over oordeelen kan, „en de gelegenheid zich daar toe aan„biede. — En willen wy ons geen „kwaliteit, geen magt adſcribeeren, die „ons, als Zaakgelastigde, niet toekomt, „dan mogen wy ook niet zeggen, om „dat de zaak door onze handen niet ge„gaan is, daarom mag het Volk over „de-

CXXVII. BOEK. 1801.

CXVII. „ dezelve niet oordeelen: zo doende ver-
BOEK. „ heffen wy ons boven onze bestem-
——— „ ming. — Of kan een Gelastigde, ter
1801. „ goeder trouw, en in ernst, voorwen-
„ den, dat zyn Principaal, zyn Lastgee-
„ ver, niet oordeelen mag over een voor-
„ stel ter verandering van dien last, ten
„ zy hy Zaakgelastigde zulks goedvindt?
„ Neen, Burgers Vertegenwoordigers! die vryheid zal men aan geen byzonder
„ Lid der Maatschappy betwisten, en
„ zal men dit doen aan het geheele Volk
„ zelve? — En evenwel dit is de spil,
„ waar op alles draait; dit is de Vraag,
„ waar op het alleen aankomt.

„ Maar nu, Burgers Vertegenwoordi-
„ gers! zullen wy dan beletten, dat het
„ Volk deszelfs oordeel velle over een
„ Ontwerp, het geen het Uitvoerend
„ Bewind meent dat tot geluk van 't zel-
„ ve dienen kan? Zou het Volk U niet
„ met grond kunnen reprocheeren, al
„ oordeelde gy uwen tegenwoordigen
„ Last beter, al meende gy dat dit voor-
„ gestelde niet heilzaam ware, waarom
„ toch *ons zelfs daar* over niet laaten
„ oordeelen, waarom de kennisneeming
„ daar van aan ons onttrokken, en zulks
„ door de magt, die gy slegts van ons
„ alleen ontleend hebt?

„ Wat anders ware het, indien gy dit
„ stuk voor uwe rekening naamt, en door
„ uwe goedkeuring het Volk als uitnoo-
„ digde, om het aan te neemen; maar

„ dit

„ dit kunt gy thans voorkomen, en zelfs den schyn daar van wegneemen.

„ Ik zeg dit alleen, om dat ik my onverantwoordelyk houden wil aan het *Bataafsche* Volk, om dat ik my voorafzuiveren wil, indien deeze zaak, in de gevolgen, voor het gereisterd en afgemat Vaderland, verderflyk en doodlyk worde, zo dat hetzelve eindelyk, door onze inwendige twisten en verdeeldheden, in het niet verzinke, of een prooi van Vreemden worde!"

CXXVII. BOEK. 1801.

Geen der Leden meer begeerde het woord, naa zoo veel en zo onderscheidens, en strydigs, uit den mond der Spreekeren gehoord te hebben, niet altoos met de heusche bescheidenheid en bedaarde kalmte, welke, in eene Vergadering van zo staatlyken aanleg, behooren te heerschen; schoon niet opbruischende tot die hoogte, welke te meermaalen het aanstootelyk geval was. De Voorzitter stelde de hoofdlyke Stemming over het Verslag in. Uit de geheele toedragt der zaake, en de taal der Spreekeren, was te voorzien, dat die Stemming van gelyken aart zou weezen als de voorgaande, dit bleek by den uitslag. De Stemming was dezelfde als men, wegens den Brief des Uitvoerenden Bewinds, kortling gehoord had (*); echter met dit onderscheid, dat van de eene zyde de Burget

Besluiter Opschorting.

(*) Zie boven bl. 268.

CXXVII. BOEK. 1801.

ger VAN DER *Zoo*, en van de andere de Burger BARSTEN, afweezig zynde, de meerderheid thans *zeven en twintig* tegen *vyf en twintig* was; het getal der Afweezigen beliep zeven. Die Meerderheid besloot, dat de door het Uitvoerend Bewind gedaane stap zou worden opgeschort. De Secretaris maakte, op aandrang van eenige Leden, staande de Vergadering, dit goedgekeurd besluit. „Over het Rapport in deezen gedelibereerd zynde, „heeft de Vergadering, zich niet conformeerende met het Rapport en de „daar by voorgestelde Conclusie; doch „in aanmerking neemende, dat het belang des *Bataafschen* Volks, ten dien „aanzien, eene spoedige, en wel de „spoedigst mogelyke, Dispositie vordert, verklaart, dat 'er bestaat onverwylde noodzaaklykheid. — Voorts „overweegende, dat de *Bataafsche* Burgers niet kunnen worden opgeroepen, „dan op tyden en wyzen by de Staatsregeling bepaald, of agtervolgens een „Decreet, door het Vertegenwoordigend Lichaam *præalabel* genomen, „daadlyk beslooten, het Uitvoerend Bewind aan te schryven en te gelasten, „gelyk geschiedt by deezen, om onmiddelyk, en onverwyld, het effect te „surcheeren van bovengemelde Proclamatie." (*)

De

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 665—683.

De meerderheid des Uitvoerenden Bewinds, en de Leden der Vergaderinge, die met dezelve in gelyke begrippen ſtonden, of althans dezelfde zaak, de vervroegde Verandering der Staatsregeling wilden doen ſtand grypen, en ten deezen einde het laatst ontworpen Plan den Volke ter goed- of afkeuring, op de wyze door het Bewind voorgeſteld, den Volke voordraagen, hadden, uit de gehaele toedragt der zaake, by de eerſte pooging en het hervatten om dit ſtuk tot ſtand te brengen, duidelyk begreepen, dat uit de verdeeldheid, die ter Eerſte Kamer heerschte, het behaalen van de zegepraal op de tegenſtreevende Party, hachlyk ſtondt; en zich gevleid, het misſchien met eene zo geringe meerderheid van ſtemmen te zullen winnen, als het thans bleek dat zy het onderſpit delfden.

CXXVII. BOEK. 1801.

Het gemelde beſluit der Eerſte Kamer bewoog de meerderheid des Uitvoerenden Bewinds niet om af te zien van het doorzetten des gemaakten Plans. Het deedt onverwyld een ſchreede verder, en, om allen tegenſtand te voorkomen, beſloot dezelve, de Vergaderplaatſen der beide Kamers van het Vertegenwoordigend Lichaam, met de daar toe behoorende Vertrekken, door de Policie te doen verzegelen, en dezelve Kamers alzo in haare werkzaamheden te ſchorten, tot dat aan het Bewind 's Volks wil, over het nieuw Ontwerp van Staatsregeling, zou gebleeken zyn.

De beide Kamers door het Uitvoerend Bewind geſlooten.

CXXVII. BOEK. 1801.

Dit besluit hadt ten gevolge eene Proclamatie van het Uitvoerend Bewind des *Bataafschen* Volks, den achttienden van Herfstmaand deezes Jaars vastgesteld, opzigtlyk de onbelemmerde werking van deszelfs laatst voorige Proclamatie, van den veertienden dier maand. In dezelve sprak het Uitvoerend Bewind den Volke dus toe:

Bekendmaaking hier van aan den Volke.

„ *Bataaven!* Heden is, by de Eerste „ Kamer van het Wetgeevend Lichaam, „ met eene meerderheid van slegts twee „ stemmen, de schortzing doorgedrongen „ van onze Proclamatie van den veertien„ den deezer, waar by het Volk is op„ geroepen ter goed- of afkeuring van „ het Ontwerp van Staatsregeling, daar„ by voorgedraagen. (*)

„ Dit Besluit heeft geene mindere „ strekking, dan (onder voortduuring „ van eene Orde van Zaaken, welke de „ verwarring ten toppunt doet stygen, „ en alleen geschikt is, ten voordeele „ van eenige weinigen, terwyl het ge„ heel ten ondergang gaat,) het Volk „ te beletten zyne vrye stem uit te bren„ gen omtrent een der meest aangelegene „ onderwerpen, en daar door den Bur„ gerkryg uit te lokken.

„ Wy gevoelen onze verpligting, om „ voor te komen, dat die onberaaden stap „ werd doorgezet, en om, in tegendeel, „ des-

(*) Zie hier boven bl. 290.

„ deszelfs rampzalige gevolgen kragtdaa- CXXVII.
„ dig te beletten; en wy hebben dus BOEK.
„ maatregelen daargefteld, waar door het
„ Wetgeevend Lichaam verhinderd wordt 1801.
„ by een te komen, tot dat zal gebleeken zyn, wat door 's Volks Oppermagt is beflist.

„ *Bataafſche* Medeburgers! wy beoordeelen ongaarne de gedraagingen onzer „ Medemenſchen; maar wy kunnen en „ mogen niet gedoogen, dat de Stem „ eener geheele Natie gefmoord worde, dat eenige weinigen zich het regt „ aanmaatigen, om, zonder voorafgaand „ onderzoek, ſtoutlyk vast te ſtellen, „ wat het Volk niet, en wat het al „ wil.

„ Wy hebben geen ander oogmerk, „ dan om, van Uw gevoelen overtuigd „ en onderrigt te zyn, wat uwe Souveraine Wil medebrengt; in allen geval „ ſterk door het gevoel van Uw heil „ beoogd te hebben.

„ Overweegt dus, in bedaarden en „ koelen bloede, en zonder eenig voor„ oordeel, het aangeboden Ontwerp, „ beoordeel het zelve, naar eigen gevoel „ en overtuiging, zonder gehoor te geeven aan de inblaazingen van anderen; „ maardien het hier aankomt op uwe „ dierbaarſte belangen, en die uwer Naakomelingſchap, en kiest dat geen, wat „ U het raadzaamst voorkomt.

„ Stelt U gerust op de maatregelen,

CXXVII. BOEK. 1801.

„ tot Uwe veiligheid genomen, en weest „ verzekerd, dat wy gereed en in ſtaat „ zyn, den moedwil te beteugelen van „ een iegelyk, die zich met de ſchande „ zou willen overlaaden, om uwe vrye „ keuze aan banden te leggen." (*)

Wyd verſchillend oordeel over die handelwyze.

De daad, in deeze Proclamatie vermeld, kon niet nalaaten een zeer verſchillend oordeel te ondergaan in ons Vaderland, waar, zo wel als ter beide Kameren van het Landsbeſtuur, zeer wyd verſchillende begrippen, wegens de Staatsregeling, die tot nog beſtondt, en de nieuw voorgeſteldé, plaats vondt. — Zommigen vloekten dit bedryf als eene volſlaagene Overheerſching, en gepleegd Geweld. Anderen hemelden het op, als een betoon van Vaderlandsliefde en Moed. Weinigen bleeven onverſchillig by dien ſtap. Allen liep het in 't ooge, dat de Proclamatie niet door den toenmaaligen Voorzitter des Uitvoerenden Bewinds, den Directeur ERMERINS; doch, in diens plaats, door zynen Mede-directeur BESIER getekend was. Wel liet het zich begrypen, hoe de aankondiging van een bedryf, 't geen rechtdraads inliep tegen het Protest, door deezen ingediend, niet voeglyk door hem kon getekend worden. Veelvuldige gisſingen liepen 'er deswegen, als mede over 't geen ter Vergaderinge der Directeuren was voorgevallen.

Een-

(*) *Dagverh. der Handel. van het Vertegenw. Lichaam* XIII. D. bl. 696.

Eerlang, naa dat de tyd des Voorzitterſchaps van ERMERINS voleindigd was, diende hy zyne Aantekeningen in tegen de Beſluiten, naa de gewoone Vergadering van het Uitvoerend Bewind, van den achttienden September deezes Jaars, genomen (*). Het voornaamſte hier uit te plaatzen, zal ons de toedragt der zaake by het Uitvoerend Bewind ſchetzen. CXXVII. BOEK. 1801. Tegenverklaaring van ERMERINS.

De Burger Directeur ERMERINS vangt aan met op te merken, dat, niettegenſtaande 'er, zedert de gewoone Vergadering van jongſtleden achttienden September, geene wettige Beſluiten by het Uitvoerend Bewind hadden kunnen genomen worden, 'er nogthans ten zelfden dage, en daar naa, bevelen door dat Bewind waren uitgevaardigd, en dagelyks beſluiten genomen, die niet als zodanig konden worden erkend. — Tot dus lange hadt het hem aan gelegenheid ontbrooken om, in de Vergadering van het Uitvoerend Bewind, zyne bezwaaren tegen de onregtmaatige en gewelddaadige ſtappen van de

(*) De Burger ERMERINS leverde dit Stuk over op den 17 October, met verzoek, dat het geen hy, ter zyner decharge, in 't zelve noodig geagt hadt ter neder te ſtellen, door den Griffier, by afweezigheid van den algemeenen Secretaris, op de voegzaamſte wyze, in de Registers der Beſluiten van 't Bewind, zou worden ingevoegd. Het werd aan hem te rug gezonden, om redenen dat de Notulen reeds geſlooten waren, en het een Protest behelsde, dat met de Staatsregeling van 1798 niet compatibel was.

CXXVII. BOEK. 1801.

de Meerderheid zyner Amptgenooten te brengen, en daar die gelegenheid wel-ligt zich niet meer zou opdoen (*), meende hy niet langer het gebruik maken van zyn regt, tot het doen van Aantekening, volgens de Staatsregeling, te moeten verschuiven.

Alvoorens Ermerins iets aanvoert tegen de zins de hovenvermelde gewoone Vergadering genomene Besluiten, ontvouwt hy eenige denkbeelden, welke hy zich, overeenkomstig met den aart der zaake, van eenen Voorzitter ter dier Vergaderinge, als mede van zyne Regten en Pligten, in betrekking tot zyne Amptgenooten, vormde, ten einde het tegenwoordig en het volgend Geslacht mogt oordeelen, of zyne verrigtingen op goede gronden steunden, en of zy pligtsverzaking dan wel pligtsbetragting, behelsden.

Nimmer hadt hy aan den Voorzitter eener Vergadering, en vooral niet aan den Voorzitter der Hooge Vergadering van het Uitvoerend Bewind, het regt toegekend om een meesteragtig gezag in de Vergadering over zyne Amptgenooten te mogen uitoefenen. Hy beschouwde hem, in tegendeel, niet anders dan *als den Eersten onder zyns Gelyken.*

De aart der zaake vorderde ondertusschen, dat volgens een zeker richtsnoer, behalven het houden van gewoone Ver-

ga-

(*) Het was de laatste dag der Zitting van het Uitvoerend Bewind.

gaderingen, de Voorzitter, indien het noodig ware, ook buitengewoone Vergaderingen byeen mogt roepen. Dat 'er op eene geregelde wyze een aanvang werd gemaakt met het behandelen van zaaken, dat de voorwerpen van overweeging, geſchiktlyk voorgedraagen, overwoogen, dat de ſtemmen opgenomen wierden, om daar uit een wettig Beſluit op te maken; dit alles was het werk eens Voorzitters, en daar voor was hy verantwoordelyk. — De Orde in de Vergadering te handhaaven, ongeſchikte, en ongeoorloofde raadpleegingen te weeren, was 's Voorzitters pligt. — De Vergadering te ſcheiden kwam hem alleen toe; ten ware eenige byzondere Wet, of Reglement, andere bepaalingen hadde gemaakt; maar hy was daar voor ook, zonder zulke bepaalingen, alleen aanſpraaklyk. CXXVII. BOEK. 1801.

Alle deeze ſtellingen kon men wel met ſchoone klanken tegenſpreeken; doch allen, die geregelde Vergaderingen van ongeregelde Byeenkomſten wisten te onderſcheiden, zouden, zyns oordeels, de gepastheid dier ſtellingen niet ontkennen. Dit alles breeder ontwikkeld, en byzonder op de vastgeſtelde wyze van Vergadering houden, by de Staatsregeling van Directeuren bepaald, toegepast hebbende; inzonderheid wat het tekenen van Bevelen en Beſluiten betrof, en de tydsbepaaling aan het Voorzitterſchap voorgeſchreeven, toetst hy aan dit alles het voor-

XXXVII. BOEK. voorgevallene op de Buitengewoone Vergadering, ten gedenkwaardigen Dage van den achttienden van Herfstmaand.

1801. Op verzoek van den Directeur PYMAN was de Vergadering byeen geroepen. De voorzittende Directeur ERMERINS bragt hem de onvoegzaamheid onder het ooge, om van den Voorzitter het beleggen der Vergadering by een Briefje, te verzoeken, zonder hem tevens de reden op te geeven, waarom de Vergadering buitengewoon behoorde te worden zamengeroepen, en gaf daar op dien Directeur gelegenheid, om die reden der Vergadering mede te deelen, en zodanig voorſtel te doen als hy meende noodig te weezen.

De Directeur PYMAN meende, dat de Vergadering in ernſtige overweeging moest neemen het Beſluit ter Eerſte Kamer gevallen, om de Proclamatie des Uitvoerenden Bewinds te ſchortzen, en teffens te beraadſlaagen, wat tegen dit Beſluit behoorde gedaan te worden; ten einde voor te komen, dat het niet ter Bekragtiging van de Tweede Kamer wierd gebragt, en die bekwam.— De Voorzitter ERMERINS merkte hier op aan, dat Directeuren niets wettigs van dit Beſluit kennelyk was; dat daarenboven het aan deeze Vergadering niet toekwam zich in dier voege te mengen in de Raadpleegingen van het Vertegenwoordigend Lichaam; dat het Uitvoerend Bewind geen magt

magt hadt, om de werkzaamheden van het Uitvoerend Bewind te ſtuiten, dat zulks ſtreedt met de Staatsregeling, en zy geene andere authoriteit bezaten, dan die de Staatsregeling hun toekende, dat het gedaane Voorſtel dus geen punt van beraadſlaaging kon uitmaaken, en de Leden van het Bewind niet bevoegd waren daar over te handelen. CXXVII. BOEK. 1801.

Deeze aanmerkingen, noch by den Burger PYMAN, noch by de Burgers VAN HAERSOLTE en BESIER ingang vindende, zag de Voorzitter zich in de noodzaaklykheid gebragt, om te weigeren het Voorſtel van den Burger PYMAN in omvraage te brengen, en de Vergadering te ſcheiden. — Hier tegen verzetteden zich de drie genoemde Leden. De Directeur BESIER verklaarde, als *Vice Preſident*, de Vergadering te doen voortduuren. — Mondeling verklaarde ERMERINS zich hier tegen, en gelastte den Griffier de Vergadering te verlaaten. — De Directeur VAN SWINDEN, met hem inſtemmende, gaf aan den Griffier zyne aantekening op. — De drie Leden zetten, desniettegenſtaande, hunne raadpleegingen voort, en beſlooten het Wetgeevend Lichaam te ſurcheeren, en aan het Agentſchap van Policie te gelasten, de Vergaderzaalen der beide Kameren te verzegelen.

Dit vermeld hebbende, bepaalt zich de Burger ERMERINS, om te toonen, dat hy,

CXXVII. BOEK. 1861.

hy, als Voorzitter, moest weigeren het Voorſtel van den Burger PYMAN in overweeging te brengen, dat hy bevoegd was de Vergadering te ſcheiden, dat de drie Leden, waar onder de *Vice Preſident*, onbevoegd waren de beraadſlaagingen voort te zetten, en dat zy geen regt hadden, om eenige, veel min zodanige, Beſluiten te neemen, als by de onwettige voortduuring waren vastgeſteld.

Ten deezen einde merkt hy aan, (op dat wy zeer verkort den loop zyner redengeevingen vermelden,) dat het Voorſtel van het Medelid PYMAN waarlyk ſtrekte, om het Wetgeevend Lichaam in deszelfs werkzaamheden te ſtooren. Te willen beletten, dat het Beſluit der Eerſte Kamer de bekragtiging tot Tweede kreege, was niets minder, dan de Hoogstgeconſtitueerde Magt des Lands te ſtooren in haare werkzaamheid, ſtrydig met de gronden der Staatsregeling, ſtrydig met allen denkbeeld van goede orde, ſtrydig met den eed, door allen op de Staatsregeling gedaan.

Men wilde *het Beſluit der Eerſte* Kamer doen voorkomen, als eene onwettige werkzaamheid van het Wetgeevend Lichaam, als een maatregel, waar door de vrye ſtem des Volks zou worden gefmoord. Maar al eens toegeſtaan, doch niet erkend zynde, dat zulk eene daad van Wetgeeving die berisping verdiende, dan kon het Uitvoerend Bewind, op zyn hoogst

hoogst genomen, de uitvoering daar van weigeren; maar was niet bevoegd eenige hindernis aan de vrye raadgeevingen van het Wetgeevend Lichaam toe te brengen. Die te verhinderen was eene in zichzelve ongeoorloofde daad; en des te meer, wanneer men overwoog, dat het Wetgeevend Lichaam raadpleegde over eene zaak, die wel deegelyk tot hetzelve behoorde. Nog sterker sprong dit in het ooge, wanneer men in agt nam, dat by de *Proclamatie*, welke de Eerste Kamer gemeend heeft dat geschorst moest worden, een meer dan Wetgeevend Gezag geoefend werd over de Volksstem. Niet alleen werd 'er de wyze van stemmen bepaald; maar men beschikte eigendunklyk over de stemmen van de niet opkomenden, over de stemmen van afweezigen, van zieken, van dezulken, die wettige verhinderingen hadden, ja van zulken, die niet wilden opkomen, om dat zy de zaak afkeurden; en desniettegenstaande zouden alle die stemmen gehouden worden, als zich voor het Plan te hebben verklaard. Zulks streedt met rede en gezond verstand; het kon, by vrienden van waarheid en regtvaardigheid, geen smooren van de stem des vryen Volks heeten, wanneer zy, die als Wetgeevers verpligt waren voor 's Volks regten te waken, zulk eene willekeurige beschikking over 's Volks stem poogden te stuiten.

CXXVII. BOEK. 1801.

Uit dit alles vermeende de Directeur Er-

CXXVII. BOEK. 1801.

ERMERINS veilig te mogen opmaaken, dat het Beſluit der Eerſte Kamer niet onwettig was; dat men het voor eene in zichzelven ongeoorlofde zaak moest houden; het Wetgeevend Lichaam het verder raadpleegen over die zaak te beletten; dat de Leden van het Bewind niet vermogten te beraadſlaagen tot het daarſtellen van verhinderingen van dien aart; en dat de Voorzitter verpligt was het Voorſtel, daar toe ſtrekkende, buiten beraadſlaaging te houden, ja door alle gepaste middelen te weeren, en de Vergadering te doen ſcheiden.

De meerderheid; wel is waar, beweerde het anders; doch daar die meerderheid ongeoorlofde zaaken wilde doen, oordeelde hy, als Voorzitter, zich niet verpligt hun Medeſtander te worden; maar gehouden de Vergadering voor alle ongeoorlofde ſtappen te bewaaren; en dewyl 'er geene geoorlofde dingen te behandelen ſtonden, en het éénig punt, waarom de Vergadering was zamengeroepen, zodanig ongeoorlofd was, dat men 'er niet over mogt raadpleegen, ſtondt hem, als Voorzitter, niet anders te doen, dan de Vergadering te ſcheiden. — Deswegen erkende ERMERINS was hy verantwoordelyk; doch hy zou het ſtrengſte onderzoek van den daar toe bevoegden Regter met blydſchap te gemoet zien.

Voorts zet zich de Burger ERMERINS, om de onbevoegdheid der Meerderheid, tot

tot het doen voortduuren der Vergade- CXXVII.
ring, aan te toonen. De goede Orde BOEK.
vorderde, dat de Vergadering alleen door ——
den Voorzitter kon worden geſcheiden; 1801.
en door geen ander voortgezet. — Zonder wettige Voorzitter was 'er geen Vergadering. Hy bekleedde de post, volgens de Staatsregeling, niemand mogt, naa de tegenverklaaring des wettigen Voorzitters, in diens plaats treeden, en de onderhandelingen voortzetten. — Alle Beſluiten, ingevolge van wettige raadpleegingen genomen, moesten ook na buiten werken; maar de Beſluiten, naa de ſcheiding daargeſteld, derfden dit noodig vereischte. Nu hadt men, naa het wettig ſcheiden der Vergadering, goed gevonden, het byeenkomen van het Wetgeevend Lichaam met geweld te beletten, om dat men vreesde, dat dit Lichaam een Beſluit zou bekragtigen, waar by eene Proclamatie zou worden geſchorst, die, onder anderen, willekeuziglyk over de Volksſtem beſchikte. — Deeze maatregel beſchreef hy, als een Aanſlag op de Regeering des Lands; als eene willekeurige aanmaatiging van gezag, nimmer aan het Bewind opgedraagen, en daarom in zichzelven onwettig. Daarom hadt hy zulks tegen gegaan.

Van de onwettigheid dier Beſluiten hadt de Directeur Voorzitter kennis doen hebben den Burger EXRIE, by afweezigheid van den Agent van Polisie de zaaken

CXXVII. BOEK. 1801.

van dat Agentschap waarneemende; den Burger SPOORS, als waarneemende de zaaken van het Agentschap van Oorlog; de by hem zich bevindende Agenten van Finantie en Nationaale Oeconomie, den Generaal en Chef AUGERAU, den Commandant in den *Haag* DU ROY. Ieder deezer, in hunne hoedanigheid, verboden soortgelyke Besluiten te gehoorzaamen of uit te voeren, en, in zo verre reeds bevelen mogten zyn gegeeven, die in te trekken, en hun stellig gelast, geene andere Besluiten van het Bewind, gedurende zyn Voorzitterschap, te gehoorzaamen, dan door hem getekend. — Als Voorzitter hadt hy verder van die Orders by Brieven kennis gegeeven aan de beide Kamers van het Wetgeevend Lichaam en derzelver Voorzitters. — Aan de Suppoosten der Secretary, die nog tegenwoordig waren, werd gelast, geene verzendingen te doen van Besluiten, die gedurende zyn Voorzitterschap niet door hem zouden zyn getekend, en eindelyk aan de Bodes gelast, tot den zeventienden van Wynmaand, niemand, dan hem, als President te erkennen, aan hem alle de papieren voor het Bewind te bezorgen, en geene Vergaderingen van 't zelve te bedienen, dan die hy als Voorzitter zou bywoonen, en door hem worden belegd.

Zo veel was 'er op dien dag gebeurd, en verdiende, zyns oordeels, de willeken-

keurige handelingen van de meerderheid der Bewinds Leden, den volgenden dag, niet minder als onwettig en geweldaadig te worden aangetekend. Hy geeft dit Verslag van het toen voorgevallene. — ERMERINS, op het gewoone uur ter Vergaderzaal verschynende, zag den Voorzitterlyken Stoel ingenomen door den Burger BESIER; de Directeurs VAN HARRSOLTE en PYMAN hadden mede reeds plaats genomen. Wanneer het Medelid VAN SWINDEN was ingetreeden, vroeg de Directeur BESIER zyn Amptgenoot ERMERINS, of hy de Besluiten, 's avonds te vooren, door de Meerderheid der Leden van het Uitvoerend Bewind genomen, voor wettige Besluiten van het Bewind hieldt? en zo ja, dat hy als dan den Presidialen Stoel zou inruimen.

CXXVII. BOEK. 1801.

Tot deeze vraag oordeelde ERMERINS den Burger BESIER onbevoegd, zo lang door hem als Voorzitter de Zitting niet was geopend, en dat hy, in allen gevalle, vóór dien tyd, zich niet verpligt vondt daar op te antwoorden. — Op zyne herhaalde weigering besloot de meerderheid, ondanks de tegenverklaaringen, zo van ERMERINS als van VAN SWINDEN, het Voorzitterschap aan den Directeur VAN HARRSOLTE op te draagen. Dan, daar dit Besluit, zonder wettiglyk in overweeging gelegd en zonder wettiglyk stargestald te zyn, genomen wierd en daarenboven aanliep tegen de verordening der Staatsregeling,

CXXVII. BOEK. 1801.

oordeelde ERMERINS hetzelve niet als verbindend te mogen beschouwen: en, daarentegen, zich verpligt den eisch der Vergadering en zyn wettig gezag te handhaaven. — Hy kon niet toelaaten, dat de Voorzitterlyke Stoel door een ander Lid bezet bleef, en hy stelde zich daarom, by het opstaan van BESIER, in 't bezit van dien Stoel. — Verder zag hy zich, in zyne hoedanigheid als Voorzitter, aangerand, door den Directeur VAN HAERSOLTE, daar hy den Voorzitterlyken Hamer van voor ERMERINS wegnam, onder het zeggen: „Ik ben President!" — Die ontweldiging kon hy niet gedoogen. Hy ontnam VAN HAERSOLTE den Voorzitterlyken Hamer: ten gelyken tyde overviel hem de Directeur BESIER, die hem den Hamer zogt te ontweldigen; doch te vergeefsch. Door zyne lichaamssterkte handhaafde hy zich in het bezit van Stoel en Hamer, de kenmerken der Voorzitterlyke waardigheid. — Hier op ontstondt een geroep van Geweld! onder de drie Leden, die de Vergaderzaal verlieten. — De Staatsregeling niet toelatende, dat men, met minder dan drie Leden vergaderd, wettige Besluiten name, bleef VAN SWINDEN en ERMERINS niets anders over, dan de Vergaderzaal te verlaaten.

De Directeur VAN HAERSOLTE liet, tegen den middag, de Vergadering op nieuw beleggen. — De Oproeping kon door die beide Directeuren niet als wettig worden

den aangemerkt, en werd door hun met een Protest aan de drie Leden, tegen de onwettigheid der door hun gedaane ſtappen, beantwoord. CXXVII. BOEK. 1801.

Naa dit bedryf ſchoot den, uit zyn post verwyderden, Voorzitter niets meer over, daar de door hem onwettig gekeurde Beſluiten ten uitvoer gebragt werden, dan een ſtil aanſchouwer te blyven van 't geen 'er zou gebeuren, tot dat men hem het Voorzitterſchap zou laaten bekleeden, of tot dat, naa het eindigen van den tyd, welke hem tot het bekleeden van dien post geregtigde, een ander in zyne plaats zou zyn opgetreeden, wiens beurt, door het lot bepaald, hem, volgens de Staatsregeling, daar toe bevoegd maakte.

De meerderheid vondt intuſſchen, op den twintigſten van Herfstmaand, goed, by hervatting, te raadpleegen over het Protest der wegblyvende Leden, en den Griffier, by afweezigheid van den Secretaris, te volmagtigen, om zich by hem te vervoegen, met verklaaring aan den Directeur Ermerins, dat de toen vergaderde Meerderheid des Bewinds hem wederom, als Voorzitter, zou laaten plaats neemen en handelen; doch onder geene andere voorwaarden, dan dat hy Executie gave aan de Beſluiten van het Bewind, by wettige Meerderheid genomen, of nog te neemen; mitsgaders beiden af te vraagen, of zy voorneemens waren de Vergadering van

ZEVEN BOEK. 1801.

het Bewind by te woonen. In geval zy daar in weigerachtig mogten zyn, hun verder te verklaaren, dat het Bewind het daar voor zou houden, dat zy zich aan de Vergadering onttrokken; en des niettemin, de Meerderheid van het Bewind zou voortgaan met derzelver Functien waar te neemen, en byzonder dat geen te bewerkſtelligen, 't welk dienſtig zou zyn, om het Volk vrylyk zyne ſtem te doen uitbrengen over de aangebodene Staatsregeling.

Van dit Beſluit verzogt ERMERINS een Affchrift, en bekwam het. Dan hy meende, daar op geen antwoord te moeten geeven; om dat hy het niet kon houden voor een wettig Beſluit; om dat hy, over het al of niet waarneemen van zyn poſt als Voorzitter, geen bedingen kon maaken, of zich voorwaarden laaten voorſchryven; daar hy, volgens de Staatsregeling, moest erkend worden, en eindelyk, om dat de voorwaarden, naar de meening der Meerderheid, uit het gebeurde afgeleid, ſchandelyk waren, en geen antwoord waardig.

ERMERINS ontvouwt dit alles breeder. Ingevolge hier van vondt hy zich, zyns ondanks, gedwongen een lijdzaam aanſchouwer te blyven van 't geen 'er zou gebeuren, en wagtte den tyd af, dat zyn Voorzitterſchap zou geëindigd weezen. — Ten dien ſtonde verſcheen hy in de gewoone Vergaderzaal, en gaf aan den Directeur

VAN

VAN HAERSOLTE, die, naar de vastgestelde heurtwisseling, het Voorzitterschap moest bekleeden, als Bewaarder van het groot Nationaal Zegel, den sleutel over van het Kastje, waar in dat Zegel bevatte. — ERMERINS vernam, dat men het Voorzitterschap hadt doen overgaan op den Directeur PYMAN, die ook het Voorzitterlyk Gestoelte bekleedde. Hier op gaf hy te verstaan, geene Vergaderingen van het Bewind te kunnen bywoonen, dan waar in een wettig Voorzitter, volgens de Staatsregeling, dien post bekleedde, en verliet, onder mondelinge verklaaring tegen het houden van zodanige Vergaderingen. de zaal. CXXVII. BOEK. 1801.

Uit deeze kortlyk opgegeeven toedragt der zaake, met de daar bygevoegde redenen van handelwyze, des weggaanden Directeurs ERMERINS, maakt hy het gevolg op, 't geen wy, met 's Mans eigene woorden, hier nederschryven. „ Naa dit „ alles te hebben gepremitteerd, kan ik „ niet anders dan onwettig beschouwen „ alle de Besluiten, die naa de gewoone „ Vergadering des Bewinds, van den „ Achttienden September tot heden, zyn „ genomen. Ik moet vooral die, door „ welke het Wetgeevend Lichaam is geturbeerd in deszelfs werkzaamheid, houden voor een Attentaat tegen de Vryheid, voor eene schending van de Representatie des Volks, en voor eene „ verkragting der Grondwetten van Staat.

CXXVII. BOEK. „ Ik laat dan ook alle de daar op gevolg-
„ de Besluiten voor rekening van hun, die
„ dezelve hebben genomen.

1801. „ Ik mag, in deeze geschillen, tegen
„ my hebben de meerderheid van *Drie*
„ tegen *Twee*; de disobedientie van den
„ Generaal en Chef AUGEREAU, de dis-
„ obedientie van den Agent SPOORS, als
„ gechargeerd met de zaaken van het
„ Agentschap van Oorlog; de disobe-
„ dientie van den Secretaris EXRIK, als
„ by absentie van den Agent LA PIERRE,
„ waargenomen hebbende de zaaken van
„ 't Agentschap van Politie, en de dis-
„ obedientie van eenige Suppoosten van
„ het Bewind — maar ik heb voor my
„ het Regt, de Wet, myn Eed, myn
„ Pligt en myn Geweeten!"

De gansch nieuwe gedaante van zaaken, welke zich, naa het sluiten der beide Kameren, in 't Landbestuur opdeedt, met derzelver gevolgen, maaken een Tydperk in 's Lands Geschiedenisse uit, zo zeer verschillende van de voorige, dat het der Geschiedpenne eene rustplaats verleent.

BLAD-

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Aardappelen (Handelingen, het Verbod des Uitvoers van) betreffende, 85 Het Verzoek der *Groninger-landeren* afgeslaagen, 85. Teelt en handel in dit Landproduct aldaar, 86.
Agent van Oeconomie; diens veelvuldige werkzaamheden in dat vak, 87. Zie verder *Landbouw*.
AMENT verwerpt het herzien der Staatsregeling, 173. Diens gevoelen over het ingediende Plan, 236. Over den verderen stap en de Proclamatie, 319. Over het Verslag, 346.
Amptenaars (Voorslag om de) tot het aanneemen der Posten te dwingen, onafgedaan gebleeven, 283.
APPELIUS; hoe hy zich over de nieuw voorgestelde Staatsregeling uitte, 233. Wat hy over de daar tegen ingediende Verzoekschriften oordeelde, 277. Zyn gevoelen over het Plan en de Proclamatie aan den Volke, 315. Nader 347.
ATHIAS; (DA COSTA) diens aanmerkingen over den Graanhandel, 70.
AUFFMORTHS gevoelen over de ingediende Staatsregeling, 225.
AUGEREAU, (Lastbrief voor den *Fransschen* Generaal) ten opzigte van het *Bataafsche* Krygsvolk, 15.

B.

BACOT; wat deeze wegens de vervroegde Herziening en Verandering der Staatsregeling ter Tweede Kamer, by de verwisseling der Leden, aanmerkt, 287.
Bibliotheek, (Wat men bepaalde omtrent de Landspapieren enz. ter Nationaale) 106. Nadere Voorstellen, tot de Nationaale Boekery behoorende, 108.
BLOIS VAN TRESLONG; (J.A.) wat ten deezen Jaare omtrent het Vonnis, over hem uitgesprooken, voorviel, 39. Wat 'er wegens een Secreet Besluit, ten zynen opzigte, voorviel, 42 enz. Eerherstelling dee-

zes Viceadmiraals door den Koning 1808, bl. 45.
Braak; (van den) diens gevoelen over het nieuw Plan van Staatsregeling, 222. Over de Verzoekschriften, daar tegen ingediend, 278. Wat hy van het Plan en de Proclamatie oordeelt, 312. Verklaart zich tegen het uitgebragt Verslag, 341 en 347.
Brune. Wat 'er voorviel ten opzigte van eene en andere Krygsbevordering, door dien Chef gedaan, 17 enz.
Burgerwapening, (Wegens de gesteldheid der) 6. Agterlykheid der Grondvergaderingen, om drie Man te leveren, 7 Voorstel, om dien eisch in twee Man te veranderen, *Ald.* Ter Eerste Kamer omhelsd, 9. Ter Tweede Kamer bekragtigd, 10. Voorgestelde verzagting, ten opzigte van die zich aan den Wapenhandel onttrokken hadden, 11. Inschiklykheid omtrent de Landlieden, 12. Wegneeming van ongelegenheden in de Registeratie der Burgeren, 13. Toevoegingen aan het Reglement voor de Gewapende Burgermagt, 14. Een Inspecteur Generaal der Gewapende Burgermagt aangesteld, 15.

C.

Collegie (*Staaten*) te *Leyden*, Voordragt deswegens, 111.
Couperus, hoe hy over de nieuw voorgestelde Staatsregeling denkt, 264.
Cramer tegen het vervroegen van het hernieuwen der Staatsregeling, 180.
Cuypers brengt zyn begrip over de nieuwe Staatsregeling uit, 227.

D.

Daendels tot Staatslid verkooren, bedankt en verliest zyn Stemregt, 282.
Derks een yverig tegenkanter van het nieuwe Plan, 248.
Diert van Melissant, hoe hy over de ingeleverde Staatsregeling denkt, 226.
Doelmans gevoelen over de ingediende Staatsregeling, 226.
Dominicus, wat hy over de ingediende Staatsregeling oordeelt, 227.

E.

Eeuwwisseling, (Over de) 131. Herzienende oogslag, 132. Algemeen overzigt der voorgaande Eeuw, 133. Van ons Vaderland in het byzonder, 134. Schets van de Letterkundige Geschiedenis diens Tydperks, 137. Van den zedelyken toestand

stand des Vaderlands in de verstreeke Eeuwe, 140.
ERMERINS (Brief van) over den Brief en het Plan zyner Mede-Directeuren, 327. Geschillen over het al of niet voorleezen, 328. Inhoud van 's Mans Aanteekening, 329. Buiten beraadslaaging gehouden, 333. Tegenverklaaring, wegens het gehouden gedrag der drie Medeleden des Uitvoerende Bewinds, 361.

F.

FOREEST (VAN) een Voorstander van het Verslag en Plan, 244. Zyn oordeel over de Verzoekschriften daar tegen, 277, 279. Voorstander van het uitgebragt Verslag over de Staatsregeling en de Proclamatie &c; 346.

G.

GALEN (VAN) over de vervroegde Hernieuwing der Staatsregeling, 177. Uit sterk zyne meening over het nieuwe Plan, 250. Vaart uit tegen de Verzoekschriften tegen eene vervroegde Herziening, 277 en 279.
Genootschappen, (Vereeniging van drie Taal- en Dichtkundige) 118.
GERLSMA's Voorstel om den bepaalden tyd van de verandering der Regerings Besturen op te schorten, 183. Diens begrip wegens de nieuw ingediende Staatsregeling, 236.
Goud en *Zilver*, (Handelingen wegens den Uitvoer van) 66.
Graanhandel, Voorstellen wegens het verbod des Uitvoers van Graanen, 68. Aanmerkingen daar tegen, 70. Voorstellen deswegens, 72. Handelingen daar over, *Ald.* Voorstel tot het nemen van voorzorgen betreffende dezelve, 77. Dit stuk aangedrongen, *Ald.* Besluit tot het bepaalen des Uitvoers, 78. Raadslag des Uitvoerenden Bewinds op dit stuk, *Ald.* Dit overwogen, *Ald.* Dezelve vervallen verklaard, 81.
Groningen. Aanmerkingen over de Teelt en Handel in Aardappelen in dat Gewest, 85.
GUILJE vaart tegen het nieuw Ontwerp van Staatsregeling uit, 223. Als mede tegen het Verslag en de Proclamatie, 347.

H.

HALL, (VAN) diens bedenkingen den Graanhandel betreffende, 73. Tot Lid des Staatsbewinds verkoren, bedankt, en verliest zyn Stemregt, 282.
Haring. (Handelingen over de Zuiderzeesche) 96.

Haringvangst (Over de regelen en vastſtellingen de) betreffende, 97.
Hellevoet, Voorſtel om daar eene Noodhaven aan te leggen, 56. Toegeſtaan, 57. Volvoerd, 58.
HOEDT (A. W.) treedt af als Directeur, 192.
HOOFT's gevoelen over het nieuw ingediend Plan, 244. Wat hy van de Proclamatie oordeelt, 318. Zyner over het Verſlag, 349.
HUBER over het in overweeging neemen des Voorſtels eener vervroegde Herziening der Staatsregeling, 177. Diens gevoelen over het nieuwe Plan, 252.

L.

Invoer (Meerdere ruimte aan den) gegeven, 92 Wat 'er by een voorgeſlagen Invoer van Vreemde Slaapmutſen voorviel, 93. Scherpe taal tegen de Voorſtanders van den Invoer, 94.
JONG, (DE) toedragt der zaaken met deezen Zee-Capitein, 28. Eisch en Vonnis tegen hem, 29. Diens Verzoekſchrift, 30. Hoe men daar mede te werk ging, 31. Gunſtig verſlag hier op uitgebragt, 31. Ongunſtige raadſlag des Uitvoerenden Bewinds, 32. Wat HUBER ten deezen aanziene opmerkte, *Ald.* Het gunſtige afgeweezen en het ongunſtige omhelsd, 33. Het Vonnis volvoerd, *Ald.* Schryft te zyner verdediging, *Ald.* Wat hy op de verdediging van STORY aanmerkt, 34.

K.

Kamers (De beide) door het Uitvoerend Bewind geſlooten, 357. Bekendmaaking hier van aan den Volke, 358. Wydverſchillend oordeel over deeze handelingen, 360.
KASTEELE (VAN DE) oordeelt met veel behoedzaamheid over het vervroegen van het Herzien der Staatsregeling, 185.
KOPS GOEDSCHALKS (P.) tot Lid des Staatsbewinds verkooren, bedankt, en wordt van zyn Stemregt ontzet, 283.
KRAMER verwerpt het nieuw ingediende Plan van Staatsregeling, 208.
Krygsgevangenen (Gunſtig beſluit omtrent de in *Engeland*) der Vloote, 50.

L.

Landbouw, (Voorſtel tot Opgave van de Gronden en van den ſtaat van den) 87. Deeze komt zeer gebrekkig in, 88. De Huishoudelyke Genootſchappen des Landbouws vergeefsch aangeſchreven, *Ald.* Voorſtel des Agents van Oeconomie tot eene reis

reis goedgekeurd, 89. Des Agents berigt deswegen, *Ald.*

LEEUW, (DE) Wat hy van de ingediende Staatsregeling dagt, 232.

LENNEP (VAN) tot Staadslid gekoozen, bedankt en van zyn Stemregt ontzet, 282.

Levant (Wat aan den Handel op *de*) werd toegestaan, 106.

LEWE, diens gevoelen wegens het nieuw Ontwerp van Staatsregeling, 223.

Leyden, (Voordragt wegens het Staaten Collegie te) 111.

LEYDEN, (VAN) diens begrip over de ingediende Staatsregeling, 228.

LINTHORST. Diens voorstel wegens het gehouden gedrag in het Vonnis over J. A. BLOIS VAN TRESLONG uitgebragt, 44 enz. Uitgebragt verslag in deeze zaak, 46. LINTHORSTS aanmerkingen daar op, 48. Vrugtlooze afloop, 49. Verzet zich tegen het vervroegen van het hernieuwen der Staatsregeling, 181.

LULOFS tot Staatslid gekoozen, bedankt en verliest zyn Stemregt, 282.

Luneville. Inhoud van het daar gesloten Vredesverdrag, 144.

M.

MARTUCHEWITZ. Het voorgevallene omtrent diens Bevordering, 17. Geschil over diens bezolding, 18. Hoe bepaald, 19.

Meikevers, derzelver menigte ten dezen jaare, 90. Wat men van 's Lands wege tot derzelver uitroeijing deedt, 91.

N.

NICOLSON (J.) nevens G. L. VAN DEN BERG en J. GODEFROY, door BRUNE in rang verhoogd, 19. Hoe by hunne vervoeging om Actens, door ERMERINS bejegend, 20. Verzoekschrift door hun ingediend, *Ald.* Door het Uitvoerend Bewind afgeslaagen, 21. Een hier op uitgebragt Verslag, 22. Wat des voorviel, 26.

NUHOUT VAN DER VEEN verwerpt de Herziening der Staatsregeling, 172. Diens gevoelen over het Verslag en het nieuw ontworpen Plan van Staatsregeling, 204. Wat hy van den naderen stap, en de Proclamatie aan den Volke, oordeelt, 317. Verwerpt een des uitgebragt Verslag, 343.

O.

ONDORP's denkbeeld over het nieuwe Plan van Staatsregeling, 240.

Oost-indien. Handelingen over het beheer der *Asiatische* Bezittingen, 99. By-zon-

zonder over het bepaalen van eenige Steden tot den *Oost-indischen* Handel, 101.

P.

PERTAT wil en Plan en Proclamatie opgeschort hebben, 320. Tegen het Verslag deswegen uitgebragt, 350.

PLOOS VAN AMSTEL een Voorstander der Verzoekschriften tegen de Herziening der Staatsregeling, 276. Diens tegenspraak op het ingediende Plan, 323. Verwerpt het Verslag en de Proclamatie, 347.

POLL (TEN) zyn stem wegens het vernieuwen der Staatsregeling, 264. Over het Plan en de Proclamatie, 320.

POMPE VAN MEERDERVOORT; diens gevoelen voor het nieuwe Plan van Staatsregeling, 255. Wat hy over de Proclamatie en het Verslag oordeelde, 350.

Proclamatie (Voorgestelde) des Staatsbewinds aan den Volke, wegens eene nieuwe Staatsregeling, 290.

PYMAN wordt Directeur, in de plaats van HOEDT, 192.

Q.

QUEYSEN; diens oordeel over het nieuwe Plan en over VAN SWINDENS Verklaaring, 319.

R.

Regeeringsbestuuren (Voorstel van GERLSMA, om den bepaalden tyd der Verandering van de) op te schorten, gaat ter Eerste Kamer door, 183. Wordt ter Tweede Kamer bekragtigd, 185.

REYNDERS; diens gevoelen wegens het veranderen der Staatsregeling, 246.

RIS brengt zyn gevoelen uit, wegens het herzien der Staatsregeling, 174. Wat hy van het nieuwe Plan en Verslag oordeelt, 211. Wat over den stap des Uitvoerenden Bewinds, 321. en 350.

ROOVEN (VAN) diens begrip betreffende het voorstel, om de Staatsregeling te veranderen, 259. Over de Verzoekschriften tegen die Verandering ingediend, 280. Over het ingeleverde Plan, 321.

S.

SCHEFFERS gevoelen over het Plan en de *Proclamatie*, 303.

Schoolweezen, (Voorstellen tot verbetering van het) 114. Handelingen deswegen, 117. Besluit daar op, 118.

SCHERMER wraakt het nieuwe Plan, en laat zich byzonder over de wyze van Stemming hooren, 215.

Hoe

Hoe hy wegens de des ingediende Verzoekschriften oordeelt, 278.
SONNAVILLE (DE) verwerpt het nieuwe Plan van Staatsregeling, en vaart tegen het Verslag uit, 209.
SPIEGEL (P. L. VAN DER) overlydt. Leevensbericht van dien Staatsman, 120.
Staatsleden (Verwisseling der) ten deezen Jaare, 282. Eenige Verkoozenen bedanken en verliezen hun Stemregt, 282.
Staatsregeling. Brief des Uitvoerenden Bewinds, Herziening der Staatsregeling aanraadende, 160. Wat deswegen ter Vergadering in de Eerste Kamer voorviel, 167. Het Stuk in handen eeniger Leden gesteld, 168. Inhoud des uitgebragten Verslags, *Ald.* Overweegingen van dit Stuk, 170. Veele tegensprekers, 171. Verdedigende raadslag, 175. De meerderheid voor het in overweeging neemen des Voorslags, 177. Voorgestelde bepaling, 178. Overweeging hier van, *Ald.* 's Voorzitters Voorstel omhelsd, 180. Het Stuk ter Tweede Kamer overwogen, *Ald.* Eenigen verzetten 'er zich tegen, *Ald.* De Meerderheid voor het omhelzen des Voorstels, 183. Uitgebragt Verslag, vergezeld van het Ontwerp eener nieuwe Staatsregeling, 186. Het Verslag en Plan in overweeging gebragt, 192. Aanmerkingen deswegen, 193. Ontmoet veel tegenspraaks, 194 enz. De Stemming loopt op verwerpen uit, 268. De meerderheid keurt de zaak niet afgedaan, 269. Aanschryven aan het Uitvoerend Bewind, 270. Verzoekschriften tegen de vervroegde Herziening der Staatsregeling, 273. Wat des te doen viel, 274-284. Buiten beraadslaging gehouden, 282. Nieuwe voordragt des Uitvoerenden Bewinds over de Staatsregeling, 289. Proclamatie door hetzelve voorgesteld, 290. Hoofdtrekken des nieuwen Plans van Staatsregeling, 304. VAN SWINDENS tegenverklaaring, 308. Handelingen ter Eerste Kamer over het Plan en de Proclamatie, 312. Het voor Berichtgeeving aanneemen met meerderheid van stemmen verworpen, 326. De Stukken des nieuwen Plans en de Proclamatie in handen eener Commissie, 327. Uitgebragt Verslag ten opzigte van de handelingen des Uitvoerenden Bewinds, 334 Raadslagen daar over, 341. Besluit ter Opschorting, 355.
STEIN PARVÉ spreekt het herzien der Staatsregeling voor, 175. Diens gevoelen

len over het nieuwe Plan, 255. Gewaagt zydelings van het des voorgevallene in zyne Aanſpraak by de Verandering der Staatsleden ter Eerſte Kamer, 285. Zyn oordeel over de Proclamatie, 352.

Straffontheffing van eenige ſchuldige Militairen by den Vrede, 157.

STORY (S.) geeft een Verantwoording van zyn gedrag als Commandant in 't licht; wat de Capt. DE JONG des aanmerkt, 34.

U.

Uitvoer (Het voorgevallene wegens den) van Goud en Zilver, 66.

——— (Bepaling op den) van Zeildoek, 67.

——— (Handelingen over den) van Graanen, 68. Zie verder *Graanhandel*.

——— (Voorſtel om den) van veele Levensmiddelen te verbieden, 82. Verzoekſchriften ter Eerſte Kamer afgeweezen, 83. Door de Tweede niet bekragtigd, *Ald.* Hoe de zaak gevonden, 84. Handelingen over het verbod des Uitvoers van Aardappelen, 85.

V.

VERBEEKS Raadſlag wegens het herzien der Staatsregeling, 171. Deeze omhelsd, 178. Wat hy tegen het verſlag van een nieuw Plan van Staatsregeling inbragt, *Ald.*

Vergiffenis wegens alle misdryven en daaden uit verſchillende Staatkundige gevoelens voortgeſprooten, daargeſteld, 156.

VERHOYSEN verwerpt het herzien der Staatsregeling, 173. Brengt zyn gevoelen over de nieuwe voorſtellen uit, 265. Wat hy des nader en over de Proclamatie oordeelt, 317. Kant zich aan tegen het uitgebragt verſlag, 344.

Vierſchaaren, (Handelingen over de Univerſiteits) 111.

VISSER, diens oordeel over de Verzoekſchriften, het herzien der Staatsregeling betreffende, 278. Verklaart zich tegen het uitgebragt Verſlag, 342 en 351.

VITRINGA, diens oordeel over het nieuw ingediend Plan, 324. Over het Verſlag en de Proclamatie, 351.

Vrede, wederopzegging van dezelve, 142. Hervatte Vredes-onderhandelingen te *Luneville*, 143. Hoofdpunten van het *daar geſloten Vredes*-verdrag, 144. De Vrede bekragtigd, 150. SCHEFFERS woord ter Eerſter Kamer ter dier gelegenheid, 151. VAN HOOGSTRATENS Redevoering ter Tweede Kamer, 153.

Vredes-verdragen ten deezen jaare, 151.

W.